

รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report)

โครงการวิจัยการศึกษาแนวทางการพัฒนา
สถาบันการเงินเฉพาะกิจ

คณะผู้วิจัย

นางสาวสุกฤษฎา ดัดพลี

นางสาวอรุณศรี เมธิริยพงศ์

นางสาวสภัทรพร ธรรมาภรณ์พิลาศ

นายบรรพต เพ็ชรตระกูล

กันยายน 2552

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ที่ให้ความอนุเคราะห์ในความร่วมมือในการจัดทำการวิจัยและให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์จนทำให้การทำวิจัยฉบับนี้ประสบผลสำเร็จด้วยดี ดังมีรายนามดังต่อไปนี้

1. นายกฤษฎา อุทยานิน ที่ปรึกษาด้านเศรษฐกิจการเงิน สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
2. นางสาวบัณฑิต โหม แก้วสอาด ผู้อำนวยการสำนักนโยบายระบบการเงินและสถาบันการเงิน สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
3. นายขรรค์ ประจวบเหมาะ กรรมการผู้จัดการธนาคารอาคารสงเคราะห์ รวมทั้งผู้บริหารและเจ้าหน้าที่
4. นายเอ็นนู ซื่อสุวรรณ รองผู้จัดการ รักษาการผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รวมทั้งผู้บริหารและเจ้าหน้าที่
5. นายอภิชัย บุญธีรวัชร กรรมการผู้จัดการธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย รวมทั้งผู้บริหารและเจ้าหน้าที่
6. นายโสฬส สาครวิศวะ กรรมการผู้จัดการธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย รวมทั้งผู้บริหารและเจ้าหน้าที่
7. ผู้บริหารธนาคารออมสินและเจ้าหน้าที่
8. นายกวิทย์ ศิริสรรพ ผู้อำนวยการส่วนบริหารความเสี่ยงด้านการคลัง สำนักนโยบายการคลัง สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
9. นางสาวอัญชลีพร จันตะแก้ว เศรษฐกร สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
10. นางสาวสุคนธ์ บัวเงิน เศรษฐกร สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
11. นายกิตติพงษ์ ธาระลาภ เศรษฐกร สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
12. นางสาวพนารัตน์ บุญกราน เศรษฐกร สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
13. นางชนัญพร แจ่มจำ เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
14. นางวันทนา ระวังงาน เจ้าพนักงานพิมพ์ดีด สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
15. นางสาวอักษรา สุเมธกุล ผู้ประมวลผลข้อมูล
16. นายกำธร กาญจนเมธีรัตน์ ผู้ประมวลผลข้อมูล
17. นางสาวชนาทิพย์ สุภพิทยธร นักศึกษาฝึกงาน

ตัวย่อ (Abbreviations)

ADB	-	Asian Development Bank
BIS	-	Bank for International Settlements
GDP	-	Gross Domestic Product
IAS	-	International Accounting Standard
IMF	-	International Monetary Fund
L/D Ratio	-	Loan to Deposit Ratio
NIM	-	Net Interest Margin
NPG/NPGs	-	Non-Performing Credit Guarantee(s)
NPL/NPLs	-	Non-Performing Loan(s)
ROA	-	Return On Asset
ROE	-	Return On Equity
SFI/SFIs	-	Specialized Financial Institution(s)
SME/SMEs	-	Small and Medium Enterprise(s)
กบข.	-	กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ
ธ.ก.ส.	-	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
ธ.ปท.	-	ธนาคารแห่งประเทศไทย
ธ.พ./ธพ.	-	ธนาคารพาณิชย์
ธพว.	-	ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย
ธสน.	-	ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย
ธอท.	-	ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย
ธอส.	-	ธนาคารอาคารสงเคราะห์
ธ.ออมสิน	-	ธนาคารออมสิน
บตท.	-	บริษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย
บสย.	-	บริษัทประกันสินเชื่อบุคคลและธุรกิจขนาดย่อม
สง.	-	สถาบันการเงิน

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร / Executive Summary	ก / a
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ระบบสถาบันการเงินและสถาบันการเงินเฉพาะกิจของประเทศไทย	1
1.2 บทบาทของสถาบันการเงินเฉพาะกิจในระบบสถาบันการเงิน	8
1.3 วัตถุประสงค์ ขอบเขต วิธีดำเนินการ และข้อจำกัดของโครงการวิจัย	18
บทที่ 2 ทฤษฎีและกรอบแนวคิด	
2.1 กรอบแนวคิดด้านนโยบายกึ่งการคลัง	24
2.2 ทฤษฎีด้านการแบ่งส่วนตลาดและการตลาดเป้าหมาย	30
2.3 ทฤษฎีด้านการแข่งขัน	33
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 การสุ่มตัวอย่างและขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง	41
3.2 การออกแบบสอบถาม	46
3.3 การสัมภาษณ์ผู้บริหารสถาบันการเงินเฉพาะกิจ	46
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ	47
บทที่ 4 การวิเคราะห์ผลสำรวจการให้บริการและข้อมูลทางการเงินของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ	
4.1 การให้บริการทางการเงินของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ	48
4.2 การให้บริการเงินฝากของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ	49
4.3 การให้บริการสินเชื่อของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ	52
4.4 ความพึงพอใจของการให้บริการทางการเงินระหว่างสถาบันการเงินเฉพาะกิจ	58

	หน้า
4.5 ความทับซ้อนของการให้บริการทางการเงินกับธนาคารพาณิชย์	67
4.6 การสำรวจความพึงพอใจของผู้ใช้บริการสถาบันการเงินเฉพาะกิจ	69
4.7 การสำรวจความคิดเห็นทั่วไปที่มีต่อสถาบันการเงินเฉพาะกิจ	75
4.8 การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ	80
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	
5.1 สรุปผลการสำรวจ	91
5.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	94
เอกสารอ้างอิง	99
ภาคผนวก	
ก. แบบสอบถามสำหรับลูกค้าของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ	101
ข. คำถามที่ใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารสถาบันการเงินเฉพาะกิจ	113
ค. สรุปข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	114
ง. ตารางสรุปข้อมูลผู้ใช้บริการเงินฝาก	115
จ. ตารางสรุปสินเชื่อของสถาบันการเงินเฉพาะกิจแยกตามวงเงินการให้สินเชื่อ	118
ฉ. ข้อมูลเงินฝากแยกตามประเภทบัญชี ผู้ฝากเงิน และวงเงินฝาก ณ สิ้นธันวาคม 2551	119
ช. ตารางสรุปประเภทสินเชื่อที่สถาบันการเงินเฉพาะกิจให้บริการ	120
ซ. ความทับซ้อนของการใช้บริการสินเชื่อของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ	121
ฌ. ตารางสรุปสินเชื่อที่อยู่อาศัยของ ธอส. และ ธ.ออมสิน แยกตามวงเงินการให้สินเชื่อ	123
ญ. สรุปร้อยละของลูกค้าสินเชื่อของสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่ใช้บริการสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในขณะเดียวกัน	124
ฎ. การกระจายของข้อมูลในเรื่องความคิดเห็นทั่วไปที่มีต่อสถาบันการเงินเฉพาะกิจ	126
ฏ. สรุปการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถาบันการเงินเฉพาะกิจ	128
ฐ. สรุปแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน (Financial Sector Master Plan)	143

สารบัญตารางและแผนภูมิ

	หน้า
บทที่ 1	
ตารางที่ 1.1	สัดส่วนของระบบการเงินไทยปี 2539 2546 และ 2549 3
แผนภูมิที่ 1.1	ผลกำไร(ขาดทุน)สุทธิของสถาบันการเงินเฉพาะกิจปี 2551 เทียบกับปี 2550 12
แผนภูมิที่ 1.2	อัตราขยายตัวของสินเชื่อนานการพาณิชย์และสถาบันการเงินเฉพาะกิจปี 2547 – 2551 13
แผนภูมิที่ 1.3	เงินให้กู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัยส่วนบุคคลของสถาบันการเงินปี 2547 - 2551 14
แผนภูมิที่ 1.4	อัตราขยายตัวของเงินรับฝากธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ปี 2547 – 2551 15
แผนภูมิที่ 1.5	อัตราส่วนหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อสินเชื่รวม (NPLs Ratio) ปี 2547 – 2551 16
แผนภูมิที่ 1.6	อัตราส่วนหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อสินเชื่รวม (NPLs Ratio) ของ SFI's ณ เดือนธันวาคม 2551 17
แผนภูมิที่ 1.7	เงินกองทุน และ อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (BIS Ratio) เดือนธันวาคม 2551 18
บทที่ 2	
ตารางที่ 2.1	โครงการที่รัฐบาลให้การชดเชยแก่สถาบันการเงินเฉพาะกิจ 29
บทที่ 3	
ตารางที่ 3.1	สัดส่วนและจำนวนแบบสอบถามของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ 44
ตารางที่ 3.2	การกระจายจำนวนแบบสอบถามของสถาบันการเงินเฉพาะกิจแยกตามรายภาค 45

		หน้า
บทที่ 4		
ตารางที่ 4.1	การใช้บริการด้านเงินฝากกับสถาบันการเงิน แยกตามประเภทของเงินฝาก	51
ตารางที่ 4.2	ความสัมพันธ์ของผู้ใช้บริการด้านเงินฝากของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ กับ สก.	52
ตารางที่ 4.3	การกระจายตัวของลูกค้าสถาบันการเงินเฉพาะกิจ	52
ตารางที่ 4.4	ลักษณะการจัดตั้งกิจการของลูกค้าของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ	53
ตารางที่ 4.5	มูลค่าทุนจดทะเบียนแยกรายสถาบันการเงินเฉพาะกิจ	54
ตารางที่ 4.6	ขนาดการจ้างงานและสินทรัพย์ถาวรของลูกค้าสินเชื่อสถาบันการเงินเฉพาะกิจ	55
ตารางที่ 4.7	รายรับเฉลี่ยต่อปีของลูกค้าสินเชื่อแยกรายสถาบันการเงินเฉพาะกิจ	56
ตารางที่ 4.8	ประเภทธุรกิจแยกรายสถาบันการเงินเฉพาะกิจ	57
ตารางที่ 4.9	การอนุมัติสินเชื่อ SMEs	63
ตารางที่ 4.10	สาเหตุของการเลือกใช้บริการสถาบันการเงินเฉพาะกิจ	70
ตารางที่ 4.11	สาเหตุที่ไม่ใช้บริการสถาบันการเงินเฉพาะกิจ	71
ตารางที่ 4.12	เรื่องที่ต้องการให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจปรับปรุง	73
ตารางที่ 4.13	สิ่งที่ต้องการให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจปรับปรุงให้มีบริการร่วมกัน	74
ตารางที่ 4.14	การสำรวจความคิดเห็นทั่วไปที่มีต่อสถาบันการเงินเฉพาะกิจ	76
ตารางที่ 4.15	สถานะสินทรัพย์สภาพคล่องของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ณ เดือน ธันวาคม 2551	81
ตารางที่ 4.16	อัตราส่วนที่แสดงความสามารถในการทำกำไรของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ปี 2551	82
ตารางที่ 4.17	ผลการดำเนินงานของโครงการธนาคารประชาชนตั้งแต่ปี 2544-2551	85
ตารางที่ 4.18	การอนุมัติสินเชื่อและค้ำประกันสินเชื่อแก่ SMEs ปี 2548-2551	86

	หน้า
บทที่ 4	
แผนภูมิที่ 4.1 จำนวนลูกค้าของ ธอส. แยกตามวงเงินให้สินเชื่อ ณ สิ้นเดือนมีนาคม 2552	65
แผนภูมิที่ 4.2 สัดส่วนสินเชื่อที่อยู่อาศัยปล่อยใหม่แยกรายสถาบัน ณ สิ้นปี 2551	66
แผนภูมิที่ 4.3 สาเหตุของการเลือกใช้บริการสถาบันการเงินเฉพาะ	70
แผนภูมิที่ 4.4 สาเหตุที่ไม่ใช้บริการของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ	72
แผนภูมิที่ 4.5 เรื่องที่ต้องการให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจปรับปรุง	73
แผนภูมิที่ 4.6 สิ่งที่ต้องการให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจปรับปรุงให้มีบริการร่วมกัน	75
แผนภูมิที่ 4.7 อัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อเงินฝาก (L/D Ratio) ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ปี 2547-2551	81

บทสรุปผู้บริหาร

ในระบบเศรษฐกิจเสรี ระบบการเงินเป็นกลไกสำคัญยิ่งในการจัดสรรทรัพยากรระหว่างภาคเศรษฐกิจจากผู้ที่มีเงินออมไปยังผู้ที่ต้องการเงินทุน ซึ่งจะก่อให้เกิดการลงทุน การผลิตและการจ้างงาน อันเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโตและมีเสถียรภาพ ทั้งนี้ ระบบสถาบันการเงินที่มีประสิทธิภาพ จะช่วยส่งเสริมหน้าที่ของระบบการเงินให้สามารถดำเนินไปอย่างราบรื่น ประกอบกับในประเทศไทย สถาบันการเงินมีบทบาทอย่างมากต่อระบบการเงินและระบบเศรษฐกิจ เนื่องจากเป็นผู้รับความเสี่ยงในการปล่อยกู้ให้กับผู้ขอสินเชื่อหรือลงทุนให้กับผู้ฝากเงินและมีภาระต้องคืนเงินฝากตามเงื่อนไขที่กำหนด

ระบบสถาบันการเงินของไทย ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1) สถาบันการเงินเอกชนที่ประกอบไปด้วย ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารพาณิชย์เพื่อรายย่อย บริษัทเงินทุน และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ และ 2) สถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ ซึ่งสถาบันการเงินเอกชนจะดำเนินธุรกิจตามกลไกตลาด ในขณะที่สถาบันการเงินเฉพาะกิจจัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะเพื่อเป็นกลไกของรัฐบาลในการสนับสนุนส่งเสริมในกรณีที่สถาบันการเงินเอกชนไม่สามารถตอบสนองความต้องการทางการเงินของผู้ประกอบการและประชาชน ซึ่งต่างก็มีส่วนสนับสนุนการพัฒนาและการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจของประเทศ

คณะผู้วิจัยเห็นว่า ภาครัฐได้ใช้สถาบันการเงินเฉพาะกิจในการเป็นกลไกหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ดังนั้น วัตถุประสงค์ของการทำวิจัยฉบับนี้มีความมุ่งหมายที่จะได้มีส่วนในการจัดทำข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและปรับปรุงบทบาทของสถาบันการเงินเฉพาะกิจในระยะปานกลางและระยะยาวต่อไป ในการนี้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กล่าว คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบสำรวจความเพียงพอ ความทันสมัยของการให้บริการ และความครอบคลุมทั่วถึงของการให้บริการของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ จำนวนกว่า 4,000 ฉบับ กระจายในสาขาทั่วประเทศ

ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ 5 แห่ง ได้แก่ ธนาคารออมสิน (ธ.ออมสิน) ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (ธสน.) และธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว.) ตลอดจนวิเคราะห์ผลการดำเนินงานและความมั่นคงทางการเงินของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ โดยจัดทำในลักษณะการวิเคราะห์ดัชนีชี้วัดทางการเงิน (Financial Indicators) วิเคราะห์ปัญหา / ข้อจำกัดในด้านการดำเนินงานและนโยบายการกำกับดูแลของภาครัฐ วิเคราะห์ผลสำรวจของแบบสอบถาม รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาสถาบันการเงินเฉพาะกิจของไทยต่อไป

คณะผู้วิจัยพบว่าสถาบันการเงินเฉพาะกิจมีการให้บริการเงินฝากที่ทับซ้อนกันเองและทับซ้อนกับธนาคารพาณิชย์ในมิติของผลิตภัณฑ์และพื้นที่ให้บริการ แต่ความทับซ้อนนั้นไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานทั้งของสถาบันการเงินเฉพาะกิจและธนาคารพาณิชย์ และการแข่งขันในการให้บริการด้านเงินฝากเป็นไปตามกลไกตลาด ทั้งนี้ สถาบันการเงินเฉพาะกิจจำเป็นต้องระดมทุนจากการรับเงินฝากเพื่อสนับสนุนทั้งการดำเนินงานตามปกติและตามนโยบายของรัฐบาล เนื่องจากต้นทุนของเงินรับฝากต่ำกว่าการระดมทุนในช่องทางอื่นๆ เช่น การออกพันธบัตร หรือการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินอื่น

ในส่วนของการให้บริการสินเชื่อ นั้น สถาบันการเงินเฉพาะกิจมีผลิตภัณฑ์สินเชื่อที่มีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างกัน โดย ธอส. มีหน้าที่หลักคือการทำสินเชื่อที่อยู่อาศัย ธ.ก.ส. มีบทบาทสำคัญในการให้สินเชื่อกับภาคการเกษตรและเกษตรกรผู้มีรายได้น้อย รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรด้วย ธพว. สนับสนุนให้สินเชื่อแก่ผู้ประกอบการขนาดเล็ก ธสน. มุ่งเน้นให้สินเชื่อกับผู้ประกอบการที่ต้องการบุกเบิกตลาดใหม่ๆ ในต่างประเทศ จะมีเพียงแต่ ธ.ออมสิน ที่ให้บริการสินเชื่อที่หลากหลายจึงทำให้เกิดความทับซ้อนกับการให้บริการสินเชื่อของ ธ.ก.ส. (สินเชื่อเกษตร) ธอส. (สินเชื่อที่อยู่อาศัย) และ ธพว. (สินเชื่อ SMEs) ในบางส่วน นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยยังพบว่าสถาบันการเงิน

เฉพาะกิจมีกลุ่มเป้าหมายเฉพาะของตนเองในการให้บริการสินเชื่อ และไม่ได้แข่งขันกับธนาคารพาณิชย์โดยตรง จึงไม่ถือว่าเป็นการทับซ้อนในการให้บริการ แต่เป็นการเข้าไปให้บริการกับกลุ่มเป้าหมายที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการของธนาคารพาณิชย์เพื่อทำให้การให้บริการของภาคการเงินมีความสมบูรณ์

ทั้งนี้ จากผลที่ได้คณะผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะที่สำคัญเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาสถาบันการเงินเฉพาะกิจในระยะกลางและระยะยาว ดังนี้

- 1) ให้น่วยงานกำกับดูแลกำชับให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจดำเนินการตามวัตถุประสงค์จัดตั้ง โดยเน้นให้บริการกับกลุ่มเป้าหมายหลัก และมีผลิตภัณฑ์ทางการเงินและการให้บริการที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย
- 2) ให้น่วยงานกำกับดูแลจัดทำแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินเฉพาะกิจในระยะปานกลางและยาว เพื่อกำหนดบทบาทและทิศทางของสถาบันการเงินเฉพาะกิจให้สามารถเป็นเครื่องมือของรัฐบาลที่มีประสิทธิภาพ และใช้เงินงบประมาณให้เหมาะสมและคุ้มค่า
- 3) ภาครัฐควรจัดให้มีบริการร่วมกันระหว่างสถาบันการเงินเฉพาะกิจ
- 4) ให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจปรับปรุงเรื่องความรวดเร็วในการให้บริการ โดยใช้ระบบการทำงานที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งปรับปรุงและจัดฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องให้พนักงานมีความเชี่ยวชาญในการให้คำแนะนำและบริการที่มีประสิทธิภาพ
- 5) ให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจบริหารจัดการต้นทุนเงินและต้นทุนในการดำเนินการให้เหมาะสม เพื่อกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้ใช้บริการ

คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลการวิจัยฉบับนี้และข้อเสนอแนะของคณะผู้วิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อภาครัฐในการพัฒนาสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ซึ่งมี

วัตถุประสงค์หลักเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนผู้ใช้บริการที่เป็น
กลุ่มเป้าหมายของสถาบันการเงินเฉพาะกิจให้ได้รับความพึงพอใจมากที่สุด ใน
ขณะเดียวกัน จะช่วยส่งเสริมให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจมีความเข้มแข็ง สามารถเป็น
ตัวจักรสำคัญของภาครัฐในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่ยั่งยืนในระยะยาว
ต่อไปด้วย

Executive Summary

In the open economy, it is known that financial system is a mechanism that link and bring resources from savings to investment. Sound financial system will stimulate more investment, production activity as well as employment which will bring our economy to the sustainable growth.

Thai financial system comprises of two main groups; 1) Private Financial Institutions (including Commercial Banks, Small Retail Banks, Finance Company, Credit Fancier) and 2) Specialized Financial Institutions (SFIs) which own by the government. Private financial institutions play important role in financing a large corporate. In the meanwhile, SFIs have a clear mission as a government's tools to help financing entrepreneurs and people who could not access financial services from private financial institutions. However, both private financial institutions and SFIs are main mechanism to strengthen our economic growth and to support our sustainable economic development.

The objective of the research is to provide recommendations to the government in order to improve SFIs's performance and specified the role of which SFIs have to play in order to better serve customers' need in the medium and long terms perspective. To achieve these, we conducted a survey by circulating questionnaires of about 4,000 copies to collect answers and comments from SFIs customers. The questionnaires were sent through the number of SFIs' branches which include Government Savings Bank (GSB), Government Housing Bank (GHB), Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives (BAAC), Export-Import Bank of Thailand (EXIM Bank), and Small and Medium Enterprise Development Bank of Thailand (SME Bank) covering almost every part of Thailand.

After the process of collecting, cleaning, assessing, and analyzing the data, we found that deposit side of financial services (product and service areas) is, indeed, shows some overlapping among SFIs and between SFIs and private financial institutions as well. However, this overlapping does not incur any obstacle to the operation of both SFIs and private financial institutions. Moreover, the deposit side of financial services is highly competitive and driven by the market mechanism. Anyway, SFIs need to raise fund from deposits to ensure that they have sufficient resources to operate under normal operation and to driven the government policy projects because deposits cost of fund is lower than of the others such as bond issuance, borrow from other banks, and etc.

On the loan side of financial services, we found that each SFI has its own loan product with a unique characteristic. GHB focus specifically on the housing loan. BAAC operates and lends mainly in the agricultural sector which its focus on low income farmers. SME Bank put their best effort to finance the small and medium enterprises. EXIM Bank keeps operating their business in the export sector and tries to promote Thai entrepreneurs to penetrate into new foreign market. However, as set by the Law, GSB can operate as the normal commercial banks in which it can offer many types of loan products to the customers. Hence, we found that GSB has some loan products overlapped with other SFIs' i.e. for the agricultural loan, it does overlapped with BAAC; for the housing loan, it does overlapped with GHB; and for the SME loan, it does overlapped with SME Bank. In addition, we found that SFIs have their own target market to lend to and do not directly compete with those private financial institutions. We also conclude that SFIs play the complementary role to provide the financial services to those who cannot gain an access from the commercial banks in order to complete Thai financial services system.

As a result of the study, we found that it is necessary to improve role, service, and operation of these five SFIs, the following are our recommendations that might be useful for the development of these SFIs in the medium and long term;

1. Regulatory agency should focus more on SFIs' mission and lead them to play the appropriate role as set by the Law to better serve their main target group.
2. Regulatory agency should formulate Medium and Long-Term SFIs Master Plan in order to specify their role and direction as a government's tools and enhance them to use government budget more efficient.
3. Government should set up One Stop Service (OSS) counters of SFIs to serve all customers in one place.
4. SFIs should improve their service time by using more up to date and efficient operating system in order to satisfy their clients. Moreover, SFIs should set up a training course for their employees to be more knowledgeable in their recommendation to the customers in order to enhance the services' effectiveness.
5. SFIs should manage their cost of fund and operating expense to the acceptable level so they can provide the appropriate level of interest rate to the customers.

Last but not least, we do hope that our findings and recommendations from this research will be useful for the government to consider as an initial step to improve SFIs' performance and create government policy to better serve Thai people and to achieve the highest satisfaction level from their main target customers. This is to ensure that SFIs are act as the government's tools and still be main mechanism that helps strengthen Thai financial system as well as economic and social development in the medium and long term.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ระบบสถาบันการเงินและสถาบันการเงินเฉพาะกิจของประเทศไทย

ในระบบเศรษฐกิจเสรี ระบบการเงินเป็นกลไกสำคัญยิ่งในการจัดสรรทรัพยากรระหว่างภาคเศรษฐกิจจากผู้ที่มีเงินออมไปยังผู้ที่ต้องการเงินทุน ซึ่งจะก่อให้เกิดการลงทุน การผลิตและการจ้างงาน อันเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโตและมีเสถียรภาพ ทั้งนี้ ระบบสถาบันการเงินที่มีประสิทธิภาพ จะช่วยส่งเสริมหน้าที่ของระบบการเงินให้สามารถดำเนินไปอย่างราบรื่น ในประเทศไทยสถาบันการเงินมีบทบาทอย่างมากต่อระบบการเงินและระบบเศรษฐกิจ เนื่องจากเป็นผู้รับความเสี่ยงในการปล่อยกู้หรือลงทุนให้กับผู้ฝากเงินและมีภาระต้องคืนเงินฝากตามเงื่อนไขที่กำหนด

ระบบสถาบันการเงินของไทย ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ สถาบันการเงินเอกชน และสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ ซึ่งสถาบันการเงินเอกชนจะดำเนินธุรกิจตามกลไกตลาด ในขณะที่สถาบันการเงินเฉพาะกิจจัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะเพื่อเป็นกลไกของรัฐบาลในการสนับสนุนส่งเสริมในกรณีที่สถาบันการเงินเอกชนไม่สามารถตอบสนองความต้องการทางการเงินของผู้ประกอบการและประชาชน ซึ่งต่างก็มีส่วนสนับสนุนการพัฒนาและการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจของประเทศ

1.1.1 ระบบสถาบันการเงิน

สถาบันการเงินของประเทศไทย ประกอบด้วย 5 ประเภท ได้แก่

1. ธนาคารพาณิชย์ ซึ่งเป็นตัวกลางหลักในการระดมเงินฝากจากจากผู้ฝาก

เงินเพื่อปล่อยสินเชื่อแก่ภาคครัวเรือนและภาคธุรกิจ ธนาคารพาณิชย์แบ่งออกเป็น ธนาคารพาณิชย์เต็มรูปแบบ ธนาคารพาณิชย์เพื่อรายย่อย ธนาคารพาณิชย์ที่เป็นบริษัทลูกของธนาคารต่างประเทศ และสาขานาการพาณิชย์ต่างประเทศ

2. บริษัทเงินทุน ซึ่งระดมเงินทุนจากประชาชนในรูปตัวสัญญาใช้เงิน และใช้เงินนั้นในการประกอบธุรกิจเงินทุนเพื่อการพาณิชย์ กิจการเงินเพื่อการพัฒนา กิจการเงินทุนเพื่อการจำหน่ายและการบริโภค และกิจการเงินทุนเพื่อการเคหะ

3. บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ซึ่งระดมเงินทุนจากประชาชนในรูปตัวสัญญาใช้เงิน และใช้เงินนั้นเพื่อประกอบธุรกิจให้กู้ยืมโดยวิธีรับจำนองอสังหาริมทรัพย์ รับซื้ออสังหาริมทรัพย์ตามสัญญาขายฝาก เป็นต้น

4. สถาบันการเงินเฉพาะกิจ (Specialized Financial Institutions : SFIs) ซึ่งมีกฎหมายเฉพาะในการจัดตั้งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนองนโยบายในการส่งเสริมและการพัฒนาเฉพาะด้านของรัฐบาล เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) ธนาคารออมสิน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.) ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (ธสน.) เป็นต้น

5. สถาบันการเงินประเภทให้สินเชื่อรายย่อย (Micro Credits) เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ Credit Union ไร่รับจำนำ เป็นต้น

ผลการประเมินระบบการเงินไทย (IMF, 2008) ณ ปี 2549 ระบบการเงินไทยมีขนาดใหญ่ โดยมีสินทรัพย์ทางการเงินประมาณร้อยละ 180 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) แต่น้อยกว่าในปี 2539 ที่ร้อยละ 217 ของ GDP นับตั้งแต่วิกฤตการณ์เศรษฐกิจปี 2540 ระบบการเงินไทยมีความแข็งแกร่งขึ้นตามลำดับ เป็นผลมาจากการดำเนินนโยบายการคลังแบบยั่งยืน นโยบายการเงินในกรอบการกำหนดเป้าหมายเงินเฟ้อ (Inflation

Targeting) และนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวแบบมีการจัดการ (managed float) ในส่วนของภาคการเงิน มีการปรับปรุงกฎระเบียบและการกำกับดูแลสถาบันการเงินให้เป็นมาตรฐานสากลตรวจสอบ มีการพัฒนาตลาดทุนและโครงสร้างพื้นฐาน พร้อมกับปรับปรุงกรอบกฎหมายและการปฏิบัติตามหลักบรรษัทภิบาล (Corporate Governance) ให้ดียิ่งขึ้น

ระบบธนาคารพาณิชย์ไทยเป็นส่วนสำคัญของระบบการเงินไทย เนื่องจากมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 57 ของสินทรัพย์ของระบบการเงิน หรือประมาณร้อยละ 111 ของ GDP และสถาบันการเงินเฉพาะกิจมีบทบาทสำคัญรองจากธนาคารพาณิชย์ด้วยสัดส่วนร้อยละ 13 ซึ่งที่ผ่านมาได้ขยายตัวสูงขึ้นเนื่องจากภาครัฐใช้เป็นกลไกในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม หลังจากวิกฤตการณ์เศรษฐกิจปี 2540 และการดำเนินแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 1 (2547-2551) จำนวนสถาบันการเงินลดลงอย่างมากจาก 135 แห่งในปี 2539 เหลือเพียง 48 แห่งในปี 2549

ตารางที่ 1.1 สัดส่วนของระบบการเงินไทยปี 2539 2546 และ 2549

ระบบการเงินไทย	2539	2546	2549
ธนาคารพาณิชย์	55	59	57
สถาบันการเงินเฉพาะกิจ (รวมบริษัทบริหารสินทรัพย์ของรัฐ)	7	13	13
บริษัทเงินทุนและบริษัท เครดิตฟองซิเอร์	18	3	1
บริษัทประกันภัย	2	5	5
บริษัทหลักทรัพย์	15	1	1
บริษัทจัดการกองทุน + กองทุน	2	12	17
อื่นๆ	1	7	6

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ระบบธนาคารพาณิชย์ไทยมีความเข้มแข็งโดยพิจารณาจากเงินกองทุนและความสามารถในการทำกำไรอยู่ในระดับสูง อัตราส่วนเงินกองทุนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 14 สูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่ร้อยละ 8.5 ความสามารถในการทำกำไรดีขึ้นเป็นผลมาจากส่วนต่างและสินเชื่อยาวตัวสูงขึ้น ในปี 2549 ผลประกอบการของธนาคารพาณิชย์ไทยรวมถึงสาขาธนาคารต่างประเทศได้รับผลกระทบจากการกันสำรองตามเกณฑ์มาตรฐานบัญชีสากล (IAS 39) ที่เริ่มใช้ปลายปี 2549 ส่งผลให้ค่าเฉลี่ยของ Return on Equity (ROE) และ Return on Assets (ROA) ลดลง โดย ROE ลดลงจากร้อยละ 1.4 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 0.8 ในปี 2549 และ ROA ลดลงจากร้อยละ 12.1 เป็นร้อยละ 7.1

ผลการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ (ชปท., 2551) ในไตรมาส 3 ปี 2551 ระบบธนาคารพาณิชย์มีกำไรสุทธิ 2.4 หมื่นล้านบาท โดย 9 เดือนแรกของปี 2551 มีกำไรสุทธิทั้งสิ้น 8.1 หมื่นล้านบาท สูงกว่ากำไรทั้งปี 2550 ถึง 5.7 หมื่นล้านบาท เนื่องจากสินเชื่อยาวตัวได้ดี คุณภาพสินทรัพย์ดีขึ้นจาก NPL ลดลง กอปรกับภาระกันสำรองลดลงมาก สินเชื่อของระบบธนาคารพาณิชย์ขยายตัวร้อยละ 13.2 สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (gross NPL) มียอดคงค้าง 432.1 พันล้านบาท หรือร้อยละ 6 เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของระบบธนาคารพาณิชย์อยู่ที่ร้อยละ 15.7

ทั้งนี้ ชปท. และกระทรวงการคลังได้ร่วมมือกันจัดทำแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 1 (2547 – 2551) และระยะที่ 2 (2552 – 2556) เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาระบบสถาบันการเงินให้มีความเข้มแข็งและมีบทบาทที่สำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เติบโตอย่างยั่งยืนสืบไป โดยคณะผู้วิจัยได้สรุปสาระสำคัญของแผนดังกล่าวไว้ใน ภาคผนวก จ

1.1.2 ระบบสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

ในสภาพการณ์ที่สถาบันการเงินเอกชน หรือ ธนาคารพาณิชย์โดยทั่วไป ไม่สามารถตอบสนองความต้องการทางการเงินของผู้ประกอบการและประชาชนได้

หรือไม่สามารถให้บริการได้เนื่องจากผู้ประกอบการนั้นมีความเสี่ยงสูง ขณะที่ผลตอบแทนไม่คุ้มกับต้นทุนและผลกำไรที่ต้องการ ดังนั้น ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้ทั่วถึงและบรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาได้ในเวลาอันสมควร ภาครัฐจึงจำเป็นต้องอาศัยกลไกเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่สมบูรณ์ของระบบการเงินตามกลไกตลาดในภาวะปกติ รวมทั้งการแก้ไขปัญหาของระบบการเงินในภาวะที่ไม่ปกติ หรือระบบการเงินที่ยังมีความอ่อนแอ กลไกดังกล่าว ได้แก่ กลไกในการดำเนินงานของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์และภารกิจรอบการดำเนินงานอย่างชัดเจน ในการเข้าไปเป็นส่วนเติมเต็มในภาคระบบการเงินที่ภาคเอกชนยังคงขาดอยู่

สถาบันการเงินเฉพาะกิจ (Specialized Financial Institutions: SFIs) ที่ตั้งขึ้นในช่วงแรกอยู่ในช่วงหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่เศรษฐกิจตกต่ำอย่างรุนแรงทั่วโลก รัฐบาลจึงเห็นความจำเป็นต้องเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจสังคม โดยได้มีการเปลี่ยนสถานภาพสำนักคลังออมสินเป็น**ธนาคารออมสิน (ธ.ออมสิน)** โดยเริ่มดำเนินการเป็นทางการในปี 2489 และเพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ของประชาชนและเพื่อเร่งระดมเงินออมเข้าสู่ระบบการเงิน ต่อมาในปี 2490 รัฐบาลได้จัดตั้ง **ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)** ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือทางการเงินในการส่งเสริมอาชีพการเกษตร การดำเนินงานของเกษตรกรหรือสหกรณ์การเกษตร โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อยที่ขาดหลักประกันการกู้ยืม รวมทั้งการประกอบอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวเกษตรกร รวมทั้งรับฝากเงิน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการพัฒนาด้านสังคมเพื่อให้มีการกระจายรายได้ไปสู่ชนบท

รัฐบาลเล็งเห็นความสำคัญของการมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองของประชาชน จึงได้จัดตั้ง**ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.)** ขึ้นในปี 2496 เพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือทางการเงินให้กับประชาชนได้มีที่อยู่อาศัยตามสมควรแก่สภาพ โดยเฉพาะการสร้างโอกาสให้ผู้มีรายได้น้อยและปานกลางที่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง รวมทั้งการจัดสรรที่ดินเพื่อก่อสร้างที่

อยู่อาศัย ตลอดจนให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่การเคหะแห่งชาติ ในการก่อสร้างที่อยู่อาศัยให้แก่ผู้มีรายได้น้อยอีกด้วย

ในการเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตของประเทศ ในปี 2534 รัฐบาลได้จัดตั้ง**บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (บสย.)** เพื่อช่วยสนับสนุนการกระจายสินเชื่อไปสู่อุตสาหกรรมขนาดย่อมทั่วประเทศ นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้จัดตั้งหน่วยงานเพื่อทำหน้าที่ให้การสนับสนุนทางการเงินแก่ธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม ภายใต้ชื่อว่า สำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม (สธอ.) และต่อมาได้พัฒนามาเป็นบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม (บอย.) ซึ่งปัจจุบัน คือ **ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ธพว.)** เพื่อให้บริการด้านการเงินและคำแนะนำด้านธุรกิจและจัดการแก่ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

รัฐบาลให้ความสำคัญต่อการเร่งพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกและการผลิตทดแทนการนำเข้า การผลิตในภาคอุตสาหกรรมจึงเริ่มกลายเป็นภาคสำคัญในการสร้างความเจริญเติบโตของประเทศ และเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการสร้างรายได้เงินตราต่างประเทศ ต่อมารัฐบาลได้ก่อตั้ง **ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (ธสน.)** ในปี 2536 เพื่อทำหน้าที่ ส่งเสริมและสนับสนุนการส่งออก นำเข้า และการลงทุนเพื่อพัฒนาประเทศ ด้วยการให้สินเชื่อผู้ส่งออก ผู้ที่ไปลงทุนทำธุรกิจในต่างประเทศ คำประกันการส่งออก และบริการทางการเงินรูปแบบอื่น เช่น คำประกันหนี้ รับประกันความเสี่ยง เป็นต้น เพื่อเป็นการเสริมจากธุรกิจที่ธนาคารพาณิชย์ยังไม่มีบริการหรือให้บริการไม่เพียงพอโดยเฉพาะแก่ผู้ประกอบการขนาดย่อม

และเมื่อปี 2540 รัฐบาลยังได้จัดตั้ง**บริษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย (บตท.)** เพื่อช่วยเพิ่มสภาพคล่องตลาดสินเชื่อสังหาริมทรัพย์ที่เริ่มส่อปัญหา โดยการรับซื้อสินเชื่อที่อยู่อาศัยในตลาดแรกจากสถาบันการเงินแล้วแปลงสินเชื่อที่อยู่อาศัยเป็นหลักทรัพย์ (Securitization) เพื่อขายแก่นักลงทุนทั้งในและต่างประเทศ

ในปี 2546 รัฐบาลได้จัดตั้งธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย (ธอท.) ขึ้น เพื่อให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามอย่างครบวงจรแก่ผู้ลงทุน ผู้ประกอบการ และประชาชนทั่วไป ส่งเสริมให้มีการระดมเงินออมซึ่งจะเป็นแหล่งเงินทุนทางธุรกิจที่มี ต้นทุนต่ำซึ่งจะเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการลงทุนในภาคเศรษฐกิจ เป็นศูนย์กลางในการ เชื่อมโยงทางด้านการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ และเป็นธนาคารเพื่อสังคมและ ชุมชน

ปัจจุบัน เราสามารถแบ่งประเภทของสถาบันการเงินเฉพาะกิจซึ่งมีอยู่ 8 แห่ง ได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

1. สถาบันการเงินเฉพาะกิจที่เป็นตัวกลางทางการเงิน (Financial Intermediaries) ได้แก่ สถาบันการเงินเฉพาะกิจที่เป็นธนาคารและประกอบธุรกรรมได้ 2 ขา คือ ให้บริการเงินฝากและปล่อยสินเชื่อ ซึ่งมีทั้งหมด 4 ธนาคาร ได้แก่ ธ.ก.ส. ธอส. ธ.ออมสิน และ ธอท.

2. สถาบันการเงินเฉพาะกิจที่ไม่ใช่ตัวกลางทางการเงิน (Non-financial Intermediaries) ได้แก่ สถาบันการเงินเฉพาะกิจที่เป็นธนาคารและที่ไม่ใช่ธนาคาร แต่ สามารถทำธุรกรรมได้เพียงขาเดียว กล่าวคือ จะไม่รับเงินฝากจากประชาชนโดยทั่วไป แต่ จะทำธุรกรรมปล่อยสินเชื่อเท่านั้น ซึ่งมี 2 ธนาคาร ได้แก่ ธสน. และ ธพว. และ 2 บริษัท ได้แก่ บสย. และ บตท. ที่ไม่ได้ทำธุรกรรมการปล่อยสินเชื่อ แต่จะทำหน้าที่ในการเป็นผู้ ส่งเสริมในการปล่อยสินเชื่อของสถาบันการเงินอื่นๆ

สถาบันการเงินเฉพาะกิจแต่ละแห่งจะมีลูกค้ากลุ่มเป้าหมายของตนเอง ชัดเจน ทั้งนี้ เนื่องมาจากปรัชญาการออกแบบของแต่ละสถาบันและกฎหมายที่บังคับใช้ เพื่อให้สามารถสนองตอบภาคเศรษฐกิจจริง (Real Sector) (โชติชัย และคณะ, 2549) ดังนั้น เราสามารถแบ่งกลุ่มลูกค้าของสถาบันการเงินเฉพาะกิจออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มลูกค้าที่เป็นเกษตรกรและลูกค้าที่เป็นฐานรากของประเทศ โดย ธ.ก.ส. และ ธ.ออมสิน มีบทบาทสำคัญในการให้บริการทางการเงินและบริการอื่นๆ แก่ลูกค้ากลุ่มนี้ โดย ธ.ก.ส. มีลูกค้าเป็นเกษตรกรและคนในชนบท ในขณะที่กลุ่มลูกค้าของ ออมสินเป็นฐานรากในเขตเมือง
2. กลุ่มลูกค้าในภาคอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม โดยสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่มีการให้บริการลูกค้ากลุ่มนี้ ได้แก่ ธพว. และ ธสน. และ บสย.
3. กลุ่มลูกค้าอสังหาริมทรัพย์ โดยมี ธอส. และ บตท. รับผิดชอบดูแลลูกค้ากลุ่มนี้
4. กลุ่มลูกค้าอื่นๆ ได้แก่ ธอท.

1.2 บทบาทของสถาบันการเงินเฉพาะกิจในระบบสถาบันการเงิน

บทบาทของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ (SFIs) มีความสำคัญมากขึ้นเป็นลำดับ ต่อระบบสถาบันการเงินนับตั้งแต่ปี 2539 จนถึงปัจจุบัน รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยได้ใช้สถาบันการเงินเฉพาะกิจเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสนองนโยบายของรัฐบาลในการจัดสรรสินเชื่อและบริการทางการเงินไปสู่กลุ่มเป้าหมายที่ต้องการ และสถาบันการเงินเฉพาะกิจได้มีบทบาทเพิ่มขึ้นมาก นับตั้งแต่หลังวิกฤตการณ์การเงินปี 2540 ดังจะเห็นได้จากส่วนแบ่งตลาดด้านสินเชื่อของสถาบันการเงินเฉพาะกิจเพิ่มขึ้นอย่างเป็นนัยสำคัญ ทั้งนี้ ด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ 1) การปิดบริษัทเงินทุนและบริษัทหลักทรัพย์ 56 แห่ง ในปี 2540 และ 2) การใช้กลไกสถาบันการเงินเฉพาะกิจในการตอบสนองนโยบายรัฐบาลที่เรียกว่า นโยบายประชานิยม โดยหลายโครงการภายใต้ นโยบายประชานิยมได้มีการปล่อยสินเชื่อสูงมาก เช่น โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีธนาคารออมสิน และ ธ.ก.ส. รับผิดชอบ โดยมีวงเงินการปล่อยสินเชื่อกว่า 70,000 ล้านบาท ในปี 2544 ซึ่งการดำเนินการในลักษณะนี้ก็คือ การดำเนินนโยบายที่เรียกว่า นโยบายกึ่งการคลัง (Quasi-Fiscal Policy) ที่ต้องใช้

งบประมาณแผ่นดินขณะนี้ หรือที่เป็นงบประมาณในการดำเนินนโยบายบริหารประเทศ แต่การดำเนินนโยบายดังกล่าวนี้ จะทำให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจประสบปัญหาขาดทุนได้ เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์จะใช้บริการของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ และการปล่อยสินเชื่อแก่ลูกค้ากลุ่มนี้จะใช้ต้นทุนสูง นอกจากนั้น รัฐยังกำหนดอัตราดอกเบี้ยในการปล่อยกู้ไว้ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยตลาด ด้วยเหตุนี้เองเมื่อสถาบันการเงินเฉพาะกิจขาดทุน รัฐบาลจึงต้องเข้ามารับภาระโดยใช้เงินภาษีจากประชาชนชดเชยแก่สถาบันการเงินเฉพาะกิจนั้นๆ

เมื่อพิจารณาถึงการดำเนินงานของสถาบันการเงินเฉพาะกิจแต่ละแห่ง ซึ่งมีกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเฉพาะเจาะจงตามที่กล่าวข้างต้นนั้น แต่ในทางปฏิบัติ การปล่อยสินเชื่อของสถาบันการเงินเฉพาะกิจไม่ได้มีการแบ่งแยกตลาด (Market Segmentation) อย่างเด็ดขาดทีเดียว ดังจะเห็นได้ว่า ธนาคารออมสินมีการปล่อยกู้เพื่อที่อยู่อาศัยส่วนบุคคลเป็นวงเงินสูงในปี 2547 – 2548 โดยปล่อยสินเชื่อด้านที่อยู่อาศัยเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 30 ของสินเชื่อที่อยู่อาศัยทั้งหมด และคิดเป็นประมาณร้อยละ 25 ของเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัยของ ธอส. ส่วน ธ.ก.ส. ก็มีการปล่อยสินเชื่อแบบเดียวกับที่ ธ.ออมสินปล่อยที่เรียกว่า ธนาคารประชาชน นอกจากนี้ ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ที่ทำธุรกิจส่งออกก็อาจใช้บริการเงินกู้จาก ธพว. แทนการกู้ผ่าน ธสน. อย่างไรก็ตาม หากการดำเนินงานที่ซ้ำซ้อนกันระหว่างสถาบันการเงินเฉพาะกิจสามารถช่วยเหลือและสนองตอบความต้องการของประชาชนได้ดีก็อาจเป็นประโยชน์ เนื่องจากจะทำให้เกิดการแข่งขัน (Competitiveness) นำไปสู่การพัฒนาการให้บริการที่ดียิ่งขึ้น ทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน ผู้ใช้บริการ แต่ในทางกลับกัน หากการทับซ้อนนั้นไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์ด้านการแข่งขัน แต่เป็นการดำเนินการเพียงเพื่อต้องการแสวงหากำไร ก็อาจทำให้ประชาชนไม่ได้รับประโยชน์อย่างที่ควรจะเป็น รัฐก็ควรต้องพิจารณาในการปรับบทบาทของสถาบันการเงินเฉพาะกิจแต่ละแห่ง เพื่อลดการทับซ้อนดังกล่าวลง

หากพิจารณาผลการดำเนินงานของ SFIs พบว่า สัดส่วนสินเชื่อของ SFIs ต่อสินเชื่อรวมเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 8.2 ในปี 2539 เป็นร้อยละ 21.0 ในปี 2550 โดยสถาบันการเงินเฉพาะกิจ 3 แห่งได้แก่ ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และธนาคารอาคารสงเคราะห์มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 19.6 ในด้านเงินฝาก SFIs มีสัดส่วนร้อยละ 8.4 ในปี 2539 เพิ่มขึ้นสูงถึงร้อยละ 20.5 ในปี 2550 นั้นเป็นเครื่องยืนยันว่า SFIs มีบทบาทเพิ่มขึ้นในระบบการเงินไทยนับตั้งแต่วิกฤตการณ์ปี 2540 เป็นต้นมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงรัฐบาลของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ที่มีการใช้ SFIs มาเป็นกลไกในการดำเนินโครงการต่างๆ เพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชน เช่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและแก้ปัญหาความยากจนในระดับรากหญ้า ส่งเสริมการกระจายรายได้ การฟื้นฟูธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยการให้ความสนับสนุนทางการเงิน การพัฒนาธุรกิจ รวมทั้งมีการปรับปรุงกรอบกฎหมายเพื่อขยายขอบเขตการให้บริการทางการเงิน

สำหรับผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินเฉพาะกิจในปี 2551 สามารถสรุปได้ ดังนี้

1) ผลการดำเนินงาน ปี 2551

ณ สิ้นปี 2551 สถาบันการเงินเฉพาะกิจ (SFIs) 8 แห่งมีผลกำไรสุทธิรวมทั้งสิ้น 19,335.76 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 554.58 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 2.95 เทียบกับปี 2550 โดยปี 2551 SFIs 8 แห่งมีค่าใช้จ่ายในการกัณสำรองหนี้สงสัยจะสูญและหนี้สูญรวมทั้งสิ้น 23,521.8 ล้านบาท ลดลง 5,110.1 ล้านบาท จากปี 2550 หากนำค่าใช้จ่ายในการกัณสำรองหนี้ฯ บวกกลับไปกำไรสุทธิแล้วพบว่า กำไรจากการดำเนินงานของ SFIs ในปี 2551 อยู่ที่ 42,857.6 ล้านบาท ลดลง 4,555.5 ล้านบาทเทียบกับปี 2550 ทั้งนี้ ธ.ก.ส. มีผลกำไรสุทธิสะสมเพียง 9 เดือนเท่านั้น เนื่องจากปีบัญชี 2551 ของ ธ.ก.ส. เริ่มตั้งแต่เดือนเมษายน 2551 – มีนาคม 2552

ภาพรวมผลกำไรของ SFIs ปี 2551 เทียบกับปี 2550 สามารถสรุปได้ดังนี้

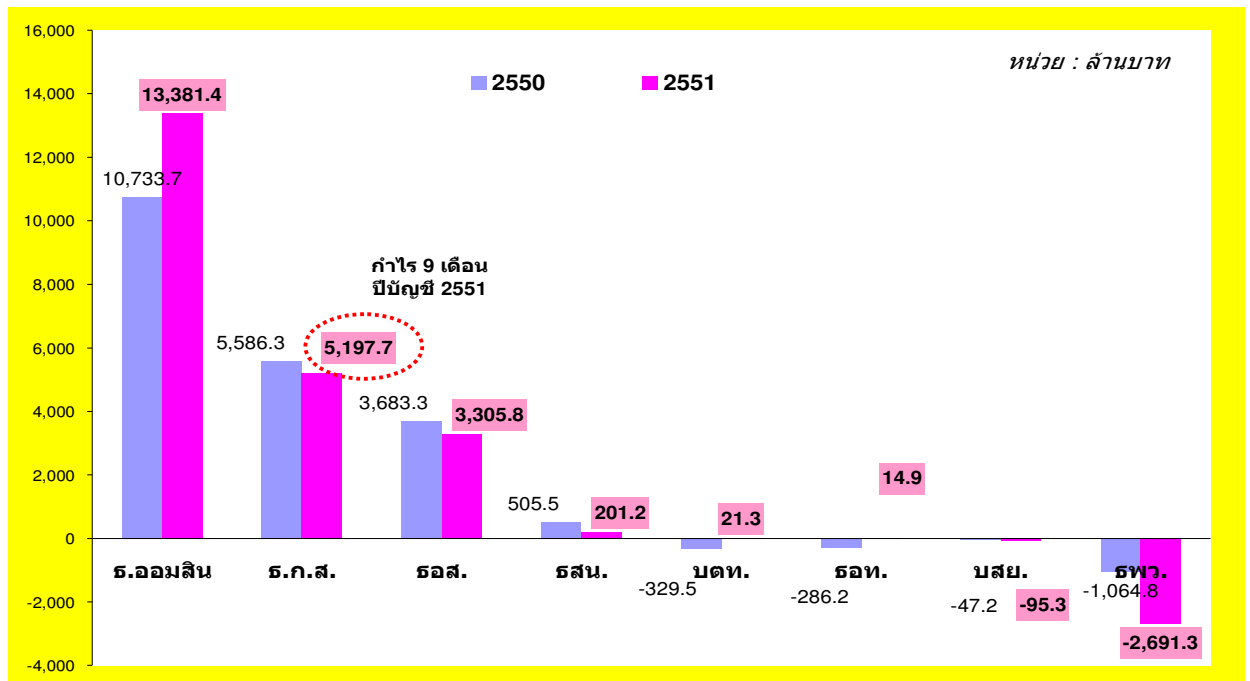
- ธ.ออมสินมีผลกำไรสุทธิปี 2551 อยู่ที่ 13,381.36 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 2,647.67 ล้านบาท เทียบกับปี 2550 ซึ่งอยู่ที่ 10,733.69 ล้านบาท
- ธ.ก.ส. มีผลกำไรสุทธิรวม 9 เดือนปีบัญชี 2551 อยู่ที่ 5,197.75 ล้านบาท หรือสูงถึงร้อยละ 93.04 ของผลกำไรสุทธิรวมปีบัญชี 2550 อย่างไรก็ดี หากนำผลกำไรสุทธิดังกล่าวบวกกลับค่าใช้จ่ายในการกันสำรองหนี้ฯ พบว่ากำไรจากการดำเนินงานของ ธ.ก.ส. อยู่ที่ 15,572.40 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 71.18 ของกำไรฯ ปีบัญชี 2550 เนื่องจาก ณ เดือนธันวาคม 2551 ธ.ก.ส. มีค่าใช้จ่ายในการกันสำรองหนี้ฯ 10,374.7 ล้านบาท ลดลง 5,916.2 ล้านบาทเทียบกับทั้งปีบัญชี 2550
- ปี 2551 ธอส. มีผลกำไรสุทธิ 3,305.85 ล้านบาท ลดลง 377.4 ล้านบาท เทียบกับปี 2550 และหากนำผลกำไรสุทธิดังกล่าวบวกกลับค่าใช้จ่ายในการกันสำรองหนี้ฯ พบว่ากำไรจากการดำเนินงานของ ธอส. อยู่ที่ 10,446 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 3,410.4 ล้านบาท เนื่องจากปี 2551 ธอส. มีค่าใช้จ่ายในการกันสำรองหนี้ฯ สูงถึง 7,140.1 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 3,787.8 ล้านบาท หรือ คิดเป็น 2.13 เท่าของค่าใช้จ่ายในการกันสำรองหนี้ฯ ปี 2550
- ธสน. มีผลกำไรสุทธิ 201.22 ลดลง 304.3 ล้านบาท เทียบกับปี 2550 และหากนำผลกำไรสุทธิดังกล่าวบวกกลับค่าใช้จ่ายในการกันสำรองหนี้ฯ พบว่ากำไรจากการดำเนินงานของ ธอส. อยู่ที่ 1,614.2 ล้านบาท ลดลง 137.2 ล้านบาท
- บตท. และ ธอท. เริ่มมีผลกำไรสุทธิจำนวน 21.33 และ 14.91 ล้านบาท หลังจากประสบภาวะขาดทุนตั้งแต่ปี 2548

- บสย. มีผลขาดทุนสุทธิ 95.34 ล้านบาท ซึ่งสูงกว่าผลขาดทุนสุทธิปี 2550 ถึง 2.02 เท่า อย่างไรก็ดี หากนำผลขาดทุนสุทธิดังกล่าวบวกกลับค่าใช้จ่ายในการกันสำรองหนี้ฯ พบว่า บสย. มีกำไรจากการดำเนินงานอยู่ที่ 174 ล้านบาท ลดลง 62.7 ล้านบาทจากปี 2550

- ธพว. มีผลขาดทุนสุทธิสูงถึง 2,691.31 ซึ่งสูงกว่าผลขาดทุนสุทธิปี 2550 ถึง 2.53 เท่า และหากนำผลขาดทุนสุทธิดังกล่าวบวกกลับค่าใช้จ่ายในการกันสำรองหนี้ฯ พบว่า ธพว. ยังมีผลการดำเนินงานขาดทุนอยู่ที่ 1,618 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 1,386.3 ล้านบาท เทียบกับปี 2550

ทั้งนี้ ธพว. มีผลการดำเนินงานขาดทุนสะสมตั้งแต่ปี 2549 – 2551 รวมทั้งสิ้น 6,593 ล้านบาท และ บสย. มีผลการดำเนินงานขาดทุนสะสมตั้งแต่ปี 45 – ก.ย. 51 รวมทั้งสิ้น 1,164.65 ล้านบาท

แผนภูมิที่ 1.1 ผลกำไร(ขาดทุน)สุทธิของสถาบันการเงินเฉพาะกิจปี 2551 เทียบกับปี 2550

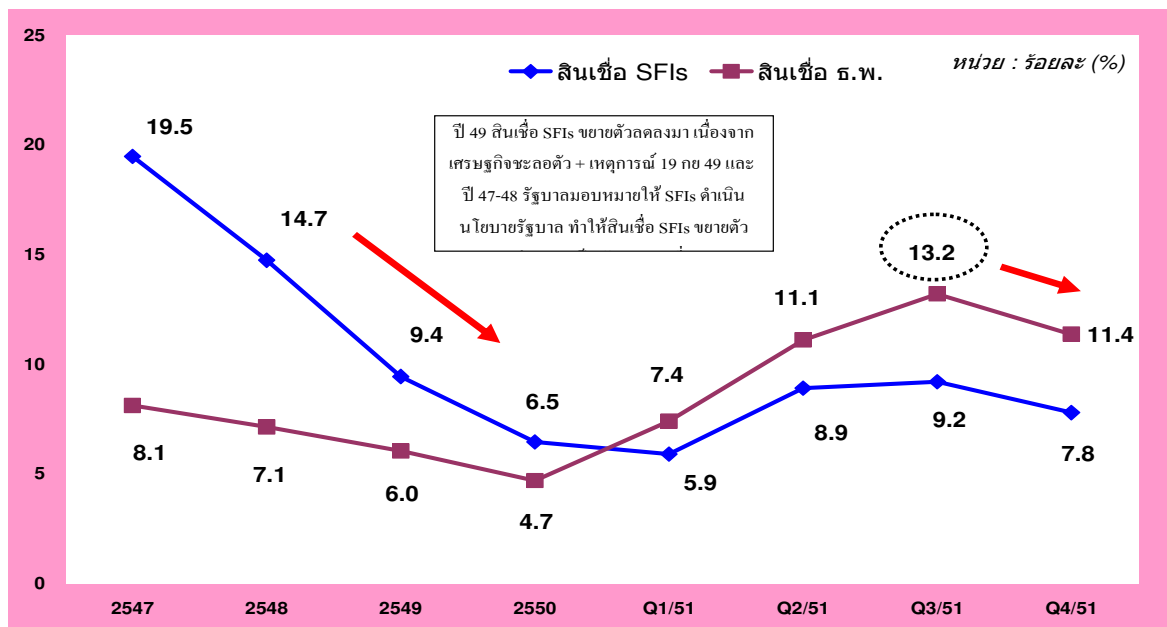

ที่มา : สถาบันการเงินเฉพาะกิจ รวบรวมโดย : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง

2) สินเชื่อ

ณ เดือนธันวาคม 2551 สินเชื่อคงค้างรวมของธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินเฉพาะกิจจำนวน 8.55 ล้านล้านบาท โดยแบ่งเป็นสินเชื่อธนาคารพาณิชย์อยู่ที่ 6.80 ล้านล้านบาท หรือขยายตัวสูงถึงร้อยละ 11.4 สูงกว่าปี 2550 ที่ขยายตัวเพียงร้อยละ 4.7 และสินเชื่อสถาบันการเงินเฉพาะกิจ 1.75 ล้านล้านบาท หรือขยายตัวร้อยละ 7.8 สูงกว่าปี 2551 ที่ขยายตัวร้อยละ 6.5 อย่างไรก็ตาม สินเชื่อคงค้างของธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ณ ไตรมาส 4 ของปี 2551 ขยายตัวน้อยกว่าไตรมาส 3 ซึ่งขยายตัวสูงถึงร้อยละ 13.2 และ 9.2 ทั้งนี้ สินเชื่อสถาบันการเงินเฉพาะกิจมีส่วนร้อยละ 20.5 ของสินเชื่อรวม (ธนาคารพาณิชย์รวมกับสถาบันการเงินเฉพาะกิจ) ซึ่งไม่เปลี่ยนแปลงตั้งแต่ปี 2548

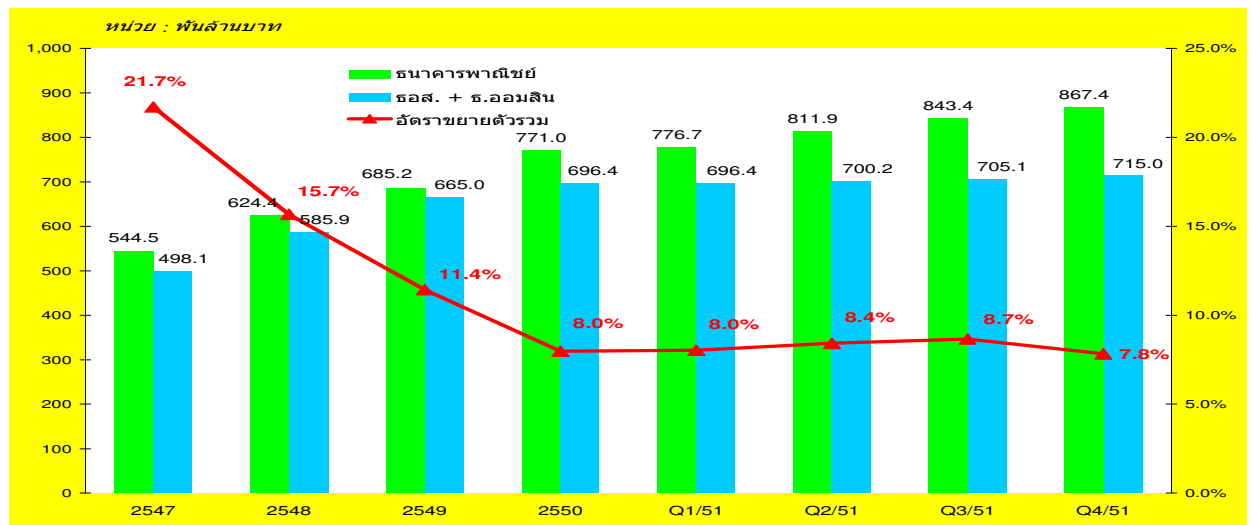
แผนภูมิที่ 1.2 อัตราขยายตัวของสินเชื่อธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ปี 2547 – 2551

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย และ สถาบันการเงินเฉพาะกิจ รวบรวมโดย : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง

เงินให้กู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัยส่วนบุคคลของสถาบันการเงิน ณ เดือนธันวาคม 2551 จำนวน 1.58 ล้านล้านบาท หรือขยายตัวร้อยละ 7.8 ลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยธนาคารพาณิชย์ ขยายตัวที่ร้อยละ 12.5 และมีสัดส่วนสูงขึ้นที่ร้อยละ 54.8 และ ธอส. รวมกับ ธ.ออมสิน ขยายตัวในอัตราลดลงที่ร้อยละ 2.7 และมีสัดส่วนลดลงที่ร้อยละ 45.2

แผนภูมิที่ 1.3 เงินให้กู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัยส่วนบุคคลของสถาบันการเงินปี 2547 - 2551

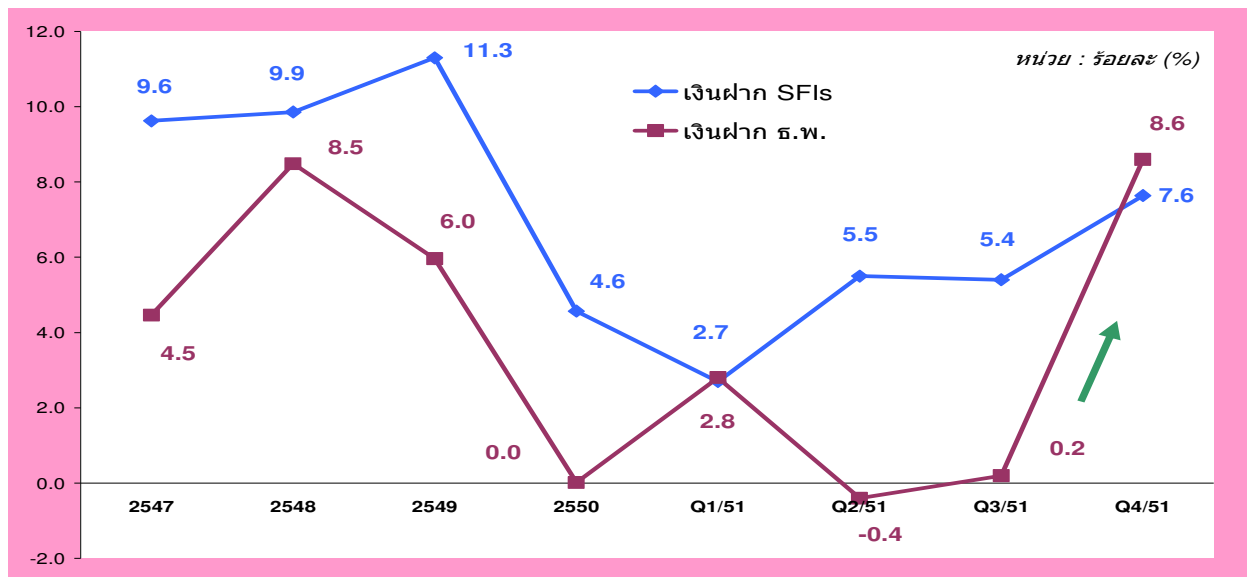

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

3) เงินรับฝาก

ณ เดือนธันวาคม 2551 เงินรับฝากของธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงิน เฉพาะกิจ 8.81 ล้านล้านบาท แบ่งเป็นเงินรับฝากของธนาคารพาณิชย์ 7.03 ล้านล้านบาท และสถาบันการเงินเฉพาะกิจ 1.78 ล้านล้านบาท โดยเงินรับฝากของธนาคารพาณิชย์ขยายตัว สูงถึง 8.6 และเงินรับฝากของสถาบันการเงินเฉพาะกิจขยายตัวที่ร้อยละ 7.6 ทั้งนี้ เงินรับ ฝาก SFIs มีสัดส่วนร้อยละ 20.2 ของเงินรับฝากรวม (ธนาคารพาณิชย์ร่วมกับสถาบันการเงิน เฉพาะกิจ)

แผนภูมิที่ 1.4 อัตราขยายตัวของเงินรับฝากธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ปี 2547 – 2551

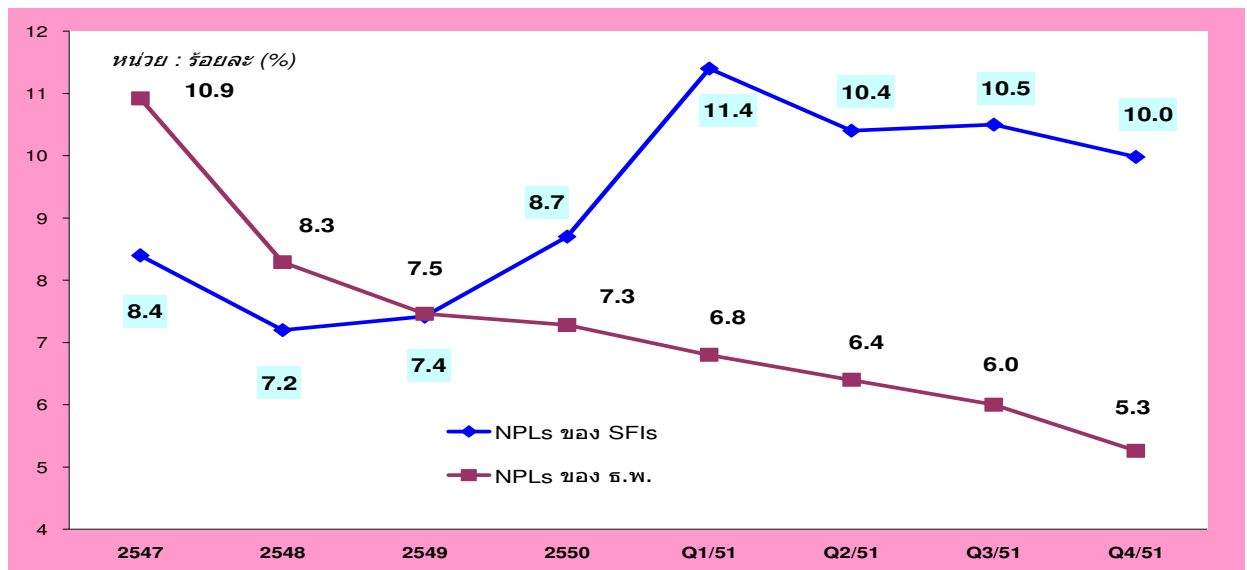

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย และ สถาบันการเงินเฉพาะกิจ รวบรวมโดย : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง

4) หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs)

ณ เดือนธันวาคม 2551 หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs) ของ SFIs อยู่ที่ 178,854.96 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 9.98 ของสินเชื่อรวม ลดลงจากไตรมาสก่อนเล็กน้อย แต่สูงกว่าปี 2547-2550 และ NPLs Ratio ของธนาคารพาณิชย์ (รวมสาขาธนาคารต่างประเทศ) เฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 5.26 ลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2547 ซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 10.9 โดยสาเหตุการลดลงของ NPLs ของ ธ.พ. ส่วนใหญ่มาจากการรับชำระหนี้ การตัดหนี้สูญของหนี้ที่หมดสิทธิเรียกร้อง และการขายหนี้ และ ธ.พ. ไม่มีการโอนหนี้ไปบริษัทบริหารสินทรัพย์ตั้งแต่ปี 2548

แผนภูมิที่ 1.5 อัตราส่วนหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อสินเชื่อบริษัท (NPLs Ratio) ปี 2547 – 2551

ที่มา : สถาบันการเงินเฉพาะกิจ รวบรวมโดย : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง

NPLs Ratio ของ SFIs รายสถาบัน สรุปได้ดังนี้

- NPLs Ratio ของ ธ.ออมสิน และ ธ.ก.ส. อยู่ที่ร้อยละ 3.2 และ 9.9 ปรับ

ลดลงเทียบกับปี 2550

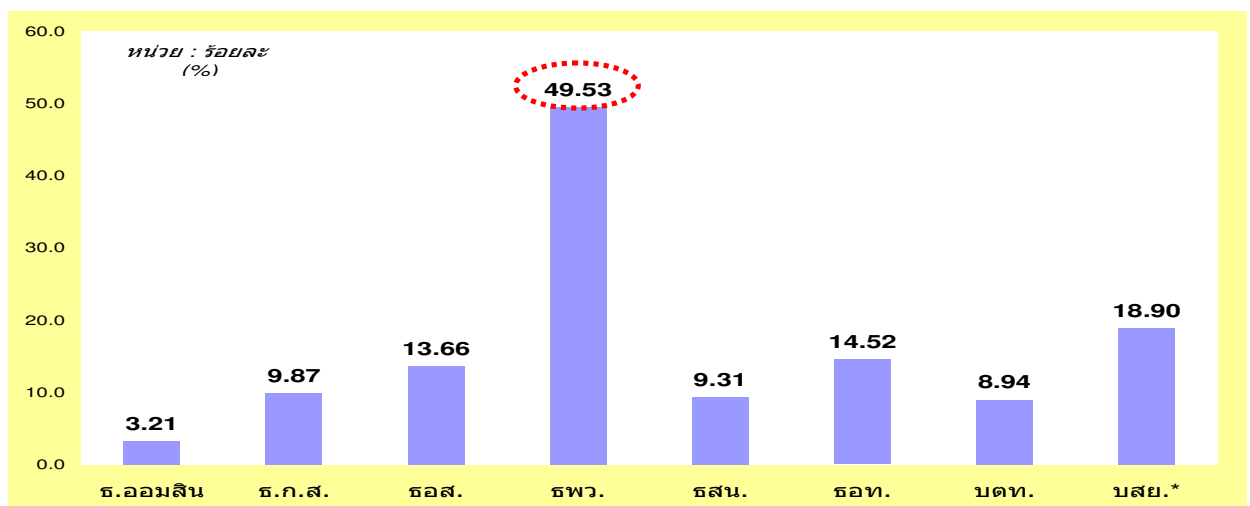
- NPLs Ratio ของ ธอส. อยู่ที่ร้อยละ 13.7 ปรับเพิ่มขึ้นจากปี 2550 เนื่องจากปี 2551 ธอส. ได้เริ่มใช้ระบบงานธนาคารหลัก (Core Banking System) และเปลี่ยนเกณฑ์การจัดชั้นหนี้เป็นระบบ Day Past Due ส่งผลให้ NPLs จากเดิมปี 2550 อยู่ที่ร้อยละ 8.8 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 13.7

- ธสน. และ บตท. มี NPLs Ratio อยู่ที่ร้อยละ 9.3 และ 8.9 ปรับเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเทียบกับปี 2550 หลังจาก ธสน. ขายสินทรัพย์ให้กับบริษัทบริหารสินทรัพย์ สุขุมวิท จำนวน 5,198.8 ล้านบาท ส่งผลให้ NPLs ปี 2550 ลดลงเหลือร้อยละ 5.5 และ บตท. ขายหนี้ NPLs ให้กับบริษัทบริหารสินทรัพย์ กรุงเทพพาณิชย์ จำกัด จำนวน 1,453.93 ล้านบาท ทำให้ NPLs ของ บตท. ลดลงเหลือร้อยละ 6.9 ในปี 2550

- NPLs Ratio ของ ธอท. อยู่ที่ร้อยละ 14.5 ถือว่าอยู่ในระดับค่อนข้างสูง เช่นเดียวกับ บสย. ที่มีภาระค้ำประกันที่เป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non-performing Credit Guarantee – NPGs) อยู่ที่ร้อยละ 18.9

- ธพว. มี NPLs Ratio สูงถึงร้อยละ 49.5 ปรับเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2549 เนื่องจากมีหนี้ค้ำประกันเป็น NPLs จำนวนมาก ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดชั้นหนี้ตามเกณฑ์ของ ธปท. และตามมาตรฐานทางบัญชี ฉบับที่ 39 (IAS-39)

แผนภูมิที่ 1.6 อัตราส่วนหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อสินเชื่อบริษัท (NPLs Ratio) ของ SFI's ณ เดือนธันวาคม 2551

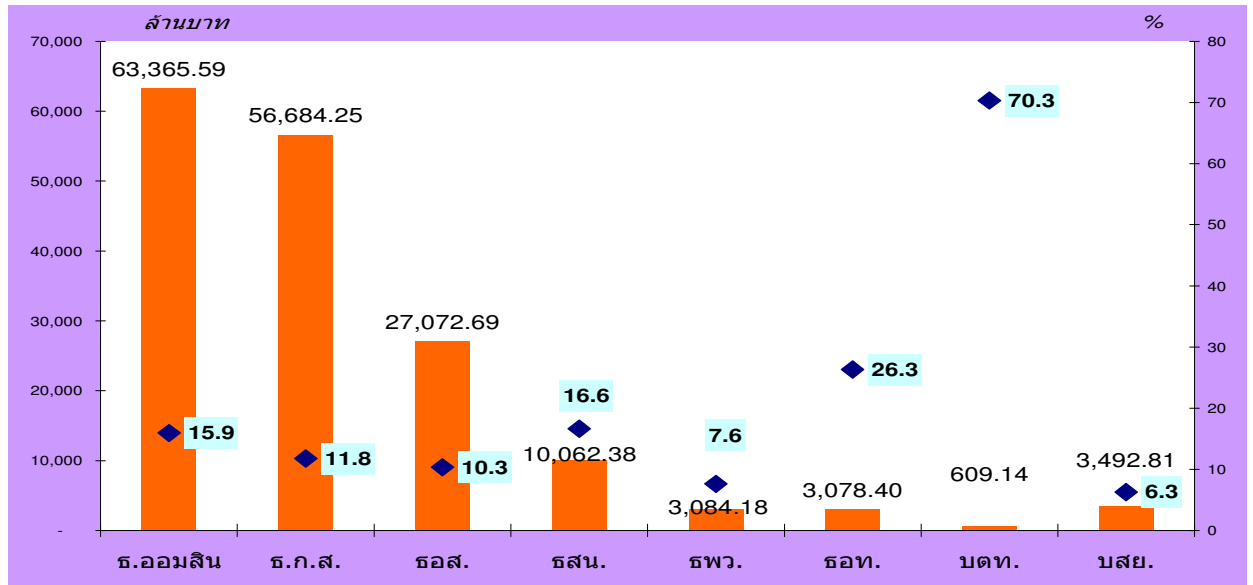
ที่มา : สถาบันการเงินเฉพาะกิจ รวบรวมโดย : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง

5) เงินกองทุน

ณ เดือนธันวาคม 2551 เงินกองทุนของสถาบันการเงินเฉพาะกิจอยู่ที่ 167,449.4 ล้านบาท และสถาบันการเงินเฉพาะกิจโดยรวมมีอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (BIS Ratio) สูงกว่าร้อยละ 10 ยกเว้น ธพว. อยู่ที่ร้อยละ 7.61 สำหรับ บสย. คณะกรรมการฯ

กำหนดอัตราส่วนของภาระค่าประกันต่อเงินกองทุน (Gearing Ratio) ไม่เกิน 10 เท่า
ปัจจุบันอยู่ที่ร้อยละ 6.26

แผนภูมิที่ 1.7 เงินกองทุน และ อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (BIS Ratio) เดือน
ธันวาคม 2551

หมายเหตุ: กกก.บสย. กำหนดอัตราส่วนของภาระค่าประกัน ต่อ เงินกองทุน (Gearing ratio) ไม่เกิน 10 เท่า

ที่มา : สถาบันการเงินเฉพาะกิจ รวบรวมโดย : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง

1.3 วัตถุประสงค์ ขอบเขต วิธีดำเนินการ และข้อจำกัดของโครงการวิจัย

ในสถานการณ์ที่สถาบันการเงินเอกชนโดยทั่วไปไม่สามารถตอบสนองความต้องการทางการเงินของผู้ประกอบการและประชาชนได้ หรือไม่สามารถให้บริการได้ เนื่องจากผู้ประกอบการนั้นมีความเสี่ยงในการดำเนินการสูง ขณะที่ผลตอบแทนไม่คุ้มกับต้นทุนและผลกำไรที่ต้องการ ดังนั้น การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้ทั่วถึงและเป็นธรรม และสามารถดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาได้ในเวลาอันสมควรจึงจำเป็นต้องอาศัยกลไกพิเศษ เพื่อแก้ไขปัญหาความไม่สมบูรณ์ของระบบการเงินตามกลไกตลาดในภาวะปกติ รวมทั้งการแก้ไขปัญหาของระบบการเงินในภาวะที่ไม่ปกติ หรือระบบการเงินที่ยังมีความอ่อนแอ กลไกดังกล่าวข้างต้น ได้แก่ การดำเนินงานของสถาบันการเงิน

เฉพาะกิจ ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยมีพระราชบัญญัติเฉพาะของแต่ละองค์กร ระบุวัตถุประสงค์และภารกิจการดำเนินงานอย่างชัดเจน เริ่มตั้งแต่การจัดตั้งธนาคารออมสิน ในปี 2456 จนถึงล่าสุดการจัดตั้งธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ในปี 2545 รวมในปัจจุบันมีสถาบันการเงินเฉพาะกิจทั้งสิ้น 8 แห่ง ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ธนาคารออมสิน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.) ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (ธสน.) ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว.) บรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (บสย.) บรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย (บตท.) และ ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย (ธอท.)

อย่างไรก็ตาม สถาบันการเงินเฉพาะกิจดังกล่าวต้องมีการปรับปรุงบทบาทการดำเนินงานและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและระดับการพัฒนาของภาคการเงินทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งมีการทบทวนบทบาทการดำเนินงานว่าสามารถดำเนินงานได้ตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง รวมทั้งมีความชัดเจนในบทบาทและแผนการพัฒนองค์กรหรือไม่ อย่างไร ดังนั้น จึงเห็นควรให้มีการศึกษาวิเคราะห์ในเชิงลึกของสถาบันการเงินเฉพาะกิจขนาดกลางและขนาดใหญ่ 5 แห่ง ได้แก่ ธ.ออมสิน ธ.ก.ส. ธอส. ธสน. และ ธพว. ในด้านต่างๆ ดังนี้

1) การให้บริการทางการเงินของสถาบันการเงินเฉพาะกิจในปัจจุบันตามมิติต่างๆ ได้แก่

- ☒ กลุ่มเป้าหมาย (ประเภท ขนาดกิจการ ระดับรายได้ วัตถุประสงค์การใช้เงิน สถานะทางสังคม)
- ☒ ประเภทการให้บริการ
- ☒ ภูมิภาคของการได้รับบริการ
- ☒ ขนาดของการให้สินเชื่อและบริการทางการเงิน

2) ความซับซ้อนของการให้บริการทางการเงินระหว่างสถาบันการเงินเฉพาะกิจด้วยกันในมิติต่างๆ

- 3) การให้บริการของสถาบันการเงินอื่นๆ ที่อาจทับซ้อนกับสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ในมิติต่างๆ
- 4) ความต้องการบริการทางการเงินเพิ่มเติมจากสถาบันการเงินเฉพาะกิจ และ Niche market ที่สถาบันการเงินเฉพาะกิจยังสามารถให้บริการได้
- 5) ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่สะท้อนบทบาทการให้บริการทางการเงินตั้งแต่ช่วงก่อนวิกฤติทางการเงินปี 2540 จนถึงปัจจุบัน
- 6) พัฒนาการของระบบธนาคารพาณิชย์ ที่มีผลกระทบต่อการให้บริการทางการเงินของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

ผลการศึกษาเชิงลึกทั้ง 6 ด้าน จะทำให้ทราบความต้องการของตลาด ความเพียงพอ ความทับซ้อนของการให้บริการ และความครอบคลุมทั่วถึงของการให้บริการความสามารถของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ซึ่งสามารถนำไปกำหนดบทบาทหน้าที่และกรอบการดำเนินงานที่เหมาะสม เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา/ปรับปรุงสถาบันการเงินเฉพาะกิจนั้นๆ โดยการกำหนดแนวทางดังกล่าวจะเป็นประโยชน์กับทั้งสถาบันการเงินเฉพาะกิจและสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบกำกับดูแลสถาบันการเงินเฉพาะกิจ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม อันจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของทั้งสถาบันการเงินเฉพาะกิจและ สศค. ในฐานะผู้กำกับดูแลด้วย ซึ่งสอดคล้องกับคำแนะนำจากผลการประเมินโครงการประเมินภาคการเงินสำหรับมาตรการกำกับดูแลระบบสถาบันการเงิน โดย IMF และธนาคารโลก เมื่อเดือนพฤษภาคม 2550 ที่เห็นควรให้กระทรวงการคลังทบทวนบทบาทของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ และองค์กรกำกับดูแลสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของทั้งสองฝ่าย

1.3.1 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อสำรวจข้อมูลการให้บริการทางการเงินและผลการดำเนินงาน

ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจตามมิติต่างๆ ที่ครบถ้วน เพียงพอที่จะนำไปใช้สนับสนุนการวิเคราะห์ในประเด็น

☒ ความทับซ้อนของการให้บริการระหว่างสถาบันการเงินเฉพาะกิจด้วยกันเองหรือกับสถาบันการเงินอื่นๆ ที่ทำให้เกิดความสับสนของทรัพยากร และตลาดการเงินมีการบิดเบือน (ปัญหา level playing field)

☒ ความจำเป็นที่ต้องมีการทับซ้อนของการให้บริการระหว่างสถาบันการเงินเฉพาะกิจด้วยกันเองหรือกับสถาบันการเงินอื่นๆ ควรอยู่ที่ระดับใด จึงจะเหมาะสม

☒ ระบุ gap / niche market ที่สถาบันการเงินเฉพาะกิจสามารถเข้าไปให้บริการเพิ่มเติมได้

2. เพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่และกรอบการดำเนินงานที่เหมาะสม เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา/ปรับปรุงสถาบันการเงินเฉพาะกิจนั้นๆ ต่อไป

1.3.2 ขอบเขตของโครงการวิจัย

1. การศึกษาข้อมูล บทความวิชาการ รายงานหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทางด้านบทบาทของสถาบันการเงินเพื่อการพัฒนา นโยบายสถาบันการเงินเฉพาะกิจ
2. การสำรวจ (survey) ความเพียงพอ ความทับซ้อนของการให้บริการ และความครอบคลุมทั่วถึงของการให้บริการของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ
3. วิเคราะห์ผลการดำเนินงานและความมั่นคงทางการเงินของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ โดยจัดทำในลักษณะ ดัชนีชี้วัดทางการเงิน (Financial Indicators)

1.3.3 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research Method) และวิธีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งคณะผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การสุ่มกลุ่มตัวอย่างและขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง

1.1 คณะผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการสำรวจคือผู้ใช้บริการของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยนำสมการที่ใช้สำหรับคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนประชากรมากของ Cochran (1963) มาประยุกต์ใช้

1.2 การเลือกกลุ่มตัวอย่างจะเป็นการสุ่มตัวอย่างเป็นแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) โดยลำดับแรกใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบวิจาณญาณ หรือแบบเจาะจง (Judgment or Purposive Sampling) คือเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใช้บริการของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ 5 แห่ง ได้แก่ ธ. ออมสิน ธ.ก.ส. ธอส. ธพว. และ ธสน. และลำดับต่อมาใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota sampling) โดยแบ่งสัดส่วนที่แจกจ่ายไปยังสถาบันการเงินเฉพาะกิจทั้ง 5 แห่ง ตามสัดส่วนของธุรกรรมการรับฝากเงินและการบริการด้านสินเชื่อของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ณ เดือนธันวาคม 2551

1.3 นอกจากนั้น คณะผู้วิจัยได้กำหนดสัดส่วนแบบสอบถามให้กระจายไปยังลูกค้าในพื้นที่ทั่วประเทศ โดยใช้ตัวเลขยอดเงินฝากและสินเชื่อคงค้างรายสาขาและจังหวัดของสถาบันการเงินเฉพาะกิจแต่ละแห่งเป็นเกณฑ์ สำหรับเงินฝากในกรุงเทพฯ ซึ่งมีตัวเลขสูงมากเทียบกับจังหวัดอื่นๆ นั้น เพื่อไม่ให้เกิดการกระจุกตัวของแบบสอบถาม คณะผู้วิจัยได้กำหนดการกระจายแบบสอบถามของกรุงเทพฯ โดยระบุสาขาเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน และสุดท้ายใช้วิธีสุ่มตัวอย่างโดยใช้ความสะดวก (Convenience) ซึ่งเป็น Non-probability โดยใช้แบบสอบถามตามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ จึงออกเก็บข้อมูลตามสาขาของสถาบันการเงินเฉพาะกิจทั้ง 5 แห่ง ทั่วประเทศ โดยคณะผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากสถาบันการเงินเฉพาะกิจทั้ง 5 แห่ง เป็นผู้แจกจ่ายและกระจายแบบสอบถามให้กับผู้ใช้บริการ

2. การออกแบบสอบถาม คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบสอบถามให้มีคุณลักษณะเข้าใจง่าย สั้น กระชับ และไม่ยาวจนเกินไป ไม่มีคำถามในเชิงชี้นำ และคำถามส่วนใหญ่มีลักษณะปิด (Closed-ended)

3. **วิธีทางสถิติเพื่อประมวลผลจากแบบสอบถาม** คณะผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของความถี่ และสถิติเบื้องต้น เช่น ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าฐานนิยม และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นต้น

4. **การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสีย** คณะผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถาบันการเงินเฉพาะกิจ เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นสำหรับการจัดทำสรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.3.4 **ข้อจำกัดของโครงการวิจัย**

โครงการวิจัยครั้งนี้ เป็นเพียงการสำรวจการให้บริการด้านเงินฝากและสินเชื่อ ความพึงพอใจในการใช้บริการ และความคิดเห็นทั่วไปของผู้ใช้บริการของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ 5 แห่ง ได้แก่ ธ.ออมสิน ธ.ก.ส. ธอส. ธสน. และ ธพว. ซึ่งไม่ได้รวมสถาบันการเงินเฉพาะกิจอีก 3 แห่ง คือ ธอท. บสย. และ บคท. นอกจากนี้ เนื่องจากงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด คณะผู้วิจัยจึงไม่ได้สำรวจกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ใช้บริการของธนาคารพาณิชย์และกลุ่มประชาชนทั่วไป

บทที่ 2

กรอบแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมปริทัศน์

2.1 กรอบแนวคิดด้านนโยบายกึ่งการคลัง (Quasi Fiscal Policy)

มาตรการกึ่งการคลัง (Quasi-fiscal Measures) คือ มาตรการจัดการกับระดับอุปสงค์รวมในระบบเศรษฐกิจ โดยมีได้ใช้มาตรการงบประมาณรายจ่ายประจำปี การก่อหนี้สาธารณะ การจัดเก็บภาษีอากรหรือการใช้เงินคงคลัง หากแต่เป็นการดำเนินการโดยใช้เงินทุนจากสถาบันการเงินเฉพาะกิจในการอัดฉีดเม็ดเงินเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจผ่านโครงการต่างๆ ของรัฐบาลเพื่อมุ่งหวังให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นและนำไปสู่การขยายตัวของการบริโภค ซึ่งในที่สุดจะกลายเป็นแรงผลักดันให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจตามที่ต้องการ ถือได้ว่าเป็นการดำเนินนโยบายการคลังผ่านสถาบันการเงินของรัฐ เช่น สถาบันการเงินเฉพาะกิจ ธนาคารของรัฐบาล หรือธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นต้น ในการช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนด้วยกลไกตลาดตามปกติได้ ทั้งนี้ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินมาตรการกึ่งการคลังจะไม่ปรากฏในเอกสารงบประมาณ ซึ่งอาจเรียกอีกอย่างได้ว่า Off-budget-Activities

นโยบายของภาครัฐผ่านระบบสถาบันการเงินเฉพาะกิจมีอยู่หลายโครงการ โดยสามารถแบ่งออกตามกลุ่มเป้าหมายได้ 4 ประเภท

1) ภาคประชาชน ได้แก่ โครงการธนาคารประชาชนผ่านธนาคารออมสินโดยมีกลไกหลัก คือ สินเชื่อแบบไม่ต้องใช้หลักประกัน แต่ใช้บุคคลใกล้ชิดค้ำประกันแทนเพื่อแก้ปัญหาการขาดสภาพคล่อง (Liquidity Shortage) ในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของประชาชนที่มีรายได้ต่ำได้โครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน สนับสนุนให้ประชาชนผู้ถือสินทรัพย์บางอย่างที่เดิมไม่สามารถใช้เป็นหลักประกันได้สามารถกู้ยืมโดยใช้สินทรัพย์ดังกล่าวเป็นหลักประกัน โดยเริ่มต้นจากธนาคารของรัฐบาลดำเนินการในการปล่อยกู้โดยใช้หลักการ การจัดระบบเอกสารแสดงสิทธิ์ การประเมินราคาสินทรัพย์ และการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินทรัพย์นั้นๆ

2) ภาคเกษตรกร ได้แก่ โครงการพักชำระหนี้เกษตรกรรายย่อยผ่านธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เพื่อบรรเทาปัญหาหนี้สินเรื้อรังเนื่องจากราคาพืชผลเกษตรตกต่ำและภัยแล้ง รวมทั้งฟื้นฟูรายได้ของครัวเรือนเกษตรกรให้มีเงินออมและเงินลงทุนเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการประกอบอาชีพ

3) ภาคอสังหาริมทรัพย์ ได้แก่ โครงการบ้านเอื้ออาทร โครงการ ธอส.-กบข. เพื่อที่อยู่อาศัยข้าราชการผ่านธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.) โดยเน้นที่การส่งเสริมให้ผู้มีรายได้น้อยและข้าราชการมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง เพื่อสร้างความมั่นคงทางสังคม ในส่วนของภาคการผลิต โครงการนี้เป็นมาตรการสำคัญในการกระตุ้นภาคอสังหาริมทรัพย์โดยมีกลไกสำคัญ คือ ภาครัฐ (การเคหะแห่งชาติ และ ธอส.) เข้ามารับความเสี่ยงแทนผู้ผลิตในภาคอสังหาริมทรัพย์

4) ภาควิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ได้แก่ มาตรการทางการเงิน เพื่อกำหนดแผนการปล่อยสินเชื่อและการค้ำประกันสินเชื่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมผ่านธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว.) เพื่อสนับสนุนด้านเงินทุนและให้บริการการเงินแก่ SMEs อย่างครบวงจรเนื่องจาก SMEs ส่วนใหญ่ขาดความชำนาญและข้อมูลการประกอบธุรกิจที่ไม่ยาวนานพอทำให้ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนตามกลไกปกติได้

อย่างไรก็ตาม โครงการเพื่อสังคมของรัฐบาลหลายโครงการถูกนับรวมอยู่ในมาตรการกึ่งการคลังด้วย ได้แก่ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) โครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค หรือโครงการเอื้ออาทรอื่นๆ เป็นต้น ซึ่งโครงการเหล่านี้ใช้จ่ายจากงบประมาณแผ่นดิน จึงไม่ใช่มาตรการกึ่งการคลัง

แม้ว่ามาตรการกึ่งการคลังจะไม่ใช้งบประมาณแต่อาจก่อให้เกิดภาระทางการคลังในอนาคตได้ (Contingent Liabilities) หากผลของการประกอบกิจการที่เกิดขึ้นจากการนำมาตรการเหล่านี้มาใช้แล้วส่งผลต่อการขาดสภาพคล่องของสถาบันการเงินภาครัฐ และทำให้เกิด “ความไม่เพียงพอ” ของภาคการคลังได้ในที่สุด

ปัจจัยและเหตุผลที่รัฐบาลใช้มาตรการกึ่งการคลัง

มาตรการกึ่งการคลังเป็นกลไกสำคัญในการฟื้นฟูด้านอุปสงค์ (Aggregate Demand) โดยเปิดโอกาสเข้าสู่แหล่งเงินทุนราคาถูกกว่า หรือแหล่งเงินทุนที่พร้อมรับความเสี่ยงมากกว่าตลาด เพื่อกระตุ้นให้การบริโภคและการลงทุนภาคเอกชนเพิ่มมากขึ้น เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจในช่วงที่เศรษฐกิจยังทรุดตัวอยู่ ควบคู่กันไป มาตรการกึ่งการคลังยังเป็นการบริหารในส่วนของอุปทาน (Aggregate Supply) หากการลงทุนอันเกิดจากมาตรการดังกล่าว ทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพในการผลิตของประเทศ เศรษฐกิจยิ่งขยายตัวออกไปในระยะยาว นโยบายการคลังผ่านการใช้จ่ายภาครัฐแบบดั้งเดิม สามารถขยายทั้งด้านอุปสงค์และอุปทานของเศรษฐกิจมหภาคได้เช่นเดียวกัน แต่มาตรการกึ่งการคลังตั้งอยู่บนหลักการที่ว่า สถาบันการเงินของรัฐมีความใกล้ชิดกับกลุ่มเป้าหมายอยู่เดิมทำให้ได้เปรียบเชิงข้อมูล (Informational Advantage) ในการให้บริการสินเชื่อ ได้อย่างทั่วถึงและตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้ดีกว่ากลไกอื่น

นอกจากนี้ มาตรการกึ่งการคลังยังเปิดโอกาสให้รัฐบาลมีความยืดหยุ่นในการใช้นโยบายการคลัง ในภาวะที่รายได้จากภาษีหดตัว เพราะอัตราการเติบโตของ GDP ลดลง และมีขีดจำกัดด้านงบประมาณอันเกิดจากภาระหนี้สาธารณะ และทำให้รัฐบาลสามารถดำเนินนโยบายกำหนดให้เข้าถึงและมีผลกับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการได้โดยตรง เช่น กลุ่มอสังหาริมทรัพย์ กลุ่ม SMEs กลุ่มคนจน เป็นต้น นอกจากนี้ ปัญหาการรั่วไหล (การคอร์รัปชัน) จะมีน้อยกว่าในกรณีการใช้งบประมาณตามปกติ ทั้งนี้ ในภาวะที่การใช้จ่ายในงบประมาณประจำปีส่วนใหญ่เป็นงบประจำ (เงินเดือน ค่าจ้าง เงินโอน ฯลฯ) งบลงทุนมักเป็นสัดส่วนน้อยกว่า และยังในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ด้วยภาระหนี้สาธารณะที่สูงขึ้น ทำให้รายจ่ายลงทุนยิ่งหดตัว (ลดจากสัดส่วนสูงสุดร้อยละ 45 เมื่อ พ.ศ.2540 เหลือเพียงร้อยละ 24 พ.ศ. 2551) อีกทั้งการลงทุนจากต่างประเทศก็ไม่อาจหาได้ง่ายดังแต่ก่อน ผลก็คือ การลงทุนด้านสาธารณูปโภคที่จำเป็นมีอย่างจำกัด ซึ่งจะเกิดเป็นคอขวดเมื่อเศรษฐกิจขยายตัวสูงขึ้น การใช้มาตรการกึ่งการคลังเข้ามาเสริม เป็นทางเลือกอีกทางหนึ่ง ในการหาเม็ดเงินมาลงทุนในโครงการสาธารณูปโภคที่จำเป็น ต่อการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจ ซึ่งคาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

ถึงแม้ว่าการดำเนินนโยบายกึ่งการคลังในการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลจะมีข้อดีหลายประการ แต่กระนั้นก็ตาม การใช้มาตรการเช่นนี้ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการขาดวินัยทางการคลังและความชอบธรรมในการบริหารงานของรัฐบาล ได้แก่ ประการแรก การดำเนินมาตรการเหล่านี้มิได้แสดงอยู่ในเอกสารงบประมาณแผ่นดิน (Off-Budget) ซึ่งจะเกิดการปกปิดสถานะทางการคลังที่แท้จริงของภาครัฐ กล่าวคือ ตัวเลขรายจ่ายงบประมาณแผ่นดินต่ำกว่าความเป็นจริงส่งผลให้งบประมาณแผ่นดินแสดงตัวเลขได้ดุล ซึ่งจะทำให้การประมาณขีดความสามารถในการใช้จ่ายและการก่อหนี้สาธารณะในอนาคตสูงเกินความเป็นจริง และอาจนำไปสู่การส่งสัญญาณในการกำหนดนโยบายการคลังที่ผิดพลาด ประการที่สอง การที่การบริหารงานคลังภาครัฐเกิดขึ้นนอกระบบงบประมาณ และมีได้มีการแสดงข้อมูลที่ครบถ้วนต่อสาธารณชน ย่อมทำให้การบริหารงานนั้นขาดความชอบธรรมทางการเมือง กล่าวคือ เมื่อภาระผูกพันทั้งหมดจากการดำเนินมาตรการกึ่งการคลังของรัฐบาลไม่ถูกเปิดเผย การตรวจสอบถึงเหตุผลและวัตถุประสงค์ของการบริหารงานในลักษณะดังกล่าวจึงกระทำไม่ได้ยาก รัฐบาลอาจใช้วิธีการบริหารนอกระบบงบประมาณต่อไปในระยะยาวเพื่อปกปิดหรือซ่อนเร้นการบริหารงานที่ผิดพลาดหรือเพื่อการมุ่งแสวงหาประโยชน์บางอย่าง การบริหารงานคลังที่มีได้ปรากฏในเอกสารงบประมาณเช่นนี้ ทำให้การกระทำในลักษณะดังกล่าวย่อมปราศจากการตรวจสอบและมีได้ผ่านความเห็นชอบจากฝ่ายนิติบัญญัติและจากประชาชนตามกระบวนการทางการเมืองอย่างแท้จริง ความชอบธรรมในการใช้อำนาจบริหารของรัฐ (Executive power)

หากกล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่า หากมีความผิดพลาดจากการดำเนินนโยบายกึ่งการคลังเหล่านี้ รัฐบาลเข้าข่ายที่ปฏิบัติขัดกับบทบัญญัติของกฎหมายการคลังของประเทศ กล่าวคือ เมื่อรัฐบาลประกาศว่าดำเนินนโยบายเหล่านั้นหากก่อให้เกิดหนี้สูงขึ้น รัฐบาลจะเข้าไปรับผิดชอบแทน มาตรการกึ่งการคลังเหล่านี้จึงมีลักษณะเป็นภาระผูกพันทางการเงินของรัฐบาลในทันที (Contingent Implicit Liabilities) และส่งผลเท่ากับเป็นการค้ำประกันหนี้ของรัฐบาลโดยพฤตินัย เมื่อเป็นเช่นนี้ รัฐบาลก็ต้องจัดสรรงบประมาณแผ่นดินเพื่อนำมาจ่ายชดเชยให้กับสถาบันการเงินของรัฐโดยใช้เงินจากภาษีอากร (ตารางที่ 1) ดังนั้นเมื่อใดก็ตามที่รัฐบาลจะนำเงินภาษีอากรไปใช้จ่ายในการชำระหนี้ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตจำเป็นจะต้องแจ้งให้ประชาชนรับทราบและผ่านการยินยอมโดยกลไกทางนิติบัญญัติ “เป็นการ

ล่วงหน้า” เมื่อมาตรการเหล่านี้มีได้แสดงในเอกสารงบประมาณ และประชาชนโดยทั่วไปมิได้รับรู้ว่าหากมีหนี้เสียเกิดขึ้นจากนโยบายถึงการคลังเหล่านั้นประชาชนต้องเป็นผู้แบกรับภาระ ในรูปของการจ่ายภาษีเพิ่มขึ้นจากการบริหารงานดังกล่าวของรัฐบาล โดยสรุปแล้ว การบริหารเศรษฐกิจของรัฐบาลโดยใช้มาตรการถึงการคลังจะเห็นได้ว่าอยู่ในสถานะที่เสี่ยงต่อเสถียรภาพทางการคลังและการบริหารเศรษฐกิจมหภาคในระยะยาว รวมทั้งขาดความชอบธรรมในทางการเมืองและเข้าข่ายขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมายในการบริหารราชการแผ่นดิน ดังนั้น การบริหารงานภาครัฐในมิตินี้จึงต่างจากการบริหารงานของภาคเอกชนอย่างชัดเจน เพราะหากการบริหารงานภาครัฐเกิดความผิดพลาดในการบริหารราชการแผ่นดินขึ้นแล้วย่อมส่งผลกระทบต่อประชาชนทั้งหมดต้องแบกรับภาระในวงกว้าง ซึ่งจะเห็นได้ว่าผลกระทบที่รุนแรง เช่นนี้ ย่อมไม่คุ้มค่าต่อการดำเนินการที่มีความเสี่ยงในลักษณะเช่นนี้เป็นอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ หากบริการของสถาบันการเงินเฉพาะกิจมีความซ้ำซ้อนกัน ในกรณีที่รัฐบาลดำเนินนโยบายถึงการคลังโดยผ่านสถาบันการเงินเฉพาะกิจบางแห่ง อาจส่งผลให้ประชาชนที่มีได้ใช้บริการของสถาบันการเงินเฉพาะกิจแห่งนั้น ไม่ได้รับประโยชน์จากดำเนินนโยบายของรัฐบาล หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า รัฐบาลดำเนินนโยบายไม่ครอบคลุมถึงกลุ่มเป้าหมาย ในอีกกรณีหนึ่งรัฐบาลดำเนินนโยบายถึงการคลังโดยผ่านสถาบันการเงินเฉพาะกิจทุกแห่ง หากสถาบันการเงินเฉพาะกิจให้บริการที่ซ้ำซ้อนกัน มีความเป็นไปได้ที่รัฐบาลอาจให้ความช่วยเหลือกลุ่มคนกลุ่มเดียวกันในระยะเวลาเดียวกัน ทำให้การใช้งบประมาณขาดประสิทธิภาพ และอาจส่งผลกระทบต่อภาระงบประมาณของรัฐบาลในที่สุด

ตารางที่ 2.1 โครงการที่รัฐบาลให้การชดเชยแก่สถาบันการเงินเฉพาะกิจ

หน่วย : ล้านบาท

ธนาคาร/โครงการ	ปีงบประมาณ			
	2549	2550	2551	2552
<u>ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร</u>				
1. โครงการชดเชยรายได้ค่าดอกเบี้ยเงินกู้	1,451	1,365		
2. โครงการรับชำระหนี้กองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร	1,360	23,079	10,074	7,500
3. โครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคประชาชนของเกษตรกร		163	150	
4. โครงการเครือข่ายการผลิตเกษตรอินทรีย์	3			
5. โครงการชดเชยดอกเบี้ยเงินกู้แทนเกษตรกร			584	923
6. โครงการพักชำระหนี้ให้แก่เกษตรกรรายย่อยและผู้ยากจน				1,500
<u>ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย</u>				
1. โครงการชดเชยส่วนต่างดอกเบี้ยเงินกู้	50	90	79	83
<u>ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย</u>				
1. โครงการฟุ่มเฟือยผู้ประกอบการในโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน		14		
2. โครงการช่วยเหลือผู้ประกอบการกิจการเลี้ยงสัตว์ปีกที่ได้รับความเสียหายจากไข้หวัดนก		5	37	8

ที่มา : สถาบันการเงินเฉพาะกิจ รวบรวมโดย : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง

2.2 ทฤษฎีด้านการแบ่งส่วนตลาดและการตลาดเป้าหมาย (Market Segmentation and Target Marketing Theory)

ในตำราทางการตลาดหลายๆ เล่ม เช่น Kotler and Armstrong (1989) Stanton (1984) Urban and Star (1991) และ Pride and Ferrell (2003) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการแบ่งส่วนตลาด (Market Segmentation) และการตลาดเป้าหมาย (Target Marketing) ไว้ได้อย่างน่าสนใจ โดยสามารถสรุปกรอบแนวคิดทั้งสองอย่างกว้างๆ ได้ ดังนี้

การดำเนินการด้านการตลาดหรือในการวางแผนการตลาด ตั้งแต่ธุรกิจขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดย่อม สิ่งที่ควรพิจารณาและให้ความสนใจตลอดจนมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งก็คือ ลักษณะการตลาด การแบ่งส่วนตลาดและการเลือกตลาดเป้าหมาย ซึ่งเป็นตัวกำหนดที่สำคัญในการบริหารการตลาดว่าจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดในอนาคต ในภาวะปัจจุบันผู้บริโภคในตลาดมีจำนวนมากมายและมีความต้องการในสินค้าและบริการแตกต่างกัน โดยเฉพาะมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันด้วย ดังนั้นธุรกิจจึงเริ่มตระหนักถึงว่าตนไม่สามารถสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ทั้งหมด สำหรับกิจการที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรของกิจการในด้านเงินลงทุน บุคลากร เครื่องมือ และความสามารถจึงทำให้กิจการจะต้องตัดสินใจเลือกสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคบางกลุ่มตามพฤติกรรมผู้บริโภค ซึ่งการตัดสินใจของกิจการดังกล่าว กิจการควรพิจารณาถึง ปัจจัย 2 ประการ ได้แก่ 1) การแบ่งส่วนตลาด และ 2) การเลือกตลาดเป้าหมาย

2.2.1 การแบ่งส่วนตลาด (Market Segmentation)

เนื่องจากปัจจุบันผู้บริโภคมีความต้องการในสินค้าและบริการมากและแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านตัวสินค้า ราคา ฯลฯ แม้ในช่วงเวลาต่างกันสินค้าชนิดเดียวกันระดับความต้องการของผู้บริโภคเดิมก็แตกต่างกันไปด้วย กอปรกับธุรกิจมีการแข่งขันกันสูง ดังนั้นธุรกิจจึงต้องแสวงหาวิธีการที่จะทำให้ธุรกิจสามารถอยู่รอดได้ ซึ่งวิธีการหนึ่งก็คือ การแบ่งส่วนตลาด

การแบ่งส่วนตลาด หมายถึง การแบ่งตลาดให้เป็นกลุ่มผู้บริโภคขนาดพอสมควรซึ่งมีความต้องการคล้ายๆ กัน โดยธุรกิจเลือกกลุ่มบริโภคบางกลุ่มเพื่อเป็นตลาดเป้าหมายของธุรกิจ โดยในการแบ่งส่วนตลาดนั้นต้องอาศัยเกณฑ์เพื่อพิจารณาในการจัดกลุ่มผู้บริโภคโดยอาศัยปัจจัยในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านภูมิศาสตร์ ด้านลักษณะทางประชากรศาสตร์ ด้านจิตนิสัย และด้านพฤติกรรม เป็นต้น

การแบ่งส่วนตลาดตามสภาพภูมิศาสตร์ (Geographic Segmentation) เป็นการแบ่งตามพื้นที่ ภาควิชา จังหวัด สภาพภูมิอากาศ เป็นต้น โดยมีความเชื่อว่าความต้องการของผู้บริโภคจะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพภูมิศาสตร์ เช่น ใช้พื้นที่หรือเขตเป็นเกณฑ์ในการแบ่งตลาดเพื่อประกอบธุรกิจขายของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว พื้นที่หรือเขตก็คือแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญๆ เช่น จังหวัดเชียงใหม่ กรุงเทพฯ เป็นต้น

การแบ่งส่วนตลาดตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ (Demographic Segmentation) โดยคำนึงถึง อายุ เพศ ขนาดครอบครัว รายได้ อาชีพ ศาสนา เชื้อชาติ สัญชาติ ระดับการศึกษา ซึ่งตัวแปรทางประชากรศาสตร์เป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มผู้บริโภคที่นิยมใช้มากที่สุด โดยเราอาจแยกพิจารณาลักษณะทางประชากรหลักๆ ที่มีบทบาทต่อการแบ่งส่วนการตลาด และง่ายต่อการวัด ได้แก่

(1) อายุ วัยเด็ก วัยผู้ใหญ่ ย่อมมีความต้องการต่างกันแม้แต่วัยรุ่นที่มีอายุต่างกัน ก็มีความต้องการสินค้าและบริการต่างๆ กัน

(2) เพศ จะมีสินค้าที่แบ่งโดยวิธีนี้ค่อนข้างชัดเจน ได้แก่ เสื้อผ้า เครื่องสำอาง นิตยสาร เป็นต้น

(3) รายได้ จะมีสินค้าที่แบ่งตามรายได้ ได้แก่ บ้าน อาคารชุด รถยนต์ เครื่องใช้และอุปกรณ์ไฟฟ้า เป็นต้น

การแบ่งส่วนตลาดตามจิตนิสัย (Psychographic Segmentation) แบ่งตามรูปแบบการดำรงชีวิต (Life style) ซึ่งอาจแบ่งเป็นพวกที่มีชีวิตอยู่อย่างธรรมดา พวก

โลดโผน พวกที่มีชีวิตอยู่อย่างหรูหรา ซึ่งแบบแผนการดำรงชีวิตจะบอกถึงความต้องการได้ เช่น นักการตลาดพบว่าพวกที่มีชีวิตอยู่อย่างธรรมดา มักคำนึงถึงความปลอดภัย และความประหยัด เป็นต้น

การแบ่งส่วนตลาดตามพฤติกรรม (Behavioral Segmentation) หมายถึง การแบ่งส่วนตลาดโดยอาศัยพื้นฐานของผู้บริโภคในด้านต่างๆ เช่น ความรู้ ทักษะ การใช้ผลิตภัณฑ์ และปฏิกิริยาตอบสนองต่อผลิตภัณฑ์ เป็นต้น โดยนักการตลาดส่วนใหญ่เชื่อว่าปัจจัยด้านพฤติกรรม ได้แก่ โอกาส คุณประโยชน์ สถานภาพของผู้ใช้ อัตราการใช้ ความภักดีต่อตราหรือยี่ห้อ ความพร้อมที่จะซื้อ และทักษะคติ ล้วนเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการสร้างส่วนแบ่งตลาด

การแบ่งส่วนตลาดโดยคำนึงถึงคุณสมบัติหลายๆ อย่างมารวมกัน (Multi-attribute segmentation) นักการตลาดปัจจุบันมักจะไม่ได้พูดถึงผู้บริโภคทั่วไปโดยเฉลี่ย หรือไม่จำกัดการวิเคราะห์ไว้แค่บางปัจจัย แต่นักการตลาดจะรวมตัวแปรมากขึ้น เพื่อที่จะแยกแยะกลุ่มเป้าหมายให้เล็กลงและชัดเจนยิ่งขึ้น

2.2.2 การตลาดเป้าหมาย (Target Marketing)

การตลาดเป้าหมาย คือ การเลือกกลุ่มผู้บริโภคเพื่อใช้ในการวางแผนและตัดสินใจที่จะเข้าไปสนองความต้องการ ทั้งนี้ กิจการสามารถเลือกตลาดเป้าหมายได้ 3 แบบ คือ

แบบที่ 1 ธุรกิจตัดสินใจที่จะผลิตสินค้าเพียงอย่างเดียว และใช้ส่วนผสมการตลาดเพียงโปรแกรมเดียวเพื่อเข้าสู่ทุกส่วนของตลาดเรียกว่า การตลาดไม่แตกต่าง (Undifferentiated Marketing) เหมาะกับธุรกิจขนาดกลางถึงขนาดใหญ่

แบบที่ 2 ธุรกิจตัดสินใจที่จะผลิตสินค้าเพียงอย่างเดียว และใช้ส่วนผสมการตลาดเพียงโปรแกรมเดียว เพื่อเข้าสู่ตลาดเพียงส่วนเดียว เรียกว่า การตลาดมุ่งเฉพาะส่วน (Concentrated Marketing) เหมาะกับธุรกิจขนาดย่อมเพราะเป็นการเจาะเพียงตลาดบางส่วน ซึ่งแคบและสอดคล้องกับลักษณะของธุรกิจ

แบบที่ 3 ธุรกิจตัดสินใจที่จะผลิตสินค้าหลายอย่าง และใช้ส่วนผสมการตลาดหลายโปรแกรมเพื่อเข้าสู่ตลาดละส่วน เรียกว่า การตลาดแตกต่าง (Differential Marketing)

ทั้งนี้ เมื่อกล่าวถึงการแบ่งแยกตลาดในระบบสถาบันการเงินนั้น สถาบันการเงินแต่ละแห่งล้วนแต่พยายามหาตลาดที่เป็นจุดแข็งของตนเอง (niche market) เนื่องจากในระบบสถาบันการเงินเป็นตลาดที่มีผู้ขาย (ผู้ให้บริการ) น้อยราย (จะได้กล่าวถึงในข้อ 2.3) ทำให้สถาบันการเงินแต่ละแห่งไม่ได้มุ่งเน้นแข่งขันในด้านราคา แต่จะเน้นการแข่งขันในการให้บริการ เพื่อแสวงหาและรักษฐานลูกค้าให้กับตนเอง ดังนั้น การตลาดของสถาบันการเงินแต่ละแห่งย่อมแตกต่างกัน แต่เราก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าฐานลูกค้าของสถาบันการเงินแต่ละแห่งอาจมีความซ้ำซ้อนอยู่บ้าง ซึ่งในงานวิจัยฉบับนี้จะช่วยแสดงให้เห็นในส่วน of สถาบันการเงินเฉพาะกิจว่าฐานลูกค้าในแต่ละแห่งนั้น มีความทับซ้อนกันมากหรือน้อยเพียงใด เพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนการตลาดของสถาบันการเงินเฉพาะกิจแต่ละแห่งในการหาตลาดที่เหมาะสมกับตนเอง และเพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้รับบริการ (ประชาชนทั่วไป) ที่จะสามารถเลือกรับบริการจากสถาบันที่สามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้

2.3 ทฤษฎีด้านการแข่งขัน (Competition Theory)

ในตำราวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์จุลภาคหลายๆ เล่ม เช่น วันรักษ์ (2541) จรินทร์ (2531) นราทิพย์และชลลดา (2539) รัตนา (2537) และ Lipsey *et al.* (1996) ได้มีการแบ่งตลาดการซื้อขายสินค้าและบริการโดยใช้ปัจจัยทางด้านการแข่งขันเป็นตัวแบ่งแยก ซึ่งสามารถกล่าวโดยสรุปได้ ดังนี้

ตลาดในวิชาเศรษฐศาสตร์และของชาวบ้านทั่วไป มีความหมายต่างกัน ตลาดที่ชาวบ้านโดยทั่วไปเข้าใจ หมายถึง สถานที่จัดไว้เพื่อให้ผู้ซื้อและผู้ขายมาพบปะตกลงซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า เช่น ตลาดนัดสวนจตุจักร ศูนย์การค้าต่างๆ เป็นต้น แต่ในเชิงเศรษฐศาสตร์ ตลาดไม่จำเป็นต้องมีสถานที่ทำการซื้อขาย แต่มีความหมายเป็นนามธรรม อันหมายถึงการตกลงซื้อขายสินค้าและบริการ รวมทั้งปัจจัยการผลิต ซึ่งในปัจจุบัน การคมนาคมและการสื่อสารเจริญก้าวหน้ามาก การเก็บรักษาสินค้าและการจัดมาตรฐานสินค้าทำได้เรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นไม่จำเป็นว่าผู้ซื้อและผู้ขายจะต้องมาพบกันและเห็นสินค้าทั้งหมดก่อนตกลงใจซื้อ การซื้อขายจึงอาจเกิดขึ้นได้ทั้งที่ผู้ซื้อและผู้ขายอยู่คนละมุมโลก การซื้อขายโดยวิธีนี้จึงสะดวกและรวดเร็ว ด้วยเหตุนี้ตลาดสินค้าและบริการบางอย่างจึงขยายขอบเขตได้กว้างขวางทั่วโลก

ในการศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดราคาและผลผลิตในตลาด นักเศรษฐศาสตร์ได้แบ่งตลาดออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่

- 1) ตลาดที่มีการแข่งขันสมบูรณ์ (Perfectly competitive market)
- 2) ตลาดที่มีการแข่งขันไม่สมบูรณ์ (Imperfectly competitive market) ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทย่อยๆ ได้แก่ ตลาดที่มีการผูกขาดอย่างแท้จริง (Pure Monopoly) ตลาดที่มีผู้ขายน้อยราย (Oligopoly) และ ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด (Monopolistic competition)

การแบ่งประเภทของตลาดพิจารณาจากลักษณะและเงื่อนไขต่างๆ ที่สำคัญ ได้แก่ จำนวนผู้ผลิต จำนวนผู้ขาย ความยากง่ายในการหาสินค้าอื่นมาทดแทน และความยากง่ายในการเข้าออกจากการผลิต

2.3.1 ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (Perfectly competitive market)

ตลาดใดที่จะถูกนับว่าเป็นตลาดที่มีการแข่งขันอย่างสมบูรณ์จะต้องมีลักษณะครบในสมมติฐานทุกข้อดังต่อไปนี้ ได้แก่

1) ผู้ขายและผู้ซื้อมีมากมาย ทำให้การซื้อขายของแต่ละรายมีจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนซื้อขายของทั้งตลาด ด้วยเหตุนี้การเปลี่ยนแปลงปริมาณซื้อ ขาย ของผู้ซื้อและผู้ขายรายใด รายหนึ่งจึงไม่กระทบกระเทือนราคาตลาด กล่าวอีกนัยหนึ่ง ไม่ทำให้อุปทานและอุปสงค์ของตลาดเปลี่ยนแปลง

2) สินค้ามีลักษณะและคุณภาพใกล้เคียงกันมาก (homogenous product) หมายความว่า ในสายตาของผู้ซื้อเห็นว่าสินค้านี้คล้ายคลึงกันของผู้ขายแต่ละรายไม่แตกต่างกัน จะซื้อจากผู้ขายคนใดคนหนึ่งก็ได้ ทรายใดที่ขายตามราคาตลาด การสมมติให้สินค้ามีลักษณะและมาตรฐานเหมือนกันก็เพื่อตัดปัญหาไม่ให้มีปัจจัยอื่นๆ ยกเว้นราคาเพียงอย่างเดียวที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ซื้อ

3) ผู้ผลิตสามารถเลิกกิจกรรมได้ง่าย (free exit) และผู้ผลิตรายใหม่มีสิทธิ์ที่จะเข้าดำเนินการผลิตแข่งขันเมื่อไรก็ได้โดยไม่เสรีปราศจากการกีดขวาง (free entry)

4) สินค้าสามารถโยกย้ายได้เต็มที่ (free mobility) หมายความว่า สินค้าสามารถเคลื่อนย้ายไปยังที่ต่างๆ ได้สะดวก และไม่เสียค่าใช้จ่ายมากจนถึงกับมีผลต่อราคาสินค้า

5) ผู้ซื้อและผู้ขายมีความรอบรู้ในสภาพการณ์ของตลาดอย่างสมบูรณ์ (perfect knowledge) หมายความว่าผู้ซื้อและผู้ขายจะต้องติดตามเหตุการณ์และความเคลื่อนไหวในตลาดตลอดเวลา เพื่อว่ามีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นจะได้ทราบทันทีและปฏิบัติได้ถูกต้อง

ตลาดที่มีลักษณะครบถ้วนตามข้อสมมติข้างต้นนี้ หาไม่ได้ในความเป็นจริงเท่าที่มีอยู่ก็เป็นเพียงตลาดที่เข้าใกล้การแข่งขันอย่างสมบูรณ์เท่านั้น อันได้แก่ ตลาดผลผลิตการเกษตรบางอย่างเช่น ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง เป็นต้น

2.3.2 ตลาดแข่งขันไม่สมบูรณ์ (Imperfectly competitive market)

โดยปกติแล้ว ตลาดในสภาพความเป็นจริงเป็นตลาดที่แข่งขันไม่สมบูรณ์ อันเนื่องมาจากปัจจัยและเหตุผล ดังต่อไปนี้

- 1) จำนวนผู้ซื้อและผู้ขายในตลาดมักมีจำนวนไม่มากพอ จึงอาจทำให้เกิดอิทธิพลเหนือราคาสินค้า
- 2) ความพยายามของผู้ผลิตสินค้าแต่ละยี่ห้อในการโฆษณาชี้ชวนให้เห็นว่าสินค้าของตนเหนือกว่าสินค้านี่ห้ออื่น จะเป็นผลให้ผู้บริโภคเกิดความรู้สึกว่าสินค้าแต่ละยี่ห้อ นั้นแตกต่างกัน
- 3) การเข้าหรือออกจากอุตสาหกรรมในความเป็นจริงมิได้เป็นไปได้โดยเสรี อาจถูกขัดขวางด้วยกฎหมาย เทคนิค หรือทุนมหาศาล
- 4) การโยกย้ายปัจจัยการผลิตมิได้เป็นไปได้โดยเสรี

การแบ่งประเภทของตลาดแข่งขันไม่สมบูรณ์ สามารถพิจารณาจากจำนวนผู้ซื้อและจำนวนผู้ขายเป็นเกณฑ์ โดยแบ่งออกเป็น

ก. ตลาดผูกขาด (Monopoly)

เป็นตลาดที่มีผู้ขายเพียงรายเดียวทำการผลิตสินค้าที่ไม่มีสินค้าอื่นมาทดแทนได้ ลักษณะการผูกขาดแบ่งเป็น

- การผูกขาดโดยกฎหมาย หรือเกิดจากระเบียบกฎเกณฑ์ เช่น การให้สัมปทานเหมืองแร่แก่ผู้ผลิต
- การผูกขาดโดยธรรมชาติ (Natural Monopoly) เกิดจากลักษณะการผลิตนั่นเอง เช่น ต้องใช้เงินทุนจำนวนมากทำให้ผู้ผลิตอื่นไม่สามารถหาเงินมาลงทุนได้ หรือเข้ามาแข่งขันได้ ทั้งๆ ที่ไม่มีข้อห้ามในการผลิตหรือแข่งขัน

ข. ตลาดที่มีผู้ขายน้อยราย (Oligopoly)

หมายถึง ตลาดที่มีผู้ขายมากกว่าหนึ่งราย โดยผู้ผลิตแต่ละรายไม่มีอิทธิพลมากพอต่อการกำหนดราคาขายในตลาดได้ เนื่องจาก เมื่อผู้ผลิตรายใดรายหนึ่งเปลี่ยนแปลงราคาและจำนวนผลผลิตจะมีผลกระทบกระเทือนต่อคู่แข่ง ซึ่งผู้ผลิตรายอื่นมักจะมีการกระทำโดยโต้ตอบ

ตลาดที่มีผู้ขายน้อยรายเกิดจากการผลิตที่จำเป็นต้องมีขนาดใหญ่ เพื่อลดต้นทุนการผลิต ส่วนใหญ่จึงเป็นอุตสาหกรรมหนัก เช่น ซีเมนต์ รถยนต์ เหล็กกล้า เครื่องจักร เป็นต้น สำหรับตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด (Monopolistic) ที่จะกล่าวถึงต่อไป มักเป็นอุตสาหกรรมโดยทั่วไป การศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดราคาและปริมาณผลผลิตของตลาด 2 แบบที่กล่าว อาศัยแนวคิดจากทฤษฎีการแข่งขันสมบูรณ์และการผูกขาดแท้จริง

ตลาดที่มีผู้ขายน้อยรายแบ่งออกเป็น 2 แบบ

- 1) ผู้ผลิตแต่ละรายผลิตสินค้าเหมือนกันทุกประการ (homogeneous) เรียกว่า Pure Oligopoly ถึงแม้ว่าสินค้าจะไม่ต่างกันก็จริง เช่น ซีเมนต์ สังกะสี น้ำมันเบนซิน แต่การแข่งขันของผู้ผลิตแต่ละรายมักกระทำโดยการไม่ใช้ราคานั้น คือ ความแตกต่างทางด้านบริการอื่นๆ ก็มีผลทำให้เกิดความแตกต่างบ้างไม่มากนักน้อยในสายตาของผู้ซื้อ
- 2) ผู้ผลิตแต่ละรายผลิตสินค้าแตกต่างกัน แต่สามารถใช้ทดแทนกันได้ดี เรียกว่า Differentiated Oligopoly เช่น รถยนต์ เครื่องพิมพ์ดีด บุหรี่ สบู่ เครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น

ตลาดที่มีผู้ขายน้อยรายทั้ง 2 แบบ จำเป็นต้องมีสิ่งกีดขวางไม่ให้ผู้ผลิตใหม่เข้ามาทำการผลิตแข่งขันได้สะดวก มิฉะนั้นจำนวนผู้ผลิตจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ครอบงำที่กำไรเกินปกติ (excess normal profit) จนในที่สุดไม่สามารถดำรงสภาพตลาดที่มีผู้ขายน้อยรายไว้ได้

ผู้ผลิตในตลาดที่มีผู้ขายน้อยรายไม่นิยมแข่งขันกันในด้านราคา (Non-price competition) แต่จะแข่งขันกันในด้านคุณภาพของสินค้าและการจำหน่ายสินค้าซึ่งการแข่งขัน 2 ลักษณะถือว่าการแข่งขันโดยไม่ใช้ราคา เหตุผลในเรื่องนี้มี 3 ประการ ได้แก่

- 1) การลดราคาสินค้าไม่ช่วยให้ผู้ขายน้อยรายสามารถขายสินค้าเพิ่มขึ้นได้มากนัก เพราะคู่แข่งอื่นสามารถได้ตอบการลดราคาได้ทันที ทำให้ส่วนที่ควรขายได้มากขึ้นถูกแบ่งเฉลี่ยระหว่างผู้ผลิตต่างๆ และยังเสี่ยงต่อการถูกตัดราคาอีกด้วย ซึ่งจะเกิดผลเสียแก่

ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนในที่สุด

2) ผู้ขายน้อยรายส่วนมากเชื่อว่า การแข่งขันโดยไม่ขึ้นราคาสามารถเอาชนะคู่แข่งได้ต่ำกว่า เพราะการเลียนแบบคุณภาพสินค้า และการจำหน่ายสินค้าต้องใช้เวลานานและทำได้ไม่สมบูรณ์ ซึ่งตรงข้ามกับการลดราคาสินค้า คู่แข่งขันทำตามได้ทันที

3) เนื่องจากผู้ขายน้อยรายเป็นผู้ผลิตรายใหญ่ มีจำนวนผลผลิตและฐานะการเงินสูงมากสามารถทุ่มโฆษณาสินค้าและพัฒนาคุณภาพของสินค้า

การแข่งขันโดยไม่ใช้ราคาเป็นที่นิยมของผู้ผลิตในตลาดที่มีผู้ขายน้อยราย และตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด แต่มีมากกว่าในตลาดที่มีผู้ขายน้อยราย เพราะผู้ขายในตลาดที่มีผู้ขายน้อยรายผลิตสินค้าเป็นจำนวนมากกว่า มีทรัพยากรการเงินมากกว่า ดังนั้นจึงสามารถทำได้มากกว่า

การรวมกลุ่มแบบคาร์เทล (cartel) คือ การผูกขาดที่เกิดขึ้นเมื่อผู้ผลิตน้อยราย และกลุ่มผู้ผลิตนั้นทำการตกลงกันในการกำหนดราคาสินค้าและปริมาณการผลิต โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะทำกำไรรวมของกลุ่มผู้ผลิต รูปแบบที่เห็นได้ชัดของกลุ่มคาร์เทล ได้แก่ ผู้ผลิตน้ำมันรายใหญ่ของโลกที่รวมตัวกันในนามของ OPEC (Organization of the Petroleum Exporting Countries)

ค. ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด (Monopolistic Competition)

นอกจากตลาดที่มีผู้ขายน้อยรายแล้ว ตลาดอีกชนิดหนึ่งซึ่งมีสภาพใกล้เคียงกับความเป็นจริง คือ ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด ตลาดชนิดนี้มีลักษณะหลายประการเหมือนตลาดที่มีการแข่งขันจริง (Pure competition) ซึ่งได้แก่

- 1) จำนวนผู้ขายมีมากมาย
- 2) สิ่งกีดขวางสำหรับผู้ผลิตใหม่จะเข้ามาทำการผลิตแข่งขันมีอยู่น้อย หรือแทบไม่มีเลย
- 3) ขาดการรวมตัวกันระหว่างผู้ซื้อหรือผู้ขาย

ลักษณะที่แตกต่างจากตลาดที่มีการแข่งขันแท้จริงมีเพียงประการเดียว คือ สินค้าของผู้ผลิตแต่ละคนแตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างนี้อาจเป็นได้ทั้งแตกต่างจริง หรือ เสมือนแตกต่าง อันเกิดจากความรับรู้หรือความรู้สึกของผู้บริโภค เช่น ผงซักฟอก ยาสีฟัน ซึ่งแท้จริงแล้วก็เหมือนกันทุกยี่ห้อ แต่ผู้บริโภครู้สึกว่าไม่เหมือนกัน ลักษณะเช่นนี้ทำให้ ผู้ผลิตแต่ละรายในตลาดถึงแข่งขันถึงผูกขาดมีอำนาจผูกขาดอยู่บ้างในสินค้าของตน ยิ่ง ผู้ผลิตสามารถทำให้สินค้าของตนแตกต่างจากผู้ผลิตอื่นได้มากเพียงไร อำนาจผูกขาด ก็ยิ่งมากขึ้นเท่านั้น แต่สิ่งหนึ่งที่ผู้ผลิตควรระวังไว้ คือ แม้สินค้าจะแตกต่างจากผู้ผลิตอื่น เพียงใด แต่สินค้าของผู้อื่นก็สามารถใช้ทดแทนกันได้

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในส่วนของระบบสถาบันการเงินในประเทศไทย เราอาจ กล่าวได้ว่าเป็นตลาดที่มีผู้ขายน้อยราย เนื่องจากมีผู้ให้บริการอยู่เพียงจำนวนหนึ่ง สินค้าและ บริการที่สถาบันการเงินแต่ละแห่งเสนอให้ลูกค้าไม่ได้มีความแตกต่างกัน เช่น การ ให้บริการสินเชื่อในประเภทต่างๆ สถาบันการเงินแต่ละแห่งก็ใช้ชื่อที่แตกต่างกัน เพื่อดึงดูด ลูกค้า แต่ตัวสินค้าก็คือการให้บริการสินเชื่ออยู่นั่นเอง ในที่นี้ ขอยกตัวอย่างสินเชื่อเพื่อที่อยู่ อาศัย สถาบันการเงินแห่งหนึ่งใช้ชื่อว่า สินเชื่อเคหะเปี่ยมสุข อีกแห่งหนึ่งใช้ชื่อว่า สินเชื่อ บ้านในฝัน ซึ่งก็ยังเป็นสินเชื่อที่อยู่อาศัยที่เสนอให้กับลูกค้า แตกต่างกันเพียงแค่ชื่อที่เรียก และอาจรวมไปถึงลักษณะการคิดอัตราดอกเบี้ยเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

นอกจากนี้ ระบบสถาบันการเงินยังมีอุปสรรคในการเข้าสู่ธุรกิจ (Barrier to entry) อยู่พอสมควร เนื่องจาก ผู้ประกอบการใดต้องการจัดตั้งสถาบันการเงิน จำเป็นต้องใช้ เงินทุนที่สูง และยังคงได้รับใบอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยและกระทรวงการคลังใน การจัดตั้ง ทำให้ระบบสถาบันการเงินเข้าข่ายตลาดที่มีผู้ขายน้อยราย

อีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ระบบสถาบันการเงินเป็นตลาดที่มีผู้ขายน้อยราย ได้แก่ การดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งของสถาบันการเงินแห่งหนึ่งจะมีผลกระทบต่อการ ตัดสินใจของสถาบันการเงินคู่แข่งอย่างมีนัยสำคัญ เช่น หากสถาบันการเงินใดขึ้นอัตรา

ดอกเบี้ยเพื่อดึงดูดลูกค้าเงินฝาก สถาบันการเงินแห่งอื่นย่อมต้องพิจารณา และปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยตาม โดยในท้ายที่สุดแล้วอัตราดอกเบี้ยในตลาดก็จะเข้าสู่ภาวะสมดุล (เท่ากัน) ซึ่งสถาบันการเงินในตลาดล้วนไม่ต้องการแข่งขันด้านราคา แต่จะแข่งขันกันในการให้บริการ แต่เหตุที่ต้องมีการปรับเพิ่มหรือลดอัตราดอกเบี้ยใจแต่ละครั้งนั้น อาจเป็นได้ทั้งปัจจัยภายใน (ต้องการระดมทุนในระยะสั้นๆ) หรือปัจจัยภายนอก (ปรับเพิ่มหรือลดตามอัตราดอกเบี้ยนโยบาย) แต่ในท้ายที่สุดแล้ว การปรับเพิ่มหรือลดอัตราดอกเบี้ยดังกล่าวสามารถทำได้เพียงในระยะเวลานั้นเท่านั้น เพราะคู่แข่งในตลาดจะปรับตัวตาม หรือตนเองไม่สามารถรักษาระดับของอัตราดอกเบี้ยนั้นไว้ได้ ประกอบกับการแข่งขันด้านราคาไม่อาจนำไปสู่ความยั่งยืนได้ในระยะยาว

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย (Methodology)

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ครั้งนี้ เป็น การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research Method) และวิธีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งคณะผู้วิจัยได้กำหนด แนวทางในการดำเนินการวิจัย โดยมีรายละเอียดในเรื่อง การสุ่มกลุ่มตัวอย่างและขั้นตอน การสุ่มตัวอย่าง การออกแบบสอบถาม วิธีทางสถิติเพื่อประมวลผลจากแบบสอบถาม และ การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสีย ดังนี้

3.1 การสุ่มตัวอย่างและขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง

ในเบื้องต้น คณะผู้วิจัยจำเป็นต้องกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการสำรวจ อัน ได้แก่ ผู้ใช้บริการของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ดังนั้น เพื่อให้ได้ผลการสำรวจที่จะนำมาใช้ ในเชิงสถิติ คณะผู้วิจัยจำเป็นต้องกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยคำนึงถึงฐานของจำนวน ประชากรที่ใช้ในกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งในกรณีของงานวิจัยฉบับนี้ จำนวนประชากร ได้แก่ ลูกค้า ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจทั้งในส่วน of ด้านเงินฝากและสินเชื่อ ซึ่งมีจำนวนอยู่ไม่ต่ำกว่า 10 ล้านราย ทั่วประเทศ จึงสรุปได้ว่าฐานของประชากรในกลุ่มนี้มีมาก ซึ่ง Cochran (1963) ได้สร้างสมการที่ใช้สำหรับคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนประชากรมาก ไว้ ดังนี้

$$ss = \frac{Z^2 * (p) * (1 - p)}{e^2}$$

เมื่อ: ss หมายถึง ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

Z หมายถึง ค่า Z (เช่น เท่ากับ 1.96 สำหรับความเชื่อมั่นที่ระดับร้อยละ 95)

p หมายถึง ร้อยละของค่าความแตกต่าง (Degree of Variability)

e หมายถึง ค่าของความผิดพลาด เช่น ผิดพลาดมากหรือน้อยกว่าไม่เกินร้อยละ 3 เป็นต้น

ในกรณีนี้ คณะนักวิจัยได้เลือกที่จะใช้ค่าความเชื่อมั่นที่ระดับร้อยละ 95 และค่าของความผิดพลาด +/- ที่ร้อยละ 3 (0.03) โดยมีร้อยละของค่าความแตกต่างที่ร้อยละ 50 (0.5) ซึ่งเป็นค่าที่มากที่สุดที่ใช้ในการแสดงให้เห็นถึงสัดส่วนความแตกต่างของประชากร และเป็นค่าที่ใช้ในการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างแบบอนุรักษ์นิยม (Conservative sample size) ซึ่งจะทำให้จำนวนของกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนมากกว่าที่ควรจะเป็นหากเราสามารถทราบถึงลักษณะของความแตกต่างที่แท้จริงของประชากรได้

เมื่อคณะผู้วิจัยนำสมมติฐานที่ตั้งขึ้นเข้าไปแทนในสมการดังกล่าว ทำให้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องทำการสำรวจมีค่าเท่ากับ 1,067.11 ตามสมการด้านล่างนี้

$$ss = \frac{1.96^2 * 0.5 * (1 - 0.5)}{0.03^2}$$

จากสมการดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงต้องดำเนินการวิจัยบนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่น้อยกว่า 1,067 ราย เพื่อที่กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวจะสามารถนำมาใช้เป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมดได้ ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้เลือกการใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากผู้ให้บริการของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ เนื่องจากงบประมาณในการทำวิจัยมีอยู่อย่างจำกัด ซึ่งการใช้แบบสอบถามเป็นวิธีที่ประหยัดและมีประสิทธิภาพพอสมควร

ในเบื้องต้นคณะผู้วิจัยกำหนดจะออกสำรวจผ่านแบบสอบถามผู้ให้บริการของสถาบันการเงินเฉพาะกิจจำนวนทั้งสิ้นจำนวน 4,000 ตัวอย่าง เพื่อป้องกันความผิดพลาดจากการเก็บข้อมูลและจำนวนผู้ตอบกลับแบบสอบถามให้ได้อย่างน้อยเท่ากับ 1,067 ราย ตามจำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ในสมมติฐานข้างต้น

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง (พิชิต, 2549) มีลำดับขั้นตอนในการสุ่มตัวอย่างเป็นแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบวิจารณญาณ หรือ แบบเจาะจง (Judgment or Purposive Sampling) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใช้บริการของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ 5 แห่ง ซึ่งเป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่ให้บริการด้านสินเชื่อ ได้แก่ ธ.ออมสิน ธ.ก.ส. ธอส. ธพว. และ ธสน. ซึ่งใน 5 แห่งนี้ เป็นสถาบันที่สามารถรับเงินฝากจากประชาชนทั่วไปได้ 3 แห่ง ได้แก่ ธ.ออมสิน ธ.ก.ส. และ ธอส.

ขั้นตอนที่ 2 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota sampling) โดยแจกแจงแบ่งสัดส่วนตามขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 4,000 ตัวอย่าง โดยแบ่งสัดส่วนที่แจกจ่ายไปยังสถาบันการเงินเฉพาะกิจทั้ง 5 แห่ง ตามสัดส่วนของธุรกรรมการรับฝากเงินและการบริการด้านสินเชื่อของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ณ เดือนธันวาคม 2551 โดยแบ่งจำนวนได้ ดังนี้

ธ.ออมสิน เท่ากับ 1,405 ตัวอย่าง

ธ.ก.ส. เท่ากับ 1,180 ตัวอย่าง

ธอส. เท่ากับ 1,308 ตัวอย่าง

ธพว. เท่ากับ 200 ตัวอย่าง

ธสน. เท่ากับ 200 ตัวอย่าง

อย่างไรก็ดี เนื่องจากขนาดสินเชื่อคงค้างของ ธพว. และ ธสน. ค่อนข้างเล็กเมื่อเปรียบเทียบกับ ธ. ออมสิน ธ.ก.ส และธอส. ดังนั้นเมื่อมีการแบ่งสัดส่วนตามยอดสินเชื่อคงค้างทำให้สัดส่วนของ ธพว. และ ธสน. มีจำนวนน้อย คณะผู้วิจัยจึงปรับเพิ่มจำนวน

แบบสอบถามของ ธพว. และ ธสน. เป็น 200 ตัวอย่าง ทำให้จำนวนแบบสอบถามของผู้ใช้บริการของสถาบันการเงินเฉพาะกิจเพิ่มเป็น 4,293 ตัวอย่าง

ตารางที่ 3.1 สัดส่วนและจำนวนแบบสอบถามของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

เงินรับฝาก	สัดส่วน	จำนวนแบบสอบถาม
ธ.ออมสิน	38.88%	777
ธ.กส	31.34%	627
ธ.อส	29.79%	596
สินเชื่อคงค้าง	สัดส่วน	จำนวนแบบสอบถาม
ธ.ออมสิน	31.46%	628
ธ.กส	27.49%	553
ธ.อส	35.61%	712
ธพว	2.52%	200
ธสน	2.93%	200
รวมทั้งสิ้น		4,293

ที่มา : คณะผู้วิจัย

นอกจากนี้ ยังได้กำหนดสัดส่วนที่จะกระจายไปยังสาขาของสถาบันการเงินเฉพาะกิจแต่ละแห่ง ตามปริมาณธุรกรรมของแต่ละสาขา กล่าวคือ หลังจากได้สัดส่วนของแบบสอบถามของสถาบันการเงินเฉพาะกิจแต่ละแห่งทั้งในส่วนเงินฝากและสินเชื่อแล้ว คณะผู้วิจัยได้พิจารณาหลักเกณฑ์ของการกระจายแบบสอบถามไปยังลูกค้าในพื้นที่ทั่วประเทศ โดยใช้ตัวเลขยอดเงินฝากและสินเชื่อคงค้างรายสาขาและจังหวัดของสถาบันการเงินเฉพาะกิจแต่ละแห่งเป็นเกณฑ์ สำหรับเงินฝากในกรุงเทพฯ ซึ่งมีตัวเลขสูงมากเทียบกับจังหวัดอื่นๆ นั้น เพื่อไม่ให้เกิดการกระจุกตัวของแบบสอบถาม คณะผู้วิจัยได้กำหนดการกระจายแบบสอบถามของกรุงเทพฯ โดยระบุสาขาเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน

ตารางที่ 3.2 การกระจายจำนวนแบบสอบถามของสถาบันการเงินเฉพาะกิจแยกตามรายภาค

เงินรับฝาก	ธ.ออมสิน		ธ.กส		ธอส	
	จังหวัด	แบบสอบถาม	จังหวัด	แบบสอบถาม	จังหวัด	แบบสอบถาม
ภาคเหนือ	4	53	9	108	4	40
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	5	63	10	112	3	30
ภาคตะวันออก	4	57	2	22	4	40
ภาคตะวันตก	4	37	4	35	1	10
ภาคกลาง	4	52	4	45	3	30
ภาคใต้	5	72	8	93	5	50
กรุงเทพและปริมณฑล	6	443	6	211	6	396
จำนวนรวมทั้งสิ้น	32	777	43	627	26	596

สินเชื่อ	ธ.ออมสิน		ธ.กส		ธอส		ธพว		ธสว	
	จังหวัด	แบบสอบถาม	จังหวัด	แบบสอบถาม	จังหวัด	แบบสอบถาม	จังหวัด	แบบสอบถาม	จังหวัด	แบบสอบถาม
ภาคเหนือ	8	113	13	181	3	35	8	36	0	0
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	14	202	15	229	4	59	6	22	0	0
ภาคตะวันออก	3	39	1	8	3	71	4	14	1	3
ภาคตะวันตก	2	19	2	16	1	9	3	9	0	0
ภาคกลาง	4	47	3	24	0	0	3	8	0	0
ภาคใต้	5	66	6	71	4	44	3	10	1	11
กรุงเทพและปริมณฑล	5	142	2	24	5	494	5	101	6	185
จำนวนรวมทั้งสิ้น	41	628	42	553	20	712	32	200	8	200

ที่มา : คณะผู้วิจัย

ขั้นตอนที่ 3 ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างโดยใช้ความสะดวก (Convenience) ซึ่งเป็น Non-probability โดยใช้แบบสอบถามตามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ จึงออกเก็บข้อมูลตามสาขาของสถาบันการเงินเฉพาะกิจทั้ง 5 แห่ง ทั่วประเทศ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มผู้ใช้บริการให้มากที่สุด

วิธีการเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยโดยการสำรวจ (survey) ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล วิธีการแจกแบบสอบถาม คือ ขอความร่วมมือจากสถาบันการเงินเฉพาะกิจทั้ง 5 แห่ง เป็นผู้แจกจ่ายและกระจายแบบสอบถามให้กับผู้ใช้บริการในช่วงเวลาตั้งแต่วันที่ 27 กุมภาพันธ์ ถึง 3 เมษายน 2552

3.2 การออกแบบสอบถาม

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบสอบถาม (สิทธิ, 2550) โดยคำนึงถึงผลที่จะได้รับกลับมา โดยออกแบบสอบถามให้มีคุณลักษณะ ดังนี้

- 1) เข้าใจง่าย
- 2) สั้น กระชับ และไม่ยาวจนเกินไป
- 3) ไม่มีคำถามในเชิงชี้นำ
- 4) คำถามส่วนใหญ่มีลักษณะปิด (Closed-ended)

ทั้งนี้ ตัวอย่างและรายละเอียดของแบบสอบถามที่ใช้ในงานวิจัยสามารถพบได้ในภาคผนวก ก.

3.3 การสัมภาษณ์ผู้บริหารสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

นอกเหนือจากการสำรวจผู้ใช้บริการของสถาบันการเงินเฉพาะกิจแล้ว คณะผู้วิจัยยังได้ทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถาบันการเงินเฉพาะกิจ เพื่อนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้มาผนวกเข้ากับผลของงานวิจัย เพื่อทำสรุปเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อไป โดยคำถามที่ใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารของสถาบันการเงินเฉพาะกิจสามารถดูรายละเอียดได้ในภาคผนวก ข

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

คณะผู้วิจัยเห็นว่าเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนในทุกๆ ด้าน จึงควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินของสถาบันการเงินเฉพาะกิจเพื่อจะได้เห็นภาพรวมและฐานะความมั่นคงของสถาบันการเงินเฉพาะกิจแต่ละแห่ง เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการกำหนดทิศทางที่เหมาะสมในการดำเนินงานของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ เพื่อประโยชน์ในด้านต่างๆ ได้แก่ 1) การพัฒนาสถาบันการเงินเฉพาะกิจให้ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ 2) เพิ่มประสิทธิภาพในการเป็นเครื่องมือให้กับภาครัฐเพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศ และ 3) ลดความซ้ำซ้อนเพื่อนำไปสู่การใช้เงินงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

บทที่ 4

การวิเคราะห์ผลสำรวจการให้บริการและข้อมูลทางการเงินของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

4.1 การให้บริการทางการเงินของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

จากการกระจายแบบสอบถามไปยังสถาบันการเงินเฉพาะกิจทั้ง 5 แห่งจำนวน 4,293 ตัวอย่าง คณะผู้วิจัยได้รับตัวอย่างแบบสอบถามกลับมาจำนวน 3,149 ฉบับ โดยมีข้อมูลสรุปได้ ดังนี้

ข้อมูลทั่วไป¹

- เพศ : ชาย ร้อยละ 44.38 และ หญิง ร้อยละ 55.62
- สถานภาพ : สมรส ร้อยละ 57.31 รองลงมาคือ โสด ร้อยละ 36.82 และ หย่าร้างหรือหม้าย ร้อยละ 5.87
- อายุ : ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 25-40 ปี ร้อยละ 46.33 และอายุ 40-60 ปี ร้อยละ 41.82 และ อายุน้อยกว่า 25 ปี ร้อยละ 8.25 และอายุ 60 ขึ้นไป ร้อยละ 3.60
- สัญชาติ : ไทย ร้อยละ 99.93
- เชื้อชาติ : ไทย ร้อยละ 98.74
- จำนวนสมาชิกในครัวเรือน : 4-6 คน ร้อยละ 61.49 รองลงมา 1-3 คน ร้อยละ 30.42 และ ตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป ร้อยละ 8.10
- ภูมิลำเนา : ส่วนใหญ่อยู่ที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ร้อยละ 34.10 รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 19.36 ภาคเหนือ ร้อยละ 15.97 ภาคใต้ ร้อยละ 13.02 ภาคกลาง ร้อยละ 7.37 ภาคตะวันออก ร้อยละ 5.89 และภาคตะวันตก ร้อยละ 4.28
- ระดับการศึกษา : ปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 68.63 มัธยมศึกษา ร้อยละ 15.11 ต่ำกว่ามัธยมต้น ร้อยละ 10.02 และมัธยมต้น ร้อยละ 6.24
- อาชีพ : ข้าราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 35.72 พนักงานบริษัทเอกชน และธุรกิจส่วนตัวมีส่วนมีสัดส่วนใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 21.78 และ 20.76 อื่นๆ ร้อยละ 20.01 และ เกษียณอายุ ร้อยละ 1.73

¹ ดูภาคผนวก ก. สรุปข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

- รายได้ : ส่วนใหญ่มีรายได้ 10,000-30,000 บาท ร้อยละ 42.78 รองลงมาคือรายได้ 30,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 28.24 รายได้ 5,000-10,000 บาท ร้อยละ 21.34 และรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 7.64

คณะผู้วิจัยได้แบ่งการให้บริการของสถาบันการเงินเฉพาะกิจเป็น 2 ด้าน คือ การบริการด้านเงินฝากและการบริการด้านสินเชื่อเพื่อศึกษารายละเอียดของกลุ่มเป้าหมาย พื้นที่หรือภูมิภาค รวมถึงขนาดและประเภทของผู้ที่มารับการบริการจากสถาบันการเงินเฉพาะกิจแต่ละแห่ง ดังนี้

4.2 การให้บริการเงินฝากของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

พิจารณาแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาทั้งหมดของสถาบันการเงินเฉพาะกิจทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ ธ.ออมสิน ธ.ก.ส. และ ธอส. จำนวน 2,757 ตัวอย่าง มีผู้ใช้บริการด้านเงินฝากรวมทั้งสิ้น 1,829 ตัวอย่าง และมีผลการสำรวจสรุปได้ดังนี้²

- ระดับการศึกษา : โดยรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 67.97 มัธยมศึกษา ร้อยละ 14.49 ต่ำกว่ามัธยมต้น ร้อยละ 11.21 และมัธยมต้น ร้อยละ 6.34 ซึ่งไม่ต่างจากผลการสำรวจของข้อมูลรวมข้างต้น อย่างไรก็ดี หากพิจารณาข้อมูลผู้ใช้บริการด้านเงินฝากของสถาบันการเงินเฉพาะกิจแต่ละแห่ง พบว่า สัดส่วนระดับการศึกษาของผู้ใช้บริการด้านเงินฝากของ ธ.ก.ส. ต่างจาก ธ.ออมสิน และ ธอส. ที่กระจุกตัวอยู่ที่ระดับปริญญาตรีขึ้นไปสูงถึงร้อยละ 73.29 และ 82.32 ตามลำดับ กล่าวคือ ผู้ใช้บริการด้านเงินฝากของ ธ.ก.ส. ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 49.43 รองลงมาคือระดับต่ำกว่ามัธยมต้น ร้อยละ 23.59 ระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 16.32 และระดับมัธยมต้น ร้อยละ 10.66

- อาชีพ : อันดับหนึ่งคืออาชีพข้าราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 42.61 รองลงมาคืออาชีพอื่นๆ ร้อยละ 22.01 และ อาชีพธุรกิจส่วนตัวและพนักงานบริษัทเอกชนมีสัดส่วนใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 17.63 และ 15.93 และเกษียณอายุร้อยละ 1.82 และ หากพิจารณาข้อมูลผู้ใช้บริการด้านเงินฝากของสถาบันการเงินเฉพาะกิจแต่ละแห่ง พบว่า ธอส. มีสัดส่วนของ

² คู่มือการทบทวน ก. ตารางสรุปข้อมูลผู้ใช้บริการเงินฝาก

อาชีพพนักงานบริษัทเอกชนสูงถึงร้อยละ 33.39 และ ช.ก.ส. มีสัดส่วนของอาชีพอื่นๆ ที่ส่วนใหญ่ระบุว่า เป็นอาชีพทำนา สูงถึงร้อยละ 38.29

- รายได้ : ส่วนใหญ่มีรายได้ 10,000 – 30,000 บาท ร้อยละ 42.82 และ รายได้ 30,000 บาทขึ้นไป และ รายได้ 5,000 – 10,000 บาท มีสัดส่วนใกล้เคียงกันอยู่ที่ร้อยละ 26.96 และ 22.04 และรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 8.19 และ หากพิจารณาข้อมูลผู้ใช้บริการด้านเงินฝากของสถาบันการเงินเฉพาะกิจแต่ละแห่ง พบว่า ธอส. มีสัดส่วนของผู้ใช้บริการด้านเงินฝากที่มีรายได้ 30,000 บาทขึ้นไปสูงถึงร้อยละ 34.39 ทำให้ผู้ใช้บริการด้านเงินฝากของ ธอส. ที่มีรายได้ตั้งแต่ 10,000 บาทขึ้นไปมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 81.80 สำหรับ ช.ก.ส. นั้น มีสัดส่วนของผู้ใช้บริการด้านเงินฝากที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทอยู่ที่ร้อยละ 44.37

- การใช้บริการด้านเงินฝาก : ร้อยละ 83.62 ของผู้ใช้บริการด้านเงินฝากเป็นการฝากเงินเพื่อประโยชน์ส่วนตัว และมีเพียงร้อยละ 16.38 เป็นการฝากเงินเพื่อประโยชน์ของกิจการ

- การใช้บริการด้านเงินฝากกับสถาบันการเงิน : ผู้ใช้บริการด้านเงินฝากของ ธ.ออมสิน ช.ก.ส. และ ธอส. โดยรวมใช้บริการเงินฝากกับ ธ.ออมสิน และ ธนาคารพาณิชย์ในสัดส่วนใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 52.60 และ 51.56 ลำดับถัดมาคือ ช.ก.ส. ร้อยละ 42.65 ธอส. ร้อยละ 37.51 และ ธอท. ร้อยละ 0.60

- ประเภทของเงินฝากแยกตามสถาบันการเงิน : โดยรวมอันดับหนึ่งของประเภทเงินฝากที่ผู้ใช้บริการด้านเงินฝากเลือกคือเงินฝากออมทรัพย์ ซึ่งธนาคารพาณิชย์ ธอส. และ ช.ก.ส. มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 85-88 ในส่วนของ ธ.ออมสิน และ ธอท. มีสัดส่วนน้อยกว่าอยู่ที่ร้อยละ 55-57 ผู้ใช้บริการด้านเงินฝากประเภทสลากของ ธ.ออมสิน และ ช.ก.ส. อยู่ที่ร้อยละ 42-43 และ ผู้ใช้บริการด้านเงินฝากประจำของ ธอส. อยู่ที่ร้อยละ 34.84 สูงสุดเทียบกับสถาบันการเงินอื่น ผู้ใช้บริการด้านเงินฝากประเภทกระแสรายวันของ ธ.ออมสิน และ ธอท. อยู่ในระดับสูงมากกว่าร้อยละ 36-40

ตารางที่ 4.1 การใช้บริการด้านเงินฝากกับสถาบันการเงิน แยกตามประเภทของเงินฝาก

หน่วย : ร้อยละ	ธ.ออมสิน	ธ.ก.ส	ธอส	ธอท	ธ.พ
จำนวนที่ตอบแบบสอบถาม	962	780	686	11	943
ร้อยละ	52.60	42.65	37.51	0.60	51.56

สง. / ประเภทเงินฝาก	ธ.ออมสิน	ธ.ก.ส	ธอส	ธอท	ธ.พ
กระแสรายวัน	40.44	8.33	10.79	36.36	19.19
ออมทรัพย์	57.17	84.49	88.78	54.55	87.49
ฝากประจำ	16.11	10.26	34.84	18.18	15.06
สลาก	42.31	43.59	n.a.	n.a.	n.a.

ที่มา : แบบสอบถาม ประมวลผลโดยคณะผู้วิจัย

● การใช้บริการด้านเงินฝากของผู้ใช้บริการในสถาบันการเงินเฉพาะกิจแต่ละแห่ง สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ผู้ใช้บริการด้านเงินฝากของ ธ.ออมสิน : ส่วนใหญ่ใช้บริการเงินฝากประเภทกระแสรายวัน ออมทรัพย์ และ สลาก ร้อยละ 50 – 55 และใช้บริการเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ร้อยละ 51.63 โดยเป็นเงินฝากประเภทออมทรัพย์ร้อยละ 41.17 และใช้บริการเงินฝากของ ธ.ก.ส. ร้อยละ 13.72 ซึ่งเป็นเงินฝากประเภทออมทรัพย์และสลากร้อยละ 6 – 7
2. ผู้ใช้บริการด้านเงินฝากของ ธ.ก.ส. : ร้อยละ 93.35 เลือกใช้เงินฝากประเภทออมทรัพย์ รองลงมาคือสลากร้อยละ 40.66 และใช้บริการเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ร้อยละ 43.35 โดยเป็นเงินฝากประเภทออมทรัพย์ร้อยละ 38.13 และใช้บริการเงินฝากของ ธ.ออมสิน ร้อยละ 28.64 ซึ่งเป็นเงินฝากประเภทออมทรัพย์ร้อยละ 20.09 ซึ่งสูงกว่าผู้ให้บริการด้านเงินฝากของ ธ.ออมสิน ที่ใช้บริการเงินฝากกับ ธ.ก.ส.
3. ผู้ใช้บริการด้านเงินฝากของ ธอส. : ส่วนใหญ่ร้อยละ 90.88 เลือกใช้เงินฝากประเภทออมทรัพย์ ลำดับถัดมาคือเงินฝากประจำร้อยละ 37.30 และใช้บริการเงินฝากของธนาคารพาณิชย์สูงถึงร้อยละ 59.93 โดยเป็นเงินฝากประเภทออมทรัพย์ร้อยละ 56.03 สูงสุดเทียบกับ ธ.ออมสิน และ ธ.ก.ส. และใช้บริการเงินฝากของ ธ.ออมสิน ร้อยละ 32.25 โดยเป็นเงินฝากประเภทออมทรัพย์ร้อยละ 21.01 ซึ่งมีสัดส่วนของผู้ใช้บริการด้านเงินฝากสัมพันธ์กันมากที่สุดในสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

ตารางที่ 4.2 ความสัมพันธ์ของผู้ใช้บริการด้านเงินฝากของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ กับ สก.

ชื่อ สก.	ธ.ออมสิน	ธ.ก.ส.	ธอส.	ธอท.	ธพ.
ธ.ออมสิน	n.a.	13.72	7.38	1.03	51.63
ธ.ก.ส.	28.64	n.a.	4.59	0.79	43.35
ธอส.	32.25	11.07	n.a.	0.00	59.93

ที่มา : แบบสอบถาม ประมวลผลโดยคณะผู้วิจัย

4.3 การให้บริการสินเชื่อของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

คณะผู้วิจัยได้สำรวจโดยใช้แบบสอบถามเพื่อให้ทราบถึงการกระจายตัวของผู้รับบริการสินเชื่อของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ และลักษณะลูกค้าของแต่ละสถาบันการเงินเฉพาะกิจเพื่อให้เห็นถึงความทับซ้อน หรือแตกต่างกันอย่างไร โดยแบ่งเป็นลักษณะของกิจการ ทุนจดทะเบียน ขนาดการจ้างงาน มูลค่าสินทรัพย์ถาวร รายรับของกิจการ รวมถึงประเภทของธุรกิจ และวงเงินสินเชื่อ โดยประมวลผลแบบสอบถามได้ดังนี้

4.3.1 การกระจายตัวของผู้รับบริการสินเชื่อของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

จากการสำรวจพบว่าลูกค้าสินเชื่อของสถาบันการเงินเฉพาะกิจร้อยละ 65.62 ของกลุ่มตัวอย่างมีที่อยู่หรือที่ตั้งของกิจการในภาคกลาง รวมถึงกรุงเทพและปริมณฑล โดยส่วนใหญ่เป็นลูกค้าของธนาคารออมสิน (ธ.ออมสิน) ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.) ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ธพว.) และธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (ธสน.) สำหรับลูกค้าสินเชื่อของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ร้อยละ 41.62 ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ตารางที่ 5.3 ร้อยละของการกระจายตัวของลูกค้าของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ)

ตารางที่ 4.3 การกระจายตัวของลูกค้าสถาบันการเงินเฉพาะกิจ (ร้อยละ)

	ธ.ก.ส.	ธ.ออมสิน	ธอส.	ธพว.	ธสน.	รวม
ภาคเหนือ	13.51	9.23	5.10	14.46	0.00	8.57
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	41.62	8.46	3.82	9.64	0.91	15.49
ภาคกลาง	22.16	43.85	45.22	40.96	53.64	39.40
ภาคใต้	14.05	16.15	7.01	6.02	2.73	9.92
กรุงเทพและปริมณฑล	8.65	22.31	38.85	28.92	42.73	26.62

ที่มา : แบบสอบถาม ประมวลผลโดยคณะผู้วิจัย

4.3.2 ลักษณะกิจการและทุนจดทะเบียนของผู้รับบริการสินเชื่อของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

จากการสำรวจ พบว่าลักษณะลูกค้าสินเชื่อส่วนใหญ่ของ ธ.ก.ส. จะมีลักษณะเป็นบุคคลธรรมดา และสหกรณ์/กลุ่มสหกรณ์ หรือการรวมกลุ่มประเภทอื่นๆ โดยคิดเป็นร้อยละ 78.39 และ 17.45 ของกลุ่มตัวอย่างตามลำดับ สำหรับ ธ.ออมสิน ส่วนใหญ่เป็นบุคคลธรรมดา มากกว่าที่จะเป็นห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทจำกัด โดยคิดเป็นร้อยละ 85.53 ของกลุ่มตัวอย่าง

ลูกค้าของ ธอส. และ ธพว. มีลักษณะคล้ายกันคือส่วนใหญ่บุคคลธรรมดา ร้อยละ 60.66 และ 50.00 ของกลุ่มตัวอย่างตามลำดับ รองลงมาเป็นบริษัทจำกัด ร้อยละ 27.96 และ 33.33 ตามลำดับ ส่วนลูกค้าสินเชื่อของ ธสน. ร้อยละ 93.15 ของกลุ่มตัวอย่างเป็นบริษัทจำกัด

ตารางที่ 4.4 ลักษณะการจัดตั้งกิจการของลูกค้าของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ (ร้อยละ)

	ธ.ก.ส.	ธ.ออมสิน	ธอส.	ธพว.	ธสน.
บุคคลธรรมดา	78.39	85.33	60.66	50.00	0.00
ห้างหุ้นส่วน/ห้างหุ้นส่วนจำกัด	2.77	2.70	8.06	13.89	2.74
สหกรณ์/กลุ่มสหกรณ์ หรือการรวมกลุ่มประเภทอื่นๆ	17.45	6.18	3.32	2.78	4.11
บริษัทจำกัด	1.39	5.79	27.96	33.33	93.15
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา : แบบสอบถาม ประมวลผลโดยคณะผู้วิจัย

สำหรับทุนจดทะเบียนลูกค้าของสถาบันการเงินเฉพาะกิจส่วนใหญ่จะมีทุนจดทะเบียนไม่เกิน 10 ล้านบาท ยกเว้น ธสน. ร้อยละ 32.76 ของกลุ่มตัวอย่าง มีทุนจดทะเบียนตั้งแต่ 10 ล้านบาทขึ้นไป ถึง 50 ล้านบาท ร้อยละ 31.03 ของกลุ่มตัวอย่าง มีทุนจดทะเบียนตั้งแต่ 1 ล้านบาทขึ้นไป ถึง 10 ล้านบาท และร้อยละ 20.69 ของกลุ่มตัวอย่าง มีทุนจดทะเบียนตั้งแต่ 100 ล้านบาทขึ้นไป ทั้งนี้ ลูกค้าของ ธพว. มีแนวโน้มที่มีทุนจดทะเบียนมากกว่า 10 ล้านบาท ซึ่งแตกต่าง ธ.ก.ส. ธ.ออมสิน และ ธอส. มีมูลค่าทุนจดทะเบียนของลูกค้าจะมีแนวโน้มไปทางน้อยกว่า 10 ล้านบาทเป็นส่วนใหญ่

ตารางที่ 4.5 มูลค่าทุนจดทะเบียนแยกรายสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

(ร้อยละ)

	ธ.ก.ส.	ธ.ออมสิน	ธอส.	ธพว.	ธสน.
น้อยกว่า 1 ล้านบาท	54.55	80.00	42.31	20.00	1.72
ตั้งแต่ 1 ล้านบาทขึ้นไป - 10 ล้านบาท	36.36	20.00	42.31	52.00	31.03
ตั้งแต่ 10 ล้านบาทขึ้นไป - 50 ล้านบาท	-	-	7.69	24.00	32.76
ตั้งแต่ 50 ล้านบาทขึ้นไป - 100 ล้านบาท	9.09	-	3.85	4.00	13.79
ตั้งแต่ 100 ล้านบาทขึ้นไป	-	-	3.85	-	20.69
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา : แบบสอบถาม ประมวลผล โดยคณะผู้วิจัย

4.3.3 ขนาดการจ้างงานและมูลค่าสินทรัพย์ถาวรของลูกค้าน้ำเงินเชื่อสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

จากผลการสำรวจ พบว่า ลูกค้าน้ำเงินเชื่อของ ธ.ก.ส. และธ.ออมสิน มีการจ้างงานที่ต่ำกว่า 9 คน สูงถึงร้อยละ 61.25 และ 69.64 ของกลุ่มตัวอย่างตามลำดับ ทั้งนี้ ลูกค้าของ ธพว. และ ธอส. มีการจ้างงานระหว่าง 0 – 25 คน คิดเป็นร้อยละ 59.30 และ 64.81 ของกลุ่มตัวอย่าง อย่างไรก็ตาม ลูกค้า ธอส. บางกลุ่มโดยคิดเป็นร้อยละ 25.58 มีการจ้างงานตั้งแต่ 100 คนขึ้นไป ทั้งนี้ มูลค่าสินทรัพย์ถาวรของลูกค้าน้ำเงิน ธ.ก.ส. ธ.ออมสิน ธอส. ร้อยละ 44.90 42.31 และ 44 ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ระหว่าง 100,001 – 1,000,000 บาท ตามลำดับ มีเพียงลูกค้าของ ธพว. ร้อยละ 78.57 ของกลุ่มตัวอย่างที่มีมูลค่าสินทรัพย์ถาวรอยู่ระหว่าง 1,000,001 – 50,000,000 บาท

สำหรับ ลูกค้าของ ธสน. จะมีลักษณะการจ้างงานและมูลค่าสินทรัพย์ถาวรแตกต่างจากสถาบันการเงินเฉพาะกิจอื่น โดยร้อยละ 47.45 ของกลุ่มตัวอย่างของ ธสน. มีการจ้างงานเกินกว่า 100 คนขึ้นไป และร้อยละ 60 มีมูลค่าสินทรัพย์ถาวรเกินกว่า 50 ล้านบาทขึ้นไป

ตารางที่ 4.6 ขนาดการจ้างงานและสินทรัพย์ถาวรของลูกค้าน้ำดื่มเชื่อบ้านการเงินเฉพาะกิจ

(ร้อยละ)

		ธ.ก.ส.	ธ.ออมสิน	ธอส.	ธพว.	ธสน.
ขนาดการจ้างงาน (คน)	การจ้างงานระหว่าง 0-9 คน	61.25	69.64	43.02	40.74	8.20
	การจ้างงานระหว่าง 10-25 คน	33.75	16.07	16.28	24.07	9.84
	การจ้างงานระหว่าง 26-49 คน	1.25	3.57	8.14	9.26	13.11
	การจ้างงานระหว่าง 50-99 คน	2.50	1.79	6.98	11.11	21.31
	การจ้างงานตั้งแต่ 100 คนขึ้นไป	1.25	8.93	25.58	14.81	47.54
	รวม	100	100	100	100	100

มูลค่าสินทรัพย์ถาวร	น้อยกว่า 100,000 บาท	24.49	15.38	4.00	2.38	0.00
	ระหว่าง 100,001-1,000,000 บาท	44.90	42.31	44.00	14.29	2.50
	ระหว่าง 1,000,001 - 50,000,000 บาท	26.53	38.46	52.00	78.57	37.50
	ระหว่าง 50,000,001 - 200,000,000 บาท	0.00	0.00	0.00	4.76	30.00
	ตั้งแต่ 200,000,001 บาท ขึ้นไป	4.08	3.85	0.00	0.00	30.00
	รวม	100	100	100	100	100

ที่มา : แบบสอบถาม ประมวลผลโดยคณะผู้วิจัย

4.3.4 รายรับของกิจการของลูกค้าสินเชื่อของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

จากผลการสำรวจพบว่า ลูกค้าสินเชื่อที่มีรายรับเฉลี่ยต่อปีไม่เกิน 500,000 บาท ของ ธ.ก.ส. ธ.ออมสิน และ ธอส. คิดเป็นร้อยละ 75.74 68.80 และ 48.15 ของกลุ่มตัวอย่าง ตามลำดับ โดยในลูกค้าสินเชื่อดังกล่าว ลูกค้าของ ธ.ก.ส. ร้อยละ 40.43 มีรายรับเฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 120,000 บาท ส่วนลูกค้าของ ธ.ออมสิน และ ธอส. ที่มีรายรับเฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 120,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.80 และ 13.89 ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งจะเห็นได้ว่าลูกค้าที่เป็นเกษตรกรโดยเฉลี่ยยังคงมีรายได้ที่ต่ำกว่า อาชีพอื่นๆ

โดย ลูกค้า ธพว. มีรายรับเฉลี่ยต่อปีอยู่ระหว่าง 120,000 – 20,000,000 บาท สูงถึง ร้อยละ 67.74 ของกลุ่มตัวอย่างลูกค้า ธพว. ซึ่งร้อยละ 22.58 จะมีรายรับเฉลี่ยอยู่ที่ 500,000 – 1,000,000 บาทต่อปี ร้อยละ 19.35 มีรายรับเฉลี่ยอยู่ที่ 120,000 – 500,000 บาทต่อปี ในทางตรงกันข้าม ร้อยละ 89.86 ของกลุ่มตัวอย่างของ ธสน. มีรายรับเฉลี่ยต่อปีเกิน 20 ล้านบาทขึ้นไป

ตารางที่ 4.7 รายรับเฉลี่ยต่อปีของลูกค้าสินเชื่อแยกรายสถาบันการเงินเฉพาะกิจ (ร้อยละ)

	ธ.ก.ส.	ธ.ออมสิน	ธอส.	ธพว.	ธสน.
ต่ำกว่า 120,000 บาท	40.43	28.80	13.89	4.84	0.00
120,000 - 500,000 บาทต่อปี	35.32	40.00	34.26	19.35	1.45
500,000 - 1,000,000 บาทต่อปี	6.38	11.20	8.33	22.58	1.45
1 - 5 ล้านบาทต่อปี	5.96	8.00	13.89	11.29	2.90
5 – 20 ล้านบาทต่อปี	5.11	4.00	12.04	14.52	4.35
20 - 100 ล้านบาทต่อปี	3.83	4.80	6.48	19.35	17.39
100 – 500 ล้านบาทต่อปี	0.85	0.00	4.63	6.45	42.03
500 - 1,000 ล้านบาทต่อปี	0.00	0.80	0.93	1.61	13.04
1,000 ล้านบาทขึ้นไป ต่อปี	2.13	2.40	5.56	0.00	17.39
รวม	100	100	100	100	100

ที่มา : แบบสอบถาม ประมวลผล โดยคณะผู้วิจัย

4.3.5 ประเภทธุรกิจของลูกค้าสินเชื่อสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

คณะผู้วิจัยทำการสำรวจประเภทธุรกิจของลูกค้าสินเชื่อสถาบันการเงินเฉพาะกิจ โดยแบ่งตามประเภทธุรกิจตามการเก็บข้อมูลของธนาคารพาณิชย์ ตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย ผลการสำรวจพบว่า ร้อยละ 53.28 ของกลุ่มตัวอย่างของลูกค้า ธ.ก.ส. ประกอบธุรกิจ

ประเภทเกษตรกรรม รองลงมาเป็น ธุรกิจการขายส่ง/การขายปลีก และการผลิตร้อยละ 12.74 และ 6.95 ตามลำดับ ลูกค้านของธ.ออมสิน ร้อยละ 27.67 ของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบธุรกิจประเภทธุรกิจการขายส่ง/การขายปลีก ร้อยละ 15.09 ประกอบธุรกิจประเภทเกษตรกรรม ส่วนลูกค้านของ ธอส. ร้อยละ 20.16 ประกอบธุรกิจประเภทอสังหาริมทรัพย์ รองลงมาเป็นการผลิต การก่อสร้าง การขายส่ง/การขายปลีก ร้อยละ 16.13 12.10 และ 12.10 ตามลำดับ

สำหรับลูกค้านสินเชื่อของ ธพว. ส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจธุรกิจการผลิต และการขายส่ง/การขายปลีก เป็นส่วนใหญ่ โดยคิดเป็นร้อยละ 38.10 และ 20.63 ของกลุ่มตัวอย่าง ตามลำดับ ลูกค้านของ ธสน. ร้อยละ 63.08 ของกลุ่มตัวอย่างประกอบธุรกิจประเภทการผลิต รองลงมา ร้อยละ 15.38 ประกอบธุรกิจเกษตรกรรม

ตารางที่ 4.8 ประเภทธุรกิจแยกรายสถาบันการเงินเฉพาะกิจ (ร้อยละ)

	ธ.ก.ส.	ธ.ออมสิน	ธอส.	ธพว.	ธสน.
เกษตรกรรม	53.28	15.09	2.42	11.11	15.38
การไฟฟ้า	1.16	2.52	2.42	1.59	0.00
การขายส่ง การขายปลีก	12.74	27.67	12.10	20.63	7.69
การขนส่ง สถานที่เก็บสินค้า	2.70	2.52	5.65	3.17	9.23
อสังหาริมทรัพย์	1.93	5.03	20.16	7.94	0.00
โรงแรม	1.16	2.52	2.42	6.35	0.00
การให้บริการชุมชน	5.02	5.66	3.23	1.59	1.54
การให้บริการด้านสุขภาพ	1.93	4.40	4.03	0.00	0.00
การประมง	1.93	1.26	0.81	0.00	0.00
การผลิต	6.95	5.66	16.13	38.10	63.08
การก่อสร้าง	3.47	1.89	12.10	6.35	3.08
ตัวกลางทางการเงิน	2.32	9.43	6.45	0.00	0.00
การบริหารราชการ	2.70	1.89	1.61	0.00	0.00
การศึกษา	0.39	5.03	4.84	0.00	0.00
องค์การระหว่างประเทศ	0.00	0.63	0.81	0.00	0.00
ลูกจ้างในครัวเรือน	2.32	8.81	4.84	3.17	0.00
รวม	100.00	100	100	100	100

ที่มา : แบบสอบถาม ประมวลผลโดยคณะผู้วิจัย

4.3.6 วงเงินสินเชื่อ

ถึงแม้ว่าวงเงินสินเชื่อจะไม่ใช่วัตถุสมบัติที่เหมาะสมในการพิจารณาว่าทับซ้อน แต่คณะผู้วิจัยเห็นว่าหากสถาบันการเงินเฉพาะกิจแต่ละแห่งมีการให้บริการสินเชื่อประเภทที่ใกล้เคียงกัน วงเงินสินเชื่ออาจเป็นตัวกำหนดกลุ่มลูกค้าเป้าหมายของสถาบันการเงินเฉพาะกิจนั้นๆ คณะผู้วิจัยจึงได้ประมวลผลวงเงินสินเชื่อของสถาบันการเงินเฉพาะกิจแต่ละแห่งพบว่า ร้อยละ 75.29 ของกลุ่มตัวอย่างของ ธ.ก.ส. มีวงเงินสินเชื่อไม่เกิน 200,000 บาท และร้อยละ 82.20 ของกลุ่มตัวอย่างของ ธ.สน. มีวงเงินสินเชื่อเกิน 5 ล้านบาทขึ้นไป ส่วน ธ.ออมสิน ให้บริการสินเชื่อขนาดเล็ก จากการกลุ่มตัวอย่างไม่พบลูกค้าที่มีวงเงินสินเชื่อเกินกว่า 5 ล้านบาท ในขณะที่ ธ.พ.ว. วงเงินสินเชื่อกระจายตัวตั้งแต่ 200,000 – 20 ล้านบาท และพบว่าลูกค้าของธอส. ร้อยละ 40.75 ของกลุ่มตัวอย่างเป็นสินเชื่อที่อยู่อาศัยรายย่อยในวงเงินสินเชื่อระหว่าง 1 – 5 ล้านบาท³

4.4 ความทับซ้อนของการให้บริการทางการเงินระหว่างสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

ในเบื้องต้นของการจัดตั้งสถาบันการเงินเฉพาะกิจแต่ละแห่งจะมีวัตถุประสงค์ที่ค่อนข้างชัดเจนและไม่ทับซ้อนกัน ในเวลาต่อมาเมื่อการขยายตัวของลูกค้าเพิ่มขึ้น สถาบันการเงินเฉพาะกิจแต่ละแห่งจึงมีความต้องการที่เพิ่มรูปแบบผลิตภัณฑ์เพื่อรองรับการบริการและความต้องการของลูกค้าให้ครบวงจร รวมถึงความอยู่รอดทางธุรกิจ และความจำเป็นในการปรับตัวเพื่อให้ผ่านการประเมินในฐานะที่เป็นรัฐวิสาหกิจภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการคลัง ซึ่งหมายถึงการขยายบทบาทไปสู่ธนาคารครบวงจร จากสาเหตุที่กล่าวมาข้างต้นอาจส่งผลให้เกิดการบริการที่ทับซ้อนกันขึ้นในระบบของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลักๆ ได้แก่ 1) การให้บริการด้านเงินฝาก และ 2) การให้บริการด้านสินเชื่อ

4.4.1 การให้บริการด้านเงินฝาก

ณ 31 ธันวาคม 2551 เงินฝากของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ 3 แห่ง ได้แก่ ธ.ออมสิน ธ.ก.ส. และ ธอส. จำนวนบัญชี 39.17 ล้านบัญชี จำนวนเงิน 1.76 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 20 ของเงินฝากทั้งหมดในระบบสถาบันการเงิน (ธพ. ทั้งระบบรวมกับสถาบันการเงินเฉพาะกิจทั้ง 3 แห่ง) จึงอาจกล่าวได้ว่า สถาบันการเงินเฉพาะกิจทั้ง 3 แห่ง มีบทบาทสำคัญในการให้บริการด้านเงินฝากกับประชาชน โดยเฉพาะ ธ.ออมสิน ที่จัดตั้งขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์หลักคือการส่งเสริมการออมของประชาชน เช่น การรับฝากเงินออมสิน และ

³ ดูภาคผนวก จ. ตารางสรุปสินเชื่อของสถาบันการเงินเฉพาะกิจแยกตามวงเงินสินเชื่อ

การออกพันธบัตรออมสิน และสลากออมสิน เป็นต้น (มาตรา 7 ของ พรบ. ธ.ออมสิน) ซึ่ง ธ.ออมสิน มียอดเงินฝากคงค้างจำนวน 6.83 แสนล้านบาท สูงกว่า ธ.ก.ส. และ ธอส.

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สถาบันการเงินเฉพาะกิจทั้ง 3 แห่งให้บริการด้านเงินฝาก ในลักษณะเดียวกัน กล่าวคือมีสินค้าและบริการด้านเงินฝากคล้ายคลึงกัน ได้แก่เงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากประจำ และเงินฝากบัญชีกระแสรายวัน โดย ธ.ออมสิน และ ธ.ก.ส. มีการออกสลาก ออมทรัพย์เพื่อระดมเงินฝาก แต่ ธอส. ไม่มีการให้บริการเงินฝากด้านนี้ เนื่องจากกฎหมายไม่ได้ อนุญาตให้สามารถดำเนินการได้ ในด้านของพื้นที่ให้บริการนั้น ธ.ออมสิน และ ธ.ก.ส. มีจำนวน สาขาและหน่วยให้บริการมากถึง 800-900 แห่ง กระจายไปยังพื้นที่ต่างๆ 76 จังหวัดทั่วประเทศ โดยสาขาของ ธ.ออมสิน ในต่างจังหวัดจะอยู่ในพื้นที่เขตเมือง ส่วน ธ.ก.ส. จะอยู่ทั้งในพื้นที่เขต เมืองและชนบทห่างไกล ซึ่งต่างกับ ธอส. ที่มีสาขาและหน่วยให้บริการจำนวนน้อยและตั้งอยู่ใน พื้นที่เขตเมือง โดยสาขาในต่างจังหวัดส่วนใหญ่จะมีเพียง 1 สาขาเท่านั้น ยกเว้นกรุงเทพและ ปริมณฑล และจังหวัดใหญ่ๆ ที่มีจำนวนสาขาและหน่วยให้บริการมากกว่า 1 แห่ง ดังนั้น จาก ข้อมูลเรื่องผลิตภัณฑ์ด้านเงินฝากและพื้นที่การให้บริการ จึงสรุปในเบื้องต้นว่าสถาบันการเงิน เฉพาะกิจทั้ง 3 แห่งมีความทับซ้อนกันในการให้บริการด้านเงินฝาก โดยเฉพาะ ธ.ออมสิน และ ธ.ก.ส. ที่มีการให้บริการด้านเงินฝากและพื้นที่ให้บริการที่เหมือนกันอย่างมาก

ในด้านผู้ใช้บริการของสถาบันการเงินเฉพาะกิจทั้ง 3 แห่ง นั้น ผลสำรวจของ แบบสอบถามสรุปได้ว่า ผู้ใช้บริการด้านเงินฝากของสถาบันการเงินเฉพาะกิจมีลักษณะเหมือนกัน คือ ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป อาชีพรับราชการหรือเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ และมีรายได้อยู่ในช่วงระหว่าง 10,000-30,000 บาท อย่างไรก็ดี พิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า ระดับการศึกษาและรายได้ของผู้ใช้บริการของ ธ.ก.ส. จะกระจายไปในระดับการศึกษาต่ำกว่า มัธยมศึกษาและระดับมัธยมดัด และรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท และ 5,000-10,000 บาท ซึ่งต่างจาก ธ.ออมสินและ ธอส. ที่ผู้ใช้บริการกระจุกตัวอยู่ในระดับมัธยมปลายและระดับปริญญาตรีขึ้นไป และ รายได้ 10,000-30,000 บาท และ รายได้ 30,000 บาทขึ้นไป สำหรับอาชีพของผู้ใช้บริการนั้น ธอส. ส่วนใหญ่เป็นอาชีพรับราชการหรือเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ รองลงมาคือพนักงานเอกชน ซึ่งต่างจาก ธ.ออมสิน และ ธ.ก.ส. ที่ผู้ใช้บริการลำดับรองลงมาจากอาชีพข้าราชการคือ ธุรกิจ ส่วนตัวและอื่นๆ ซึ่งผู้ใช้บริการของ ธ.ก.ส. ได้ให้ข้อมูลว่าอาชีพทำนาทำไร่ ดังนั้น หากพิจารณา ลักษณะผู้ใช้บริการด้านเงินฝากของสถาบันการเงินเฉพาะกิจทั้ง 3 แห่งแล้ว โดยรวมสถาบัน

การเงินเฉพาะกิจทั้ง 3 แห่งมีความทับซ้อนกันในมิติของผู้ใช้บริการ แต่อย่างไรก็ดี จะเห็นว่า ลักษณะของผู้ใช้บริการยังมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเจน โดยสถาบันการเงินเฉพาะกิจแต่ละแห่งให้บริการด้านเงินฝากแก่กลุ่มเป้าหมายเฉพาะของตน คือ ผู้ใช้บริการของ ธ.ก.ส. มีระดับการศึกษาและรายได้ต่ำ เมื่อเทียบกับ ธ.ออมสิน และ ธอส. และมีอาชีพเกษตรกรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ผู้ใช้บริการของ ธอส. มีระดับการศึกษาและรายได้สูง และมีอาชีพข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานบริษัทเอกชน และผู้ให้บริการของ ธ.ออมสินมีระดับการศึกษาและรายได้ใกล้เคียงกับ ธอส. แต่มีอาชีพส่วนใหญ่เป็นข้าราชการหรือพนักงานรับวิสาหกิจ และธุรกิจส่วนตัวและอื่นๆ ซึ่งเป็นการค้าขาย

ในด้านความสัมพันธ์ของการใช้บริการด้านเงินฝากระหว่างสถาบันการเงินเฉพาะกิจนั้น ผลสำรวจของแบบสอบถามแสดงว่า ผู้ใช้บริการของ ธอส. และ ธ.ก.ส. ที่ใช้บริการเงินฝากของ ธ.ออมสิน ด้วยนั้น มีสูงถึงร้อยละ 32.25 และ 28.64 รองลงมาคือผู้ให้บริการของ ธ.ออมสิน และ ธอส. ที่ใช้บริการเงินฝากของ ธ.ก.ส. ร้อยละ 13.72 และ 11.07 ตามลำดับ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเงินฝากประเภทออมทรัพย์ ในส่วนของเงินฝากประเภทสลากออมทรัพย์นั้น ผู้ใช้บริการของ ธอส. จะใช้บริการของ ธ.ออมสิน และ ธ.ก.ส. ร้อยละ 12.87 และ 7.82 และผู้ให้บริการของ ธ.ออมสิน และ ธ.ก.ส. ใช้บริการด้านเงินฝากประเภทสลากออมทรัพย์ไว้กันในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันที่ร้อยละ 6.0 ดังนั้น ข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าผู้ให้บริการด้านเงินฝากของสถาบันการเงินเฉพาะกิจได้ใช้บริการด้านเงินฝากกับสถาบันการเงินเฉพาะกิจอื่นควบคู่ไปด้วย

เมื่อพิจารณาข้อมูลเงินฝากแยกตามประเภทบัญชี ผู้ฝากเงิน และวงเงินฝาก เดือนธันวาคม 2551⁴ โดยรวมสรุปว่า สถาบันการเงินเฉพาะกิจทั้ง 3 แห่งมีสัดส่วนของเงินฝากประเภทออมทรัพย์และประจำสูง โดย ธอส. และ ธ.ออมสิน มีสัดส่วนเงินฝากประจำร้อยละ 91.07 และ 62.85 และ ธ.ก.ส. และ ธ.ออมสินมีสัดส่วนเงินฝากออมทรัพย์ร้อยละ 68.43 และ 36.76 ตามลำดับ ในด้านประเภทของผู้ฝากเงิน ธ.ออมสิน และ ธ.ก.ส. มีผู้ฝากเงินเป็นบุคคลธรรมดาสูงถึงร้อยละ 89.89 และ 62.56 ในขณะที่ ธ.ก.ส. และ ธ.ออมสิน มีผู้ฝากเงินที่เป็นภาครัฐและรัฐวิสาหกิจร้อยละ 35.09 และ 26.14 ด้านวงเงินรับฝากนั้น ร้อยละ 10 ของเงินฝากของ ธ.ออมสิน และ ธ.ก.ส. อยู่ในช่วงวงเงินต่ำกว่า 50,000 บาท และ ธอส. และ ธ.ก.ส. มีผู้ฝากเงินวงเงินมากกว่า 1 ล้านบาทขึ้นไปสูงถึงร้อยละ 89.45 และ 51.68 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า กลุ่มผู้ให้บริการส่วนใหญ่ของ ธ.ออมสิน

⁴ ดูภาคผนวก จ. ข้อมูลเงินฝากแยกตามประเภทบัญชี ผู้ฝากเงิน และวงเงินฝาก เดือนธันวาคม 2551

คือ บุคคลธรรมดา เป็นเงินฝากประเภทประจำและออมทรัพย์ และวงเงินฝากต่ำกว่า 1 ล้านบาท กลุ่มผู้ใช้บริการของ ธ.ก.ส. คือ บุคคลธรรมดาและรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจ เป็นเงินฝากประเภท ออมทรัพย์และประจำ และส่วนใหญ่วงเงินฝากต่ำกว่า 1 ล้านบาท และกลุ่มผู้ใช้บริการของ ธอส. ส่วนใหญ่เป็นบุคคลธรรมดาและรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจ เป็นเงินฝากประจำ และวงเงินฝากมากกว่า 1 ล้านบาทขึ้น ดังนั้น ในภาพรวมจึงยังไม่อาจสรุปชัดเจนว่าการให้บริการด้านเงินฝากของสถาบันการเงินเฉพาะกิจทั้ง 3 แห่งมีความทับซ้อนกันอย่างมีนัยสำคัญ

4.4.2 การให้บริการด้านสินเชื่อ

ในเบื้องต้นคณะผู้วิจัยได้รวบรวมประเภทของสินเชื่อที่สถาบันการเงินเฉพาะกิจให้บริการในขณะนี้ พบว่ามีสินเชื่อบางประเภทที่มีการให้บริการมากกว่า 1 แห่ง เช่น สินเชื่อที่อยู่อาศัยมีการให้บริการทั้ง ธอส. และ ธ.ออมสิน สินเชื่อ SME มีการให้บริการทั้ง ธพว. ธ.ก.ส. ธ.ออมสิน และ ธสน. ในขณะที่สินเชื่อเพื่อการเกษตรนั้น ถึงแม้ว่าสถาบันการเงินเฉพาะกิจแต่ละแห่ง ยกเว้น ธ.ก.ส. จะไม่ระบุเป็นประเภทของสินเชื่อ แต่อาจมีการให้บริการในรูปแบบอื่นๆ เช่น สินเชื่อ SME ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร หรือสินเชื่อเพื่อการส่งออกที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เป็นต้น คณะผู้วิจัยจึงขอแบ่งการวิเคราะห์ความทับซ้อนของการให้บริการด้านสินเชื่อเป็น 3 ประเภทตามหลัก Market Segmentation ได้แก่ สินเชื่อ SMEs สินเชื่อเพื่อการเกษตร และสินเชื่อที่อยู่อาศัย เป็นหลัก

1) สินเชื่อ SMEs

ภายหลังจากวิกฤติการเงินและเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียปี 2540 รัฐบาลไทย ได้ให้ความสำคัญกับการให้สินเชื่อ SMEs ผ่านสถาบันการเงินเฉพาะกิจ เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงแหล่งเงินได้ง่ายขึ้น เนื่องจากผู้ประกอบการส่วนใหญ่ของประเทศไทย เป็นผู้ประกอบการ SMEs โดยในปี 2550 ผู้ประกอบการ SMEs คิดเป็นร้อยละ 99.60 ของผู้ประกอบการทั้งหมดในประเทศ และผลิตภัณฑ์มวลรวมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คิดเป็นร้อยละ 38.2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ⁶ ดังนั้นความเข้มแข็งของ SMEs จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ

⁵ คู่มือผนวก ข. ประเภทของสินเชื่อที่สถาบันการเงินเฉพาะกิจให้บริการอยู่

⁶ ข้อมูลจากรายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประจำปี 2550 และแนวโน้มปี 2551, สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

คณะวิจัยใช้สมมติฐานว่าธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว.) และ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (ธสน.) มีวัตถุประสงค์ในการสนับสนุนผู้ประกอบการ SMEs เหมือนกัน แตกต่างกันเพียง ธสน. จะเน้นการให้บริการกับผู้ประกอบการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำเข้าและส่งออกตามวัตถุประสงค์หลักของธนาคาร ซึ่งจากการประมวลผลแบบสอบถามข้างต้น พบว่า ลูกค้ำของ ธสน. และธพว. มีความแตกต่างกันทั้งในเรื่องมูลค่าทุนจดทะเบียน ขนาดการจ้างงานและมูลค่าสินทรัพย์ถาวร รวมถึงรายรับเฉลี่ยต่อปีของกิจการ กล่าวคือ ลูกค้ำของ ธสน. ส่วนใหญ่มีมูลค่าทุนจดทะเบียนเกินกว่า 10 ล้านบาท มูลค่าการจ้างงานเกินกว่า 50 คนขึ้นไป มูลค่าสินทรัพย์ถาวรสูงกว่า 50 ล้านบาท และมีรายรับเฉลี่ยต่อปีเกินกว่า 20 ล้านบาท ในขณะที่ ลูกค้ำของ ธพว. ส่วนใหญ่มีทุนจดทะเบียนต่ำกว่า 10 ล้านบาท และมีมูลค่าการจ้างงานต่ำกว่า 25 คน มูลค่าสินทรัพย์ถาวรส่วนใหญ่ต่ำกว่า 50 ล้านบาท รายรับเฉลี่ยต่อปีอยู่ในช่วง 120,000 – 20 ล้านบาท ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าลูกค้ำของ ธสน. เป็นวิสาหกิจขนาดกลาง หรือขนาดเล็กที่ค่อนข้างเข้มแข็ง ในขณะที่ลูกค้ำ ธพว. เป็นวิสาหกิจขนาดเล็กเป็นส่วนใหญ่

นอกจากนี้ จากผลสำรวจพบว่าร้อยละ 63 ของกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บริการสินเชื่อของ ธสน. เป็นธุรกิจที่เกี่ยวกับการผลิต และร้อยละ 92 ของกลุ่มตัวอย่างมีวงเงินสินเชื่อตั้งแต่ 5 ล้านบาทขึ้นไป⁷ และส่วนใหญ่เป็นสินเชื่อเพื่อการส่งออกซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักของธนาคาร และพบว่าผู้ที่เป็​นลูกค้ำสิน​เชื่อ​ของ ธ.ออม​สิน ธอส. ธ.ก.ส. และ ธพว. มีการใช้​บริการ​สิน​เชื่อ​ของ​ธสน. เพียง​ร้อยละ 2.93 1.71 1.54 และ 2.22 ของ​กลุ่ม​ตัว​อย่าง​ของ​ผู้​ใช้​บริการ​ของ​สถาบัน​การ​เงิน​เฉพาะ​กิจ​นั้น​ๆ⁸ ตาม​ลำดับ เมื่อ​พิจารณา​ใน​ทาง​กลับ​กัน​พบ​ว่า​ลูกค้ำ​ของ ธสน. ร้อยละ 6.25 ของ​กลุ่ม​ตัว​อย่าง​ใช้​สิน​เชื่อ​ที่อยู่อาศัย​ของ ธอส. มีเพียง​ร้อยละ 1.25 ใช้​สิน​เชื่อ​ของ ธพว. และ​ร้อยละ 3.75 ใช้​สิน​เชื่อ​ของ​ธนาคาร​ออม​สิน โดย​ส่วน​ใหญ่ เป็น​สิน​เชื่อ​เค​หะ มี​ใช้​สิน​เชื่อ​SMEs แสดง​ให้​เห็น​ว่า​กลุ่ม​ลูกค้ำ​ของ ธสน. จะ​ไม่​ทับ​ซ้อน​กับ​ลูกค้ำ​ของ​สถาบัน​การ​เงิน​เฉพาะ​กิจ​อื่น

สำหรับ ธพว. ซึ่งเป็นธนาคารเฉพาะกิจที่ให้สินเชื่อกับผู้ประกอบการ SMEs ในการพิจารณาความทับซ้อนต้องพิจารณาถึงการให้สินเชื่อของ ธ.ออมสิน และ ธ.ก.ส. ด้วย สำหรับ

⁷ ฐานาคนวท ก. ตารางสรุปสินเชื่อของสถาบันการเงินเฉพาะกิจแยกตามวงเงินสินเชื่อ

⁸ ฐานาคนวท ข. ความทับซ้อนของการให้บริการสินเชื่อของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

ธอส. เป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจนและไม่เกี่ยวข้องกับการให้สินเชื่อ SMEs ที่ผ่านว่าพบว่าในแต่ละปี ธ.ก.ส.และ ธ.ออมสิน รวมถึง ธสน. โดยมีการอนุมัติสินเชื่อ SMEs รวม 3 แห่ง ในปี 2551 จำนวน 46,378.67 ล้านบาท มีการขยายตัวจากปี 2548 ร้อยละ 16.34 แต่จากการพิจารณาข้างต้นพบว่าสินเชื่อของ ธสน. มีกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนและแตกต่างจาก สถาบันการเงินเฉพาะกิจอื่น ดังนั้นในการวิเคราะห์ความทับซ้อนของสินเชื่อ SMEs คณะผู้วิจัยจะ ประมวลการใช้บริการสินเชื่อ SMEs ของ ธ.ก.ส. และธ.ออมสินด้วย

ตารางที่ 4.9 การอนุมัติสินเชื่อ SMEs

(หน่วย : ล้านบาท)

SFIs	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551
ธพว.	38,121.26	23,733.67	20,847.41	20,735.22
% Growth		-37.74	-12.16	-0.54
ธสน.	9,570.69	10,559.98	6,786.61	8,886.38
% Growth		10.34	-35.73	30.94
ธ.ออมสิน	14,601.64	10,951.68	10,901.17	8,225.29
% Growth		-25.00	-0.46	-24.55
ธ.ก.ส.	15,692.30	12,431.40	18,430.00	29,267.00
% Growth		-20.78	48.25	58.80
รวม	77,985.89	57,676.73	56,965.19	67,113.89
% Growth		-26.04	-1.23	17.82

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

จากการสำรวจแบบสอบถามพบว่ามีเพียง ร้อยละ 2.93 ของกลุ่มตัวอย่างของผู้ใช้สินเชื่อ ธ.ออมสิน มีการใช้บริการสินเชื่อของ ธพว. และร้อยละ 1.98 ของกลุ่มตัวอย่างของผู้ใช้สินเชื่อ ธ.ก.ส. มีการใช้บริการสินเชื่อของ ธพว. แต่ในทางกลับกันร้อยละ 26.67 ของกลุ่มตัวอย่างของลูกค้า ธพว. มีการใช้บริการสินเชื่อของธ.ออมสิน โดยในจำนวนดังกล่าวร้อยละ 13.33 เป็นสินเชื่อ SMEs สำหรับการใช้บริการสินเชื่อของ ธ.ก.ส. มีเพียงร้อยละ 4.44 ของกลุ่มตัวอย่างลูกค้าของ ธพว. ที่ใช้บริการของ ธ.ก.ส. ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินเชื่อเพื่อการเกษตร⁹ แต่เมื่อพิจารณาในเรื่องวงเงินสินเชื่อ ประเภทธุรกิจ มูลค่าสินทรัพย์ถาวร และรายรับเฉลี่ยต่อปีแล้วพบว่าธ.ออมสินและ

⁹ ฤดูกาลผนวก ข. ความทับซ้อนของการให้บริการสินเชื่อของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

ธพ. ความทับซ้อนกันเพียงเล็กน้อย ดังนั้น ยังไม่อาจกล่าวได้ว่าการให้บริการสินเชื่อของ ธพ. และการให้บริการสินเชื่อ SMEs ของ ธ.ออมสินมีความทับซ้อนกัน ในส่วนการให้บริการสินเชื่อ SMEs ของ ธ.ก.ส. ก็เช่นเดียวกัน ที่ยังไม่อาจกล่าวได้ว่ามีความทับซ้อนกับสินเชื่อของ ธพ. เนื่องจากลูกค้าส่วนใหญ่ของ ธ.ก.ส. เป็นบุคคลธรรมดาและกลุ่มเกษตรกรที่มีรายรับเฉลี่ยต่อปีไม่เกิน 500,000 บาท ในขณะที่ลูกค้าของ ธพ. ส่วนใหญ่เป็นบุคคลธรรมดาและบริษัทจำกัดที่มีรายรับเฉลี่ยต่อปีเกิน 500,000 บาทขึ้นไป แต่สำหรับลูกค้าของ ธ.ก.ส. และธ.ออมสินนั้นมีความสัมพันธ์ที่ใกล้เคียงกับ จากผลการสำรวจยังไม่มีนัยของความแตกต่างกันอย่างชัดเจน แต่มีความแตกต่างกันในเรื่องพื้นที่การให้บริการ ดังนั้น การให้บริการสินเชื่อ SMEs ของ ธ.ก.ส. และธ.ออมสินมีความทับซ้อนกันในบางส่วน

2) สินเชื่อเพื่อการเกษตร

เกษตรกรเป็นกลุ่มคนที่เข้าถึงเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบการเงินปกติค่อนข้างยาก ดังนั้น รัฐบาลต้องมีนโยบายการช่วยเหลือและสนับสนุนคนกลุ่มนี้มาโดยตลอด ซึ่งธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร(ธ.ก.ส.) เป็นกลไกสำคัญของรัฐในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศเพื่อบรรเทาผลกระทบของเกษตรกรจากวิกฤตการเงินโลกและการถดถอยของเศรษฐกิจไทย โดยเป็นช่องทางการกระจายทุนเพื่อเสริมสภาพคล่องไปสู่ภาคเกษตรกรรมและภาคชนบท คณะผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานว่าภายใต้วัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง ธ.ก.ส. น่าจะเป็นหน่วยงานหลักในการให้สินเชื่อเพื่อการเกษตรพบว่าปริมาณลูกค้าสินเชื่อ ธ.ก.ส. ใช้บริการสินเชื่อของ ธ.ออมสินมากที่สุดคือร้อยละ 18.72 ของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้บริการสินเชื่อ ธ.ก.ส. ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินเชื่อส่วนบุคคลและสินเชื่อเคหะ และใช้บริการสินเชื่อของ ธอส. รองลงมาคือร้อยละ 11.45 ในขณะที่ใช้บริการสินเชื่อของ ธพ. และ ธสน. เพียงร้อยละ 1.98 และ 1.54 ของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้บริการสินเชื่อ ธ.ก.ส.

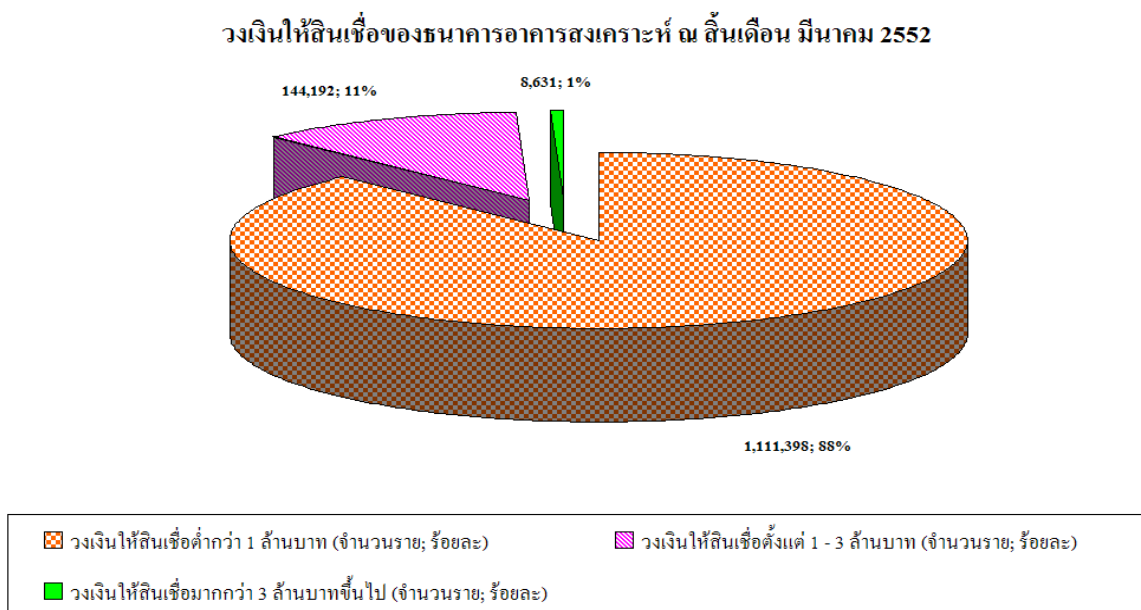
ในทางตรงกันข้ามเมื่อประมวลผลแบบสำรวจพบว่ามีเพียงร้อยละ 3.42 ของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้บริการสินเชื่อของ ธอส. มีการใช้บริการสินเชื่อของ ธ.ก.ส. แต่ประเภทสินเชื่อของทั้ง 2 แห่งมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน ส่วนลูกค้าของธพ. ร้อยละ 4.44 ของกลุ่มตัวอย่างมีการใช้บริการสินเชื่อของ ธ.ก.ส. แต่พื้นฐานของลูกค้าของ ธ.ก.ส. และธพ. ค่อนข้างแตกต่างกันทั้งในเรื่องทุนจดทะเบียน และรายรับเฉลี่ยต่อปีของกิจการ ดังนั้นความทับซ้อนกันนั้น อาจมาจากการใช้สินเชื่อในลักษณะเกื้อหนุนกันมิใช่เป็นการแย่งลูกค้ากัน

สำหรับลูกค้าของ ธ.ออมสิน ที่ใช้บริการของ ธ.ก.ส. มีอยู่ร้อยละ 19.80 ของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้บริการสินเชื่อของ ธ.ออมสิน ส่วนใหญ่เป็นลูกค้าที่สินเชื่อเกษตร อาจมีความเป็นไปได้ว่าใช้สินเชื่อเกษตรกรกับ ธ.ก.ส. และใช้สินเชื่อส่วนบุคคลหรือสินเชื่อเคหะกับ ธ.ออมสิน ดังนั้น ยังไม่อาจสรุปได้ว่าเกิดความทับซ้อนในการให้บริการสินเชื่อเพื่อการเกษตรระหว่างสถาบันการเงินเฉพาะกิจด้วยกัน

3) สินเชื่อที่อยู่อาศัย

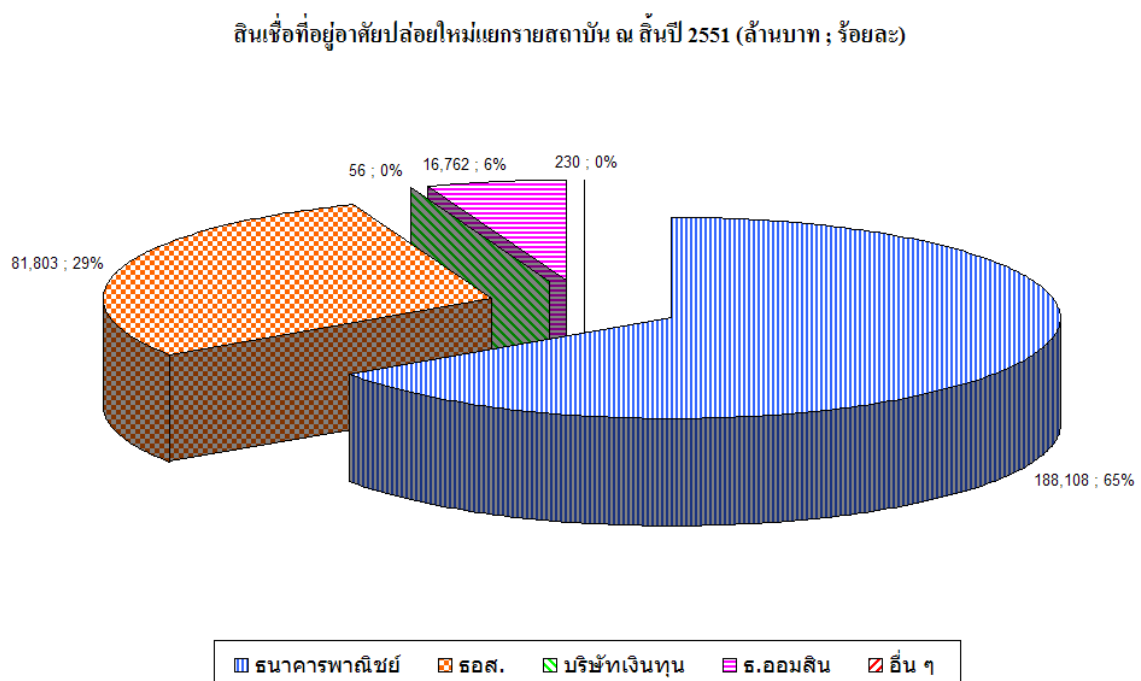
ภาคสินเชื่อที่อยู่อาศัยเป็นภาคการให้บริการสินเชื่อที่สำคัญ เนื่องจากที่อยู่อาศัยเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตของประชาชน ที่ผ่านมามาตราฐได้พยายามสนับสนุนผ่านทางมาตรการต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง โดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อยที่มีโอกาสในการเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยค่อนข้างต่ำ ซึ่งหน่วยงานหลักที่รัฐจัดตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนเป้าหมายดังกล่าวได้แก่ ธอส. ที่มีหน้าที่หลักในการปล่อยสินเชื่อที่อยู่อาศัยให้กับผู้มีรายได้น้อยดังจะเห็นได้จากจำนวนลูกค้าของ ธอส. ที่มีวงเงินสินเชื่อที่อยู่อาศัยต่ำกว่า 1 ล้านบาท ณ สิ้นเดือนมีนาคม 2552 มีจำนวนมากถึง 1,111,398 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 88 ของจำนวนลูกค้าทั้งหมดของ ธอส. อนึ่ง นอกจาก ธอส. แล้ว ในส่วนของสถาบันการเงินเฉพาะกิจก็ยังมี ธ.ออมสิน ที่ให้บริการสินเชื่อที่อยู่อาศัยเช่นเดียวกัน

แผนภูมิที่ 4.1 จำนวนลูกค้าของ ธอส. แยกตามวงเงินให้สินเชื่อ ณ สิ้นเดือนมีนาคม 2552

เมื่อพิจารณาจากผลิตภัณฑ์ที่สถาบันการเงินเฉพาะกิจให้บริการจะพบว่าสินเชื่อกี๋อยู่อาศัยเป็นสินเชื่อกี๋ที่มีการให้บริการจากสถาบันการเงินเฉพาะกิจหลักๆ 2 แห่ง ได้แก่ ธอส. และ ธ.ออมสิน (ในที่นี้ ขอดัด ธ.ก.ส. ออกไป เนื่องจากมีสัดส่วนในการปล่อยสินเชื่อกี๋อยู่อาศัยน้อยมากเมื่อเทียบกับ ธอส. และ ธ.ออมสิน) และเมื่อประมวลผลจากแบบสำรวจพบว่า¹⁰ ลูกค้ำของสถาบันการเงินเฉพาะกิจนอกเหนือจากลูกค้ำของ ธอส. ที่ใช้บริการสินเชื่อกี๋อยู่อาศัยอยู่แล้วพบว่าลูกค้ำของ ธ.ออมสิน ธ.ก.ส. ธสน. และ ธพว. ใช้บริการสินเชื่อกี๋อยู่อาศัยของ ธอส. เท่ากับร้อยละ 12.47 ร้อยละ 11.01 ร้อยละ 6.25 และ ร้อยละ 16.67 ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกันพบว่าลูกค้ำของ ธอส. ธ.ก.ส. ธสน. และ ธพว. ใช้บริการสินเชื่อกี๋อยู่อาศัยของ ธ.ออมสิน เท่ากับร้อยละ 6.65 ร้อยละ 3.30 ร้อยละ 2.50 และ ร้อยละ 4.44 ตามลำดับ เมื่อเทียบสัดส่วนดูแล้วจึงสรุปได้ว่าเมื่อใดก็ตามที่ลูกค้ำของสถาบันการเงินเฉพาะกิจต้องการสินเชื่อกี๋อยู่อาศัย ก็จะพิจารณาใช้บริการสินเชื่อกี๋จาก ธอส. เป็นหลัก โดยมี ธ.ออมสิน เป็นอีกทางเลือกหนึ่ง

แผนภูมิที่ 4.2 สัดส่วนสินเชื่อกี๋อยู่อาศัยปล่อยใหม่แยกรายสถาบัน ณ สิ้นปี 2551

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลอสังหาริมทรัพย์
รวบรวมโดย: สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

¹⁰ ดูภาคผนวก ข. ความทับซ้อนของการให้บริการสินเชื่อกี๋ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

หากจะพิจารณาถึงความทับซ้อนของการให้บริการสินเชื่อที่อยู่อาศัยในสถาบันการเงินเฉพาะกิจนั้น คณะผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรพิจารณาความทับซ้อนกันในการให้บริการระหว่าง ธอส. และ ธ.ออมสิน เป็นหลัก ซึ่งทั้ง 2 แห่ง ปลดปล่อยสินเชื่อที่อยู่อาศัยเป็นจำนวน 81,803 ล้านบาท และ 16,762 ล้านบาท ตามลำดับ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 29 และ ร้อยละ 6 ของจำนวนสินเชื่อที่อยู่อาศัยปล่อยใหม่ทั่วประเทศในปี 2551

จากการประมวลผลแบบสำรวจพบว่า¹¹ สัดส่วนวงเงินสินเชื่อที่อยู่อาศัยที่ ธอส. และ ธ.ออมสิน ปล่อยให้กับลูกค้านั้นแทบจะไม่แตกต่างกัน โดยจากกลุ่มตัวอย่างพบว่าลูกค้า ธอส. ใช้สินเชื่อวงเงินต่ำกว่า 1 ล้านบาท เป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 60.38 ในขณะเดียวกัน ลูกค้า ธ.ออมสิน ใช้สินเชื่อวงเงินต่ำกว่า 1 ล้านบาท เป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 61.54 เช่นเดียวกัน และเมื่อพิจารณาถึงข้อมูลทั่วไปในส่วนของลูกค้าทั้ง 2 แห่ง ในกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท (ธอส. ร้อยละ 70.30 และ ธ.ออมสิน ร้อยละ 76.06) ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า ธอส. และ ธ.ออมสิน มีฐานลูกค้าในกลุ่มที่ใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะจะไปกลุ่มลูกค้าที่มีรายได้น้อยถึงปานกลางเป็นหลัก ซึ่งสามารถสรุปได้ในเบื้องต้นว่าการให้บริการสินเชื่อที่อยู่อาศัยของทั้ง 2 แห่ง นั้น มีความทับซ้อนกันในการให้บริการสินเชื่อที่อยู่อาศัยอยู่พอสมควร

4.5 ความทับซ้อนของการให้บริการทางการเงินกับธนาคารพาณิชย์

วัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้งสถาบันการเงินเฉพาะกิจเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับผู้ประกอบการหรือบุคคลที่ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่มีในระบบ ในเบื้องต้น คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่าด้วยเหตุผลและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถาบันการเงินเฉพาะกิจแต่ละแห่ง เป็นเงื่อนไขหรือกลไกหนึ่งในการแบ่งแยกกลุ่มลูกค้าสถาบันการเงินเฉพาะกิจออกจากธนาคารพาณิชย์ในระดับหนึ่งอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลของผลการสำรวจที่คณะผู้วิจัยได้นำมาประมวลผลนั้น ได้แสดงให้เห็นถึงประเด็นที่น่าสนใจหลายๆ ประการของการให้บริการทางการเงินของสถาบันการเงินเฉพาะกิจทั้งในส่วนของการบริการด้านเงินฝากและสินเชื่อที่อาจมีการทับซ้อนกับบริการที่มีอยู่ของธนาคารพาณิชย์ ดังนั้น เพื่อให้เกิดความชัดเจน คณะผู้วิจัยจะวิเคราะห์ความทับซ้อนของการให้บริการทางการเงินระหว่างสถาบันการเงินเฉพาะกิจกับธนาคารพาณิชย์ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลักๆ ได้แก่ 1) การให้บริการด้านเงินฝาก และ 2) การให้บริการด้านสินเชื่อ

¹¹ ดูภาคผนวก ก. ตารางสรุปสินเชื่อที่อยู่อาศัยของ ธอส. และ ธ.ออมสิน แยกตามวงเงินการให้สินเชื่อ

4.5.1 การให้บริการด้านเงินฝาก

สถาบันการเงินเฉพาะกิจทั้ง 3 แห่ง คือ ธ.ออมสิน ธ.ก.ส. และ ธอส. ให้บริการด้านเงินฝากเช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์ทั้งในมิติของผลิตภัณฑ์และบริการ และพื้นที่ให้บริการ จึงสรุปในเบื้องต้นว่าสถาบันการเงินเฉพาะกิจทั้ง 3 แห่งและธนาคารพาณิชย์มีความทับซ้อนกันในการให้บริการด้านเงินฝาก และเมื่อพิจารณาประเภทของบัญชีเงินฝาก ผู้ฝากเงิน และวงเงินฝากของธนาคารพาณิชย์เทียบกับสถาบันการเงินเฉพาะกิจทั้ง 3 แห่ง พบว่า ธอส. ที่มีกลุ่มเป้าหมายเดียวกับกับธนาคารพาณิชย์ กล่าวคือ กลุ่มผู้ใช้บริการของ ธอส. ส่วนใหญ่เป็นบุคคลธรรมดาประเภทเงินฝากประจำ วงเงินฝากมากกว่า 1 ล้านบาทขึ้นไป และมีพื้นที่ให้บริการในเขตเมือง อย่างไรก็ตาม การให้บริการด้านเงินฝากระหว่างสถาบันการเงินเฉพาะกิจและธนาคารพาณิชย์มีการแข่งขันกันภายใต้กลไกตลาด กล่าวคือผู้ใช้บริการสามารถเลือกใช้บริการตามความสมัครใจ โดยพิจารณาจากผลิตภัณฑ์ ผลตอบแทน และคุณภาพของการให้บริการ ดังนั้น คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่าสถาบันการเงินเฉพาะกิจไม่สามารถหลีกเลี่ยงการทับซ้อนของการให้บริการด้านเงินฝากกับธนาคารพาณิชย์ได้ เนื่องจาก สถาบันการเงินเฉพาะกิจมีวัตถุประสงค์จัดตั้งเพื่อส่งเสริมการออมและต้องระดมทุนเพื่อให้บริการด้านสินเชื่อในภาคอุตสาหกรรมต่างๆ เช่น เกษตรกรรม และ อสังหาริมทรัพย์

4.5.2 การให้บริการด้านสินเชื่อ

เมื่อพิจารณาจากรายรับเฉลี่ยต่อปีและวงเงินสินเชื่อของลูกค้าสถาบันการเงินเฉพาะกิจทั้ง 5 แห่ง พบว่าในส่วนของการสินเชื่อเพื่อการเกษตรที่ ธ.ก.ส. ให้บริการเป็นหลักนั้น ร้อยละ 75.75 ของกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 500,000 บาท ซึ่งมีใช้กลุ่มลูกค้าที่ธนาคารพาณิชย์จะให้บริการสินเชื่อเนื่องจากมีความเสี่ยงค่อนข้างสูง ดังนั้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าสินเชื่อที่ให้กับเกษตรกรของสถาบันการเงินเฉพาะกิจนั้น ไม่ทับซ้อนกับการให้บริการสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์

สำหรับสินเชื่อที่อยู่อาศัย ปัจจุบันสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่ทำหน้าที่ปล่อยสินเชื่อที่อยู่อาศัย ได้แก่ ธอส. และ ธ.ออมสิน มีฐานลูกค้าที่เป็นผู้มีรายได้น้อยถึงปานกลางตามที่ได้กล่าวในข้างต้น ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากวงเงินให้สินเชื่อก็จะน้อยตามไปด้วย ซึ่งจากการประมวลผลของกลุ่มตัวอย่างพบว่าวงเงินให้สินเชื่อที่ต่ำกว่า 1 ล้านบาท ของทั้ง ธอส. และ ธ.ออมสิน ก็สูงถึงร้อยละ 60.38 และ ร้อยละ 61.54 ตามลำดับ ดังนั้น อาจมีในส่วนของวงเงินที่สูงกว่า 1 ล้านบาท

ที่อาจไปทับซ้อนกับฐานลูกค้าของธนาคารพาณิชย์ที่มีรายได้ระดับปานกลาง แต่ก็ไม่สามารถกล่าวได้ว่า ธอส. และ ธ.ออมสินมีฐานลูกค้าที่มีลักษณะเดียวกันกับธนาคารพาณิชย์โดยทั่วไป

ส่วนสินเชื่อ SMEs ซึ่งคณะผู้วิจัยให้สมมติฐานว่าน่าจะมีบางส่วนที่ทับซ้อนกับธนาคารพาณิชย์ โดยเฉพาะในส่วนที่เป็นลูกค้าของ ธสน. เนื่องจากเป็นกลุ่มลูกค้าของ ธสน. มีความแตกต่างจากลูกค้าของสถาบันการเงินเฉพาะกิจอื่นๆ กล่าวคือ มากกว่าร้อยละ 60 ของกลุ่มตัวอย่างลูกค้าสินเชื่อเป็นบริษัทจำกัดที่มีทุนจดทะเบียนเกินกว่า 10 ล้านบาท มูลค่าสินทรัพย์ถาวรเกินกว่า 50 ล้านบาท การจ้างเงินเกินกว่า 50 คน และมีรายรับเฉลี่ยต่อปีสูงกว่า 100 ล้านบาท ประกอบกับ ร้อยละ 86.60 ของกลุ่มตัวอย่าง มีการใช้บริการสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ ดังนั้นมีความเป็นไปได้ค่อนข้างมากที่กลุ่มลูกค้าของ ธสน. มีการทับซ้อนกับกลุ่มลูกค้าของธนาคารพาณิชย์ แต่ยังไม่สามารถกล่าวได้ว่าธุรกรรมของ ธสน. จะทับซ้อนกับธุรกรรมของธนาคารพาณิชย์ เนื่องจาก ธสน. มีส่วนสำคัญและเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานตามนโยบายรัฐในเรื่องการเปิดตลาดใหม่ เช่น ประเทศรัสเซียที่การบริการของธนาคารพาณิชย์ยังไม่สามารถรองรับการค้าได้เต็มที่ หรือการให้สินเชื่อผู้ประกอบการรายใหม่ที่ไม่เคยส่งออก หรือผู้ประกอบการเดิมที่ต้องการขยายการส่งออกในตลาดใหม่ เช่น โครงการรับเหมาก่อนสร้างไปตะวันออกกลาง ซึ่งธุรกรรมประเภทที่กล่าวมานี้ ในระยะเริ่มต้นจะมีความเสี่ยงค่อนข้างสูง ธนาคารพาณิชย์ไม่กล้าที่จะให้บริการ ประกอบกับ ธสน. เป็นธนาคารของรัฐทำให้นักเปิดตลาดใหม่ทำได้ง่ายกว่าธนาคารพาณิชย์ ดังนั้น ธุรกรรมของ ธสน. จึงเป็นลักษณะนำร่องหรือเสริมความมั่นใจให้แก่ธนาคารพาณิชย์ในการปล่อยสินเชื่อสำหรับลูกค้าที่จะขยายกิจการไปในตลาดใหม่หรือตลาดต่างประเทศที่มีความเสี่ยงค่อนข้างสูง

4.6 การสำรวจความพึงพอใจของผู้ใช้บริการสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้บริการของสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ จำนวน 5 แห่ง โดยประเมินจากแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาและเมื่อตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว มีจำนวนทั้งสิ้น 2,582 ฉบับ ที่สามารถนำมาใช้เพื่อการประมวลผลได้ โดยการวิเคราะห์และประมวลผลแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) สาเหตุที่ใช้บริการของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ 2) สาเหตุที่ไม่ใช้บริการของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ 3) สิ่งที่ต้องการให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจปรับปรุง และ 4) สิ่งที่ต้องการให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจปรับปรุงในส่วนของการให้บริการร่วมกัน

4.6.1 สาเหตุที่ใช้บริการของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

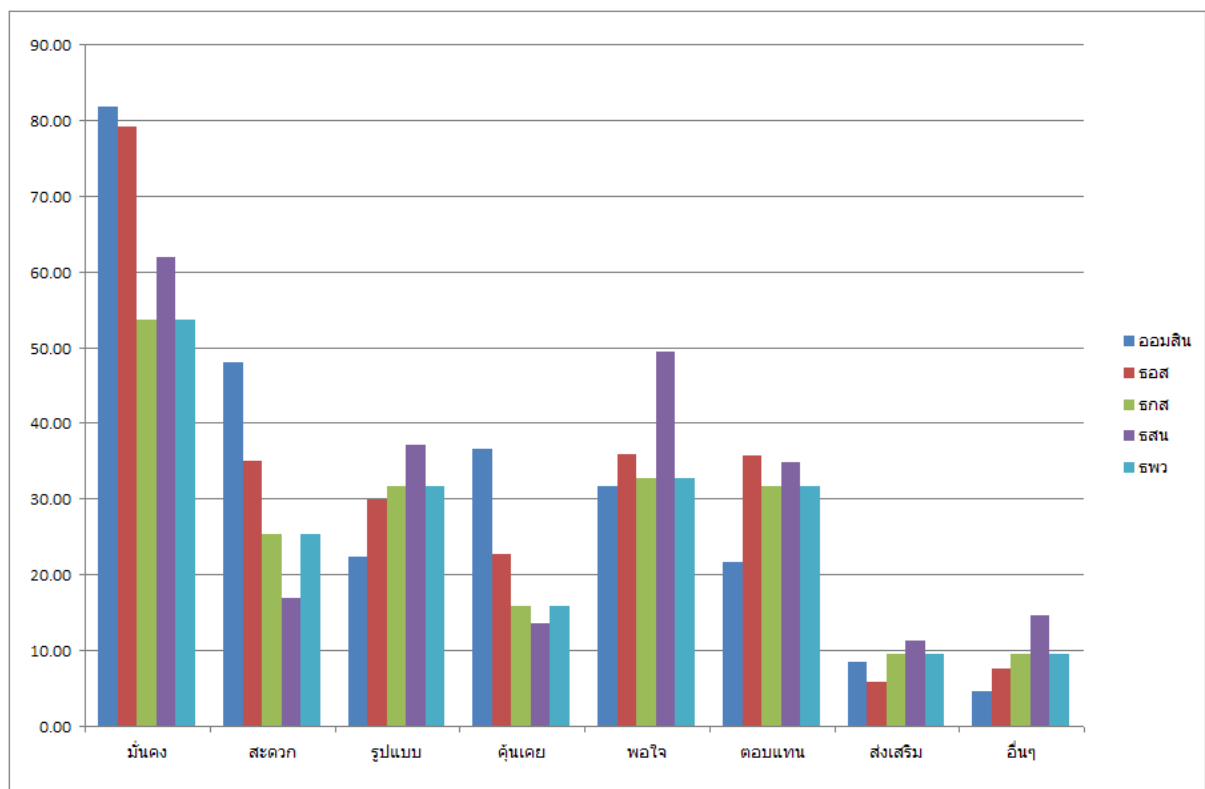
สาเหตุที่ใช้บริการของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละสถาบันให้เหตุผลต่างๆ ดังนี้

ตารางที่ 4.10 สาเหตุของการเลือกใช้บริการสถาบันการเงินเฉพาะกิจ (หน่วย : ร้อยละ)

	ธ.ออมสิน	ธอส	ธกส.	ธสน.	ธพว.
ความมั่นคง	81.69	79.09	79.67	61.80	53.68
ทำเลที่ตั้งสะดวก/มีสาขาเพียงพอ	47.91	34.93	63.06	16.85	25.26
รูปแบบผลิตภัณฑ์ทางการเงิน	22.28	29.89	36.55	37.08	31.58
ความคุ้นเคย	36.61	22.76	52.90	13.48	15.79
พอใจในบริการ	31.69	35.92	50.45	49.44	32.63
ผลตอบแทนและเงื่อนไขการกู้เงิน	21.65	35.67	26.13	34.83	31.58
การส่งเสริมการขาย	8.47	5.78	12.74	11.24	9.47
อื่นๆ	4.60	7.63	5.02	14.61	9.47

ที่มา : แบบสอบถาม ประมวลผลโดยคณะผู้วิจัย

แผนภูมิที่ 4.3 สาเหตุของการเลือกใช้บริการสถาบันการเงินเฉพาะกิจ (หน่วย : ร้อยละ)

ที่มา : แบบสอบถาม ประมวลผล โดยคณะผู้วิจัย

จากตารางที่ 4.10 พบว่า สาเหตุของการเลือกใช้บริการสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ส่วนใหญ่เลือกเพราะความมั่นคง โดยธนาคารออมสินได้รับคะแนนความพึงพอใจด้านความมั่นคงมากที่สุด และ ธพว. ได้รับคะแนนความพึงพอใจด้านความมั่นคงน้อยที่สุดใน 5 แห่ง โดยมีรายละเอียดดังนี้

- ธ.ออมสิน : ความมั่นคง ร้อยละ 81.69 ทำเลที่ตั้งสะดวก/มีสาขาเพียงพอ ร้อยละ 47.91 ความคุ้นเคย ร้อยละ 36.61
- ธอส. : ความมั่นคง ร้อยละ 79.09 พอใจในบริการ ร้อยละ 35.92 ผลตอบแทนและเงื่อนไขการกู้เงิน ร้อยละ 35.67
- ธ.ก.ส. : ความมั่นคง 79.67 ทำเลที่ตั้งสะดวก/มีสาขาเพียงพอ ร้อยละ 63.06 ความคุ้นเคย ร้อยละ 52.90 พอใจในบริการ ร้อยละ 50.45
- ธสน. : ความมั่นคง ร้อยละ 61.80 พอใจในบริการ ร้อยละ 49.44 รูปแบบผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ร้อยละ 37.08
- ธพว. : ความมั่นคง ร้อยละ 53.68 พอใจในบริการ ร้อยละ 32.63 รูปแบบผลิตภัณฑ์ทางการเงินและผลตอบแทนและเงื่อนไขการกู้เงิน ร้อยละ 31.58

4.6.2 สาเหตุที่ไม่ใช้บริการของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

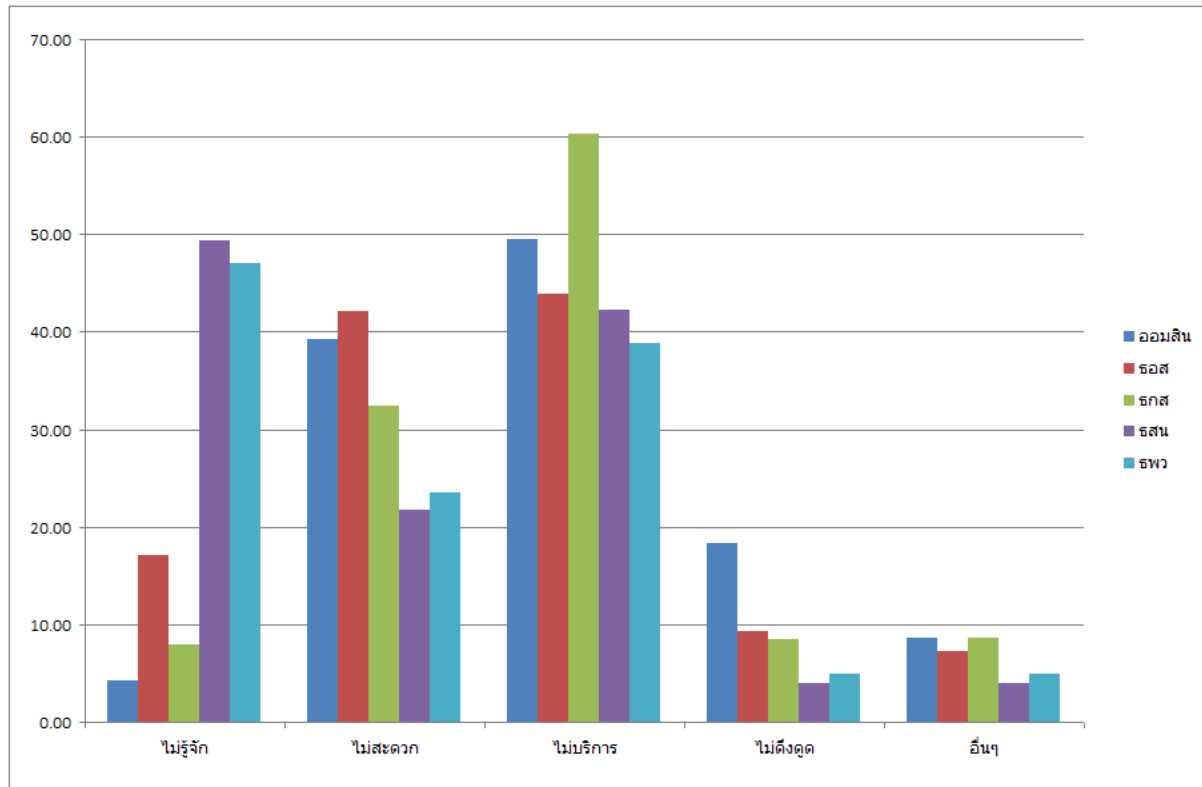
สาเหตุที่ไม่ใช้บริการของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละสถาบันให้เหตุผลต่างๆ ดังนี้

ตารางที่ 4.11 สาเหตุที่ไม่ใช้บริการสถาบันการเงินเฉพาะกิจ (หน่วย : ร้อยละ)

	ธ.ออมสิน	ธอส.	ธกส.	ธสน.	ธพว.
ไม่รู้จักธนาคาร	4.26	17.11	7.90	49.30	46.99
เดินทางไปไม่สะดวก มีสาขาน้อย	39.27	42.08	32.34	21.69	23.54
ไม่มีบริการที่ตรงความต้องการ	49.53	43.90	60.36	42.25	38.79
ผลตอบแทนและเงื่อนไขไม่ดีดังคิด	18.30	9.26	8.49	3.94	4.90
อื่นๆ	8.68	7.29	8.64	3.94	4.90

ที่มา : แบบสอบถาม ประมวลผล โดยคณะผู้วิจัย

แผนภูมิที่ 4.4 สาเหตุที่ไม่ใช้บริการของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ (หน่วย : ร้อยละ)

ที่มา : แบบสอบถาม ประมวลผลโดยคณะผู้วิจัย

จากตารางที่ 4.11 พบว่า สาเหตุที่ไม่ใช้บริการสถาบันการเงินเฉพาะกิจส่วนใหญ่เพราะไม่มีบริการที่ตรงความต้องการ และไม่รู้จักราชการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

- ธ.ออมสิน : ไม่มีบริการที่ตรงความต้องการ ร้อยละ 49.53 เดินทางไปไม่สะดวก มีสาขาน้อย ร้อยละ 39.27 ผลตอบแทนและเงื่อนไขไม่ดึงดูด ร้อยละ 18.30
- ธอส. : ไม่มีบริการที่ตรงความต้องการ ร้อยละ 43.90 เดินทางไปไม่สะดวก มีสาขาน้อย ร้อยละ 42.08 ไม่รู้จักราชการนี้ ร้อยละ 17.11
- ธ.ก.ส. : ไม่มีบริการที่ตรงความต้องการ ร้อยละ 60.36 เดินทางไปไม่สะดวก ร้อยละ 32.34 อื่น ๆ ร้อยละ 8.64
- ธสน. : ไม่รู้จักราชการนี้ ร้อยละ 49.30 ไม่มีบริการที่ตรงความต้องการ ร้อยละ 42.25 เดินทางไปไม่สะดวก มีสาขาน้อย ร้อยละ 21.69
- ธพว. : ไม่รู้จักราชการนี้ ร้อยละ 46.99 ไม่มีบริการที่ตรงความต้องการ ร้อยละ 38.79 เดินทางไปไม่สะดวก มีสาขาน้อย ร้อยละ 23.54

4.6.3 สิ่งที่ต้องการให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจปรับปรุง

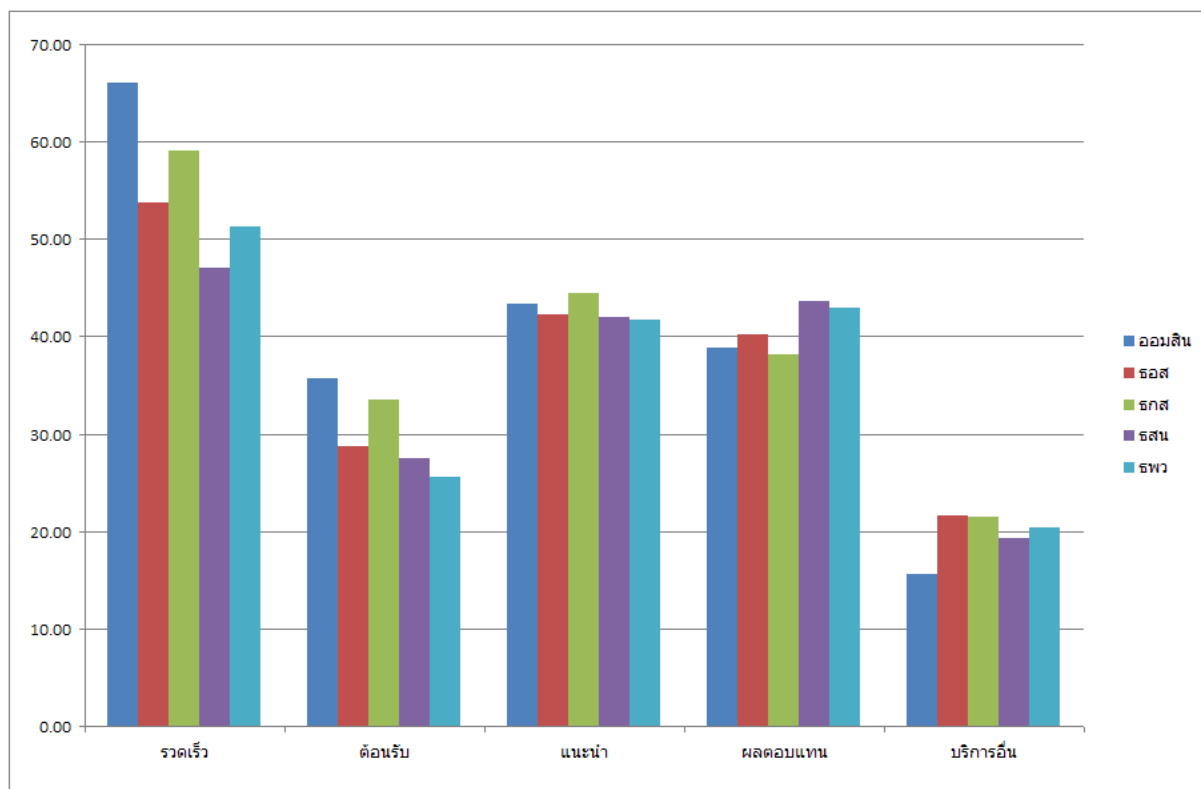
ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจปรับปรุงในเรื่องต่างๆ โดยสรุปได้ ดังนี้

ตารางที่ 4.12 เรื่องที่ต้องการให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจปรับปรุง (หน่วย : ร้อยละ)

	ธ.ออมสิน	ธอส	ธกส.	ธสท.	ธพว.
ความรวดเร็วในการให้บริการ	66.00	53.72	59.12	47.06	51.23
การต้อนรับของพนักงาน	35.70	28.75	33.56	27.54	25.62
การให้คำแนะนำของพนักงาน	43.27	42.30	44.49	41.98	41.67
ผลตอบแทนและเงื่อนไข	38.84	40.16	38.15	43.58	42.90
ให้มีบริการด้านอื่นเพิ่มเติม	15.55	21.61	21.46	19.25	20.37

ที่มา : แบบสอบถาม ประมวลผลโดยคณะผู้วิจัย

แผนภูมิที่ 4.5 เรื่องที่ต้องการให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจปรับปรุง (หน่วย : ร้อยละ)

ที่มา : แบบสอบถาม ประมวลผลโดยคณะผู้วิจัย

จากตารางที่ 4.12 พบว่า สิ่งที่ถูกค่าต้องการให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจปรับปรุงมากที่สุด คือ ความรวดเร็วในการให้บริการ มีรายละเอียดดังนี้

- ธ.ออมสิน : ความรวดเร็วในการให้บริการ ร้อยละ 66.00 การให้คำแนะนำของพนักงาน ร้อยละ 43.27 ผลตอบแทนและเงื่อนไข ร้อยละ 38.84
- ธอส. : ความรวดเร็วในการให้บริการ ร้อยละ 53.72 การให้คำแนะนำของพนักงาน ร้อยละ 42.30 ผลตอบแทนและเงื่อนไข ร้อยละ 40.16
- ธ.ก.ส. : ความรวดเร็วในการให้บริการ ร้อยละ 59.12 การให้คำแนะนำของพนักงาน ร้อยละ 44.49 ผลตอบแทนและเงื่อนไข ร้อยละ 38.15
- ธสน. : ความรวดเร็วในการให้บริการ ร้อยละ 47.06 ผลตอบแทนและเงื่อนไข ร้อยละ 43.58 การให้คำแนะนำของพนักงาน ร้อยละ 41.98
- ธพว. : ความรวดเร็วในการให้บริการ ร้อยละ 51.23 ผลตอบแทนและเงื่อนไข ร้อยละ 42.90 การให้คำแนะนำของพนักงาน ร้อยละ 41.67

4.6.4 สิ่งที่ต้องการให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจปรับปรุงให้มีบริการร่วมกัน

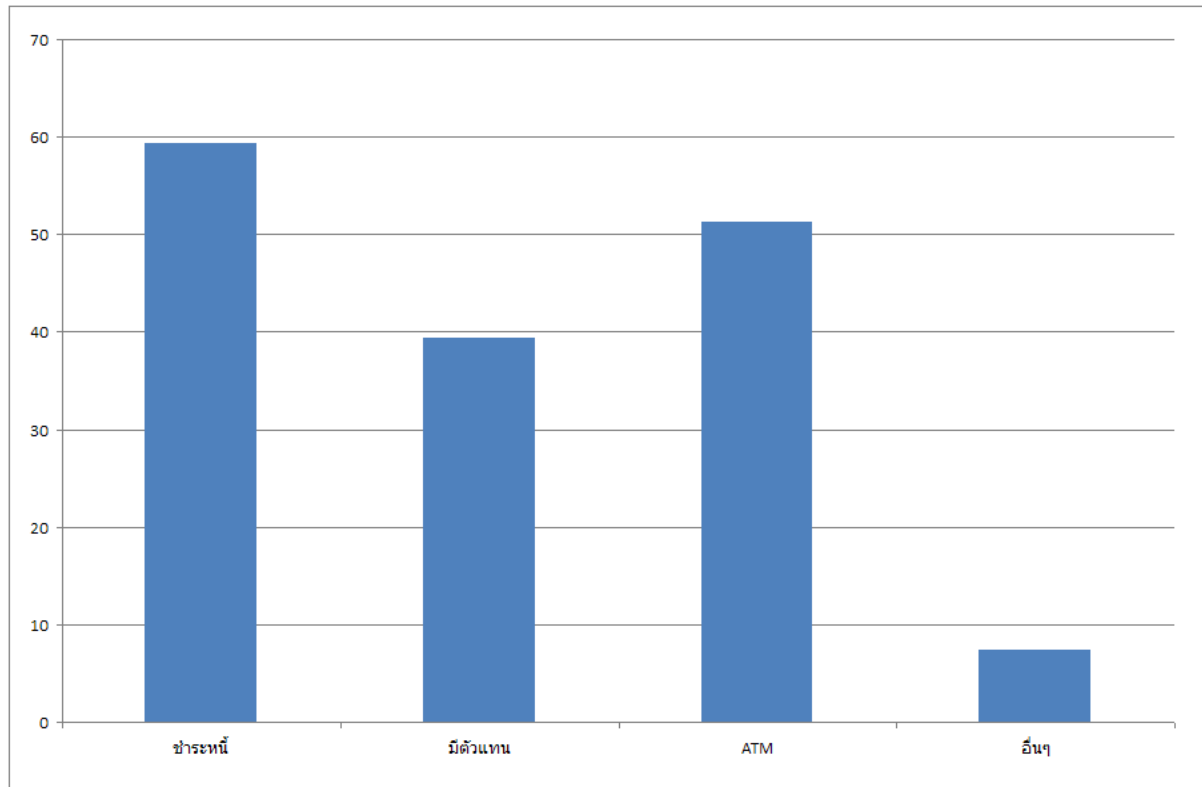
ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจปรับปรุงในเรื่องของการให้มีบริการร่วมกัน โดยสรุปได้ ดังนี้

ตารางที่ 4.13 สิ่งที่ต้องการให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจปรับปรุงให้มีบริการร่วมกัน

หัวข้อ	ร้อยละ
ให้สามารถชำระหนี้เงินกู้ผ่านเคาน์เตอร์ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจอื่นได้	59.33
ให้จัดทำ ATM รวม ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ	51.34
ให้มีตัวแทนของสถาบันการเงินเฉพาะกิจทุกแห่งให้บริการในสาขาของธนาคารแห่งอื่นๆ	39.31
อื่นๆ	7.44

ที่มา : แบบสอบถาม ประมวลผล โดยคณะผู้วิจัย

แผนภูมิที่ 4.6 สิ่งที่ต้องการให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจปรับปรุงให้มีบริการร่วมกัน (หน่วย : ร้อยละ)

ที่มา : แบบสอบถาม ประมวลผล โดยคณะผู้วิจัย

จากตารางที่ 4.13 พบว่า เรื่องที่ต้องการให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจปรับปรุงให้มีบริการร่วมกัน เห็นว่า ควรจัดให้สามารถชำระหนี้เงินกู้ผ่านเคาน์เตอร์ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจอื่นได้ ร้อยละ 59.33 รองลงมา คือ ให้จัดทำ ATM รวม ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ร้อยละ 51.34 และ ต้องการให้มีตัวแทนของสถาบันการเงินเฉพาะกิจทุกแห่งให้บริการในสาขาของธนาคารแห่งอื่นๆ ร้อยละ 39.31 และอื่นๆ ร้อยละ 7.44

4.7 ผลการสำรวจความคิดเห็นทั่วไปที่มีต่อสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

กลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นทั่วไปต่อสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ทั้ง 5 แห่ง ในประเด็นภาพรวมเกี่ยวกับสถาบันการเงินเฉพาะกิจ การแข่งขันด้านเงินฝากและสินเชื่อ และคุณภาพของการให้บริการ ซึ่งคณะผู้จัดทำวิจัยสรุปผลโดยการประมวลค่าทางสถิติ 3 รูปแบบ คือ 1) ค่าเฉลี่ย (Mean) 2) ค่าฐานนิยม (Mode) และ 3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD)¹² โดยมีรายละเอียด ดังนี้

¹² คู่มือการคำนวณ สำหรับการกระจายตัวของข้อมูลในหัวข้อต่างๆ

ตารางที่ 4.14 การสำรวจความคิดเห็นทั่วไปที่มีต่อสถาบันการเงินเฉพาะกิจ*

เรื่อง	Mean	Mode	SD
1. ภาพรวมเกี่ยวกับธนาคารของรัฐ**			
1.1 ท่านรู้จักธนาคารของรัฐหรือไม่			
1.1.1 ธนาคารออมสิน	3.96	4	0.89
1.1.2 ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)	3.66	4	1.09
1.1.3 ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.)	3.46	4	1.12
1.1.4 ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (ธสน. หรือเอ็กซิมแบงก์)	2.22	2	1.05
1.1.5 ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว. หรือ SME Bank)	2.25	2	1.09
1.2 ธนาคารของรัฐมีส่วนช่วยสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ	3.39	4	1.14
1.3 ธนาคารของรัฐเป็นรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงการคลังที่มีความมั่นคงและน่าเชื่อถือ	3.82	4	1.10
1.4 ธนาคารของรัฐมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานแตกต่างกับธนาคารพาณิชย์	3.49	4	0.97
1.5 ธนาคารของรัฐมีหน้าที่เพิ่มเติมในส่วนที่ธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง	3.41	3	0.98
1.6 ท่านได้ประโยชน์จากการที่ภาครัฐจัดให้มีธนาคารของรัฐ	3.69	4	0.92
1.7 ในแต่ละปีภาครัฐให้การสนับสนุนเงินงบประมาณในการดำเนินงานของธนาคารของรัฐ ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าเงินงบประมาณดังกล่าวได้ใช้ไปอย่างเหมาะสมและคุ้มค่า	3.45	3	0.92
1.8 กระทรวงการคลังควรจัดตั้งธนาคารของรัฐประเภทอื่นเพื่อให้บริการทางการเงินอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นการเฉพาะเพิ่มขึ้นอีก	3.47	4	0.98
2. การแข่งขันด้านเงินฝากและสินเชื่อ	3.52	4	0.89
2.1 ธนาคารของรัฐแข่งขันกับธนาคารพาณิชย์ในการให้บริการด้านเงินฝาก			

เรื่อง	Mean	Mode	SD
2.2 ธนาคารของรัฐ <u>แข่งขันกันเอง</u> ในการให้บริการด้านเงินฝาก	3.40	3	0.87
2.3 อัตราผลตอบแทนด้านเงินฝากเป็นปัจจัยในการตัดสินใจใช้บริการของท่าน	3.78	4	0.97
2.4 ธนาคารของรัฐ <u>แข่งขันกับธนาคารพาณิชย์</u> ในการให้บริการด้านสินเชื่อ	3.56	4	0.89
2.5 ธนาคารของรัฐ <u>แข่งขันกันเอง</u> ในการให้บริการด้านสินเชื่อ	3.42	3	0.88
2.6 อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เป็นปัจจัยในการตัดสินใจใช้บริการด้านสินเชื่อของท่าน	4.02	4	0.97
2.7 การแข่งขันกันระหว่างธนาคารทำให้ท่านได้รับบริการที่ดียิ่งขึ้น	3.94	4	0.87
2.8 ถ้าธนาคารของรัฐร่วมมือกันในการให้บริการ เช่น มีจุดให้บริการร่วม ท่านจะได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้น	3.99	4	0.86
3. คุณภาพของการให้บริการ	3.73	4	0.83
3.1 การให้บริการด้านเงินฝากและสินเชื่อของธนาคารของรัฐตรงกับความต้องการของท่าน			
3.2 ธนาคารของรัฐให้บริการทางการเงินเทียบเท่ากับธนาคารพาณิชย์	3.47	3	0.87
3.3 พนักงานของธนาคารของรัฐมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการให้บริการกับท่าน	3.71	4	0.81
3.4 พนักงานของธนาคารของรัฐให้คำแนะนำและบริการเป็นอย่างดี	3.73	4	0.85
3.5 สถานที่ (สาขา) ของธนาคารของรัฐอยู่ในทำเลที่ง่ายต่อการมาใช้บริการ	3.55	4	0.97
3.6 ธนาคารของรัฐให้บริการสินเชื่อที่สะดวกรวดเร็วกว่าธนาคารพาณิชย์	3.31	3	0.97

ที่มา : แบบสอบถาม ประมวลผลโดยคณะผู้วิจัย

หมายเหตุ * ระดับความคิดเห็นแบ่งค่าออกเป็น มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) น้อยที่สุด (1)

** ธนาคารของรัฐหมายถึงสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

4.7.1 ค่าเฉลี่ย (Mean)

1. ภาพรวมเกี่ยวกับของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ พบว่ากลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ รู้จักธนาคารออมสินในระดับเกือบมากที่สุดที่ 3.96 รองลงมา ได้แก่ ธ.ก.ส. ที่ 3.69 และ ธอส. ที่ 3.66 ในขณะที่ รู้จัก ธสน. และ ธพว. ที่ 2.25 และ 2.22 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย ในขณะที่เห็นว่าสถาบันการเงินเฉพาะกิจเป็นรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงการคลังที่มีความมั่นคงและน่าเชื่อถือในระดับเกือบมากที่สุด (3.82) ส่วนปัจจัยอื่นๆ รองลงมา ซึ่งผู้ให้บริการรู้สึกว่าได้ประโยชน์จากการที่ภาครัฐจัดให้มีสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่ (3.69) สถาบันการเงินเฉพาะกิจมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานที่แตกต่างจากธนาคารพาณิชย์ที่ระดับ (3.49) ควรจัดตั้งสถาบันการเงินเฉพาะกิจประเภทอื่น เพื่อให้บริการทางการเงินได้อย่างใดอย่างหนึ่งเพิ่มขึ้นอีก (3.47) การที่ภาครัฐได้สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานของสถาบันการเงินเฉพาะกิจมีความเหมาะสมและคุ้มค่า (3.45) และเห็นว่า สถาบันการเงินเฉพาะกิจมีหน้าที่เต็มเต็มในส่วนที่ธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง และมีส่วนช่วยสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระดับเท่ากันที่ 3.41

2. การแข่งขันด้านเงินฝากและสินเชื่อ พบว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นว่า อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เป็นปัจจัยในการตัดสินใจใช้บริการ โดยอยู่ที่ระดับมาก (4.02) รองลงมาแต่ใกล้เคียง คือ เห็นว่า หากสถาบันการเงินเฉพาะกิจร่วมมือกันให้บริการ เช่น มีจุดบริการร่วมจะทำให้ได้ประโยชน์มากยิ่งขึ้น 3.99 การแข่งขันระหว่างกันจะทำให้ได้รับประโยชน์มากยิ่งขึ้น 3.94 นอกจากนี้ เห็นว่า อัตราผลตอบแทนด้านเงินฝากเป็นปัจจัยในการใช้บริการ 3.78 ในขณะที่ มีบางส่วนเห็นพ้องกันในระดับมากถึงปานกลางว่า สถาบันการเงินเฉพาะกิจแข่งขันกับธนาคารพาณิชย์ในด้านสินเชื่อ 3.56 สถาบันการเงินเฉพาะกิจแข่งขันกับธนาคารพาณิชย์ในด้านเงินฝาก 3.52 และเห็นใกล้เคียงกันว่า สถาบันการเงินเฉพาะกิจแข่งขันกันเองในการให้บริการสินเชื่อ 3.42 และแข่งขันกันเองในด้านเงินฝาก 3.40

3. คุณภาพการให้บริการ พบว่าในเรื่องการให้บริการด้านเงินฝากและสินเชื่อ ตรงกับความต้องการและพนักงานของสถาบันการเงินเฉพาะกิจให้คำแนะนำและบริการเป็นอย่างดี อยู่ในระดับเท่ากันที่ 3.73 รองลงมาเห็นว่า พนักงานมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการให้บริการ 3.71 สาขาของสถาบันการเงินเฉพาะกิจอยู่ในทำเลที่ง่ายต่อการมาใช้บริการ 3.55 ธนาคารเฉพาะกิจฯ ให้บริการทางการเงินเทียบเท่ากับธนาคารพาณิชย์ 3.47 และเห็นว่าสถาบัน

การเงินเฉพาะกิจให้บริการสินเชื่อที่สะดวกรวดเร็วกว่าธนาคารพาณิชย์ เป็นเหตุผลที่ได้คะแนนน้อยที่สุด ที่ระดับ 3.31

4.7.2 ค่าฐานนิยม (Mode)

1. ภาพรวมเกี่ยวกับของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ พบว่า ธนาคารออมสิน ธอส. และ ธ.ก.ส. มีค่า 4.0 หมายความว่าเป็นที่รู้จักของกลุ่มตัวอย่างเป็นอย่างดี ในขณะที่ ธสน. และ ธพว. อยู่ที่ 2.0 ถือว่าไม่ค่อยเป็นที่รู้จักหรือใช้บริการค่อนข้างน้อย ในส่วนความคิดเห็นต่อประเด็นอื่นๆ ที่ได้ระดับ 4.0 ได้แก่ สถาบันการเงินเฉพาะกิจมีส่วนช่วยสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สถาบันการเงินเฉพาะกิจเป็นรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงการคลังที่มีความมั่นคงและน่าเชื่อถือ สถาบันการเงินเฉพาะกิจมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานแตกต่างกับธนาคารพาณิชย์ และเห็นว่าได้ประโยชน์จากการที่ภาครัฐจัดให้มีสถาบันการเงินเฉพาะกิจ และเห็นควรจัดตั้งสถาบันการเงินเฉพาะกิจประเภทอื่นเพื่อให้บริการทางการเงินอย่างใดอย่างหนึ่งเพิ่มขึ้นอีก ส่วนที่ได้ระดับ 3.0 ได้แก่ ประเด็นที่ภาครัฐได้สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานของสถาบันการเงินเฉพาะกิจมีความเหมาะสมและคุ้มค่า และสถาบันการเงินเฉพาะกิจมีหน้าที่เต็มเต็มในส่วนที่ธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง

2. การแข่งขันด้านเงินฝากและสินเชื่อ พบว่า อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เป็นปัจจัยในการตัดสินใจใช้บริการ โดยมีค่าที่ 5.0 รองลงมาที่ระดับ 4.0 มีหลายความเห็น ได้แก่ หากสถาบันการเงินเฉพาะกิจร่วมมือกันให้บริการ เช่น มีจุดบริการร่วมจะทำให้ได้ประโยชน์มากยิ่งขึ้น การแข่งขันระหว่างกันจะทำให้ได้รับประโยชน์มากยิ่งขึ้น อัตราผลตอบแทนด้านเงินฝากเป็นปัจจัยในการใช้บริการ รวมถึงเห็นว่าสถาบันการเงินเฉพาะกิจแข่งขันกับธนาคารพาณิชย์ในการให้บริการทั้งในด้านเงินฝากและสินเชื่อ ส่วนประเด็นที่ว่า สถาบันการเงินเฉพาะกิจแข่งขันกันเองในการให้บริการสินเชื่อและเงินฝากนั้น อยู่ที่ระดับ 3.0 เท่ากัน

3. คุณภาพการให้บริการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ให้ระดับ 4.0 ในหลายประเด็น ได้แก่ การให้บริการด้านเงินฝากและสินเชื่อตรงกับความต้องการ พนักงานของสถาบันการเงินเฉพาะกิจให้คำแนะนำและบริการเป็นอย่างดี พนักงานมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการให้บริการ และสาขาของสถาบันการเงินเฉพาะกิจอยู่ในทำเลที่ง่ายต่อการมาใช้บริการ ส่วนที่ได้

ระดับ 3.0 มี 2 ประเด็น ได้แก่ สถาบันการเงินเฉพาะกิจให้บริการทางการเงินเทียบเท่ากับธนาคารพาณิชย์ และให้บริการสินเชื่อที่สะดวกรวดเร็วกว่าธนาคารพาณิชย์

4.7.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD)

- จากการคำนวณค่า SD พบว่า ข้อมูลที่ได้มีค่าอยู่ในระหว่าง 0.81 ถึง 1.14 โดยมีค่าน้อยกว่า 1.0 ถึง 20 หัวข้อ และมากกว่า 1.0 จำนวน 6 หัวข้อ ซึ่งหมายความว่า ข้อมูลมีการกระจายตัวที่ดี และสามารถนำมาประมวลผลได้ดี

4.8 การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

ในส่วนนี้ คณะผู้วิจัยจะได้อธิบายข้อมูลของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลักๆ ได้แก่ 1) สถานะสภาพคล่อง 2) อัตราส่วนทางการเงินที่สำคัญ และ 3) บทบาทของสถาบันการเงินเฉพาะกิจในการดำเนินการตามนโยบายรัฐและการกำกับดูแลของกระทรวงการคลังในส่วนที่สำคัญและเป็นปัจจุบันเพื่อเป็นข้อมูลใช้ประกอบการจัดทำข้อเสนอแนะที่คณะผู้วิจัยจะได้เสนอในบทต่อไป

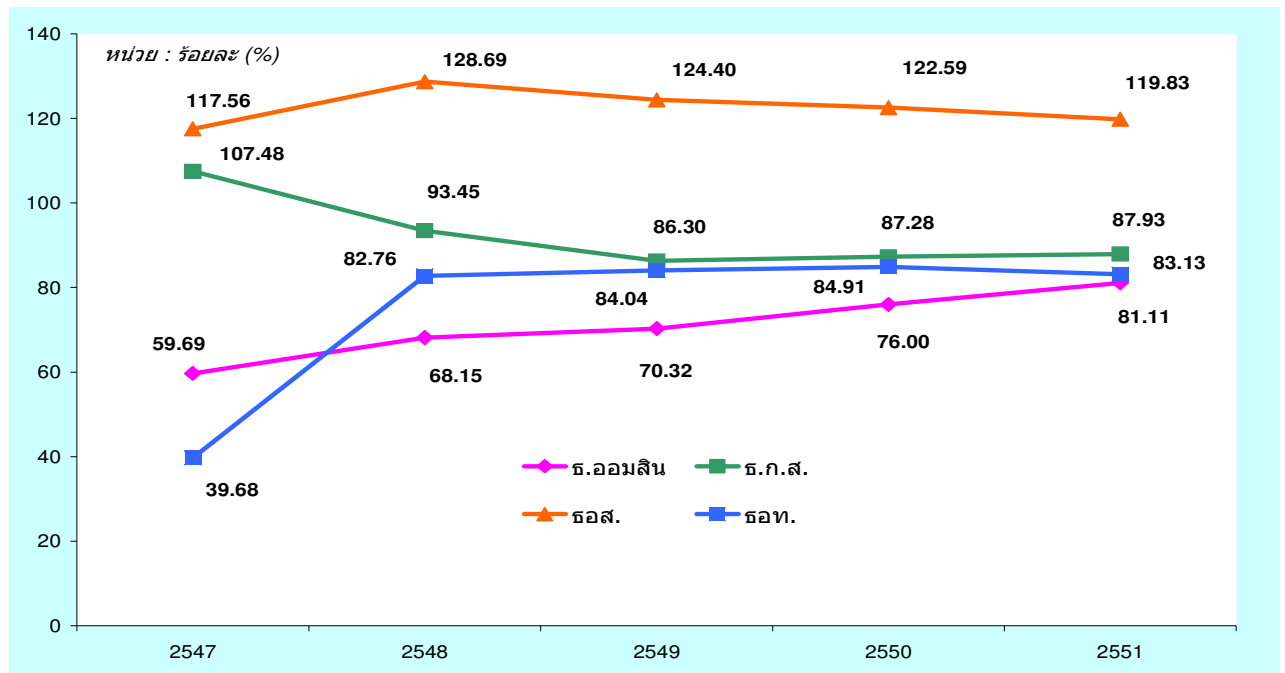
4.8.1 สถานะสภาพคล่อง

สถานะสภาพคล่องของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ 4 แห่ง ที่รับเงินฝากจากประชาชน ได้แก่ ธ.ออมสิน ธ.ก.ส. ธอส. และ ธอท. ณ เดือนธันวาคม 2551 เป็นดังนี้

1) สถานะเงินฝากและเงินให้สินเชื่อ

อัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อเงินฝาก (L/D Ratio) ของ ธ.ก.ส. ธ.ออมสิน และ ธอท. อยู่ที่ร้อยละ 87.93 81.11 และ 83.13 ตามลำดับ น้อยกว่าธนาคารพาณิชย์ซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 89.85 ในส่วนของ ธอส. L/D Ratio อยู่ในระดับสูงถึงร้อยละ 119.83 เนื่องจากแหล่งเงินทุนของ ธอส. มาจากเงินฝากร้อยละ 82 และเงินกู้ยืมร้อยละ 14 ทั้งนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดปัจจัยและพาดานความเสี่ยงขั้นต่ำที่ควรกำหนดไว้ในนโยบายด้านสภาพคล่อง คือ L/D Ratio ไม่ควรเกินร้อยละ 70

แผนภูมิที่ 4.7 อัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อเงินฝาก (L/D Ratio) ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ปี 2547-2551

ที่มา : สถาบันการเงินเฉพาะกิจ รวบรวมโดย : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง

2) สภาพคล่อง

ธ. ออมสิน มีสภาพคล่องส่วนเกินสูงสุด 102,639.09 ล้านบาท รองลงมาคือ ธ.ก.ส. อยู่ที่ 98,581.76 ล้านบาท โดยทั้งสองธนาคารมีสัดส่วนของสินทรัพย์สภาพคล่องส่วนเกินต่อสินทรัพย์สภาพคล่องที่ต้องดำรงสูงถึงร้อยละ 310.36 และ 251.80 ส่วน ธอส. มีสภาพคล่องส่วนเกิน 31,207.24 หรือคิดเป็นร้อยละ 97.50 ของสภาพคล่องที่ต้องดำรงไว้ และ ธอท. มีสภาพคล่องส่วนเกินเพียง 1,808.41 ล้านบาท

ตารางที่ 4.15 สถานะสินทรัพย์สภาพคล่องของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ณ เดือนธันวาคม 2551

รายการ	ธ. ออมสิน	ธ.ก.ส.	ธอส.	ธอท.	หน่วย: ล้านบาท
สินทรัพย์สภาพคล่องที่ต้องดำรงไว้	40,762.17	31,763.66	32,005.05	1,204.38	
สินทรัพย์สภาพคล่องส่วนเกิน	102,639.09	98,581.76	31,207.24	1,808.41	
สัดส่วนของสินทรัพย์สภาพคล่องส่วนเกินต่อสินทรัพย์สภาพคล่องที่ต้องดำรง	251.80%	310.36%	97.50%	150.15%	

ที่มา : สถาบันการเงินเฉพาะกิจ รวบรวมโดย : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง

4.8.2 อัตราส่วนทางการเงินที่สำคัญ

1) รายได้ดอกเบี้ยและเงินปันผลสุทธิต่อสินทรัพย์สุทธิเฉลี่ย (NIM) ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ โดยรวมแล้วอยู่ในระดับต่ำกว่า ธนาคารพาณิชย์ คือน้อยกว่าร้อยละ 3.2 ยกเว้น ธ.ออมสิน และ ธ.ก.ส. ซึ่ง NIM สูงถึงร้อยละ 3.48 และ 5.56 อย่างไรก็ดี สถาบันการเงินเฉพาะกิจมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานสูงกว่า ธพ. มากเนื่องจากสินเชื่อนี้เป็นรายย่อย ประกอบกับมีหนี้ NPLs ในระดับสูง

2) กำไร(ขาดทุน)สุทธิต่อสินทรัพย์สุทธิเฉลี่ย (ROA) ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ โดยรวมแล้วอยู่ในระดับต่ำกว่า ROA ของธนาคารพาณิชย์ไทยเฉลี่ยซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 1.0 ยกเว้น ธ.ออมสินที่ ROA สูงถึงร้อยละ 1.71 และ ธ.ก.ส. ที่ ROA อยู่ที่ร้อยละ 0.97 ใกล้เคียงกับธนาคารพาณิชย์

3) อัตราส่วนหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อสินเชื่รวม (NPLs) ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ส่วนใหญ่สูงกว่าของธนาคารพาณิชย์ซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 5.26 ยกเว้น ธ.ออมสินอยู่ที่ร้อยละ 3.21 และ NPLs ของ ธอส. ปรับเพิ่มขึ้นมากในปี 2551 เมื่อเทียบกับปี 2550 เนื่องจากปี 2551 ธอส. ได้เริ่มใช้ระบบงานธนาคารหลัก (Core Banking System) และเปลี่ยนเกณฑ์การจัดชั้นหนี้เป็นระบบ Day Past Due ส่งผลให้ NPLs จากเดิมปี 2550 อยู่ที่ร้อยละ 8.8 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 13.7

1) ค่าใช้จ่ายพนักงานต่อค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานทั้งหมด ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ โดยรวมสูงกว่าของธนาคารพาณิชย์ซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 38.37 เนื่องจากสถาบันการเงินเฉพาะกิจให้บริการด้านเงินฝากและสินเชื่อกับลูกค้ารายย่อยเป็นส่วนใหญ่

ตารางที่ 4.16 อัตราส่วนที่แสดงความสามารถในการทำกำไรของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ปี 2551

หน่วย : ร้อยละ (%)

	ธ.ออมสิน	ธ.ก.ส. 1/	ธอส.	ธสน.	ธพว.	ธอท.
กำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวมเฉลี่ย (ต่อปี) (ROA)	1.71	0.97	0.01	0.32	-5.30	-0.25
รายได้ดอกเบี้ยและเงินปันผลสุทธิต่อสินทรัพย์รวมเฉลี่ย (ต่อปี) (NIM)	3.48	5.56	1.99	2.07	-0.47	0.19
อัตราส่วนหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อสินเชื่รวม (NPLs)	3.21	9.87	13.66	9.31	49.53	14.52
ค่าใช้จ่ายพนักงานต่อค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานทั้งหมด	65.84	77.23	47.72	66.22	62.79	40.22

1/ ข้อมูลปีบัญชี 2550 เริ่มตั้งแต่เดือนเมษายน 2550 - มีนาคม 2551

ที่มา : สถาบันการเงินเฉพาะกิจ รวบรวม โดย : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง

5) โครงสร้างต้นทุนเงินของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ต้นทุนเงินของสถาบันการเงินเฉพาะกิจสามารถสรุปได้ดังนี้

- ธ.ออมสิน และ ธ.ก.ส. มีต้นทุนเงินต่ำมากเมื่อเทียบกับ ธอส. ธสน. และ ธพว. เนื่องจากแหล่งเงินทุนของ ธ.ออมสิน และ ธ.ก.ส. มาจากเงินฝากที่มีต้นทุนต่ำสูงถึงร้อยละ 98-99
- ธอส. เป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่สามารถรับฝากเงินจากประชาชนได้ แต่กลับมีต้นทุนเงินสูง เนื่องจากแหล่งเงินทุนของ ธอส. มาจากเงินรับฝากเพียงร้อยละ 82 โดยมาจากเงินกู้ยืมสูงถึงร้อยละ 14 และส่วนที่เหลือมาจากการกู้ยืมระหว่างธนาคารและตลาดเงิน
- ธสน. เป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่ไม่สามารถรับเงินฝากจากประชาชน แต่รับเงินฝากเฉพาะลูกค้ามีต้นทุนเงินสูง โดยแหล่งเงินทุนส่วนใหญ่มาจากเงินกู้ยืมร้อยละ 67 กู้ยืมระหว่างธนาคารและตลาดเงินร้อยละ 24 และใช้เงินฝากเพียงร้อยละ 9
- ธพว. เป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่ไม่สามารถรับเงินฝากจากประชาชน แต่รับเงินฝากเฉพาะลูกค้ามีต้นทุนเงินสูงมาก โดยแหล่งเงินทุนส่วนใหญ่แบ่งเป็น เงินรับฝากซึ่งนับรวมตัว P/N ร้อยละ 50 กู้ยืมระหว่างธนาคารและตลาดเงินร้อยละ 42 และเงินกู้ยืมร้อยละ 8
- โดยรวมแล้ว ต้นทุนการดำเนินงานของสถาบันการเงินเฉพาะกิจสูงมาก โดยเฉพาะ ธพว. ที่มีทั้งต้นทุนเงินและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานสูงมาก รองลงมาคือ ธ.ก.ส. ที่ให้สินเชื่อแก่เกษตรกรรายย่อยมีต้นทุนการดำเนินงานสูงเช่นกัน

4.8.3 บทบาทของสถาบันการเงินเฉพาะกิจในการดำเนินการตามนโยบายรัฐ

สถาบันการเงินเฉพาะกิจมีบทบาทอย่างมากในการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลเพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนทางการเงินแก่กลุ่มเป้าหมายในระดับฐานราก และกลุ่มที่ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ เช่น

1) มาตรการเงินทุนเพื่อประชาชนและเศรษฐกิจฐานราก (1 เมษายน 2551)

ตามที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในหลักการของมาตรการเงินทุนเพื่อประชาชนและเศรษฐกิจฐานรากเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2551 นั้น มีโครงการที่จะดำเนินการผ่านสถาบันการเงินเฉพาะกิจหลายโครงการ ดังนี้

1.1) โครงการฟื้นฟูและพักหนี้เกษตรกรรายย่อยและยากจน ให้แก่เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. รายย่อยและยากจนที่มีหนี้เงินกู้ยืมไม่เกิน 100,000 บาท เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2551 – 31 มีนาคม 2553 เป็นระยะเวลา 2 ปี โดยจะมีการจัดทำแผนฟื้นฟูอาชีพของ

ครัวเรือนเกษตรกร พัฒนาความรู้ ศักยภาพในการประกอบอาชีพ และรัฐบาลจัดสรรงบประมาณประจำปี พ.ศ. 2552 ให้ ธ.ก.ส. ดำเนินโครงการฯ จำนวน 1,500 ล้านบาท ประกอบด้วยงบประมาณในการฟื้นฟูพัฒนาอาชีพเกษตรกร จำนวน 878.22 ล้านบาท และ งบประมาณสำหรับชดเชยดอกเบี้ยแทนเกษตรกร จำนวน 621.78 ล้านบาท มีจำนวนเกษตรกรเป้าหมายที่เป็นผู้มีสิทธิเข้าร่วมโครงการฯ จำนวน 334,535 ราย มูลหนี้ 17,813 ล้านบาท สมัครงใจและผ่านการคัดกรองเข้าร่วมโครงการฯ จำนวน 304,280 ราย คิดเป็นร้อยละ 90.96 ของเกษตรกรผู้มีสิทธิเข้าร่วมโครงการฯ มูลหนี้ 16,140.29 ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน ณ เดือนมกราคม 2552 มีดังนี้

- การพักหนี้เกษตรกรตามโครงการฯ เกษตรกรออกจากโครงการฯ จำนวน 15,247 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.01 ของเกษตรกรที่ผ่านการคัดกรองเข้าร่วมโครงการฯ มูลหนี้ 1,245.82 ล้านบาท โดยมีสาเหตุจากการขอกู้เงินเพื่อทำการผลิต และไม่มีความพร้อมในการฟื้นฟูพัฒนาอาชีพ คงเหลือเกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ 289,023 ราย คิดเป็นร้อยละ 94.99 ของเกษตรกรที่สมัครงใจและผ่านการคัดกรองเข้าร่วมโครงการฯ มูลหนี้ 14,959.75 ล้านบาท
- การฟื้นฟูพัฒนาอาชีพเกษตรกรตามโครงการฯ ธ.ก.ส. ได้สำรวจข้อมูลครัวเรือนของเกษตรกรแล้ว จำนวน 278,915 ราย และคณะทำงานสนับสนุนและจัดทำแผนฟื้นฟูร่วมกับเกษตรกรได้จัดทำแผนฟื้นฟูและพัฒนาแก่เกษตรกรแล้ว จำนวน 176,989 ราย โดยได้จัดให้เกษตรกรเข้ารับการอบรมฟื้นฟูและพัฒนาอาชีพตามแผนแล้ว จำนวน 81,344 ราย
- การจัดสรรและการเบิกจ่ายงบประมาณ ปัจจุบัน ธ.ก.ส. ขอเบิกงบประมาณดังกล่าวจากสำนักงบประมาณแล้ว จำนวน 1,021.78 ล้านบาท ประกอบด้วยงบประมาณในการฟื้นฟูพัฒนาอาชีพเกษตรกร จำนวน 400 ล้านบาท และ งบประมาณสำหรับชดเชยดอกเบี้ยแทนเกษตรกร จำนวน 621.78 ล้านบาท คงเหลืองบประมาณที่ยังมิได้เบิกรับอีกจำนวน 478.22 ล้านบาท

1.2) โครงการธนาคารประชาชน โดยธนาคารออมสิน เป็นการให้โอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนให้กับประชาชนผู้มีรายได้น้อยที่ต้องการเงินทุนเพื่อนำไปประกอบธุรกิจ โดยปรับลดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 0.25 ต่อเดือน ให้กับลูกค้าที่มีประวัติการชำระหนี้ดี โดย ณ เดือน

ธันวาคม 2551 มีการอนุมัติสินเชื่อสะสม (ตั้งแต่เริ่มโครงการเดือนมิถุนายน 2544 – มีนาคม 2551) จำนวน 1,684,044 ราย จำนวนเงิน 42,376.44 ล้านบาท สินเชื่อกองคลังคงเหลือ จำนวน 335,201 ราย จำนวนเงิน 7,095.36 ล้านบาท และหนี้ค้างชำระเกิน 6 เดือน จำนวนเงิน 1,387.37 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 19.55 ของสินเชื่อกองคลัง ซึ่งอยู่ในระดับสูง อย่างไรก็ตาม หากคำนวณ อัตราส่วนหนี้ค้างชำระต่อยอดอนุมัติสินเชื่อสะสมจะอยู่ที่ร้อยละ 3.27 ถือว่าอยู่ในระดับที่น่าพอใจ ทั้งนี้ อัตราส่วนหนี้ค้างชำระต่อสินเชื่อกองคลังของโครงการธนาคารประชาชนได้ปรับลดลงจากที่เคยสูงถึงร้อยละ 20.3 เมื่อเดือนกรกฎาคม 2550

ตารางที่ 4.17 ผลการดำเนินงานของโครงการธนาคารประชาชนตั้งแต่ปี 2544-2551

หน่วย : ล้านบาท

ผลการดำเนินงาน	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551	สะสมปี 44-51
สินเชื่อคงเหลือ									
- จำนวนเงิน	2,866.58	5,685.25	6,072.02	6,833.19	7,042.28	7,151.84	6,740.51	7,095.36	
- จำนวนราย	270,719	309,886	352,645	356,479	366,780	366,567	348,290	335,201	
การอนุมัติสินเชื่อ									
- จำนวนเงิน	3,617.44	6,640.98	5,116.66	6,316.85	5,460.41	5,246.28	4,729.90	5,247.92	42,376.44
- จำนวนราย	272,492	282,248	205,469	235,185	189,860	170,597	163,144	165,049	1,684,044

ที่มา : ธนาคารออมสิน รวบรวมโดย : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง

1.3) โครงการบ้าน รอส. เพื่อที่อยู่อาศัยแห่งแรก เพื่อให้ผู้มีรายได้น้อยไม่เกิน เดือนละ 15,000 บาท ที่ไม่เคยเป็นเจ้าของที่อาศัยสามารถมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองได้ วงเงิน โครงการ 10,000 ล้านบาท อัตราดอกเบี้ยคงที่ระยะยาว ให้กู้ยืมละ 600,000 บาท โดยผลการดำเนินงาน ณ เดือนธันวาคม 2551 มีสินเชื่อคงค้าง 36.87 ล้านบาท และจำนวนลูกค้า 85 ราย

2) โครงการรับจำนำข้าวและผลผลิตทางการเกษตร (4 พฤศจิกายน 2551)

รัฐบาลมอบหมายให้ ธ.ก.ส. ดำเนินโครงการรับจำนำข้าวและผลผลิตทางการเกษตรในวงเงินไม่เกิน 110,000 ล้านบาท โดยให้กู้เงินจากธนาคารกรุงไทยฯ และธนาคารที่เข้าร่วมโครงการฯ โดยมีกระทรวงการคลังค้ำประกันต้นเงินและดอกเบี้ย และให้รัฐบาลรับภาระต้นเงินและดอกเบี้ยจากการกู้เงินและค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริงให้ใช้วงเงินดังกล่าวสำหรับโครงการรับจำนำข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ปี 2551/52 โครงการรับจำนำมันสำปะหลังปี 2551/52 และโครงการให้สิทธิขายข้าวเปลือกล่วงหน้าแก่เกษตรกร โดยผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 22 มีนาคม

2552 มียอดจ่ายจริงของโครงการฯ รวมทั้งสิ้นจำนวน 87,372.59 ล้านบาท หรือ คิดเป็นร้อยละ 79.43 ของวงเงินทั้งหมด โดยแบ่งเป็น โครงการข้าวเปลือกนาปี 2551/52 จำนวน 65,984.77 ล้านบาท โครงการรับจำนำข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ปี 2551/52 จำนวน 6,992.94 ล้านบาท โครงการรับจำนำมันสำปะหลังปี 2551/52 จำนวน 14,394.88 ล้านบาท

3) มาตรการทางการเงินเพื่อกำหนดแผนการปล่อยสินเชื่อและการค้ำประกันสินเชื่อแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

กระทรวงการคลัง ร่วมกับ ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) และสถาบันการเงินเฉพาะกิจทั้ง 5 แห่ง ได้แก่ ธพว. ธสน. ธ.ออมสิน ธ.ก.ส. และ บสย. ออกมาตรการทางการเงินเพื่อกำหนดแผนการปล่อยสินเชื่อและการค้ำประกันสินเชื่อแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) โดยการจัดทำแผนและกำหนดเป้าหมายในการดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2542 ต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน โดยผลการดำเนินงานของปี 2551 สถาบันการเงินเฉพาะกิจอนุมัติสินเชื่อ SMEs จำนวน 63,725 ล้านบาท และอนุมัติการค้ำประกันสินเชื่อ SMEs จำนวน 3,253 ล้านบาท รวมยอดอนุมัติสินเชื่อและค้ำประกันสินเชื่อแก่ SMEs จำนวนเงิน 66,978 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 95 ของเป้าหมาย (70,500 ล้านบาท) และปี 2552 มีเป้าหมายการปล่อยสินเชื่อ SMEs จำนวน 71,000 ล้านบาท และค้ำประกันสินเชื่อ SMEs จำนวน 13,000 ล้านบาท รวมยอดอนุมัติสินเชื่อและค้ำประกันสินเชื่อแก่ SMEs จำนวนเงิน 84,000 ล้านบาท

ตารางที่ 4.18 การอนุมัติสินเชื่อและค้ำประกันสินเชื่อแก่ SMEs ปี 2548-2551

(หน่วย : ล้านบาท)	ยอดจริง				เป้าหมาย
	2548	2549	2550	2551	2552
1. ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	38,121.3	23,733.7	20,847.4	20,735	35,000
อัตราขยายตัว (%)	13.78	-37.74	-12.16	-0.54	68.80
2. ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย	9,570.7	10,560.0	6,786.6	8,887	5,000
อัตราขยายตัว (%)	-39.20	10.34	-35.73	30.95	-43.74
3. ธนาคารออมสิน	14,601.6	10,951.7	10,901.2	8,225	11,000
อัตราขยายตัว (%)	51.26	-25.00	-0.46	-24.55	33.74
4. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์	15,692.3	12,431.4	18,430.0	25,878	20,000
อัตราขยายตัว (%)	29.40	-20.78	48.25	40.41	-22.71
รวมสินเชื่อ SFIs	77,985.9	57,676.7	56,965.2	63,725	71,000
อัตราขยายตัว (%)	-6.23	-26.04	-1.23	11.87	11.42
บรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม	7,543.3	7,288.6	6,628.7	3,253	13,000
อัตราขยายตัว (%)	62.56	-3.38	-9.05	-50.93	299.63
รวมอนุมัติสินเชื่อและค้ำประกัน SFIs	85,529.2	64,965.3	63,593.9	66,978	84,000
อัตราขยายตัว (%)	-2.59	-24.04	-2.11	5.32	25.41

ที่มา : สถาบันการเงินเฉพาะกิจ รวบรวมโดย : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง

4) มาตรการสินเชื่อเพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการ (6 กุมภาพันธ์ 2552)

4.1) โครงการขยายบริการรับประกันการส่งออก โดย ธสน. เพื่อส่งเสริมการส่งออกให้แก่ผู้ส่งออกไทยในภาวะวิกฤตการเงินโลก โดยให้ความช่วยเหลือในด้านรับประกันการส่งออก เพื่อชดเชยความเสียหายจากการไม่ได้รับชำระสินค้าจากผู้ซื้อหรือธนาคารผู้ซื้อในต่างประเทศ โดยคาดว่าจะสามารถสนับสนุนการส่งออกปีละ 150,000 ล้านบาท หรือ 450,000 ล้านบาท ในระยะ 3 ปี (ปี 2552-2554) และรัฐบาลจัดสรรเงินเพิ่มทุนให้ ธสน. จำนวน 5,000 ล้านบาท

4.2) โครงการค้ำประกันสินเชื่อ SMEs ในลักษณะ Portfolio Guarantee Scheme โดย บสย. เพื่อสนับสนุนให้สถาบันการเงินปล่อยสินเชื่อให้กับ SMEs มากขึ้น โดยให้ บสย. ค้ำประกันเงินสินเชื่อในลักษณะ Portfolio Guarantee Scheme จำกัดส่วนสูญเสีย ประมาณวงเงินโครงการ 30,000 ล้านบาท ระยะเวลาดำเนินโครงการ 5 ปี กลุ่มเป้าหมายคือ ลูกค้าย SME ของธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ที่มีวงเงินสินเชื่อไม่เกิน 20 ล้านบาท ซึ่งต้องเป็นสินเชื่อใหม่ หรือสินเชื่อในส่วนที่ขยายงาน และจะต้องไม่นำไปชำระหนี้เดิมกับสถาบันการเงินผู้ให้กู้ โดยรัฐบาลจะชดเชยความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นในวงเงินไม่เกิน 2,025 ล้านบาท และจัดสรรเงินเพิ่มทุนให้ ธสน. จำนวน 3,000 ล้านบาท

นอกจากนี้ หากพิจารณาถึงโครงการที่เป็นนโยบายของรัฐที่ผ่านมานั้น โครงการเกือบทั้งหมดเป็นโครงการที่มีความเสี่ยงสูง และเป็นโครงการที่ให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่มีใช้กลุ่มเป้าหมายของธนาคารพาณิชย์และยังเป็นโครงการที่ให้ผลตอบแทนต่ำหรือบางโครงการเป็นโครงการในลักษณะเพื่อสังคม มิใช่เพื่อการค้า ดังนั้น จะเห็นได้ว่าภาระกิจส่วนหนึ่งของสถาบันการเงินเฉพาะกิจเป็นการเติมเต็มให้กับระบบสถาบันการเงิน และเป็นส่วนที่รองรับความเสี่ยงที่สูงเกินกว่าธนาคารพาณิชย์จะแบกรับได้ในภาวะวิกฤติเพื่อให้เกิดการหมุนเวียนของสินเชื่อในระบบ เพื่อให้การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไม่ต้องหยุดชะงักลง

4.8.4 นโยบายการกำกับดูแลสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

กระทรวงการคลังเป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ในการกำกับสถาบันการเงินเฉพาะกิจซึ่งจะครอบคลุมการกำกับดูแลทั่วไปทั้งในส่วนของการกำหนดเกณฑ์กำกับความมั่นคง (Prudential regulations) และอำนาจในการสั่งการเพื่อให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจปฏิบัติตามระเบียบหรือคำสั่ง หน่วยงานหลักในกระทรวงการคลังที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการกำกับดูแล

สถาบันการเงินเฉพาะกิจ คือ สำนักงานเศรษฐกิจการคลังและสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ โดยที่สำนักงานเศรษฐกิจการคลังมีหน้าที่กำกับดูแลในเรื่องนโยบายต่างๆ และความมั่นคงของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ส่วนสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจมีหน้าที่ในการกำกับดูแลในด้านของการเป็นผู้ถือหุ้นหลักของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ซึ่งจะมีหน้าที่หลักในการดูแลและประเมินผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินเฉพาะกิจทั้ง 8 แห่ง นอกจากนี้กระทรวงการคลังยังได้มอบหมายให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทำการตรวจสอบการดำเนินงานของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ โดยในการตรวจสอบนี้จะเป็นการตรวจสอบแบบเดียวกับที่ธนาคารแห่งประเทศไทยตรวจสอบธนาคารพาณิชย์ทั่วไป โดยจะมีการตรวจสอบอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง โดยรายงานการตรวจสอบดังกล่าวจะถูกส่งไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเพื่อพิจารณาต่อไป

ในปัจจุบันกระทรวงการคลังมีนโยบายที่ให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจปฏิบัติตามมาตรฐานของธนาคารพาณิชย์มากขึ้น โดยกระทรวงการคลังได้เห็นชอบให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ฉบับที่ 39 (International Accounting Standard – IAS 39) โดยปฏิบัติให้แล้วเสร็จตามความจำเป็นของแต่ละหน่วยงาน แต่ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จไม่เกินปี 2555 และให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจสามารถผ่อนปรนการใช้เกณฑ์ IAS 39 ในประเด็นการจัดชั้นสินเชื่อ และการคำนวณมูลค่าหลักประกันที่ใช้ในการกันสำรอง ตามความจำเป็นของแต่ละสถาบันการเงินและตามแนวทางที่กระทรวงการคลังเคยให้ความเห็นชอบไว้ ดังนี้

1.1) การจัดชั้นสินทรัพย์

- ให้ ธ.ก.ส. คงการจัดชั้นสินทรัพย์ และกันสำรองตามเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังให้ไว้ เนื่องจากการจัดชั้นดังกล่าวสอดคล้องกับรูปแบบการชำระคืนของลูกค้าที่เป็นเกษตรกรโดยทั่วไป

1.2) การคำนวณมูลค่าหลักประกันที่ใช้ในการกันสำรอง

- การประเมินมูลค่าหลักประกัน ให้ ธอส. คงแนวทางการประเมินหลักประกันตามที่กระทรวงการคลังได้ให้ความเห็นชอบไว้เดิม โดยมีการนำระบบ GIS เข้ามาช่วยในการประเมินฯ

- การคำนวณมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับจากลูกหนี้ หรือมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับจากการจำหน่ายหลักประกัน หากสถาบันการเงินเฉพาะกิจมีความเห็นว่า สมมติฐานที่ใช้ในการคำนวณมูลค่าปัจจุบันตามประกาศของ ธปท. ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริงของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ขอให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจแสดงหลักฐานซึ่งแสดงที่มา และเหตุผลของการใช้สมมติฐานดังกล่าวอย่างชัดเจน ให้กระทรวงการคลังพิจารณาเป็นรายกรณี

ทั้งนี้ เพื่อให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจสามารถปฏิบัติตามมาตรฐาน IAS 39 ให้แล้วเสร็จในปี 2555 กระทรวงการคลังจึงมีนโยบายให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจสามารถทยอยกันสำรองเพิ่มขึ้นในระหว่างปี 2551 – 2554 โดยอาจเป็นนโยบายการสำรองส่วนเกินหรือการทยอยเพิ่มอัตรากันสำรองในแต่ละปี เพื่อไม่ให้ผู้บริหารสถาบันการเงินเฉพาะกิจหลักหรือชะลอการรับรู้ความเสียหายที่เกิดจากการมีสินเชื่อดำกว่ามาตรฐานจำนวนมากหรือความเสียหายที่เกิดจากการบริหารงานที่ผิดพลาดไปในช่วงปีหลังๆ และลดข้อได้เปรียบเสียเปรียบในการคำนวณโบนัสพนักงานจากฐานกำไรสุทธิที่มีสูงในช่วงปีแรกๆ ทั้งนี้ การตั้งสำรองส่วนเพิ่มให้พิจารณาตามความเหมาะสมของสถานะทางการเงิน และแจ้งนโยบายการกันสำรองดังกล่าวให้กระทรวงการคลังทราบ

นอกจากนี้ กระทรวงการคลังได้อนุมัติแผนในการเพิ่มทุนเพื่อรองรับการปฏิบัติตามมาตรฐาน IAS 39 และรองรับการทำธุรกรรมของสถาบันการเงินเฉพาะกิจตามแผนธุรกิจ 2550 – 2554 เมื่อ เดือนพฤษภาคม 2550 โดยมีรายละเอียดหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาและวงเงินเพิ่มทุนที่แต่ละแห่งได้รับการจัดสรร ดังนี้

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาแผนเพิ่มทุน

1. ความจำเป็นและความสามารถในการขยายสินเชื่อเพื่อรักษาสมดุลของบทบาทสถาบันการเงินเฉพาะกิจในระยะ 5 ปี และเป้าหมายสินเชื่อที่จะเพิ่มขึ้นในแต่ละปีตามความสามารถที่แท้จริง ตลอดจนกลุ่มเป้าหมายในการปล่อยสินเชื่อ เพื่อให้การเพิ่มทุนมีความถูกต้อง สมบูรณ์ครบถ้วน และต้องมีตัวชี้วัดที่ชัดเจน

2. การปรับเกณฑ์ปฏิบัติด้านความมั่นคงทางการเงินให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกับธนาคารพาณิชย์ โดยในเบื้องต้น กำหนดให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ฉบับที่ 39 (IAS 39) ภายในสิ้นปีบัญชี 2552

3. การรักษาระดับ CAR ที่ร้อยละ 10 ซึ่งเป็นระดับที่มีความมั่นคง (Well Capitalized) ที่ BIS กำหนดเป็นเกณฑ์ที่ยอมรับได้ในเรื่องความมั่นคงทางการเงิน ซึ่งอยู่ระหว่างระดับมาตรฐานขั้นต่ำของธนาคารพาณิชย์ที่ร้อยละ 8.5 และค่าเฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์ ณ สิ้นปี 2549 ที่ร้อยละ 12

วงเงินเพิ่มทุนและการจัดสรร

SFIs	รวมวงเงินเพิ่มทุน ที่จะได้รับการ จัดสรร	การจัดสรรงบประมาณ		
		เงินงบประมาณ (งปม.) ปี 2551	ปี 2552	
			เงิน งปม. ปี 2552	เงินกู้ไทยเข้มแข็ง
ธ.ก.ส.	4,200	1,200	1,000	2,000
ธพว.	4,300	1,200	600	2,500
ธสน.	6,300	-	1,300	5,000
ธอท.	1,600	1,600	-	-
บสย.	2,300	300	-	2,000
ธอส.	3,000	-	-	3,000
บตท.	100	-	100	-
รวม	21,800	4,300	3,000	14,500

จากแผนเพิ่มทุนและการจัดสรรงบประมาณ จะเห็นได้ว่า นอกจากรัฐบาลจะเล็งเห็นความสำคัญของการสร้างความเข้มแข็งทางการเงินเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ฝากเงินและเจ้าหน้าที่ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจแล้ว รัฐบาลยังเล็งเห็นความสำคัญของสถาบันการเงินเฉพาะกิจโดยเฉพาะในการในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ โดยในปี 2552 มีการเพิ่มทุนสูงถึง 17,500 ล้านบาทเพื่อดำเนินโครงการนโยบายรัฐที่เป็นการรับรองความเสี่ยงของสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์ปล่อยสินเชื่อเพิ่มขึ้น เช่น โครงการรับประกันการส่งออก และ โครงการค้ำประกันสินเชื่อ SMEs

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลสำรวจแบบสอบถามและการวิเคราะห์ข้อมูลด้านเงินฝากและสินเชื่อของสถาบันการเงินเฉพาะกิจทั้ง 5 แห่ง ได้แก่ ธ.ออมสิน ธ.ก.ส. ธอส. ธพว. และ ธสน. ภายใต้โครงการวิจัยฯ คณะผู้วิจัยสามารถสรุปผลและข้อเสนอแนะได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการสำรวจ

1. การให้บริการด้านเงินฝาก สถาบันการเงินเฉพาะกิจ 3 แห่ง ได้แก่ ธ.ออมสิน ธ.ก.ส. และ ธอส. มีการให้บริการที่ทันสมัยทั้งตนเองและทันสมัยกับธนาคารพาณิชย์ในมิติของผลิตภัณฑ์และพื้นที่ให้บริการ โดยเฉพาะ ธอส. และจากผลสำรวจของแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้บริการด้านเงินฝากของสถาบันการเงินเฉพาะกิจทั้ง 3 แห่ง ซึ่งส่วนใหญ่มีกลุ่มผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เดียวกัน คือ ข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ รายได้ปานกลางถึงสูง และการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป อย่างไรก็ตาม คณะผู้วิจัยก็ไม่สามารถสรุปได้แน่ชัดว่าสถาบันการเงินเฉพาะกิจมีการให้บริการที่ทันสมัยอย่างเต็มที่ในมิติของผู้ใช้บริการ เนื่องจากกลุ่มผู้ใช้บริการระดับรองลงมาที่มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด คือ ผู้ใช้บริการของ ธ.ก.ส. มีระดับการศึกษาและรายได้อยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับ ธ.ออมสิน และ ธอส.

2. ในส่วนของการทันสมัยกับธนาคารพาณิชย์ในมิติของผู้ใช้บริการนั้น เนื่องจากโครงการวิจัยฯ ได้ทำการสำรวจเฉพาะผู้ใช้บริการของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ 3 แห่ง เท่านั้น ไม่ได้รวมผู้ใช้บริการของธนาคารพาณิชย์ จึงไม่มีข้อมูลสนับสนุนในส่วนนี้ โดยที่ผลสำรวจจะมีข้อมูลสรุปได้ว่าผู้ใช้บริการของสถาบันการเงินเฉพาะกิจกว่าร้อยละ 50 ใช้บริการด้านเงินฝากกับธนาคารพาณิชย์ แต่คณะผู้วิจัยไม่สามารถสรุปว่าสถาบันการเงิน

เฉพาะกิจและธนาคารพาณิชย์มีความทับซ้อนกันด้านการให้บริการเงินฝากในมิติของ
ผู้ใช้บริการ

3. คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่า การทับซ้อนของการให้บริการด้านเงินฝาก
ระหว่างสถาบันการเงินเฉพาะกิจ และระหว่างสถาบันการเงินเฉพาะกิจกับธนาคารพาณิชย์
ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานทั้งของสถาบันการเงินเฉพาะกิจและธนาคารพาณิชย์
และการแข่งขันในการให้บริการด้านเงินฝากเป็นไปตามกลไกตลาด ทั้งนี้ สถาบันการเงิน
เฉพาะกิจจำเป็นต้องระดมทุนจากการรับเงินฝากเพื่อสนับสนุนทั้งการดำเนินงานตามปกติ
และตามนโยบายของรัฐบาล เนื่องจากต้นทุนของเงินรับฝากต่ำกว่าการระดมทุนในช่องทาง
อื่นๆ เช่น การออกพันธบัตร หรือการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินอื่น

4. ในส่วนความทับซ้อนของการให้บริการสินเชื่อของสถาบันการเงิน
เฉพาะกิจทั้ง 5 แห่ง นั้น จากการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ คณะผู้วิจัยสามารถ
สรุปได้ว่าผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจแต่ละแห่งมีลักษณะเฉพาะตัว
ที่แตกต่างกัน โดย ธอส. มีหน้าที่หลักคือการให้สินเชื่อที่อยู่อาศัย ธ.ก.ส. มีบทบาทสำคัญ
ในการให้สินเชื่อกับภาคการเกษตรและเกษตรกรผู้มีรายได้น้อย รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพ
ชีวิตของเกษตรกรด้วย ธพว. สนับสนุนให้สินเชื่อแก่ผู้ประกอบการขนาดเล็ก ชชน.
มุ่งเน้นให้สินเชื่อกับผู้ประกอบการที่ต้องการบุกเบิกตลาดใหม่ๆ ในต่างประเทศ จะมีแต่
ธ.ออมสิน ที่ให้บริการสินเชื่อที่หลากหลายจึงทำให้เกิดความทับซ้อนกับการให้บริการ
สินเชื่อของ ธ.ก.ส. ธอส. และ ธพว. ในบางส่วน

5. เมื่อพิจารณาความทับซ้อนระหว่างสถาบันการเงินเฉพาะกิจกับธนาคาร
พาณิชย์ในด้านการให้บริการสินเชื่อนั้น จากการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ
คณะผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อนั้น สถาบันการเงินเฉพาะกิจมี
ผลิตภัณฑ์ที่คล้ายคลึงกับธนาคารพาณิชย์โดยทั่วไป (Indifferent Product) เช่น สินเชื่อที่อยู่
อาศัย และ สินเชื่อ SMEs เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างที่สำคัญระหว่างสถาบันการเงิน

เฉพาะกิจกับธนาคารพาณิชย์จะอยู่ที่ฐานลูกค้าเป็นสำคัญ เนื่องจากฐานลูกค้าหลักของสถาบันการเงินเฉพาะกิจมีลักษณะเฉพาะบางอย่างที่แตกต่างจากฐานลูกค้าหลักของธนาคารพาณิชย์ (Different Target Market) เช่น เป็นผู้มีรายได้น้อย (เกษตรกร ข้าราชการระดับล่างถึงระดับกลาง) และ ผู้ประกอบการที่เริ่มทำธุรกิจ เป็นต้น ดังนั้น สถาบันการเงินเฉพาะกิจจึงมีลูกค้าที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ (niche market) ของตนเอง และไม่ได้แข่งขันกับธนาคารพาณิชย์โดยตรง จึงไม่ได้ถือว่าการทับซ้อนในการให้บริการ แต่เป็นการเข้าไปให้บริการกับกลุ่มเป้าหมายที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการของธนาคารพาณิชย์เพื่อทำให้การให้บริการของภาคการเงินมีความสมบูรณ์

6. ในมิติของความพึงพอใจของผู้ใช้บริการสถาบันการเงินเฉพาะกิจนั้น จากการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ คณะผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าความมั่นคงเป็นสาเหตุหลักที่ผู้บริการเลือกรับบริการจากสถาบันการเงินเฉพาะกิจนั้นๆ และสาเหตุที่ไม่ใช้บริการจากสถาบันการเงินเฉพาะกิจแต่ละแห่งเพราะไม่มีบริการที่ตรงกับความต้องการ ซึ่งส่วนนี้ก็สามารถอนุมานได้ว่า สถาบันการเงินเฉพาะกิจแต่ละแห่งมีบริการที่เหมาะสมกับลูกค้าเฉพาะกลุ่ม โดยไม่ได้ให้บริการที่ทับซ้อนกัน นอกจากนี้ ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่ต้องการให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจปรับปรุงในเรื่องของความรวดเร็วในการให้บริการเป็นสำคัญ และยังต้องการเห็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจให้บริการร่วมกัน เช่น สามารถชำระหนี้เงินกู้ได้ผ่านเคาน์เตอร์ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจอื่น และใช้บริการ ATM ร่วมกันได้ เป็นต้น

7. ในด้านของความคิดเห็นทั่วไปของผู้ใช้บริการที่มีต่อสถาบันการเงินเฉพาะกิจนั้น จากการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ คณะผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าในมิติของภาพรวมนั้น ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เห็นว่าสถาบันการเงินเฉพาะกิจมีความมั่นคงและน่าเชื่อถือ โดยที่ผู้บริการจะได้ประโยชน์จากการที่ภาครัฐจัดให้มีสถาบันการเงินเฉพาะกิจ และในมิติของเงินฝากและสินเชื่อ ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เห็นว่าอัตราดอกเบี้ยเป็นปัจจัยในการตัดสินใจใช้บริการทั้งในด้านเงินฝากและสินเชื่อ โดยที่การแข่งขันกันระหว่าง

ธนาคารจะทำให้ตนเองได้รับบริการที่ดียิ่งขึ้น และยังต้องการเห็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจร่วมมือกันในการให้บริการ เช่น การมีจุดให้บริการร่วม เพื่อให้ผู้ให้บริการจะได้รับประโยชน์เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ในส่วนของคุณภาพของการให้บริการนั้น ผู้ให้บริการส่วนใหญ่เห็นว่า การให้บริการด้านเงินฝากและสินเชื่อของสถาบันการเงินเฉพาะกิจตรงกับความต้องการแล้ว ซึ่งพนักงานของสถาบันการเงินเฉพาะกิจมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการให้บริการ โดยที่สามารถให้คำแนะนำและบริการลูกค้าได้เป็นอย่างดี

5.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สถาบันการเงินเฉพาะกิจมีกฎหมายจัดตั้งที่ระบุวัตถุประสงค์การดำเนินงานของแต่ละแห่งอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม เมื่อระยะเวลาผ่านไป สถาบันการเงินเฉพาะกิจแต่ละแห่งเริ่มขยายบทบาทการให้บริการออกไปตามการพัฒนาของตลาดการเงิน จนทำให้รูปแบบการให้บริการไม่ตรงกับวัตถุประสงค์และกลุ่มลูกค้าที่ได้กำหนดไว้ ส่งผลให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจมีการให้บริการที่ทับซ้อนกันเอง นอกจากนี้ ธนาคารพาณิชย์ซึ่งมีการให้บริการทางการเงินที่หลากหลายก็ขยายบทบาทเข้ามาให้บริการกับกลุ่มเป้าหมายลูกค้าของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ จนทำให้เกิดการให้บริการที่ทับซ้อนกันระหว่างธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินเฉพาะกิจ อนึ่ง ในช่วงเวลาที่ผ่านมานโยบายของภาครัฐก็เป็นตัวจักรสำคัญที่ทำให้เกิดการทับซ้อนของการให้บริการ เช่น การมอบหมายให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจหลายๆ แห่ง สนับสนุนทางการเงินแก่ผู้ประกอบการ SMEs เป็นต้น ทั้งนี้ ก็มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยฉบับนี้ที่แสดงให้เห็นว่ามีความทับซ้อนของการให้บริการเกิดขึ้นจริงในบางส่วน ทั้งของสถาบันการเงินเฉพาะกิจด้วยกันเอง และกับธนาคารพาณิชย์ นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ²⁵ คณะผู้วิจัยได้รับความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันตามที่กล่าวข้างต้น ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อลดความทับซ้อนของการให้บริการที่จะเป็นการสิ้นเปลืองทรัพยากร และปรับปรุงบทบาทและการดำเนินงานของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาสถาบันการเงินเฉพาะกิจในระยะกลางและระยะยาวต่อไป ดังนี้

²⁵ ดูภาคผนวก ก. สรุปการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

1. ในเบื้องต้น ให้หน่วยงานกำกับดูแลกำกับให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจดำเนินการตามวัตถุประสงค์จัดตั้ง โดยเน้นให้บริการกับกลุ่มเป้าหมายหลัก และมีผลิตภัณฑ์ทางการเงินและการให้บริการที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้
 - 1.1 ให้ ธอส. คงบทบาทในการปล่อยสินเชื่อที่อยู่อาศัยให้กับผู้มีรายได้น้อยที่ยังไม่มีที่อยู่อาศัยให้มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองตามอัตภาพ และเพิ่มบทบาทของตนเองในการพัฒนาตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย
 - 1.2 ให้ ธ.ก.ส. คงบทบาทในการปล่อยสินเชื่อให้กับเกษตรกรผู้มีรายได้น้อย และพิจารณาแนวทางการเพิ่มบทบาทในการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้ประกอบการในภาคเกษตรกรรม ซึ่งประสบปัญหาในการขอรับสินเชื่อกับธนาคารพาณิชย์ ทั้งนี้ เกษตรกรต้องการเงินทุนเพื่อการพัฒนาในด้านนวัตกรรมใหม่ๆ ที่จะช่วยเพิ่มผลผลิต
 - 1.3 ให้ ธพว. มุ่งเน้นการปล่อยสินเชื่อ SMEs แก่ผู้ประกอบการในภาคอุตสาหกรรม และพิจารณาแนวทางการเพิ่มบทบาทตนเองในการให้สินเชื่อระยะยาวเพื่อยกระดับและเพิ่มประสิทธิภาพของผู้ประกอบการ SMEs
 - 1.4 ให้ ธสน. มุ่งเน้นการปล่อยสินเชื่อแก่ผู้ส่งออกในตลาดใหม่ๆ และพิจารณาแนวทางการเพิ่มบทบาทตนเองในการให้บริการด้านประกันการส่งออกและการลงทุนในต่างประเทศ
 - 1.5 ให้ ธ.ออมสิน มุ่งเน้นการส่งเสริมการออมในทุกภาคส่วน และเพิ่มบทบาทตนเองในการเป็นแหล่งเงินให้กู้ยืมระหว่างสถาบันการเงินเฉพาะกิจในรูปแบบต่างๆ เพื่อเสริมสภาพคล่องให้กับสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่ไม่สามารถรับฝากเงินจากประชาชนได้หรือต้องการระดมทุนเพื่อขยายสินเชื่อและลดบทบาทในการปล่อยสินเชื่อที่อยู่อาศัยที่แข่งขันกับ ธอส. พร้อมทั้งพิจารณาแนวทางการขยายบทบาทในการทำหน้าที่เป็นนายหน้ารับลูกค้า

ให้กับสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่มีความเชี่ยวชาญในการปล่อยสินเชื่อ
เฉพาะด้าน

2. ในระยะต่อไป ให้หน่วยงานกำกับดูแลจัดทำแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินเฉพาะกิจในระยะปานกลางและยาว เพื่อกำหนดบทบาทและทิศทางของสถาบันการเงินเฉพาะกิจให้สามารถเป็นเครื่องมือของรัฐบาลที่มีประสิทธิภาพ และใช้เงินงบประมาณให้เหมาะสมและคุ้มค่า โดยต้องคำนึงถึงระบบธรรมาภิบาลที่ดีของผู้บริหารอีกด้วย ทั้งนี้ ในการจัดทำแผนต้องแยกบทบาทของสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการเพิ่มเติมระบบสถาบันการเงินให้มีความสมบูรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลดช่องว่างในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของกลุ่มฐานราก ผู้มีรายได้น้อย และผู้ประกอบการใหม่ ทั้งในแง่ของส่วนบุคคลและเชิงพาณิชย์ โดยต้องมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายสำหรับแต่ละสถาบันการเงินเฉพาะกิจ เพื่อป้องกันการซ้ำซ้อนในการให้บริการ และมีการกำหนดบทบาทในการดำเนินงานตามนโยบายรัฐให้ชัดเจน ทั้งนี้ ต้องมีการวางแผนในการกำกับดูแลที่ชัดเจน เช่น อาจมีการแยกระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของสถาบันการเงินเฉพาะกิจตามนโยบายรัฐออกจากธุรกรรมปกติ และ/หรือใช้เกณฑ์การกำกับดูแลความมั่นคงที่แตกต่างกัน ซึ่งรวมถึงความชัดเจนของบทบาทในการกำกับดูแลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย เป็นต้น
3. ในส่วนสินเชื่อฐานราก (Microfinance) นั้น คณะผู้วิจัยเห็นว่ายังไม่มีมีความชัดเจนในเรื่องของผู้ให้บริการเป็นการเฉพาะ ถึงแม้ว่า การดำเนินงานของ ธ.ก.ส. และ ธ.ออมสิน จะมีการให้บริการในส่วนนี้อยู่บ้าง แต่อาจจะไม่ครอบคลุมการให้บริการทั้งหมด ดังนั้น เห็นควรพิจารณาศึกษาในรายละเอียด ซึ่งจากผลสำรวจในงานวิจัยนี้ชี้ว่า กลุ่มลูกค้าของ ธ.ก.ส. และ ธ.ออมสิน มีคุณลักษณะที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการสินเชื่อ Microfinance โดยในเบื้องต้น อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) สินเชื่อ Microfinance สำหรับผู้ที่อยู่ในชุมชนเมือง ซึ่ง ธ.ออมสินควรจะได้รับผิดชอบ

ในส่วนนี้ และ 2) สินเชื่อ Microfinance สำหรับเกษตรกรที่อยู่ในชนบทห่างไกลตัวเมือง ซึ่ง ธ.ก.ส. ควรเป็นผู้รับผิดชอบ

4. ภาครัฐควรจัดให้มีบริการร่วมกันระหว่างสถาบันการเงินเฉพาะกิจ เช่น การจัดตั้งจุดบริการร่วมในการชำระหนี้เงินกู้ต่างธนาคาร จัดทำ ATM Pool พร้อมทั้งเชื่อมโยงเครือข่ายการให้บริการ เป็นต้น
5. ให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจปรับปรุงเรื่องความรวดเร็วในการให้บริการ โดยใช้ระบบการทำงานที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งปรับปรุงและจัดฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องให้พนักงานมีความเชี่ยวชาญในการให้คำแนะนำและบริการที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งเรียนรู้และหาประสบการณ์เพิ่มเติมให้ทัดเทียมบริการธนาคารพาณิชย์ เพื่อให้ประชาชนได้รับความพึงพอใจเพิ่มมากขึ้น
6. ให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจบริหารจัดการต้นทุนเงินและต้นทุนในการดำเนินการให้เหมาะสม เพื่อกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้ใช้บริการ
7. ให้ ธพว. ปรับปรุงองค์กรในด้านภาพลักษณ์และการให้บริการ เพื่อให้ลูกค้าผู้ประกอบการ SMEs พิจารณาใช้บริการ ธพว. เป็นลำดับแรก
8. ให้ ธสน. ประชาสัมพันธ์และให้ความรู้กับผู้ประกอบการส่งออกถึงผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการ เช่น ผลิตภัณฑ์การประกันสินเชื่อเพื่อการส่งออก เป็นต้น

อนึ่ง โครงการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นเพียงการสำรวจการให้บริการด้านเงินฝากและสินเชื่อ ความพึงพอใจในการใช้บริการ และความคิดเห็นทั่วไปของผู้ใช้บริการของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ 5 แห่ง ซึ่งไม่ได้รวมสถาบันการเงินเฉพาะกิจอีก 3 แห่ง คือ

ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม และ
บริษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย และ ไม่ได้สำรวจกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ใช้บริการของ
ธนาคารพาณิชย์และกลุ่มประชาชนทั่วไป จึงทำให้ผลการศึกษาของโครงการฯ เป็นข้อมูล
เบื้องต้นที่แสดงให้เห็นว่าสถาบันการเงินเฉพาะกิจ 5 แห่งนี้มีการให้บริการที่ทับซ้อนกันเอง
และทับซ้อนกับธนาคารพาณิชย์ แต่มีกลุ่มผู้ใช้บริการที่ไม่เหมือนกัน อย่างไรก็ตาม เพื่อให้มี
ข้อมูลถูกต้องและสมบูรณ์สนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาสถาบันการเงินเฉพาะกิจในระยะ
ปานกลางถึงยาวนั้น คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรศึกษาเพิ่มเติมและขยายผลของโครงการฯ
ให้ครอบคลุมสถาบันการเงินเฉพาะกิจทั้ง 8 แห่ง และผู้ใช้บริการทางการเงินในประเทศ
โดยดำเนินการเป็นส่วนๆ เช่น การศึกษาการให้บริการสินเชื่อ SMEs หรือ Microfinance
เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- Cochran, W.G. (1963). Sampling Techniques, 2nd Edition, New York, John Wiley and Sons, Inc.
- IMF (2008), “Final Report: Financial Sector Assessment Program”, International Monetary Fund and World Bank.
- Kotler, Philip. and Gary Armstrong (1989), Principles of Marketing. 4th Edition. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice –Hall, Inc.
- Lipsey, Richard G., Paul N. Courant, Douglas D. Purvis, and Peter O. Steiner (1996), Economics, 11th Edition, Longman Higher Education.
- Pride, William M. and O.C. Ferrell (2003). Marketing: Concepts and Strategies. 12th Edition, Houghton Mifflin Company.
- Stanton, William J (1984). Fundamental of Marketing. 7th ed. McGraw-Hill Inc., 1984
- Urban Glen L. and Steven H. Star (1991). Advanced Marketing Strategy : Analysis, Decisions. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice – Hall, inc.
- จรินทร์ เทศวานิช (2531), “หลักเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น”, โอ เอส. พรีนติ้งเฮาส์.
- โชติชัย สุวรรณภรณ์ และคณะ (2549), “แนวทางวัดความสามารถในการแข่งขันและประสิทธิภาพของสถาบันการเงิน” บทความเสนอในงานสัมมนาวิชาการประจำปีของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ครั้งที่ 3 วันที่ 11 กันยายน 2549.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย (2547), แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 1 (2547 – 2551).
- ธนาคารแห่งประเทศไทย (2551), ผลการดำเนินงานของระบบธนาคารพาณิชย์ในไตรมาส 3 ปี 2551.

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2552), แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 2 (2552 – 2556).

นราทิพย์ ชุตินวงศ์ และ ชลลดา จามรกุล (2539), “พื้นฐานเศรษฐศาสตร์จุลภาค”, พิมพ์ครั้งที่ 3, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ (2549), “ทฤษฎี วิธีวิจัย สถิติ และเทคนิคในการวิเคราะห์”
คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

รัตนา สายคณิต (2537), “หลักเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น”, เียร์บุ๊กพับลิชเชอร์.

วันรักษ์ มิ่งมณีนากิน (2541), “เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น”, พิมพ์ครั้งที่ 5, สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สิทธิ ชีรสรณ์ (2550), “แนวคิดพื้นฐานทางการวิจัย” สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ภาคผนวก ก.
แบบสอบถามสำหรับลูกค้าของ
สถาบันการเงินเฉพาะกิจ

แบบสอบถาม

เรื่อง : โครงการวิจัยการศึกษาแนวทางการพัฒนาสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

เรียน ท่านผู้ตอบแบบสอบถาม

ด้วยสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง มีความประสงค์จะศึกษาการให้บริการทางการเงินของสถาบันการเงินเฉพาะกิจในปัจจุบันตามมิติต่างๆ เช่น กลุ่มเป้าหมาย (ประเภท ขนาดกิจการ ระดับรายได้ วัตถุประสงค์การใช้เงิน สถานะทางสังคม) ประเภทการให้บริการ ภูมิภาคของการให้บริการ ขนาดของการให้สินเชื่อและบริการทางการเงิน ความพึงพอใจในการให้บริการของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

จึงได้จัดทำแบบสอบถามฉบับนี้ขึ้น เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการศึกษาทางวิชาการถึงความทับซ้อนของการให้บริการและความครอบคลุมทั่วถึงของการให้บริการ รวมถึงข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการบทบาทของสถาบันการเงินเฉพาะกิจให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและผู้ใช้บริการ และเพื่อการพัฒนาสถาบันการเงินเฉพาะกิจของไทยต่อไป

ดังนั้นจึงใคร่ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามตรงตามความเป็นจริง โดยข้อมูลที่ได้จากท่านในครั้งนี้จะถือเป็นความลับ ซึ่งนำมาใช้ในการศึกษาเท่านั้น

แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอนประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานและการใช้บริการธนาคารของรัฐ

ตอนที่ 2 ข้อมูลความพึงพอใจในธนาคารของรัฐ

ตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นทั่วไปที่มีต่อธนาคารของรัฐ

ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

นางสาวสุชมาลย์ ลัดพลี

นางสาวอรุณศรี เมธิสริยพงศ์

นางสาวสภัทร์พร ธรรมภรณ์พิลาศ

นายบรรพบุรุษ เพ็ชรตระกูล

เศรษฐกิจกร สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

แบบสอบถามลูกค้าธนาคารของรัฐ

ธนาคารของรัฐตามแบบสอบถามนี้ หมายถึง ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.) ธนาคารออมสิน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.) ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว.) และธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (ธสน.)

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานและการใช้บริการธนาคารของรัฐ

1. ข้อมูลทั่วไป

- เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
- สถานภาพ ☐ โสด ☐ สมรส ☐ หย่าร้าง/หม้าย
- อายุ ☐ ต่ำกว่า 25 ปี ☐ 25 – 40 ปี ☐ 40 – 60 ปี ☐ 60 ปีขึ้นไป
- สัญชาติ เชื้อชาติ
- จำนวนสมาชิกในครัวเรือนคน
- ภูมิลำเนา จังหวัด
- ระดับการศึกษา ☐ ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น ☐ มัธยมศึกษาตอนต้น
- ☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย ☐ ปริญญาตรี/ ปริญญาตรีขึ้นไป
- อาชีพ ☐ ธุรกิจส่วนตัว ☐ พนักงานบริษัทเอกชน
- ☐ ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ☐ เกษียณอายุ
- ☐ อื่นๆ (ระบุ).....
- รายได้ ☐ ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน ☐ 5,000 – 10,000 บาทต่อเดือน
- ☐ 10,000 – 30,000 บาทต่อเดือน ☐ 30,000 บาทขึ้นไป ต่อเดือน

2. ท่านใช้บริการเงินฝากของธนาคารหรือไม่

- ☐ ใช่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ☐ เป็นการฝากเงินเพื่อประโยชน์ของกิจการ
- ☐ เป็นการฝากเงินเพื่อประโยชน์ส่วนตัว (ข้ามไปทำข้อ 4)
- ☐ ไม่ใช่ (ข้ามไปทำข้อ 5)

3. ลักษณะของกิจการ

- ☐ บุคคลธรรมดา ☐ ห้างหุ้นส่วน/ห้างหุ้นส่วนจำกัด
- ☐ สหกรณ์/กลุ่มสหกรณ์ หรือการรวมกลุ่ม ☐ บริษัทจำกัด
- ประเภทอื่น (ระบุ).....
- กรณีที่เป็น “ห้างหุ้นส่วน/บริษัทจำกัด” โปรดระบุทุนจดทะเบียนในปัจจุบัน.....บาท

3. ลักษณะของกิจการ (ต่อ)

ประเภทธุรกิจ

- ☐ เกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้
- ☐ การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน
- ☐ การไฟฟ้า แก๊ส และการประปา
- ☐ การขายส่ง การขายปลีก และซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคลและของใช้ในครัวเรือน สถานที่เก็บสินค้า และการคมนาคม
- ☐ การขนส่ง สถานที่เก็บสินค้า และการคมนาคม
- ☐ บริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่า และบริการทางธุรกิจ
- ☐ โรงแรม และภัตตาคาร
- ☐ การให้บริการชุมชน สังคม และบริการส่วนบุคคล อื่นๆ
- ☐ การบริการด้านสุขภาพ และงานสังคมสงเคราะห์
- ☐ การประมง
- ☐ การผลิต
- ☐ การก่อสร้าง
- ☐ ตัวกลางทางการเงิน
- ☐ การบริหารราชการ และการป้องกันประเทศ รวมทั้งการประกันสังคมภาคบังคับ
- ☐ การศึกษา
- ☐ องค์การระหว่างประเทศ และองค์การต่างประเทศอื่นๆ และสมาชิก
- ☐ ลูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคล

ขนาดของกิจการ จำนวนการจ้างงานคน มูลค่าสินทรัพย์ถาวร (ไม่รวมที่ดิน)บาท

ที่ตั้งของกิจการ ☐ จังหวัด

รายรับของกิจการ

- ☐ ต่ำกว่า 120,000 บาทต่อปี
- ☐ 120,000-500,000 บาทต่อปี
- ☐ 500,000-1,000,000 บาทต่อปี
- ☐ 1 – 5 ล้านบาทต่อปี
- ☐ 5 – 20 ล้านบาทต่อปี
- ☐ 20 – 100 ล้านบาทต่อปี
- ☐ 100– 500 ล้านบาทต่อปี
- ☐ 500 – 1,000 ล้านบาทต่อปี
- ☐ 1,000 ล้านบาทขึ้นไป ต่อปี

4. ท่าน/กิจการของท่านใช้บริการเงินฝากกับธนาคารใดบ้าง ดังต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ธนาคารออมสิน	ประเภทเงินฝาก	☐ เพื่อเรียก / กระแสรายวัน
		☐ ออมทรัพย์
		☐ ฝากประจำ
		☐ สลาก
☐ ธนาคารเพื่อการเกษตรและ
สหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)	ประเภทเงินฝาก	☐ เพื่อเรียก / กระแสรายวัน
		☐ ออมทรัพย์
		☐ ฝากประจำ
		☐ สลาก

4. ท่าน/กิจการของท่านใช้บริการเงินฝากกับสถาบันการเงินใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (ต่อ)

○ ธนาคารอาคารสงเคราะห์	ประเภทเงินฝาก	○ เพื่อเรียก / กระแสรายวัน
		○ ออมทรัพย์
		○ ฝากประจำ
○ ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย	ประเภทเงินฝาก	○ เพื่อเรียก / กระแสรายวัน
		○ ออมทรัพย์
		○ ฝากประจำ
○ ธนาคารพาณิชย์อื่นๆ	ประเภทเงินฝาก	○ เพื่อเรียก / กระแสรายวัน
		○ ออมทรัพย์
		○ ฝากประจำ

5. ท่านได้ใช้บริการสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์หรือไม่ เพราะเหตุใด

○ ใช่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) เพราะ	○ ขอสินเชื่อได้ง่ายกว่า ขั้นตอนไม่ซับซ้อน
	○ การบริการมีความรวดเร็ว
	○ พนักงานมีความเป็นกันเอง อธิบายดี
	○ ทำเลที่ตั้งสะดวก ใกล้บ้าน เดินทางไปได้ง่าย มีสาขาอยู่ทั่วไป
	○ ความคุ้นเคย เช่น คนในครอบครัวใช้บริการมา โดยตลอด
	○ อื่นๆ
○ ไม่ใช่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) เพราะ	○ ไม่รับการอนุมัติสินเชื่อ เนื่องจากไม่ผ่านหลักเกณฑ์
	○ ไม่มีสินเชื่อตรงตามความต้องการ
	○ การบริการไม่ดี
	○ ทำเลที่ตั้งของธนาคารไม่สะดวกต่อการเดินทาง
	○ ไม่มีความคุ้นเคยกับธนาคาร
	○ อื่นๆ.....

6. ท่านใช้บริการสินเชื่อของธนาคารของรัฐหรือไม่

○ ใช่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	○ เป็นสินเชื่อเพื่อประกอบอาชีพหรือเพื่อดำเนินกิจการ
	○ เป็นสินเชื่อส่วนบุคคล (ให้ข้ามไปทำข้อ 8)
○ ไม่ใช่ (ข้ามไปทำข้อ 9)	

7. รูปแบบของกิจการ

○ บุคคลธรรมดา	○ ห้างหุ้นส่วน/ห้างหุ้นส่วนจำกัด
○ สหกรณ์/กลุ่มสหกรณ์ หรือการรวมกลุ่ม	○ บริษัทจำกัด
ประเภทอื่น (ระบุ).....	

กรณีที่เป็น “ห้างหุ้นส่วน/บริษัทจำกัด” โปรดระบุทุนจดทะเบียนในปัจจุบัน.....บาท

สถานะของกิจการ

ประเภทธุรกิจ

○ เกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้	○ การประมง
○ การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน	○ การผลิต
○ การไฟฟ้า แก๊ส และการประปา	○ การก่อสร้าง
○ การขายส่ง การขายปลีก และซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคลและของใช้ในครัวเรือน สถานที่เก็บสินค้า และการคมนาคม	
○ การขนส่ง สถานที่เก็บสินค้า และการคมนาคม	○ ตัวกลางทางการเงิน
○ บริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่า และบริการทางธุรกิจ	○ การบริหารราชการ และการป้องกันประเทศ รวมทั้งการประกันสังคมภาคบังคับ
○ โรงแรม และภัตตาคาร	○ การศึกษา
○ การให้บริการชุมชน สังคม และบริการส่วนบุคคลอื่นๆ	○ องค์การระหว่างประเทศ และองค์การต่างประเทศอื่นๆ และสมาชิก
○ การบริการด้านสุขภาพ และงานสังคมสงเคราะห์	○ ลูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคล

ขนาดของกิจการ จำนวนการจ้างงานคน มูลค่าสินทรัพย์ถาวร (ไม่รวมที่ดิน)บาท

ที่ตั้งของกิจการ ○ จังหวัด

รายรับของกิจการ

○ ต่ำกว่า 120,000 บาทต่อปี	○ 120,000-500,000 บาทต่อปี	○ 500,000-1,000,000 บาทต่อปี
○ 1 – 5 ล้านบาทต่อปี	○ 5 – 20 ล้านบาทต่อปี	○ 20 – 100 ล้านบาทต่อปี
○ 100 – 500 ล้านบาทต่อปี	○ 500 – 1,000 ล้านบาทต่อปี	○ 1,000 ล้านบาทขึ้นไป ต่อปี

8. ท่าน/กิจการของท่านใช้บริการสินเชื่อกับธนาคารของรัฐใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ธนาคารออมสิน ประเภทสินเชื่อ
 - สินเชื่อ เอสเอ็มอี (SME) วงเงิน.....
 - สินเชื่อเพื่อพัฒนาชนบท วงเงิน.....
 - สินเชื่อเพื่อการศึกษา สินเชื่อข้าราชการ วงเงิน.....
 - สินเชื่อเคหะ วงเงิน.....
 - สินเชื่อเพื่อพัฒนาชนบท วงเงิน.....
 - สินเชื่ออื่น (ระบุ)วงเงิน.....
- ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ประเภทสินเชื่อ
 - สินเชื่อที่อยู่อาศัย วงเงิน.....
 - สินเชื่ออื่น (ระบุ).....วงเงิน.....
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ประเภทสินเชื่อ
 - สินเชื่อเกษตรกร วงเงิน.....
 - สินเชื่อที่อยู่อาศัย วงเงิน
 - สินเชื่อเพื่อการดำเนินธุรกิจ เช่น
 - สินเชื่อสำหรับผู้ประกอบการรายย่อย วงเงิน.....
 - สินเชื่อนอกภาคการเกษตร สินเชื่อ
 - สินเชื่อกองทุนหมู่บ้าน/โครงการ SML วงเงิน
 - สินเชื่อเพื่อพัฒนาอาชีพ สินเชื่อ
 - สินเชื่อส่วนบุคคล เช่น เพื่อการรักษาพยาบาล เพื่อ
 - แฟรนไชส์ สินเชื่อโสมสเคย์ สินเชื่อ
 - การพัฒนาความรู้ในและต่างประเทศ
 - แพทย์แผนไทย วงเงิน.....วงเงิน
 - สินเชื่ออื่น (ระบุ).....วงเงิน.....
- ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย ประเภทสินเชื่อ
 - สินเชื่อเพื่อการส่งออก/นำเข้า วงเงิน.....
 - บริการรับประกันการส่งออก /การลงทุน วงเงิน.....
 - สินเชื่ออื่น (ระบุ).....วงเงิน.....
- ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย ประเภทสินเชื่อ
 - สินเชื่อเอสเอ็มอี (SME) ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร วงเงิน.....
 - สินเชื่อเอสเอ็มอี (SME) ที่เกี่ยวข้องกับการส่งออก/นำเข้า วงเงิน
 - สินเชื่อเอสเอ็มอี (SME) ที่มีวงเงินครอบคลุมถึงการเช่าซื้อที่อยู่อาศัย วงเงิน
 - สินเชื่อเอสเอ็มอี (SME) อื่นๆ วงเงิน

ตอนที่ 2 ข้อมูลความพึงพอใจในธนาคารของรัฐ

9. สาเหตุที่ท่านใช้บริการเงินฝาก/สินเชื่อของธนาคารของรัฐ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ธนาคารออมสิน

- ความมั่นคง เนื่องจากเป็นธนาคารของรัฐ
- ทำเลที่ตั้งสะดวก ใกล้บ้าน เดินทางไปได้ง่าย
- รูปแบบผลิตภัณฑ์ทางการเงิน (สินเชื่อ/เงินฝาก)
- ความคุ้นเคย เช่น คนในครอบครัวใช้บริการมาโดยตลอด
- พอใจการให้บริการของพนักงานของธนาคาร
- ผลตอบแทนและเงื่อนไขการกู้เงิน
- การส่งเสริมการขาย
- อื่นๆ

ธนาคารอาคารสงเคราะห์

- ความมั่นคง เนื่องจากเป็นธนาคารของรัฐ
- ทำเลที่ตั้งสะดวก ใกล้บ้าน เดินทางไปได้ง่าย
- รูปแบบผลิตภัณฑ์ทางการเงิน (สินเชื่อ/เงินฝาก)
- ความคุ้นเคย เช่น คนในครอบครัวใช้บริการมาโดยตลอด
- พอใจการให้บริการของพนักงานของธนาคาร
- ผลตอบแทนและเงื่อนไขการกู้เงิน
- การส่งเสริมการขาย
- อื่นๆ

ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย

- ความมั่นคง เนื่องจากเป็นธนาคารของรัฐ
- ทำเลที่ตั้งสะดวก ใกล้บ้าน เดินทางไปได้ง่าย
- รูปแบบผลิตภัณฑ์ทางการเงิน (สินเชื่อ/เงินฝาก)
- ความคุ้นเคย เช่น คนในครอบครัวใช้บริการมาโดยตลอด
- พอใจการให้บริการของพนักงานของธนาคาร
- ผลตอบแทนและเงื่อนไขการกู้เงิน
- การส่งเสริมการขาย
- อื่นๆ

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

- ความมั่นคง เนื่องจากเป็นธนาคารของรัฐ
- ทำเลที่ตั้งสะดวก ใกล้บ้าน เดินทางไปได้ง่าย
- รูปแบบผลิตภัณฑ์ทางการเงิน (สินเชื่อ/เงินฝาก)
- ความคุ้นเคย เช่น คนในครอบครัวใช้บริการมาโดยตลอด
- พอใจการให้บริการของพนักงานของธนาคาร
- ผลตอบแทนและเงื่อนไขการกู้เงิน
- การส่งเสริมการขาย
- อื่นๆ

ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย

- ความมั่นคง เนื่องจากเป็นธนาคารของรัฐ
- ทำเลที่ตั้งสะดวก ใกล้บ้าน เดินทางไปได้ง่าย
- รูปแบบผลิตภัณฑ์ทางการเงิน (สินเชื่อ/เงินฝาก)
- ความคุ้นเคย เช่น คนในครอบครัวใช้บริการมาโดยตลอด
- พอใจการให้บริการของพนักงานของธนาคาร
- ผลตอบแทนและเงื่อนไขการกู้เงิน
- การส่งเสริมการขาย
- อื่นๆ

10. สาเหตุที่ท่านมีได้เลือกใช้บริการของธนาคารของรัฐ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ธนาคารออมสิน

- ☐ ไม่รู้จักธนาคารนี้
- ☐ เดินทางไปไม่สะดวก มีสาขาน้อย
- ☐ ไม่มีบริการที่ตรงตามความต้องการ
- ☐ ผลตอบแทนและเงื่อนไขไม่เป็นที่ดึงดูด
- ☐ อื่นๆ

ธนาคารอาคารสงเคราะห์

- ☐ ไม่รู้จักธนาคารนี้
- ☐ เดินทางไปไม่สะดวก มีสาขาน้อย
- ☐ ไม่มีบริการที่ตรงตามความต้องการ
- ☐ ผลตอบแทนและเงื่อนไขไม่เป็นที่ดึงดูด
- ☐ อื่นๆ

ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย

- ☐ ไม่รู้จักธนาคารนี้
- ☐ เดินทางไปไม่สะดวก มีสาขาน้อย
- ☐ ไม่มีบริการที่ตรงตามความต้องการ
- ☐ ผลตอบแทนและเงื่อนไขไม่เป็นที่ดึงดูด
- ☐ อื่นๆ

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

- ☐ ไม่รู้จักธนาคารนี้
- ☐ เดินทางไปไม่สะดวก มีสาขาน้อย
- ☐ ไม่มีบริการที่ตรงตามความต้องการ
- ☐ ผลตอบแทนและเงื่อนไขไม่เป็นที่ดึงดูด
- ☐ อื่นๆ

ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย

- ☐ ไม่รู้จักธนาคารนี้
- ☐ เดินทางไปไม่สะดวก มีสาขาน้อย
- ☐ ไม่มีบริการที่ตรงตามความต้องการ
- ☐ ผลตอบแทนและเงื่อนไขไม่เป็นที่ดึงดูด
- ☐ อื่นๆ

11. ท่านต้องการให้ธนาคารของรัฐปรับปรุงในเรื่องใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ธนาคาร) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ธนาคารออมสิน

- ☐ ความรวดเร็วในการให้บริการ
- ☐ การต้อนรับของพนักงาน
- ☐ การให้คำแนะนำของพนักงาน
- ☐ ผลตอบแทนและเงื่อนไข
- ☐ ให้มีบริการด้านอื่นเพิ่มเติม (ระบุ)

.....

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

- ☐ ความรวดเร็วในการให้บริการ
- ☐ การต้อนรับของพนักงาน
- ☐ การให้คำแนะนำของพนักงาน
- ☐ ผลตอบแทนและเงื่อนไข
- ☐ ให้มีบริการด้านอื่นเพิ่มเติม (ระบุ)

.....

11. ท่านต้องการให้ธนาคารปรับปรุงในเรื่องใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ธนาคาร) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (ต่อ)

ธนาคารอาคารสงเคราะห์

- ☐ ความรวดเร็วในการให้บริการ
- ☐ การต้อนรับของพนักงาน
- ☐ การให้คำแนะนำของพนักงาน
- ☐ ผลตอบแทนและเงื่อนไข
- ☐ ให้มีบริการด้านอื่นเพิ่มเติม (ระบุ)

ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย

- ☐ ความรวดเร็วในการให้บริการ
- ☐ การต้อนรับของพนักงาน
- ☐ การให้คำแนะนำของพนักงาน
- ☐ ผลตอบแทนและเงื่อนไข
- ☐ ให้มีบริการด้านอื่นเพิ่มเติม (ระบุ)

ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย

- ☐ ความรวดเร็วในการให้บริการ
- ☐ การต้อนรับของพนักงาน
- ☐ การให้คำแนะนำของพนักงาน
- ☐ ผลตอบแทนและเงื่อนไข
- ☐ ให้มีบริการด้านอื่นเพิ่มเติม (ระบุ)

12. ท่านต้องการให้ธนาคารของรัฐ ปรับปรุงการให้บริการร่วมกันในเรื่องใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ให้สามารถชำระหนี้เงินกู้โดยผ่านเคาเตอร์ของธนาคารของรัฐอื่นๆ ได้ เช่น เป็นลูกค้ายืมเงินกู้ของ ธพว. สามารถชำระหนี้ได้ที่เคาเตอร์ธนาคารออมสิน
- ☐ ให้มีตัวแทนของธนาคารของรัฐทุกแห่งให้บริการในสาขาของธนาคารของรัฐแห่งอื่นๆ เพื่อความสะดวก เช่น ให้มีพนักงานของ ธ.ก.ส. ประจำอยู่ที่ สาขาธนาคารออมสินในพื้นที่ที่ไม่มีสาขาของ ธ.ก.ส.
- ☐ ให้มีการจัดทำ ATM รวมของธนาคารของรัฐ
- ☐ อื่น

13. ความเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นทั่วไปที่มีต่อธนาคารของรัฐ

คำชี้แจง : โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้และทำเครื่องหมาย X ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน
เพียงช่องเดียวเท่านั้น

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น – เห็นด้วย/รู้จัก				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ภาพรวมเกี่ยวกับธนาคารของรัฐ					
1.1 ท่านรู้จักธนาคารของรัฐหรือไม่					
1.1.2 ธนาคารออมสิน					
1.1.2 ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร (ธ.ก.ส.)					
1.1.3 ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.)					
1.1.4 ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่ง ประเทศไทย (ธสน. หรือเอ็กซิมแบงก์)					
1.1.5 ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว. หรือ SME Bank)					
1.2 ธนาคารของรัฐมีส่วนช่วยสนับสนุนการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ					
1.3 ธนาคารของรัฐเป็นรัฐวิสาหกิจในสังกัด กระทรวงการคลังที่มีความมั่นคงและน่าเชื่อถือ					
1.4 ธนาคารของรัฐมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน แตกต่างกับธนาคารพาณิชย์					
1.5 ธนาคารของรัฐมีหน้าที่เพิ่มเติมในส่วนที่ธนาคาร พาณิชย์ไม่สามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง					
1.6 ท่านได้ประโยชน์จากการที่ภาครัฐจัดให้มีธนาคาร ของรัฐ					
1.7 ในแต่ละปีภาครัฐให้การสนับสนุนเงินงบประมาณใน การดำเนินงานของธนาคารของรัฐ ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า เงินงบประมาณดังกล่าวได้ใช้ไปอย่างเหมาะสมและคุ้มค่า					
1.8 กระทรวงการคลังควรจัดตั้งธนาคารของรัฐประเภท อื่นเพื่อให้บริการทางการเงินอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นการ เฉพาะเพิ่มขึ้นอีก					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น – เห็นด้วย/รู้จัก				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2. การแข่งขันด้านเงินฝากและสินเชื่อ					
2.1 ธนาคารของรัฐ <u>แข่งขันกับธนาคารพาณิชย์</u> ในการให้บริการด้านเงินฝาก					
2.2 ธนาคารของรัฐ <u>แข่งขันกันเอง</u> ในการให้บริการด้านเงินฝาก					
2.3 อัตราผลตอบแทนด้านเงินฝากเป็นปัจจัยในการตัดสินใจใช้บริการของท่าน					
2.4 ธนาคารของรัฐ <u>แข่งขันกับธนาคารพาณิชย์</u> ในการให้บริการด้านสินเชื่อ					
2.5 ธนาคารของรัฐ <u>แข่งขันกันเอง</u> ในการให้บริการด้านสินเชื่อ					
2.6 อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เป็นปัจจัยในการตัดสินใจใช้บริการด้านสินเชื่อของท่าน					
2.7 การแข่งขันกันระหว่างธนาคารทำให้ท่านได้รับบริการที่ดีขึ้น					
2.8 ถ้าธนาคารของรัฐร่วมมือกันในการให้บริการ เช่น มีจุดให้บริการร่วม ท่านจะได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้น					
3. คุณภาพของการให้บริการ					
3.1 การให้บริการด้านเงินฝากและสินเชื่อของธนาคารของรัฐตรงกับความต้องการของท่าน					
3.2 ธนาคารของรัฐให้บริการทางการเงินเทียบเท่ากับธนาคารพาณิชย์					
3.3 พนักงานของธนาคารของรัฐมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการให้บริการกับท่าน					
3.4 พนักงานของธนาคารของรัฐให้คำแนะนำและบริการเป็นอย่างดี					
3.5 สถานที่ (สาขา) ของธนาคารของรัฐอยู่ในทำเลที่ง่ายต่อการมาใช้บริการ					
3.6 ธนาคารของรัฐให้บริการสินเชื่อที่สะดวกรวดเร็วกว่าธนาคารพาณิชย์					

ภาคผนวก ข.

ประเด็นคำถามผู้บริหารสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

1. มุมมองของท่านในเรื่องบทบาทของระบบสถาบันการเงินเฉพาะกิจและองค์กรท่านต่อระบบการเงินในภาพรวม
 - ความทับซ้อนของการให้บริการระหว่างสถาบันการเงินเฉพาะกิจกับธนาคารพาณิชย์
 - ความทับซ้อนของการให้บริการระหว่างสถาบันการเงินเฉพาะกิจ
 - Gap / niche market ในตลาด
 - ความเท่าเทียมในการแข่งขัน (level playing field)
2. นโยบายและทิศทางการดำเนินงานขององค์กรท่านในภาพรวมทั้งปัจจุบันและอนาคต
3. กลยุทธ์และแผนการดำเนินงาน ระยะสั้นและปานกลาง-ยาว
 - จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม ขององค์กรท่าน
4. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานขององค์กรของท่าน
5. การดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลส่งผลกระทบต่อการทำงานขององค์กรท่านหรือไม่ อย่างไร
6. เงินรับฝาก
 - กลุ่มลูกค้าเป้าหมายและพื้นที่ให้บริการ ปัจจุบันและอนาคต
 - ปัญหาอุปสรรคในการระดมเงินฝากเพื่อเป็นแหล่งเงินทุน
 - กฎหมายคุ้มครองเงินฝาก มีผลกระทบต่อการระดมเงินฝากของท่านหรือไม่ อย่างไร
7. สินเชื่อ
 - กลุ่มลูกค้าเป้าหมายและพื้นที่ให้บริการ ปัจจุบันและอนาคต
 - ปัญหาอุปสรรคในการปล่อยสินเชื่อ
 - การแข่งขันด้านสินเชื่อ (สินเชื่อที่อยู่อาศัย สินเชื่อผู้ประกอบการ SMEs สินเชื่อส่วนบุคคล)
8. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์กรท่าน
9. การแก้ไขกฎหมาย กฎระเบียบต่างๆ เพื่อให้องค์กรท่านดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
10. ความร่วมมือในการดำเนินงานระหว่างสถาบันการเงินเฉพาะกิจ (synergy)

ภาคผนวก ค

สรุปข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ข้อมูลทั่วไป	จำนวนที่ตอบ แบบสอบถาม	จำนวนแบบสอบถาม ทั้งหมด	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามในข้อนี้ ต่อจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด	หน่วย : ร้อยละ					
เพศ	2,925	3,149	92.89	ชาย	หญิง				
สถานภาพ	2,504		79.52	โสด	สมรส	หย่าร้าง/หม้าย			
อายุ	2,886		91.65	<25 ปี	25-40ปี	40-60 ปี	60 ปีขึ้นไป		
สัญชาติ	2,944		93.49	ไทย	อื่นๆ				
เชื้อชาติ	2,851		90.54	ไทย	อื่นๆ				
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	2,890		91.78	1-3 คน	4-6 คน	7 คนขึ้นไป			
ภูมิลำเนา	2,918		92.66	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคตะวันออก	ภาคตะวันตก	ภาคกลาง	ภาคใต้
ระดับการศึกษา	2,885		91.62	ต่ำกว่าม.ต้น	ม.ต้น	ม.ปลาย	ป.ตรี/ ป.ตรีขึ้นไป		กรุงเทพมหานคร
อาชีพ	2,654		84.28	ธุรกิจส่วนตัว	พนักงานเอกชน	ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	เกษียณอายุ	อื่นๆ	
รายได้	2840		90.19	<5,000บ	5,000-10,000 บ	10,000-30,000 บ	30,000บ ขึ้นไป		

ภาคผนวก ง.

ตารางสรุปข้อมูลผู้ให้บริการเงินฝาก

ตารางที่ 1 ลูกค้ำเงินฝากธนาคารออมสินที่มีการใช้บริการเงินฝากกับ SFIIs อื่น

ธนาคารอื่น		จำนวน	%
ธกส.		80	13.72
	กระแสรายวัน	16	2.74
	ออกทรัพย์	46	7.89
	ฝากประจำ	4	0.69
	สลาก	35	6.00
ธอส.		43	7.38
	กระแสรายวัน	15	2.57
	ออกทรัพย์	29	4.97
	ฝากประจำ	8	1.37
ธนาคารอิสลาม		6	1.03
	กระแสรายวัน	3	0.51
	ออกทรัพย์	3	0.51
	ฝากประจำ	1	0.17
ธนาคารพาณิชย์อื่น		301	51.63
	กระแสรายวัน	91	15.61
	ออกทรัพย์	240	41.17
	ฝากประจำ	41	7.03

ธนาคารออมสิน		จำนวน	%
ธนาคารออมสิน		583	100.00
	กระแสรายวัน	326	55.92
	ออกทรัพย์	294	50.43
	ฝากประจำ	118	20.24
	สลาก	290	49.74

จำนวนข้อมูลของธนาคารออมสิน

583

ตารางที่ 2 ลูกค้าเงินฝาก ธ.ก.ส.ที่มีการใช้บริการเงินฝากกับ SFIs อื่น

ธนาคารอื่น		จำนวน	%
ธนาคารออมสิน		181	28.64
	กระแสรายวัน	32	5.06
	ออกทรัพย์	127	20.09
	ฝากประจำ	11	1.74
	สลาก	38	6.01
ธอส.		29	4.59
	กระแสรายวัน	5	0.79
	ออกทรัพย์	22	3.48
	ฝากประจำ	2	0.32
ธนาคารอิสลาม		5	0.79
	กระแสรายวัน	1	0.16
	ออกทรัพย์	3	0.47
	ฝากประจำ	1	0.16
ธนาคารพาณิชย์อื่น		274	43.35
	กระแสรายวัน	40	6.33
	ออกทรัพย์	241	38.13
	ฝากประจำ	17	2.69

จำนวนข้อมูลของธกส.

632

ธกส.		จำนวน	%
ธกส.		632	100.00
	กระแสรายวัน	45	7.12
	ออกทรัพย์	590	93.35
	ฝากประจำ	69	10.92
	สลาก	257	40.66

ตารางที่ 3 ลูกค้าเงินฝาก รอส.ที่มีการใช้บริการเงินฝากกับ SFI's อื่น

ธนาคารอื่น		จำนวน	%
ธนาคารออมสิน		198	32.25
	กระแสรายวัน	31	5.05
	ออกทรัพย์	129	21.01
	ฝากประจำ	26	4.23
	สลาก	79	12.87
รอส.		68	11.07
	กระแสรายวัน	4	0.65
	ออกทรัพย์	23	3.75
	ฝากประจำ	7	1.14
	สลาก	48	7.82
ธนาคารอิสลาม		0	0.00
	กระแสรายวัน	0	0.00
	ออกทรัพย์	0	0.00
	ฝากประจำ	0	0.00
ธนาคารพาณิชย์อื่น		368	59.93
	กระแสรายวัน	50	8.14
	ออกทรัพย์	344	56.03
	ฝากประจำ	84	13.68

จำนวนข้อมูลของ รอส.

614

รอส.		จำนวน	%
รอส.		614	100.00
	กระแสรายวัน	54	8.79
	ออกทรัพย์	558	90.88
	ฝากประจำ	229	37.30

ภาคผนวก จ.

ตารางสรุปสินเชื่อของสถาบันการเงินเฉพาะกิจแยกตามวงเงินการให้สินเชื่อ

(%)

วงเงินสินเชื่อ	ธนาคาร				
	ออมสิน	ธอส.	ธ.ก.ส.	ธสн.	ธพว.
วงเงินสินเชื่อไม่เกิน 50,000 บาท	13.30	1.38	26.76	0.00	0.00
วงเงินสินเชื่อระหว่าง 50,001-200,000 บาท	21.10	4.15	48.53	0.00	3.57
วงเงินสินเชื่อระหว่าง 200,001 - 500,000 บาท	22.48	16.82	13.82	1.37	19.64
วงเงินสินเชื่อระหว่าง 500,001 - 1,000,000 บาท	22.94	35.71	7.06	2.74	10.71
วงเงินสินเชื่อระหว่าง 1,000,001 - 5,000,000 บาท	20.18	40.78	3.24	13.70	28.57
วงเงินสินเชื่อระหว่าง 5,000,001 - 20,000,000 บาท	0.00	1.15	0.00	34.25	19.64
วงเงินสินเชื่อระหว่าง 20,000,001 - 50,000,000 บาท	0.00	0.00	0.29	24.66	12.50
วงเงินสินเชื่อตั้งแต่ 50,000,000 บาทขึ้นไป	0.00	0.00	0.29	23.29	5.36
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ภาคผนวก ง

ข้อมูลเงินฝากแยกตามประเภทบัญชี ผู้ฝากเงิน และวงเงินฝาก ณ สิ้น ธันวาคม 2551

หน่วย : ร้อยละ

ประเภทบัญชีเงินฝาก	ร.ออมสิน		ร.ก.ส.		ร.อ.ส.		รพ. ทั้งระบบ	
	สัดส่วน (จำนวนลูกค้า)	สัดส่วน (จำนวนเงิน)	สัดส่วน (จำนวนลูกค้า)	สัดส่วน (จำนวนเงิน)	สัดส่วน (จำนวนลูกค้า)	สัดส่วน (จำนวนเงิน)	สัดส่วน (จำนวนลูกค้า)	สัดส่วน (จำนวนเงิน)
กระแสรายวัน	0.12	0.39	0.24	0.29	0.76	0.07	n.a.	4.49
ออมทรัพย์	73.26	36.76	69.11	68.43	75.19	8.86	n.a.	38.93
ฝากประจำ	26.61	62.85	30.65	31.28	24.05	91.07	n.a.	56.57
ประเภทของผู้ฝากเงิน	ร.ออมสิน		ร.ก.ส.		ร.อ.ส.		รพ. ทั้งระบบ	
	สัดส่วน (จำนวนลูกค้า)	สัดส่วน (จำนวนเงิน)	สัดส่วน (จำนวนลูกค้า)	สัดส่วน (จำนวนเงิน)	สัดส่วน (จำนวนลูกค้า)	สัดส่วน (จำนวนเงิน)	สัดส่วน (จำนวนลูกค้า)	สัดส่วน (จำนวนเงิน)
บุคคลธรรมดา	98.44	89.89	98.71	62.56	98.39	48.55	n.a.	62.80
นิติบุคคล	0.44	2.14	0.31	2.33	0.74	4.09	n.a.	19.78
รัฐบาล & รัฐวิสาหกิจ	0.56	6.51	0.98	35.09	0.16	26.14	n.a.	7.56
อื่นๆ	0.56	1.46	0.00	0.03	0.71	21.22	n.a.	9.86
วงเงิน	ร.ออมสิน		ร.ก.ส.		ร.อ.ส.		รพ. ทั้งระบบ	
	สัดส่วน (จำนวนลูกค้า)	สัดส่วน (จำนวนเงิน)	สัดส่วน (จำนวนลูกค้า)	สัดส่วน (จำนวนเงิน)	สัดส่วน (จำนวนลูกค้า)	สัดส่วน (จำนวนเงิน)	สัดส่วน (จำนวนลูกค้า)	สัดส่วน (จำนวนเงิน)
< 50,000.00 บาท	88.44	9.93	94.85	12.04	69.15	0.54	88.46	4.04
50,000.01 - 100,000.00 บาท	5.28	10.02	2.20	6.36	6.10	0.60	3.83	2.92
100,000.01 - 200,000.00 บาท	2.95	10.40	n.a.	n.a.	6.19	1.17	2.97	4.40
200,000.01 - 500,000.00 บาท	2.20	19.79	2.43	21.47	7.41	3.34	2.42	8.20
500,000.01 - 1,000,000.00 บาท	0.68	12.99	0.29	8.45	4.92	4.90	1.11	8.75
1,000,000.01 บาทขึ้นไป	0.44	36.87	0.22	51.68	6.22	89.45	1.21	71.70

ที่มา: สถาบันการเงินเฉพาะกิจและธนาคารแห่งประเทศไทย

รวบรวมโดย: สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

ภาคผนวก ข
ตารางสรุปประเภทสินเชื่อที่สถาบันการเงินเฉพาะกิจให้บริการ

SFIs	ประเภทสินเชื่อ
ธ.ออมสิน	● สินเชื่อ SME ● สินเชื่อส่วนบุคคล เช่น สินเชื่อสวัสดิการ สินเชื่อเพื่อการศึกษา สินเชื่อข้าราชการ ● สินเชื่อเคหะ ● สินเชื่อเพื่อพัฒนาชนบท ● สินเชื่ออื่นๆ
ธ.อ.ส.	● สินเชื่อที่อยู่อาศัย ● สินเชื่ออื่นๆ
ธ.ก.ส.	● สินเชื่อเกษตรกร ● สินเชื่อที่อยู่อาศัย ● สินเชื่อเพื่อการดำเนินธุรกิจ เช่น สินเชื่อนอกภาคการเกษตร สินเชื่อเพื่อการพัฒนาอาชีพ สินเชื่อแฟรนไชส์ สินเชื่อโฮมสเตย์ สินเชื่อแพทย์แผนไทย ● สินเชื่อสำหรับผู้ประกอบการรายย่อย ● สินเชื่อกองทุนหมู่บ้าน/โครงการ SML ● สินเชื่อส่วนบุคคล เช่น เพื่อการรักษาพยาบาล เพื่อการพัฒนาความรู้ในและต่างประเทศ ● สินเชื่ออื่นๆ
ธ.ส.น.	● สินเชื่อเพื่อการส่งออก/นำเข้า ● บริการรับประกันการส่งออก ● สินเชื่ออื่นๆ
ธ.พ.ว.	● สินเชื่อ SME ● สินเชื่อเช่าซื้อ ● สินเชื่อ Factoring ● สินเชื่ออื่น

ภาคผนวก ข.

ความทับซ้อนของการใช้บริการสินเชื่อของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

ตารางสรุปผู้ประกอบการของสถาบันการเงินเฉพาะอื่นๆ ที่มีการใช้บริการสินเชื่อของ ธ.ออมสิน

ประเภทของสินเชื่อ ของ ธ.ออมสิน	ลูกค้าสินเชื่อธนาคาร			
	ธอส.	ธ.ก.ส.	ธสน.	ธพว.
สินเชื่อ SMEs	1.14%	1.98%	0.00%	13.33%
สินเชื่อส่วนบุคคล	10.27%	9.25%	0.00%	5.56%
สินเชื่อเคหะ	6.65%	3.30%	2.50%	4.44%
สินเชื่อเพื่อพัฒนาชนบท	0.19%	2.20%	0.00%	0.00%
สินเชื่ออื่น ๆ	0.76%	1.98%	1.25%	3.33%
รวม	19.01%	18.72%	3.75%	26.67%

ตารางสรุปผู้ประกอบการของสถาบันการเงินอื่นๆ ที่มีการใช้บริการสินเชื่อของ ธอส.

ประเภทของสินเชื่อ ของ ธอส.	ลูกค้าสินเชื่อธนาคาร			
	ออมสิน	ธ.ก.ส.	ธสน.	ธพว.
สินเชื่อที่อยู่อาศัย	12.47%	11.01%	6.25%	16.67%
สินเชื่ออื่น ๆ	0.49%	0.44%	0.00%	0.00%
รวม	12.96%	11.45%	6.25%	16.67%

ตารางสรุปผู้ประกอบการของสถาบันการเงินอื่นๆ ที่มีการใช้บริการสินเชื่อของ ธสน.

ประเภทของสินเชื่อ ของ ธสน.	ธนาคาร			
	ออมสิน	ธอส.	ธ.ก.ส.	ธพว.
สินเชื่อเพื่อการส่งออก/นำเข้า	1.71%	0.19%	0.44%	2.22%
บริการรับประกันการส่งออก	0.73%	1.33%	0.44%	0.00%
สินเชื่ออื่นๆ	0.49%	0.19%	0.66%	0.00%
รวม	2.93%	1.71%	1.54%	2.22%

ตารางสรุปผู้ประกอบการของสถาบันการเงินอื่นๆ ที่มีการใช้บริการสินเชื่อของ ธพว.

ประเภทของสินเชื่อ ของ ธพว.	ลูกค้าสินเชื่อธนาคาร			
	ออมสิน	ธอส.	ธ.ก.ส.	ธสน.
สินเชื่อ SMEs ที่เกี่ยวกับการเกษตร	1.47%	0.19%	1.54%	0.00%
สินเชื่อ SMEs ที่เกี่ยวกับการส่งออก/นำเข้า	0.73%	0.19%	0.00%	0.00%
สินเชื่อ SMEs ที่ครอบคลุมถึงการเช่าซื้อที่อยู่อาศัย	0.73%	0.57%	0.22%	0.00%
สินเชื่อ SMEs อื่นๆ	0.00%	0.57%	0.22%	1.25%
รวม	2.93%	1.52%	1.98%	1.25%

ตารางสรุปผู้ประกอบการของสถาบันการเงินอื่นๆ ที่มีการใช้บริการสินเชื่อของ ธ.ก.ส.

ประเภทของสินเชื่อ ของ ธ.ก.ส.	ลูกค้าสินเชื่อธนาคาร			
	ออมสิน	ธอส.	ธสน.	ธพว.
สินเชื่อเกษตรกร	11.74%	1.33%	0.00%	3.33%
สินเชื่อเพื่อดำเนินธุรกิจ (สินเชื่อนอกภาคการเกษตร)	2.69%	0.76%	0.00%	1.11%
สินเชื่อที่อยู่อาศัย	1.96%	0.57%	0.00%	0.00%
สินเชื่อสำหรับผู้ประกอบการรายย่อย	0.49%	0.38%	0.00%	0.00%
สินเชื่อกองทุนหมู่บ้าน/ โครงการ SML	0.49%	0.00%	0.00%	0.00%
สินเชื่อส่วนบุคคล	1.47%	0.38%	0.00%	0.00%
สินเชื่ออื่น ๆ	0.98%	0.00%	0.00%	0.00%
รวม	19.80%	3.42%	0.00%	4.44%

ภาคผนวก ณ.

ตารางสรุปสินเชื่อที่อยู่อาศัยของ ธอส. และ ธ.ออมสิน แยกตามวงเงินการให้สินเชื่อ

ร้อยละ

วงเงินสินเชื่อ	ธนาคาร	
	ออมสิน	ธอส.
วงเงินสินเชื่อไม่เกิน 50,000 บาท	1.54	1.15
วงเงินสินเชื่อระหว่าง 50,001-200,000 บาท	3.85	4.81
วงเงินสินเชื่อระหว่าง 200,001 - 500,000 บาท	23.85	17.50
วงเงินสินเชื่อระหว่าง 500,001 - 1,000,000 บาท	32.31	36.92
วงเงินสินเชื่อระหว่าง 1,000,001 - 5,000,000 บาท	36.92	38.46
วงเงินสินเชื่อระหว่าง 5,000,001 - 20,000,000 บาท	1.54	1.15
วงเงินสินเชื่อระหว่าง 20,000,001 - 50,000,000 บาท	0.00	0.00
วงเงินสินเชื่อตั้งแต่ 50,000,000 บาทขึ้นไป	0.00	0.00
รวม	100.00	100.00

ภาคผนวก ญ.

ตารางที่ 1 สรุปร้อยละของผู้ที่ซื้อสินค้าของสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่ใช้บริการสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในขณะเดียวกัน

ร้อยละ

	ออมสิน	ธอส.	ธ.ก.ส.	ธสน.	ธพว.
ร้อยละของผู้ที่ใช้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์	40.03	51.65	38.48	86.60	62.03
จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ฉบับ)	732	1,028	712	97	158

เหตุผลในการใช้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์

ขอสินเชื่อได้ง่ายกว่า ขั้นตอนไม่ซับซ้อน	18.03	18.67	14.33	48.45	37.97
การบริการมีความรวดเร็ว	22.13	26.49	17.28	62.89	43.04
พนักงานมีความเป็นกันเอง อธิบายดี	13.11	18.77	11.94	43.30	15.82
ทำเลที่ตั้งสะดวก ใกล้บ้าน เดินทางไปได้ง่าย มีสาขาอยู่ทั่วไป	19.54	31.34	19.38	59.79	36.71
ความคุ้นเคย เช่น คนในครอบครัวใช้บริการมาโดยตลอด	7.24	9.69	5.34	24.74	12.03
อื่นๆ	3.14	3.53	5.34	5.21	3.80

ตารางที่ 2 สรุปร้อยละของลูกค้าสินเชื่อของสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่มิได้ใช้บริการสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในขณะเดียวกัน

ร้อยละ

	ออมสิน	ธอส.	ธ.ก.ส.	ธสน.	ธพว.
ร้อยละของผู้ที่ <u>มิได้</u> ใช้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์	60.16	47.80	61.38	14.43	36.08
จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ฉบับ)	732	1,028	712	97	158

เหตุผลที่มิได้ใช้บริการสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์

ไม่ได้รับการอนุมัติสินเชื่อ เนื่องจากไม่ผ่านเกณฑ์	2.86	3.21	5.06	2.06	8.23
ไม่มีสินเชื่อตรงตามความต้องการ	9.14	10.74	14.61	1.03	6.33
การบริการไม่ดี	1.50	0.62	1.26	1.03	1.27
ทำเลที่ตั้งของธนาคารไม่สะดวกต่อการเดินทาง	2.64	1.96	5.06	2.06	-
ไม่มีความคุ้นเคยกับธนาคาร	14.46	8.46	21.77	4.12	3.16
อื่นๆ	16.10.	20.14	13.62	6.19	17.09

ภาคผนวก ก.

การกระจายของข้อมูลในเรื่องความคิดเห็นทั่วไปที่มีต่อสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

1. ภาพรวม	1.1.1	1.1.2	1.1.3	1.1.4	1.1.5	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8
รวม 5	884	756	546	82	105	416	861	371	356	512	347	406
รวม 4	1115	837	887	241	259	1082	1083	1100	966	1223	996	1021
รวม 3	737	800	826	678	665	726	527	982	1045	821	1136	992
รวม 2	88	336	361	946	930	341	191	232	323	196	270	295
รวม 1	31	83	163	801	801	238	151	120	104	58	79	103
2. แข่งขัน	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8				
รวม 5	350	263	743	375	272	1033	787	851				
รวม 4	1139	1022	971	1149	1031	1018	1224	1207				
รวม 3	1006	1159	830	959	1129	533	654	614				
รวม 2	264	316	209	273	296	157	119	100				
รวม 1	52	50	41	37	56	46	22	21				
3. คุณภาพ	3.1	3.2	3.3	3.4	3.5	3.6						
รวม 5	477	310	421	482	491	335						
รวม 4	1268	1054	1340	1301	985	775						
รวม 3	905	1132	868	839	981	1227						
รวม 2	140	266	146	153	293	352						
รวม 1	20	42	24	32	64	113						

หมายเหตุ: คู่มืออธิบายแผนภูมิตามตารางที่แนบ

1. ภาพรวมเกี่ยวกับธนาคารของรัฐ 1.1 ท่านรู้จักธนาคารของรัฐหรือไม่ 1.1.1 ธนาคารออมสิน 1.1.2 ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) 1.1.3 ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.) 1.1.4 ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (ธสน. หรือ เอ็กсимแบงก์) 1.1.5 ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว. หรือ SME Bank)	1.2 ธนาคารของรัฐมีส่วนช่วยสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ 1.3 ธนาคารของรัฐเป็นรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงการคลังที่มีความมั่นคงและน่าเชื่อถือ 1.4 ธนาคารของรัฐมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานแตกต่างกับธนาคารพาณิชย์ 1.5 ธนาคารของรัฐมีหน้าที่เพิ่มเติมในส่วนที่ธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง 1.6 ท่านได้ประโยชน์จากการที่ภาครัฐจัดให้มีธนาคารของรัฐ 1.7 ในแต่ละปีภาครัฐให้การสนับสนุนเงินงบประมาณในการดำเนินงานของธนาคารของรัฐ ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าเงินงบประมาณดังกล่าวได้ใช้ไปอย่างเหมาะสมและคุ้มค่า 1.8 กระทรวงการคลังควรจัดตั้งธนาคารของรัฐประเภทอื่นเพื่อให้บริการทางการเงินอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นการเฉพาะเพิ่มขึ้นอีก
2. การแข่งขันด้านเงินฝากและสินเชื่อ 2.1 ธนาคารของรัฐ<u>แข่งขันกับธนาคารพาณิชย์</u>ในการให้บริการด้านเงินฝาก 2.2 ธนาคารของรัฐ<u>แข่งขันกันเอง</u>ในการให้บริการ ด้านเงินฝาก 2.3 อัตราผลตอบแทนด้านเงินฝากเป็นปัจจัยในการตัดสินใจใช้บริการของท่าน 2.4 ธนาคารของรัฐ<u>แข่งขันกับธนาคารพาณิชย์</u>ในการให้บริการด้านสินเชื่อ 2.5 ธนาคารของรัฐ<u>แข่งขันกันเอง</u>ในการให้บริการ ด้านสินเชื่อ 2.6 อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เป็นปัจจัยในการตัดสินใจใช้บริการด้านสินเชื่อของท่าน 2.7 การแข่งขันกันระหว่างธนาคารทำให้ท่านได้รับบริการที่ดีขึ้น 2.8 ถ้าธนาคารของรัฐร่วมมือกันในการให้บริการ เช่น มีจุดให้บริการร่วม ท่านจะ ได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้น	3. คุณภาพของการให้บริการ 3.1 การให้บริการด้านเงินฝากและสินเชื่อของธนาคารของรัฐตรงกับความต้องการของท่าน 3.2 ธนาคารของรัฐให้บริการทางการเงินเทียบเท่ากับธนาคารพาณิชย์ 3.3 พนักงานของธนาคารของรัฐมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการให้บริการกับท่าน 3.4 พนักงานของธนาคารของรัฐให้คำแนะนำและบริการเป็นอย่างดี 3.5 สถานที่ (สาขา) ของธนาคารของรัฐอยู่ในทำเลที่ง่ายต่อการมาใช้บริการ 3.6 ธนาคารของรัฐให้บริการสินเชื่อที่สะดวกรวดเร็วกว่าธนาคารพาณิชย์

ภาคผนวก ก.
สรุปการสัมภาษณ์
ผู้บริหารสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

สรุปการสัมภาษณ์ผู้บริหารธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)

วันที่ 9 มีนาคม 2552

ผู้ให้สัมภาษณ์ คือ นายเอ็นนู ซื่อสุวรรณ รองผู้จัดการ รักษาการแทนผู้จัดการ ธ.ก.ส.

1. มุมมองเกี่ยวกับบทบาทของ ธ.ก.ส.

- ธ.ก.ส. เป็นธนาคารเฉพาะกิจสังกัดกระทรวงการคลัง จัดตั้งขึ้นพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2509 มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์การเกษตร ภายใต้ พรบ. ธ.ก.ส. ปัจจุบันนั้น ธ.ก.ส. มีบทบาทการเป็นสถาบันการเงินเพื่อการพัฒนาชนบท และช่วยพัฒนาและฟื้นฟูเศรษฐกิจในระดับฐานรากให้กับเกษตรกรรายย่อยควบคู่กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- วิสัยทัศน์ของ ธ.ก.ส. คือ เป็นธนาคารพัฒนาชนบทที่มั่นคง มีการจัดการที่ทันสมัย เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรรายย่อย
- ธ.ก.ส. กำหนดพันธกิจสำคัญ 4 ประการ เพื่อก้าวสู่การเป็นธนาคารพัฒนาชนบทเต็มรูปแบบ
 - 1) ให้บริการสินเชื่อโดยให้โอกาส และดูแลเกษตรกรให้สามารถผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ
 - 2) พัฒนาและให้บริการที่จะส่งเสริมให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น
 - 3) การจัดหาแหล่งเงินให้เพียงพอสำหรับภารกิจของธนาคาร โดยมีต้นทุนที่เหมาะสมและดูแลบริหารเงินอย่างมีประสิทธิภาพ
 - 4) พัฒนাবริการใหม่ที่เกษตรกรต้องใช้ และเพิ่มจุดบริการที่เข้าถึงได้ง่าย โดยไม่เพิ่มภาระการเงินของเกษตรกรจนเกินสมควร
- เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ตามพันธกิจที่ตั้งไว้ ธ.ก.ส. กำหนดยุทธศาสตร์ใน 9 ข้อ
 - 1) การเสริมสภาพคล่องในระบบเศรษฐกิจฐานราก

- 2) การบริหารความเสี่ยงเพื่อสร้างความมั่นคงด้านรายได้และลดค่าใช้จ่ายให้แก่ลูกค้า
- 3) การบริหารคุณภาพหนี้สินเกษตรกร
- 4) บูรณาการการดำเนินงานผ่านกองทุนหมู่บ้าน กองทุนเศรษฐกิจพอเพียง และผลิตภัณฑ์ชุมชน
- 5) การเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนผ่านกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 6) การบริหารเงินทุนให้เพียงพอต่อการให้บริการสินเชื่อ
- 7) การใช้แหล่งเงินทุนอื่นตามความเหมาะสม
- 8) การพัฒนาและนำเสนอบริการใหม่เพื่อการเข้าถึงชุมชน
- 9) การพัฒนาองค์กรตามหลักการบริหารจัดการที่ดี

2. ความทับซ้อนของการให้บริการระหว่างสถาบันการเงินเฉพาะกิจ และกับธนาคารพาณิชย์

- ธ.ก.ส. มีการให้บริการที่ทับซ้อนระหว่างกัน กล่าวคือ ธ.ก.ส. มีสินเชื่อนอกภาคการเกษตรที่ให้กับเกษตรกรในเรื่องการขยายหรือต่อเติมที่อยู่อาศัยเหมือนกับสินเชื่อที่อยู่อาศัยของ ธอส. และสินเชื่อผู้ประกอบการ SMEs หรือผู้ส่งออกที่ให้กับเกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรเหมือนกับ ธพว. และ ธสน. นอกจากนี้ ธ.กรุงเทพ ยังมีบริการสินเชื่อภาคเกษตรตามนโยบายของประธานธนาคาร (นายโฆมิต ปิ่นเปี่ยมรัษฎ์)
- ด้านเงินฝาก : ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรและประชาชนทั่วไป โดย ธ.ก.ส. มีบริการเงินฝากและสลากออมทรัพย์ และให้บริการเน้นพื้นที่ชนบทระดับอำเภอและตำบล ทั้งนี้ สถาบันการเงินเฉพาะกิจแข่งขันกันเองในด้านการรับเงินฝากของส่วนราชการ โดยเฉพาะ ธ.ก.ส. และ ธ.ออมสินที่มีการแข่งขันกันในด้านเงินฝากและสินเชื่อในระดับส่วนราชการท้องถิ่น อย่างไรก็ดี สถาบันการเงินเฉพาะกิจไม่

สามารถแข่งขันกับ ธ.กรุงไทยได้ เนื่องจาก ธ.กรุงไทยมีระบบ GFMS ที่เชื่อมโยงการเบิกจ่ายเงินของส่วนราชการฯ

- การปรับบทบาท ธ.ก.ส. เป็นธนาคารพัฒนาชนบท และมีการให้สินเชื่อนอกภาคการเกษตร (ไม่เกินร้อยละ 20 ของสินเชื่อทั้งหมด) เพื่อส่งเสริมเกษตรกรปลูกค้าต่อยอดการผลิตหรือสร้างช่องทางจำหน่าย เช่น การสร้างตลาดสด รวมทั้งร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในการพัฒนาเทคนิคและนวัตกรรมใหม่เพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการแปรรูปสินค้าเกษตร ส่งผลให้เกิดความท้าทายในการให้บริการทางการเงินระหว่างสถาบันการเงินเฉพาะกิจ และกับธนาคารพาณิชย์ อย่างไรก็ดี ลูกค้านั้นดีของ ธ.ก.ส. ระดับ AAA บางรายก็โดนสถาบันการเงินชักชวนไปเป็นลูกค้า

3. นโยบายและทิศทางการดำเนินงานของ ธ.ก.ส. รวมทั้งกลยุทธ์ในการดำเนินงาน

- รัฐบาลภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้วางกรอบนโยบายโดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากำหนดนโยบายสำคัญเร่งด่วน ซึ่งมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ธ.ก.ส. คือ การรักษาเสถียรภาพราคาสินค้าเกษตร การสร้างระบบประกันความเสี่ยงทางการเกษตร เร่งรัดพัฒนาตลาดและระบบการกระจายสินค้าการเกษตรและผลิตภัณฑ์ชุมชน รวมทั้ง การสร้างความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้าน การแก้ไขปัญหาหนี้สิน พื้นฟูอาชีพและความเป็นอยู่ของเกษตรกร การสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ และการส่งเสริมพัฒนาการเกษตรทฤษฎีใหม่
- แผนนโยบายการกำหนดทิศทางให้รัฐวิสาหกิจ (Statement of Direction) ที่กระทรวง การคลังกำหนดร่วมกับ ธ.ก.ส. ดังนี้
 - 1) เป็นสถาบันการเงินที่ให้ความช่วยเหลือทางด้านเงินทุนแก่ภาคการเกษตรและชนบท ควบคู่กับการเสริมสร้างองค์ความรู้และสนับสนุนการพัฒนาอาชีพเพื่อยกระดับ คุณภาพชีวิตของเกษตรกร
 - 2) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารและบริการประชาชน

- 3) แยกบัญชีการดำเนินงานเชิงสังคมตามนโยบายรัฐจากการดำเนินธุรกรรมตามปกติ
 - 4) บทบาทการดำเนินงานของ ธ.ก.ส. ที่ผ่านมา มุ่งเน้นการเป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจเพื่อพัฒนาภาคการเกษตร และเป็นกลไกสำคัญของรัฐในการกระจายเงินทุนไปสู่ภาคเกษตรกรรม ภายใต้กรอบการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พ.ศ. 2509 จนเป็นสถาบันการเงินหลักของตลาดสินค้าเกษตร มีเครือข่ายสาขาครอบคลุมทั่วประเทศ มีฐานะทางการเงินที่เข้มแข็งมั่นคงจนได้รับความเชื่อถือไว้วางใจทั้งจากรัฐบาลและประชาชนทั่วไป อีกทั้งยังมีองค์กรเครือข่ายพันธมิตรเพื่อการพัฒนามากมายทั้งในและต่างประเทศ
 - ธ.ก.ส. มองเห็นโอกาสในการพัฒนาด้านเกษตร โดยเฉพาะพืชพลังงานทดแทน และได้เสนอรัฐบาลทำยุทธศาสตร์ใน 4 ด้านหลัก คือ 1) อาหารปลอดภัย 2) ยาและสมุนไพร 3) พลังงานทดแทน เช่น ปาล์ม อ้อย มันสำปะหลัง และ 4) การท่องเที่ยวชุมชน
4. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานขององค์กร รวมทั้งจุดอ่อน/ข้อเสียเปรียบ
- พนักงานของ ธ.ก.ส. มีความรู้ไม่เพียงพอในการเชื่อมโยงระบบการผลิตในชนบทกับการเปลี่ยนแปลงของตลาด เช่น เชื่อมโยงโรงสีกับเกษตรกรลูกค้า และ ธ.ก.ส. มีต้นทุนในการดำเนินงานสูง เนื่องจากเป็นสินเชื่อย่อย และอยู่ระหว่างการพิจารณาศึกษาความเป็นไปได้ในการโอนลูกค้ารายย่อยมูลหนี้ไม่เกิน 50,000 บาท ไปยังกองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้ ธ.ก.ส. ทำหน้าที่เป็น wholesale ปลอยสินเชื่อกองทุนหมู่บ้าน
 - ความเสี่ยงของเกษตรกรลูกค้าที่เกิดจากภัยธรรมชาติและราคาพืชผล ส่งผลให้เป็นหนี้เสีย ซึ่งเรื่องนี้สามารถแก้ไขได้ผ่านโครงการประกันความเสี่ยงและโครงการประกันราคาพืชผลเกษตร หรือจัดตั้งกองทุนในลักษณะเดียวกับกองทุนอ้อยและน้ำตาล โดยผูกผู้ปลูกอ้อยกับโรงงานเข้าด้วยกัน

5. การดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลส่งผลกระทบต่อการทำงานของ ธ.ก.ส.
- รัฐบาลมอบหมายให้ ธ.ก.ส. ดำเนินนโยบายรัฐ เช่น โครงการรับจำนำพืชผลเกษตร ซึ่งใช้ทั้งเงินทุนและเจ้าหน้าที่ของ ธ.ก.ส. จำนวนมาก นอกจากนั้น หนี้ค้างชำระของรัฐบาลที่มีกับ ธ.ก.ส. มีมูลค่าสูงมากถึงกว่า 1 แสนล้านบาท และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง
6. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของ ธ.ก.ส. (การแก้ไขกฎหมาย/กฎระเบียบต่างๆ)
- เสนอให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นออกระเบียบให้ อบต. กู้เงินได้ (เทศบาล และ อบจ. กู้เงินได้) เนื่องจาก อบต. บางแห่งมีขนาดใหญ่สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและต้องการเงินทุน
 - เสนอให้แก้ไขระเบียบที่กำหนดให้ ธ.กรุงไทยดำเนินการในเรื่องการให้บริการทางการเงินแก่หน่วยงานราชการ ควรเปิดกว้างให้สถาบันการเงินทุกแห่งเท่าเทียมกัน เนื่องจาก ธ.กรุงไทยมีข้อได้เปรียบในเรื่องระบบ GFMIS
 - เสนอให้ขยายเพดานสินเชื่อนอกภาคการเกษตรที่กำหนดไว้ไม่เกินร้อยละ 20
7. ความร่วมมือในการดำเนินงานระหว่างสถาบันการเงินเฉพาะกิจ (synergy)
- ที่ผ่านมา ธพว. ธ.ก.ส. และ ธ.ออมสิน ได้ร่วมกันดำเนินโครงการ 3 ประสาน แต่โครงการดังกล่าวไม่ได้ดำเนินการแล้ว ซึ่งน่าจะมีการร่วมมือกันในลักษณะนี้อย่างต่อเนื่อง
 - การใช้ระบบงานธนาคารหลัก (Core Banking System – CBS) ร่วมกันนั้น เห็นด้วย เพราะเป็นนโยบายที่ดี แต่เห็นว่าปฏิบัติยาก เนื่องจากระบบ CBS ของแต่ละแห่งมีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีที่ไม่เท่ากัน

สรุปการสัมภาษณ์ผู้บริหารธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (ธสน.)

วันที่ 10 มีนาคม 2552

ผู้ให้สัมภาษณ์ คือ นายอภิชัย บุญธีรวัชร กรรมการผู้จัดการ ธสน. และผู้บริหาร ธสน.

1. ธสน. มีเป้าหมายที่จะให้บริการที่ครบวงจรเพื่อสนับสนุนการส่งออก ดังนั้น ธสน. มีผลิตภัณฑ์บางอย่างที่เข้าช้อนกับธนาคารพาณิชย์ เช่น L/C แต่หากพิจารณากลุ่มเป้าหมายแล้ว พบว่า ธสน. จะมีการสนับสนุนกลุ่มลูกค้าที่ไม่เข้าช้อนกับ ธนาคารพาณิชย์ทั่วไป เช่น สนับสนุนกลุ่มลูกค้าผู้ส่งออกรายขนาดเล็ก/ขนาดกลางที่ยังมีข้อจำกัดในเรื่องเงินทุน แต่มีความเป็นไปได้ที่จะเติบโตเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ในอนาคต และไม่สามารถขอรับสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์ได้เนื่องจากมีความเสี่ยงสูง ดังจะเห็นได้ว่ามีบริษัทหลายแห่งที่เดิมเป็นลูกค้าของ ธสน. ในระยะเริ่มต้นดำเนินกิจการ ต่อมาเปลี่ยนไปเป็นลูกค้าของธนาคารพาณิชย์

2. ธสน. ปลดปล่อยสินเชื่อให้กับอุตสาหกรรมที่มีความเสี่ยงสูงหรือการส่งออกไปยังประเทศที่มีความเสี่ยงสูงซึ่งธนาคารพาณิชย์ไม่ให้บริการ เช่น โครงการรับเหมาก่อสร้างไปตะวันออกกลาง หรือให้สินเชื่อกับลูกค้าที่ความเป็นไปได้ในการดำเนินกิจการ แต่มีหลักประกันไม่เพียงพอ หรือลูกค้ารายใหญ่ที่มีวงเงินสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์แต่เบิกจ่ายจนเต็มวงเงินแล้ว ไม่สามารถขอกู้เพิ่มเติมจากธนาคารพาณิชย์ได้ ธสน. ก็พิจารณาให้สินเชื่อเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาของผู้ประกอบการภายในประเทศ

3. นอกจากนี้ ธสน. ยังมีบริการรับประกันการส่งออกซึ่งเป็นธุรกรรมที่มีความเสี่ยงค่อนข้างสูง ในปัจจุบันยังไม่ธนาคารพาณิชย์ของไทยให้บริการดังกล่าว แต่อาจให้ทำหน้าที่จ้างให้บริการแทนบริษัทต่างชาติ (Front Desk) โดยการรับค่าจ้าง นอกจากนั้น ธสน. อยู่ระหว่างพิจารณาแนวทางการออกผลิตภัณฑ์สินเชื่อใหม่ Buyer Credit คือให้สินเชื่อแก่ผู้ซื้อในต่างประเทศเพื่อให้ซื้อสินค้าไทย

4. ธสน. มีบทบาทสำคัญสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลในการบุกเบิกเปิดตลาดต่างประเทศใหม่ เช่น ในปัจจุบัน ธสน. ได้เปิดสาขาในประเทศรัสเซียซึ่งเป็นตลาดใหม่ที่มีศักยภาพของผู้ส่งออก และมีความต้องการรองรับสินค้าไทย แต่เนื่องจากระบบธนาคารของรัสเซียยังมีปัญหา ดังนั้น สาขาของ ธสน. ในรัสเซียจะเป็นผู้ช่วยเหลือและสนับสนุนการบริการทางการเงินแก่ผู้ส่งออก รวมถึงการให้คำปรึกษาในต่างๆ เช่น กฎ ระเบียบของประเทศนั้นๆ

5. ธสน. เป็นธนาคารของรัฐบาลซึ่งมีความน่าเชื่อถือและมีความเชี่ยวชาญในเรื่องตลาดต่างประเทศ ดังนั้น หากโครงการใดมี ธสน. ร่วมให้การสนับสนุนด้วย จะทำให้ธนาคารพาณิชย์มีความมั่นใจในการปล่อยสินเชื่อมากขึ้น โดยเฉพาะธุรกิจที่เข้าไปรับงานจากรัฐบาลของประเทศต่างๆ เนื่องจาก รัฐบาลของประเทศต่างๆ มีความเชื่อใจและสะดวกใจในการติดต่อกับ ธสน. เนื่องจากเป็นธนาคารของรัฐ

6. ในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ สถาบันการเงินเฉพาะกิจมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเพิ่มบทบาทของตนเองเนื่องจากธนาคารพาณิชย์ชะลอการปล่อยสินเชื่อ ดังนั้น ธสน. เห็นว่าสถาบันการเงินเฉพาะกิจจะมีบทบาทอย่างยิ่งในช่วงนี้ โดยเฉพาะการสนับสนุนการส่งออกของประเทศ และในระยะยาว หากรัฐบาลมีช่องทางหรือกลไกอื่นที่สามารถทำงานได้ เช่นเดียวกับ ธสน. หรืออีกนัยหนึ่งถ้าระบบธนาคารพาณิชย์สามารถทำหน้าที่แทน ธสน. ได้ครบถ้วนทั้งในภาวะวิกฤตและภาวะปกติอาจไม่มีความจำเป็นต้องมี ธสน.

7. เนื่องจาก ธสน. มีความเชี่ยวชาญในการให้บริการระหว่างประเทศ ดังนั้น ธสน. ได้สร้างความร่วมมือกับสถาบันการเงินเฉพาะกิจอื่น เช่น ธนาคารออมสิน และธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย ในการให้บริการผู้ประกอบการ SMEs ที่จะส่งออกเพื่อลดต้นทุนในการเปิดสาขาโดยไม่จำเป็น และ ธสน. มีเป้าหมายที่จะให้การสนับสนุนผู้ประกอบการขนาดกลางมากขึ้น เนื่องจากที่ผ่านมาผู้ประกอบการที่มีศักยภาพในการส่งออกส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการขนาดกลาง ประกอบกับเงินกองทุนของ ธสน. มี

จำกัด ดังนั้น ธสน. จึงมีความจำเป็นต้องขอรับเงินเพิ่มทุนจากภาครัฐเพื่อสนับสนุนกลุ่ม
ลูกค้าเป้าหมายนี้

อุปสรรคการดำเนินงาน

1. รัฐบาลให้การสนับสนุนด้านเงินทุนในการดำเนินงานของ ธสน. ไม่มากเท่าที่ควร อีกทั้ง ธสน. ไม่สามารถรับฝากเงินได้ ทำให้ ธสน. มีต้นทุนของเงินสูง จึงต้องปล่อยสินเชื่อในอัตราสูงกว่าตลาดประมาณร้อยละ 2 และเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ถือว่า ธสน. ได้รับการสนับสนุนเงินทุนน้อยมาก เช่น ประเทศอินโดนีเซียที่กำหนดให้ทุนจดทะเบียนต้องไม่น้อยกว่า 400 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หากทุนจดทะเบียนลดลงรัฐบาลต้องใส่เงินทุนเพิ่มให้ทันที

2. ธสน. ถูกจำกัดด้วยเรื่องกฎเกณฑ์จากสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ กระทรวงการคลัง ที่กำหนดให้ธนาคารทำอะไร ในขณะที่ธนาคารเองยังต้องดำเนินโครงการนโยบายรัฐเพื่อช่วยเหลือและพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งทั้งสองเป้าหมายขัดแย้งกัน ทำให้ธนาคารทำงานได้ลำบาก ดังนั้น สำหรับเป้าหมายในการช่วยเหลือและพัฒนาเศรษฐกิจนั้น ธสน. ต้องการการสนับสนุน รวมทั้งการชดเชยความเสียหายจากรัฐมากขึ้น

3. ข้อจำกัดทางด้านกฎหมาย ธสน. มีความต้องการปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบต่างๆ เพื่อให้ ธสน. สามารถทำงานได้สะดวกและในการบริการได้เต็มที่ ดังนี้

3.1 แก้กฎกระทรวงปี 2538 โดยปรับลดอัตราส่วนเงินทุนต่อภาระผูกพันที่เกิดจากการรับประกันความเสี่ยงจากเดิมไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20 เป็นร้อยละ 15

3.2 ให้ ธสน. สามารถเพิ่มทุนจากแหล่งเงินอื่นนอกเหนือจากเงินงบประมาณได้ (ปัจจุบันมีเงินทุนประมาณ 10,170 ล้านบาท ต้องการเพิ่มทุนให้ได้ถึง 30,000 ล้านบาท)

3.3 แก้ไขกฎเกี่ยวกับการรับประกันต่อ

สรุปการสัมภาษณ์ผู้บริหารธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.)

วันที่ 25 มีนาคม 2552

ผู้ให้สัมภาษณ์ คือ นายขรรค์ ประจวบเหมาะ กรรมการผู้จัดการ ธอส. และผู้บริหาร ธอส.

ภาพรวมธนาคาร

ธอส. เป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่มีประสิทธิภาพ มีทรัพย์สินใกล้เคียงธนาคารกรุงศรีอยุธยา และธนาคารทหารไทย ปี 2551 มียอดการปล่อยสินเชื่อ 80,000 ล้านบาท มีพนักงาน 2,500 คน

ปัญหาการดำเนินงานที่ผ่านมา

1. ตามกฎหมายการจัดตั้ง ธอส. มีหน้าที่ช่วยเหลือด้านสินเชื่อที่อยู่อาศัยแก่ประชาชนที่ไม่สามารถกู้จากธนาคารพาณิชย์ทั่วไป โดยเฉพาะประชาชนที่มีรายได้น้อยถึงปานกลาง ธอส. จึงมีบทบาทสำคัญต่อกลุ่มนี้ ก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 อัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินค่อนข้างสูง ประชาชนผู้มีรายได้น้อยถึงปานกลางนิยมเช่าบ้านมากกว่าซื้อบ้าน จนภายหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ที่อัตราดอกเบี้ยตลาดลดลง ประชาชนเริ่มหันมากู้เงินเพื่อซื้อบ้านมากขึ้น ประชาชนจึงมีหนี้สินเพิ่มขึ้น รวมทั้งหนี้ที่เกิดจากเงินกู้ส่วนบุคคล บัตรเครดิต รถยนต์ เป็นต้น ประเด็นที่กล่าว คือ กฎหมายให้ ธอส. ปล่อยกู้แต่เฉพาะสินเชื่อที่อยู่อาศัย โดยมีที่อยู่อาศัยเป็นหลักประกัน และที่สำคัญ คือ ธนาคารอื่นมีบริการที่ ธอส. ทำไม่ได้ คือ การรวมสินเชื่อหลายๆ ประเภท โดยมีบ้านเป็นหลักประกัน ดังนั้น ธอส. จึงเผชิญปัญหาการ Refinance ไปที่อื่น เป็นจำนวนมาก ทำให้แข่งขันค่อนข้างลำบาก

2. ก่อนการเกิดวิกฤตปี 2540 ธนาคารพาณิชย์จะให้กู้กลุ่มพาณิชย์กรรม และอุตสาหกรรม รายใหญ่ๆ ภายหลัง ธนาคารพาณิชย์หันมาปล่อยสินเชื่อที่อยู่อาศัย โดยเป็นการปล่อยสินเชื่อโครงการรวมถึงการปล่อยกู้รายย่อยภายใต้โครงการไปด้วย ทำให้ยากที่ ธอส. จะแข่งขันได้ แต่ ธอส. ก็สามารถพลิกวิกฤตเป็นโอกาสโดยปรับบทบาทมาให้กู้ลูกค้าที่เป็นข้าราชการ

สมาชิกของ กบข. พนักงานรัฐวิสาหกิจ และสินเชื่อสวัสดิการ เช่น โครงการ ธอส. – กบข. โครงการ ธอส. กับรัฐวิสาหกิจต่างๆ เป็นต้น ซึ่งได้รับความนิยมและประสบผลสำเร็จอย่างดีเยี่ยม ซึ่งต่อมา ธนาคารพาณิชย์ก็เริ่มเข้ามาให้สินเชื่อสวัสดิการบริษัทเอกชนเช่นกัน

3. ปัญหาจากการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาล ซึ่ง ธอส. ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้ดำเนินโครงการช่วยเหลือประชาชนให้มีบ้านเป็นของตนเอง โดยได้ออกโครงการ ธอส. – กบข. ซึ่งเป็นโครงการที่ดำเนินการโดยไม่ได้มีมติคณะรัฐมนตรีอนุมัติแต่ประการใด ทั้งๆ ที่เป็นโครงการที่มีความสำคัญและสามารถให้ความช่วยเหลือให้ข้าราชการที่เป็นสมาชิกของ กบข. มีบ้านเป็นของตนเองได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ ยังมีโครงการบ้านเอื้ออาทรของการเคหะแห่งชาติ ซึ่ง ธอส. ได้เข้ามามีบทบาทให้สินเชื่อแก่ลูกค้ารายย่อยของโครงการนี้ด้วย แต่ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ในการประเมินโดย TRIS ซึ่งมีหน้าที่วิเคราะห์ผลการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ โดยมีวิธีการดำเนินงานส่วนหนึ่งจากมติคณะรัฐมนตรี หรือ นโยบายรัฐบาล จึงทำให้ ธอส. รู้สึกเสียเปรียบที่ไม่สามารถนำผลการดำเนินงานในโครงการข้างต้น มาวัดเป็นผลงานที่ผ่านมา

4. การทับซ้อนกับธนาคารออมสิน: ธอส. เผชิญปัญหาการทับซ้อนกับธนาคารออมสินในการปล่อยสินเชื่อที่อยู่อาศัย โดยธนาคารออมสิน ซึ่งยังไม่มี ความชำนาญในเรื่องการพิจารณากู้สินเชื่อใหม่ จะเน้นดึงลูกค้าโดยการทำ Refinance เนื่องจากธนาคารออมสินมีข้อได้เปรียบในเรื่องต้นทุน ในขณะที่สามารถให้วงเงินสูง และสามารถใช้นुकคคค้ประกัน ซึ่งภาครัฐอาจพิจารณาแยกแยะลูกค้าของ 2 ธนาคารให้ชัดเจน (Segmentation) จะได้ลดปัญหาการทับซ้อนได้ระดับหนึ่ง

ภาพรวมด้านเงินฝาก

ธอส. เห็นว่า การจัดให้มีพระราชบัญญัติคุ้มครองเงินฝาก เป็นผลดี เพราะทำให้ธนาคารมีความมั่นคงมากยิ่งขึ้น แต่เมื่อมีการขยายเวลาครอบคลุมเป็น 3 ปี ก็เลยยังไม่ค่อยมีผลกระทบต่อด้านเงินฝากเท่าไร

การระดมเงินฝากที่ผ่านมา ธอส. จะเน้นการกู้จากต่างประเทศมากกว่า เนื่องจาก ธอส. มีสาขาน้อยเมื่อเทียบกับธนาคารพาณิชย์ หรือ ธนาคารออมสิน ซึ่งมีสาขามากทั่วประเทศ ซึ่งหาก ธอส. จะพิจารณาตั้งสาขาเพิ่มเพื่อระดมเงินฝากนั้น ก็จะต้องลงทุนเพิ่มทั้งการจ้างบุคลากร ซึ่งจะส่งผลให้มีต้นทุนเงินทุนสูงขึ้น จึงเห็นว่า การระดมเงินจากต่างประเทศจะคุ้มค่ามากกว่า

ภาพรวมด้านการปล่อยสินเชื่อ

ระบบงานที่ใช้ในการสนับสนุนงานสินเชื่อ นั้น ธนาคารยังไม่ได้ใช้ระบบ Credit Scoring แต่ยังคงใช้ Loan Origination System โดยมีศูนย์ที่สำนักงานใหญ่ โดยปกติ ธอส. ให้กู้โดยมีระยะเวลาผ่อนนาน 30 ปี เพื่อที่จะให้ลูกค้ามีภาระชำระแต่ละเดือนต่ำ และสามารถคืนเงินภายหลัง 3 ปี จะไม่มีโทษปรับ อย่างไรก็ตาม พนักงานควรจะต้องมีความเข้าใจและสามารถอธิบายถึงบริการต่างๆ ให้แก่ลูกค้าได้ชัดเจน เป็นสิ่งที่สำคัญมาก

เมื่อพิจารณาจากพื้นที่ให้บริการสินเชื่อ นั้น ยังไม่เพียงพอ แต่อย่างน้อยประชาชนก็รู้ว่า หากจะสร้างหรือมีบ้าน ต้องมาที่ ธอส. ส่วนการพิจารณาการเปิดสาขาใหม่ จะดูจากพื้นที่ของสาขาที่มีอยู่ เช่น สาขาจังหวัดลำปาง พบว่า มีสินเชื่อใหม่จากจังหวัดแพร่ มากกว่า 1,000 ล้านบาท จึงได้พิจารณาเปิดสาขาที่จังหวัดแพร่ สำหรับสาขาล่าสุด คือ ที่อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเปิดให้บริการเป็นทางการเมื่อเดือนมีนาคม 2552

ทิศทางการดำเนินงานในอนาคต

ธอส. จะยังคงดำเนินงานตามภารกิจต่อไป เพราะเป็นความสามารถเฉพาะตัว โดยจะต้องปรับปรุงการบริการให้สามารถแข่งขันกับธนาคารพาณิชย์ พนักงานจะต้องมีการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ ให้บริการด้วยความจริงใจและสร้างความประทับใจ สามารถให้คำปรึกษาในผลิตภัณฑ์ของธนาคารได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะธนาคารเพิงนำ Core Banking System มาใช้ในปี 2551 ปัจจุบันพนักงานเริ่มใช้ระบบได้คล่องตัวมากขึ้น และคาดว่าจะช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของธนาคารให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

นโยบายการพัฒนาที่อยู่อาศัยของประเทศไทย

รอส. เห็นว่า ภาครัฐควรกำหนดนโยบายเพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยแห่งชาติโดยอาจนำแนวคิด National Housing Authority กลับมาพิจารณาใหม่ เพื่อให้มีคณะกรรมการนโยบายที่อยู่อาศัยแห่งชาติ เพื่อทำหน้าที่ศึกษาภาพรวมที่อยู่อาศัยของประเทศไทยและออกนโยบายเพื่อการพัฒนาโดยรวม โดยมีการเคหะแห่งชาติเป็นเจ้าภาพ และควรร่วมมือกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ในเรื่องโครงการบ้านมั่นคง เพื่อให้ครอบคลุมให้ครบทุกกลุ่มเป้าหมาย

สรุปการสัมภาษณ์ผู้บริหารธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลาง

และขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว.)

วันที่ 2 เมษายน 2552

ผู้ให้สัมภาษณ์ คือ นายโสฬส ภาครวิศว กรรมการผู้จัดการ ธพว. และผู้บริหาร ธพว.

1. ธพว. มีเป้าหมายในการให้บริการด้านสินเชื่อกับผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งธนาคารอยู่แล้ว ถึงแม้ว่าในปัจจุบันธนาคารพาณิชย์เริ่มที่จะให้การสนับสนุนผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมากขึ้น แต่เมื่อพิจารณาลูกค้าแต่ละรายแล้วจะพบว่า ลูกค้าที่ ธพว. ให้บริการอยู่นั้น เป็นลูกค้าที่ธนาคารพาณิชย์ไม่ปล่อยสินเชื่อเนื่องจากมีความเสี่ยงสูง เช่น หลักประกันไม่ใช้หลักประกันหลัก หรือหลักประกันไม่เพียงพอกับวงเงินกู้ ขาดเอกสารทางด้านการเงินเนื่องจากเป็นกิจการขนาดเล็กและผู้ประกอบการยังขาดทักษะในเรื่องการบัญชี หรือเป็นกิจการที่เริ่มใหม่ ดังนั้น การบริการของ ธพว. ไม่ทับซ้อนกับธนาคารพาณิชย์

2. อย่างไรก็ดี ในเรื่องความทับซ้อนของการให้บริการกับสถาบันการเงินเฉพาะกิจด้วยกัน อาจมีความทับซ้อนกับการให้บริการของธนาคารออมสิน อย่างไรก็ดี เนื่องจากจำนวนสาขาของธนาคารออมสินมีจำนวนมาก อาจมองได้ว่าเป็นการเสริมกันในการให้บริการในส่วนที่ ธพว. ยังให้บริการได้ไม่ทั่วถึง

3. นอกจาก ธพว. จะให้บริการสินเชื่อแล้ว ธพว. ยังให้คำปรึกษาและให้การอบรมในเรื่องต่างๆ เพื่อให้ผู้ประกอบการได้รับความรู้เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการกิจการ และ ธพว. ยังมีการบริการตรวจสอบสภาพของกิจการลูกค้าเป็นระยะๆ เพื่อให้คำปรึกษาและปรับปรุงกับผู้ประกอบการ

4. ธพว. มีการทำงานประสานความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐ เช่น กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม และกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เป็นอย่างดี ในการดำเนินนโยบายของรัฐเพื่อสนับสนุนกลุ่มอุตสาหกรรมต่างๆ และช่วยแก้ไขวิกฤตการณ์การท่องเที่ยวที่จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงอย่างมากจนทำให้ผู้ประกอบการขาดรายได้ ส่งผลให้เกิดการว่างงานจำนวนมาก ดังนั้น ธพว. จึงเป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐที่มีความสำคัญในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ เช่น การจัดทำโครงการ SME Power ที่ปล่อยสินเชื่ระยะยาว ในอัตราเท่ากับ MLR

5. ที่ผ่านมา ธพว. มีปัญหาทั้งในเรื่องหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs) สูง และการระดมเงินทำให้ในปัจจุบัน ธพว. มีต้นทุนในการดำเนินงานที่สูงมาก ซึ่ง ธพว. กำลังเร่งแก้ปัญหาในเรื่องดังกล่าวอยู่ เช่น การว่าจ้างให้บริหารหนี้ NPLs หรือขายหนี้บางส่วน

อุปสรรคในการดำเนินงาน

1. เนื่องจากกลุ่มลูกค้าของ ธพว. เป็นกลุ่มลูกค้าที่ยังขาดความเข้มแข็งทางการเงิน ดังนั้น เมื่อเกิดวิกฤตใดๆ กลุ่มลูกค้าของ ธพว. จะได้รับผลกระทบทันที ดังนั้น การที่กระทรวงการคลัง โดยสำนักงานเศรษฐกิจการคลังใช้หลักเกณฑ์ IAS 39 ทำให้ ธพว. ทำงานได้ลำบากมากขึ้น และเงินกองทุนของ ธพว. ก็ไม่เพียงพอที่จะรองรับความเสี่ยงต่างๆ ด้วย

2. เนื่องจาก ธพว. ไม่สามารถระดมเงินฝากจากประชาชน ทำให้ต้นทุนของ ธพว. ก่อนข้างสูง ส่งผลให้ ธพว. ต้องปล่อยกู้ในอัตราที่สูง และเมื่อลูกค้ามีปัญหาด้านการเงินจะกลายเป็น NPLs ได้ง่าย

3. เช่นเดียวกับสถาบันการเงินเฉพาะกิจอื่น ธพว. ถูกจำกัดด้วยเรื่องกฎเกณฑ์จากสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ กระทรวงการคลัง ที่กำหนดให้ธนาคารทำกำไร ในขณะที่ธนาคารเองยังต้องดำเนินโครงการนโยบายรัฐเพื่อช่วยเหลือและพัฒนาเศรษฐกิจ

ภาคผนวก จ.

สรุปแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน (Financial Sector Master Plan)

1. แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 1 (2547 – 2551)

หลังจากวิกฤตการณ์เศรษฐกิจปี 2540 กระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทยตระหนักถึงความสำคัญของระบบสถาบันการเงินที่มีความเข้มแข็งและมีบทบาทสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ดังนั้นในปี 2546 กระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทยจึงเห็นควรจัดระบบสถาบันการเงินเพื่อรองรับระบบเศรษฐกิจในอนาคต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการเงินที่จำเป็นของประชาชนได้อย่างทั่วถึง เสริมสร้างระบบการเงินให้มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพ สามารถแข่งขันได้ สร้างความสมดุลระหว่างตลาดสินเชื่อและตลาดทุน และส่งเสริมกลไกให้ผู้บริโภคได้รับความคุ้มครองและความเป็นธรรม (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2547)

ในการดำเนินการดังกล่าว ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มอบหมายให้บริษัท ซี.เอส.เอ็น.แอนด์ แอสโซซิเอท จำกัดเป็นผู้ดำเนินการศึกษาโครงการวิจัยความต้องการบริการทางการเงินของประชาชน ซึ่งเป็นการสำรวจความต้องการบริการทางการเงินของประชาชน ตลอดจนความรู้ความเข้าใจ ความคาดหวัง และทัศนคติที่มีต่อบริการทางการเงินและสถาบันการเงินต่างๆ ในเชิงคุณภาพ ซึ่งได้จากการจัดสัมมนากลุ่มกับประชาชนในกลุ่มต่างๆ และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มของผู้ประกอบการ โดยมีผลการสำรวจความต้องการบริการทางการเงินของประชาชนทั่วประเทศสรุปว่า ผู้มีรายได้น้อยและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมส่วนใหญ่ไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการบริการทางการเงินอย่างเพียงพอ

นอกจากนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยได้จัดการสัมมนาแนวทางสนับสนุนการให้บริการทางการเงินแก่ผู้มีรายได้น้อย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และแลกเปลี่ยน

ประสบการณ์ระหว่างธนาคารพาณิชย์กับผู้ทรงคุณวุฒิทั้งจากในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นถึงโอกาสทางธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ในการขยายการให้บริการทางการเงินแก่ผู้มีรายได้น้อย รวมไปถึงธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อแสดงเจตนารมณ์ของธนาคารแห่งประเทศไทยในการสนับสนุนการดำเนินการใน ด้านนี้ของธนาคารพาณิชย์

สรุปผลการศึกษา

- ประชาชนในกลุ่มที่มีรายได้สูงมีโอกาสที่ได้รับบริการทางการเงินจากธนาคารพาณิชย์ โดยเฉพาะด้านสินเชื่อมากกว่าประชาชนในกลุ่มที่มีรายได้ปานกลางและรายได้ต่ำ เป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มประชาชนที่มีรายได้ต่ำส่วนใหญ่ไม่ได้ทำธุรกรรมกับธนาคารพาณิชย์ แต่จะติดต่อกับสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ กลุ่มนี้จะออมทรัพย์ และนายทุนนอกระบบ โดยเฉพาะเรื่องเงินกู้ เนื่องจากคุณสมบัติไม่เพียงพอที่จะใช้บริการของธนาคารพาณิชย์ได้
- ปัจจัยที่ใช้เลือกธนาคารพาณิชย์เป็นผู้ให้บริการด้านเงินฝากคือ ความมั่นคงน่าเชื่อถือ ในขณะที่มีประชาชนบางส่วนในกลุ่มรายได้ปานกลาง-สูงเล่นแชร์เนื่องจากให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า ส่วนประชาชนที่มีรายได้ต่ำเลือกฝากเงินกับธนาคารออมสินหรือกลุ่มนี้จะออมทรัพย์เพราะว่าสามารถฝากเงินได้ครั้งละน้อยๆ ในกรณีของการขอสินเชื่อหรือเงินกู้ ประชาชนในกลุ่มรายได้ต่ำ-ปานกลางเลือกใช้บริการของนายทุนนอกระบบด้วยเหตุผลที่สะดวก รวดเร็ว ไม่พิจารณาถึงแม้ว่าอัตราดอกเบี้ยจะสูงกว่าในระบบก็ตาม
- ปัญหาที่ประชาชนส่วนใหญ่ในกลุ่มที่มีรายได้ต่ำ-ปานกลางพบคือไม่สามารถได้รับบริการ (เงินกู้) จากสถาบันการเงินในระบบ เพราะไม่มีหลักทรัพย์หรือนบุคคลค้ำประกัน นอกจากนี้ ยังไม่ค่อยมีความรู้ความเข้าใจในบริการของธนาคารพาณิชย์ จึงทำให้ไม่รู้ว่า จะใช้บริการได้อย่างไร จากผลดังกล่าวประชาชนโดยส่วนใหญ่อยากให้อาคารพาณิชย์ปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการอนุมัติสินเชื่อให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น เจ้าหน้าที่ควรจะให้

คำแนะนำแก่ประชาชนที่ไม่ค่อยมีความรู้ และเป็นที่น่าสังเกตว่าประชาชนในกลุ่มที่มีรายได้ปานกลางค่อนข้างให้ความสนใจในบริการของสหกรณ์

- อยากให้ผู้ที่มีบทบาทดูแลสถาบันการเงินให้ความสำคัญกับประชาชนในระดับล่างหรือธุรกิจขนาดเล็กให้สามารถใช้บริการของสถาบันการเงินได้เท่าเทียมกับประชาชนกลุ่มอื่นๆ

ปี 2547 กระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทยได้เริ่มดำเนินการตามแผนพัฒนาฯ ระยะที่ 1 โดยมีแนวทางการดำเนินการตามแผนพัฒนาฯ ในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน 3 ส่วน คือ (1) **นโยบายสถาบันการเงิน 1 รูปแบบ (One Presence)** ที่กำหนดให้สถาบันการเงินในกลุ่มธุรกิจที่มีสถาบันการเงินรับเงินฝากมากกว่า 1 แห่งยื่นแผนดำเนินการเพื่อให้เหลือสถาบันการเงินที่รับฝากเงินเพียงแห่งเดียวในกลุ่ม (2) **นโยบายปรับรูปแบบสถาบันการเงินไทย** ที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการควบรวมกันเองระหว่างบริษัทเงินทุนหรือ บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ หรือควบรวมเข้าด้วยกัน เพื่อปรับฐานะเป็นธนาคารพาณิชย์เพื่อรายย่อย หรือ ธนาคารพาณิชย์เต็มรูปแบบ ถ้ามีเงินกองทุนขั้นต่ำ 5,000 ล้านบาท และ (3) **นโยบายปรับบทบาทสถาบันการเงินต่างชาติ** ที่สนับสนุนให้สถาบันการเงินต่างชาติดำเนินธุรกิจการเงินในประเทศไทยเพียง 1 สถานะ โดยให้เลือกว่าจะอยู่ในรูปแบบของธนาคารพาณิชย์ ที่เป็นบริษัทลูกของธนาคารต่างประเทศ (Subsidiary) ที่ประกอบธุรกิจได้เหมือนธนาคารพาณิชย์ และเปิดสาขาได้จำนวนหนึ่งตามที่กำหนด หรือจะเป็นสาขาของธนาคารต่างประเทศ (Full branch) ที่ประกอบธุรกิจได้เหมือนธนาคารพาณิชย์ แต่ไม่สามารถเปิดสาขาได้การเงิน

แผนพัฒนาฯ ทำให้สถาบันการเงินของไทยเปลี่ยนรูปแบบจากเดิม โดยมี 3 ประเภท คือ

1. ธนาคารพาณิชย์เต็มรูปแบบ (Universal Bank) ที่ให้บริการทางการเงินกับลูกค้าทุกกลุ่มและทำธุรกรรมทางการเงินได้เกือบทุกประเภท ซึ่งขอบเขตการดำเนินธุรกรรมได้ขยายให้กว้างขวางมากกว่าธนาคารพาณิชย์รูปแบบเดิม

2. ธนาคารพาณิชย์เพื่อรายย่อย (Retail Bank) ที่ให้สินเชื่อและบริการทางการเงินอื่นๆ กับกลุ่ม SMEs และกลุ่มผู้มีรายได้น้อย ซึ่งมีธุรกรรมหลักคือ สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย สินเชื่อเช่าซื้อ และสินเชื่อ SMEs

3. บริษัทที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-bank) ทำธุรกิจเฉพาะด้าน เช่น ปล่อยสินเชื่อ แต่ไม่สามารถระดมเงินฝากได้ ซึ่ง ธปท. ไม่ใช่หน่วยงานกำกับ แต่อยู่ภายใต้การกำกับของกระทรวงการคลัง

การดำเนินการตามแผนพัฒนาฯ ระยะที่ 1 ในการส่งเสริมการรวบรวมเพื่อขอปรับสถานะเป็นธนาคารพาณิชย์และนโยบาย One presence ถือว่าประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ กล่าวคือ ได้จัดระเบียบสถาบันการเงินทั้งระบบที่มีมากกว่า 80 แห่ง ซึ่งมีความซ้ำซ้อนในการดำเนินธุรกิจ สนับสนุนให้กลุ่มทุนการเงินที่มีสถาบันการเงินหลายประเภทอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ดำเนินการขายกิจการหรือรวบรวม เพื่อให้เหลือสถาบันการเงินที่รับฝากเงินจากประชาชนเพียงหนึ่งประเภทเท่านั้น ดังเห็นได้จากจำนวนบริษัทเงินทุนที่ลดลง โดยในปี 2547 มี 18 แห่ง ลดลงเหลือเพียง 10 แห่งในปี 2548 และ 6 แห่งในปี 2549 และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์มีจำนวนเพียง 4 แห่งในปี 2549 ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การดำเนินการตามแผนพัฒนาฯ ประสบผลสำเร็จ คือ ช่วงปี 2547 ที่เริ่มดำเนินการตามแผนพัฒนาฯ เป็นช่วงเวลาที่เหมาะสม เป็นปีที่ธนาคารพาณิชย์ฟื้นตัวอย่างจริงจัง ประกอบกับเศรษฐกิจไทยมีเสถียรภาพและขยายตัวอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นแรงผลักดันให้การปฏิรูประบบสถาบันการเงินไทยในช่วงนั้นบรรลุผลสำเร็จได้ตามเป้าหมายวัตถุประสงค์

2. แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 2 (2552 – 2556)

วัตถุประสงค์หลักของแผนพัฒนาฯ ระยะที่ 2 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2552) คือ การส่งเสริมประสิทธิภาพ ความสามารถในการแข่งขัน และความแข็งแกร่งให้กับระบบการเงินของไทย ให้สามารถสนับสนุนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว โดยมีองค์ประกอบ 3 ด้าน ดังนี้

1) การลดต้นทุนในการดำเนินงานของสถาบันการเงิน อันเกิดจาก

กฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อประสิทธิภาพของสถาบันการเงิน

2) การส่งเสริมการแข่งขันในระบบและการเข้าถึงบริการทางการเงิน โดยการขยายขอบเขตและปรับปรุงบทบาทของสถาบันการเงินที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งการเปิดให้มีการแข่งขันจากผู้ให้บริการทางการเงินรายใหม่

3) การส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินในส่วนที่จำเป็นในการสนับสนุนประสิทธิภาพของสถาบันการเงิน ได้แก่ การบริหารความเสี่ยง ระบบข้อมูลเพื่อการบริหารความเสี่ยง กฎหมายการเงิน เทคโนโลยีสารสนเทศ และบุคลากรทางการเงิน

ภายใต้การจัดทำแผนพัฒนา ฯ ระยะที่ 2 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ทำการสำรวจความเห็นของสถาบันการเงินและผู้เชี่ยวชาญ และความคิดเห็นของผู้ใช้บริการทางการเงิน สรุปประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการบริการทางการเงินและสถาบันการเงินเฉพาะกิจได้ดังนี้

1) การส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินทำได้ยากและมีปัญหาในการส่งเสริมให้เป็นไปในเชิงพาณิชย์ เนื่องจากขนาดตลาดยังจำกัด รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้าในส่วนที่เป็นช่องว่าง (Gap) ยังไม่เพียงพอและเกณฑ์ทางการยังไม่เอื้อให้มีรูปแบบธุรกิจทางการเงิน (Business model) ที่เหมาะสม

2) ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินเฉพาะกิจมีบทบาทสำคัญในการให้บริการทางการเงินแก่ภาคครัวเรือน โดยเป็นผู้ให้บริการด้านเงินฝากและสินเชื่อร้อยละ 82 ของครัวเรือน และร้อยละ 9.61 ของครัวเรือนยังเข้าไม่ถึงบริการทางการเงินจากแหล่งใดๆ เลย โดยร้อยละ 4.41 ของครัวเรือนไม่สามารถเข้าถึงบริการด้านเงินฝาก และร้อยละ 15.65 ของครัวเรือน ไม่สามารถเข้าถึงบริการด้านสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

3) ผู้ประกอบการขนาดเล็กและผู้ประกอบการรายใหม่ยังประสบปัญหาใน

การใช้บริการสินเชื่อจากสถาบันการเงิน สาเหตุคือผู้ประกอบการยังมีระบบบัญชีที่ไม่ได้มาตรฐาน ยังขาดความเข้าใจในระเบียบและขั้นตอนการใช้บริการ มีข้อจำกัดด้านฐานะการเงินและความสามารถในการจัดหาหลักประกัน และสถาบันการเงินยังให้บริการทางการเงินที่ไม่เหมาะสมกับแต่ละธุรกิจ (Business cycle) และยังไม่หลากหลายตามประเภทธุรกิจของ SMEs

4) การบริการด้านสินเชื่อ ผู้ใช้บริการประสงค์ให้เพิ่มบทบาทของสถาบันการเงินพิเศษของรัฐ เช่น ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย และธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย

โดยสรุประบบการเงินไทยยังมีช่องว่างในการให้บริการทางการเงินแก่ภาคครัวเรือนและ SMEs (โดยเฉพาะระดับ Small/Micro enterprise) กล่าวคือ ยังคงเน้นการให้บริการแก่ธุรกิจขนาดใหญ่และครัวเรือนระดับรายได้สูงถึงปานกลาง

หนึ่งในหลักการสำคัญสำหรับมาตรการส่งเสริมการแข่งขันคือ สนับสนุนบทบาทของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ (Specialized Financial Institutions : SFI) เพื่อเน้นการให้บริการแก่กลุ่มผู้มีรายได้น้อยและธุรกิจขนาดเล็ก รวมทั้งลดบทบาทความเป็นเจ้าของภาครัฐในระบบธนาคารพาณิชย์ที่เข้าไปถือหุ้นหลังจากวิกฤตการณ์การเงินปี 2540

นโยบายการส่งเสริมให้ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ เข้าถึงบริการทางการเงินในแผนพัฒนา ฯ ระยะที่ 2 จะดำเนินการต่อจากแผนพัฒนา ฯ ระยะที่ 1 สานต่อในส่วนของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม โดยจะเป็นการสนับสนุนการทำหน้าที่ของธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย และธนาคารเฉพาะกิจของรัฐอื่น ๆ ตลอดจนสหกรณ์หรือกองทุนพัฒนาชุมชนหรือกองทุนหมู่บ้านอื่น ๆ ตามนโยบายการส่งเสริมการเข้าถึงภาคครัวเรือนและฐานรากที่รัฐดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน

หลักการและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่จะส่งเสริมให้ผู้ประกอบการรายเล็ก และรายย่อยที่มีศักยภาพในการดำเนินธุรกิจสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้มากขึ้นและได้รับ บริการทางการเงินจากสถาบันการเงินได้อย่างเหมาะสม

หลักการ

ส่งเสริมกลไกตลาดให้ทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ในการปิด Gap โดยเฉพาะใน ส่วนของผู้ประกอบการรายเล็กและรายย่อยในปัจจุบัน และในส่วนของ Gap กลไกตลาดทำ หน้าที่อย่างเต็มที่แต่ยังไม่สามารถเข้าไปดูแลทั่วถึงจะเป็นหน้าที่ของทาง การ ซึ่งจะดูแลผ่าน SFIs ที่มีบทบาทชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการทำหน้าที่ปิด Gap ทั้งนี้ ควรกำหนด ทิศทางและบทบาทของ SFIs ที่ชัดเจนและโปร่งใส เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้ให้บริการภาคเอกชน สามารถนำไปกำหนดนโยบายในการดำเนินธุรกิจของตนได้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ทบทวนบทบาทภาครัฐและสถาบันการเงินเฉพาะกิจ (SFIs) และหน่วยงาน ทางการทำหน้าที่สนับสนุน SMEs ต่างๆ ที่มีวัตถุประสงค์หลักด้านการพัฒนาของตนเอง อาจทบทวนและจัดทำแผนธุรกิจที่มีความชัดเจนสอดคล้องกับเป้าหมายระยะยาวที่แน่ชัด และสื่อให้สถาบันการเงินเอกชนทราบ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจัดว่าเป็นส่วนสำคัญในการ ส่งเสริมกลไกตลาด นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการพัฒนาประสิทธิภาพของ SFIs โดยศึกษา แนวทางปรับปรุงด้านความซ้ำซ้อนของขอบเขตธุรกิจระหว่าง SFIs ด้วยกันเอง ซึ่งรวมถึง ระบบบริหารจัดการและธรรมาภิบาล ระบบบริหารความเสี่ยง ระบบข้อมูล และคุณภาพ บุคลากรด้วย